

Ediție specială

STUDII ȘI CERCETĂRI AUDIOVIZUALE

NR 2

EXPUNEREA COPIILOR LA PROGRAMELE RADIO ȘI TV

**Gusturi și pasiuni televizuale
ale copiilor**

**Cartea verde a Comisiei Europene
privind protecția minorilor și a
demnității umane**

**Evaluarea reprezentării violenței
în programele de televiziune**

**Decizia CNA nr. 249
privind protecția copiilor
în cadrul serviciilor de programe**

**Telespectatorii și politicile de vizionare
în familie**

**Raportul Comisiei Federale pentru
Comunicații (SUA) privind
reglementările în domeniul
televiziunii pentru copii**

Cuprins

1. Expunerea copiilor la programele radio și tv	
extrase din Studiul Gallup România și Metro Transilvania	3
2. Gusturi și pasiuni televizuale ale copiilor	
Monica Botnaru, consilier cercetare și monitorizare, CNA	45
3. Cartea verde a Comisiei Europene privind protecția minorilor și a demnității umane în serviciile audiovizuale	
traducere: Manuela Vrabie, expert CNA, Aureliana Ionescu, consilier CNA . . .	51
4. Evaluarea reprezentării violenței în programele de televiziune	
extrase din studiul Centrului de Studii Media și Noi Tehnologii de Comunicare al Universității București	71
5. Decizia CNA nr. 249 din iulie 2004 privind protecția copiilor în cadrul serviciilor de programe	135
6. Telespectatorii și politicile de vizionare în familie	
traducere Aureliana Ionescu, consilier CNA	141
7. Raportul Comisiei Federale pentru Comunicații (SUA) privind reglementările în domeniul televiziunii pentru copii	
traducere Rodica Anghel, consilier CNA, Antonela Chicu, expert CNA, Saviana Maftai, expert CNA	145

**Expunerea copiilor
la programele
radio și TV**

EXPUNEREA COPIILOR LA PROGRAMELE RADIO ȘI TV

Principalele rezultate

Introducere

Datele prezentate în această revistă reprezintă rezultatul unei anchete desfășurată de Gallup România și Metro Media Transilvania la cererea CNA. Datele sunt reprezentative pentru familiile cu copii (6-14 ani) din România. Volumul eșantionului a fost de 4000 de astfel de familii. În fiecare familie au fost aplicate două chestionare diferite, unul copilului iar celălalt unuia dintre părinți (8000 de chestionare în total). O mare parte a datelor culese de la părinți a vizat obținerea unor informații relativ la copii, tipul de informații culese prin cele două chestionare suprapunându-se parțial (pentru a confrunta declarațiile și perspectivele celor două tipuri de actori). Principalele teme investigate, cu referire la copii, au fost accesul la mass-media, comportamentele de petrecere a timpului liber (tipurile de activități desfășurate, frecvența lor, preferințele copiilor, preferințele părinților), semnificațiile asociate televiziunii, preferințele de vizionare, motivații și satisfacții asociate vizionării tv, contextul social al vizionării, expunerea la conținuturi cu potențial negativ, libertatea în selecția programelor și emisiunilor, modificările induse de consumul tv. 86% din gospodării au în dotare un televizor color și aproape 70% recepționează programe de televiziune prin cablu sau satelit. 33% dintre copii au în camera lor un televizor în stare de funcționare, majoritatea color. În urban sunt mai multe televizoare color, mai multe gospodării ce dețin cel puțin două televizoare, mai multe gospodării conectate la televiziunea prin cablu (85% versus 36% în rural) și mai mulți copii care au televizor în camera lor.

Vizionarea programelor de televiziune reprezintă cel mai frecvent comportament de petrecere a timpului liber. Aproape 90% dintre copii se uită la televizor cel puțin 4-5 zile pe săptămână (79% zilnic sau aproape zilnic). Consumul de televiziune ca principal comportament de petrecere a timpului liber este asociat cu o frecvență scăzută a lecturii. Copiii care se uită des la televizor citesc puțin, iar cei care citesc frecvent se uită mai rar la televizor. În concordanță cu datele anchetelor similare realizate în străinătate, prietenii reprezintă grupul principal de parteneri de petrecere a timpului liber. Ponderea familiei ca partener principal de interacțiune scade direct proporțional cu creșterea în vârstă a copiilor (45% dintre copiii de 6-8 ani își petrec cel mai adesea timpul liber cu părinții, 28% dintre cei de 12-14 ani).

Pentru părinți comportamentele cele mai dezirabile de petrecere a timpului liber de către copiii lor sunt: lectura și pregătirea școlară (realizarea temelor).

Copiii preferă să-și petreacă timpul cu prietenii și "joaca". Aproape 30% menționează televizorul ca opțiune preferată de petrecere a timpului liber. Joaca și televizorul reprezintă totodată și cele mai accesibile mijloace pentru a scăpa de plictiseală. Lectura de orice fel (carte, benzi desenate, reviste, ziare) și activitățile culturale (cântatul la un instrument, mersul la cinematograful, concerte/teatru) sunt preferate de cel mult 3% dintre copii ca modalitate de distracție. Lectura cărților (54%) și vizionarea programelor de televiziune (29%) sunt considerate modalitățile preferate de învățare. Definirea ca principală instanță educațională dublează atractivitatea televiziunii ca mijloc de petrecere a timpului liber.

În timpul săptămânii copiii ascultă radioul în medie 80 de minute zilnic. În week-end durata medie de ascultare crește la 105 minute. Europa FM, România Actualități, Kiss FM și PRO FM sunt posturile ce conduc în topul preferințelor de ascultare a copiilor. Tipurile preferate de emisiuni sunt cele muzicale: 80% dintre copiii care ascultă radioul, ascultă în principal muzică.

În timpul săptămânii copiii se uită la televizor în medie 151 de minute zilnic. În week-end durata medie de vizionare crește la 214 minute. Intervalul principal de vizionare este între ora 17 și 22 (75% dintre copii). După ora 22, peste 20% dintre copii se uită la televizor în medie aproape o oră. Sâmbăta și duminica, ponderea acestora crește la aproape 30%, iar durata medie de vizionare depășește o oră. Posturile de televiziune preferate sunt: Pro Tv, Antena 1, România 1, Atomic, Fox Kids. Acestea au cel puțin 20% nominalizări. Copiilor le place cel mai mult să vadă la televizor desene animate (64%), filme (42%) și muzică (25%). Ponderea acestor opțiuni diferă în funcție de grupa de vârstă. Astfel 90% dintre copiii de 6-8 ani amintesc desenele animate în timp ce în segmentul de vârstă 12-14 ani, principala preferință o reprezintă filmele (56%). Aceste preferințe circumscriu atât comportamente efective, cât și așteptări față de conținutul programelor de televiziune.

Una dintre funcțiile televiziunii este de a furniza modele de rol influente în socializarea anticipativă. Televiziunea este prima instanță de socializare ce permite auto-selectarea conținuturilor normativ-axiologice. Frecvent auto-selecția este intermediată/influențată de către vedetele preferate. Prin alegerea acestora și prin raportare la ea copiii devin agenți ai propriei socializări. La ora actuală vedeta model preferată de către copiii români este Andreea Marin. Aceasta conduce detașat topul "modelelor de urmat" în cadrul tuturor grupelor de vârstă. Pentru băieți, primele 5 vedete sunt: Dan Negru, Mircea Radu, Van Damme, Andreea Marin și Adrian Mutu.

Aproape 50% dintre copii preferă să vizioneze singuri programele de televiziune. Deși în ceea ce privește comportamentele efectiv performante, situația cea mai frecventă de vizionare este de grup, ponderea mare a celor care aleg varianta solitară de vizionare susține ipoteza unei influențe negative a televiziunii asupra calității (număr și frecvență) interacțiunilor sociale ale telespectatorilor copii. De asemenea, consumul de televiziune se asociază negativ cu calitatea relațiilor interpersonale.

Majoritatea părinților (90%) consideră că interzicerea transmiterii de către televiziuni a unor emisiuni cu conținut ridicat de violență și obscenități înainte de ora 22 este o idee bună sau foarte bună. Mai mult, o parte mare (30%) dintre aceștia consideră că ora de la care pot fi difuzate acest tip de emisiuni trebuie să fie după 23. Emisiunile însoțite de simbolul "AP" sunt urmărite de aproape 90% dintre copii (așa declară și ei și părinții). Doar o treime din copiii de 6-8 ani, respectiv un sfert din cei de 9-11 ani nu se uită niciodată la emisiuni cu signaletica "12", aproape jumătate din fiecare categorie uitându-se uneori. În cazul emisiunilor tv cu signaletica "16", recomandarea pare să aibă un efect mai mare. 60% dintre copii declară că nu se uită niciodată la astfel de emisiuni. Cu toate acestea, ponderi destul de ridicate dintre copii din fiecare categorie de vârstă se uită la emisiuni de acest gen deși părinții lor au cunoștință de aceasta.

În cazul unei ponderi ridicate din familiile investigate comportamentul de vizionare al copiilor (cât timp au voie să se uite la televizor într-o zi, ce au voie să urmărească și ce nu) este reglementat în prealabil. O treime dintre părinți declară că au stabilit o durată maximă de timp pe care copiii îl pot petrece în fața televizorului (prezența acestei reguli scade cu creșterea vârstei copiilor). În cele mai multe situații această durată este situată în intervalul 2-3 ore. În ceea ce privește conținuturile mediatice permise, 42% dintre părinți declară că au stabilit în familie care sunt tipurile de programe, emisiuni sau filme pe care copiii lor nu au voie să le urmărească. Tipurile de emisiuni la care copiii nu au voie să se uite sunt cele care conțin scene de violență, porno/crotice/sex. Atunci când copiii urmăresc acest gen de emisiuni părinții le interzic cel mai adesea (aproximativ 40% din situații). Comportamentul de neascultare din partea copiilor variază în jurul cifrei de 20% (în funcție de tipul subiecților - părinți sau copii). Situațiile de indiferență apar aproximativ în aceeași măsură. În cazul în care conținutul emisiunilor este menționat explicit (scene de violență sau sex, dialoguri obscene), frecvența situațiilor de interdicție crește (71%) deși apar în continuare familii în care copiii se uită la acest gen de emisiuni (indiferent dacă acest lucru este interzis sau nu de către părinți) (25%).

Prezența semnelor de interdicție, indiferent de vârsta copiilor, are efect în cazul unei ponderi foarte scăzute a copiilor. Astfel, 87% dintre copiii de 6-11 ani se uită la emisiunile însoțite de semnul "AP", 68% dintre aceiași copii uitându-se și când emisiunile sunt însoțite de semnul "12" iar 24% când semnul este "16". De asemenea, aproape jumătate dintre copiii de 12-14 ani se uită la emisiuni însoțite de semnul "16".

O mare parte dintre adulți se uită (uneori sau mai des) la emisiuni precum Big Brother (29%) sau Ciao Darwin (53%).

Cu toate că evaluează pozitiv acest gen de emisiuni, cea mai mare parte a adulților doresc ca emisiunile de acest tip să fie mutate mai târziu (după ora 22).

Gradul expunerii copiilor la emisiuni cu conținut negativ (alcool, violență, sex) este relativ ridicat. Astfel, 73% dintre copii văd reclame la băuturi alcoolice la televizor cel puțin săptămânal, 22% dintre copiii de 9-14 ani au urmărit cel puțin o dată un film porno / erotic și 74% unul de groază. Principalul mijloc prin intermediul căruia copiii urmăresc astfel de filme (porno, de groază) este televizorul. Vârsta la care copiii au văzut pentru prima dată filme porno este cel mai adesea în intervalul 9-13 ani, respectiv 8-12 ani în cazul filmelor de groază. Indiferent de categoria de vârstă, contactul cu filme de groază și porno este mult mai mare dacă ne raportăm la perioada 1999-2002.

O parte a părinților consideră că violența din programele de televiziune este responsabilă de anumite comportamente și atitudini ale copiilor, influențând procesul de socializare al acestora. Prin oferirea unor programe în care violența este prezentă, televiziunea desensibilizează copiii relativ la comportamentele violente și îi determină pe unii dintre ei să creadă că violența face parte din viața obișnuită, că este ceva normal (19%), chiar să o valorizeze uneori. Efectul emisiunilor ce prezintă acte violente, fie că este vorba de știri sau programe de ficțiune (filme / desene animate), este chiar mai adânc. Aproape o treime dintre părinți consideră că deseori copiii lor sunt tulburați / afectați de violența mediatică. Ca urmare a urmăririi actelor de violență o parte a copiilor (17%) acționează imitativ, efectul de imitare a comportamentelor violente fiind remarcat într-o măsură ușor mai mare în cazul copiilor mai mici. Deși majoritatea părinților sunt de părere că școala constituie în continuare o instanță importantă în socializarea copiilor, o parte a acestora (17%) cred că televizorul are efecte socializatoare mai puternice.

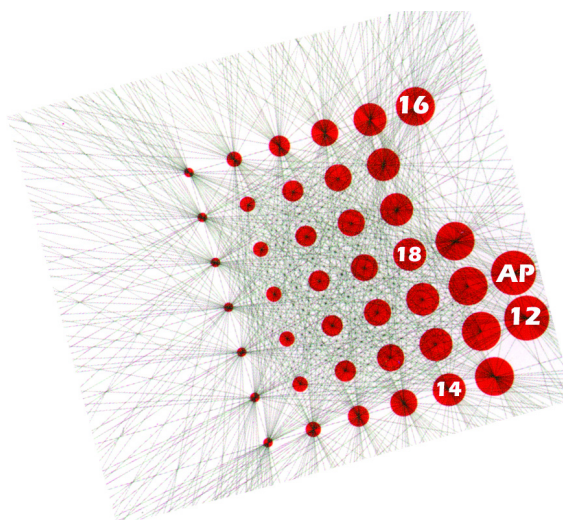
Uneori, uitatul copiilor la televizor constituie un motiv de ceartă între aceștia și părinți. Într-un top al motivelor de ceartă între părinți și copii, uitatul la televizor ocupă poziția a doua, după temele pentru școală și la egalitate cu ieșitul afară și ajutorul în gospodărie. Prezența acestui motiv este mai mare în cazul copiilor mai mici, din mediul urban.

O mare parte a părinților (42%) sunt îngrijorați de influența negativă pe care programele de televiziune ce conțin scene de violență fizică, violență verbală sau sex o au asupra copiilor. Într-un top al posibilelor motive de îngrijorare, acest motiv se situează pe locul al doilea, după grija pentru viitorul profesional și la egalitate cu siguranța stradală.

Metodologia

- **Volumul eșantionului:** 3979 gospodării în care trăiesc copii cu vârsta între 6 și 14 ani. Din fiecare gospodărie au fost intervievați un copil și unul dintre părinți. În total s-au realizat 7958 de interviuri.
- **Tipul eșantionului:** eșantion stratificat, probabilist, bi-stadial
- **Criterii de stratificare:** 18 arii culturale grupate pe provincii istorice, mediu rezidențial (urban - rural), mărimea localităților urbane (4 tipuri), gradul de dezvoltare al localităților rurale (3 categorii).
- **Eșantionare:** selecție probabilistă a localităților (226) și a copiilor. Pentru selecția copiilor au fost utilizate în principal liste de la Direcția de Evidență Informatizată a Persoanei.
- **Reprezentativitate:** eșantionul este reprezentativ pentru populația de copii cu vârsta între 6 și 14 ani din România, cu o eroare tolerată de $\pm 1,6 \%$.
- **Validare:** eșantionul a fost validat pe baza datelor INS și a recensământului din 2002.
- Valorile prezentate sunt cele rezultate direct din teren (nu s-au făcut ponderări).
- Interviurile s-au desfășurat la domiciliile subiecților.
- **Ancheta de teren:** 1-26 aprilie 2004.
- Culegerea datelor a fost realizată de The Gallup Organization Romania și Metro Media Transilvania.
- Instrumentele de culegere a datelor (chestionarele) au fost adaptate după cele folosite în cadrul unui proiect european intitulat Children and their Changing Media Environment: A European Comparative Study.

Aceste instrumente ne-au fost puse la dispoziție prin amabilitatea doamnei Sonia Livingstone, profesor la London School of Economics, căreia îi mulțumim pe această cale.

Eșantion copii

Sexul:	băieți	50.3%
	fete	49.7%
Vârsta:	6-8 ani	25.0%
	9-11 ani	34.9%
	12-14 ani	40.1%
Statut:	școlar	92.4%
	la grădiniță	6.3%
	stă acasă	1.4%
Dacă este școlar:	clasa I	12.5%
	a II-a	11.9%
	a III-a	12.2%
	a IV-a	13.4%
	Total	50.0%
Mediu de reședință:	urban	49.9%
	rural	50.1%

Eșantion părinți*

Gradul de rudenie cu copilul	mamă / tată	89.8%
	bunic / bunică	7.0%
	unchi / mătușă	1.4%
	altul	1.3%
	NR	0.5%
Sexul:	bărbați	26.6%
	femei	73.3%
Vârsta:	16-34 ani	36.2%
	35-44 ani	45.2%
	45 ani și peste	18.0%
	NR	0.6%
Educația	cel mult liceu	54.5%
	neterminat	
	liceu / școală	34.3%
	postliceală	
	studii superioare	6.8%
	NR	4.4%

Nota:

* „Eșantionul părinți” include toate persoanele cărora li s-a aplicat chestionarul pentru părinți, indiferent de gradul de rudenie cu copiii intervievați.

Accesul la mass-media

În sensul său cel mai larg audiența este definită ca populația disponibilă pentru a primi ceea ce oferă comunicarea. Disponibilitatea se referă în primul rând la posibilitatea de a accesa conținuturile comunicării, respectiv la existența aparaturii media în gospodărie.

Aparatura media din gospodărie, numărul televizorilor și distribuția acestora, împreună cu modalitatea de accesare a programelor de televiziune (antena, satelit, televiziune prin cablu) și existența telecomenzii reprezintă variabile ce joacă rolul de contexte structurale în configurarea comportamentelor de consum tv.

86% din gospodării au în dotare un televizor color, aproape 70% recepționează programe de televiziune prin cablu sau satelit.

33% din copii între 6 și 14 ani au în camera lor un televizor în stare de funcționare (28% dețin televizor color).

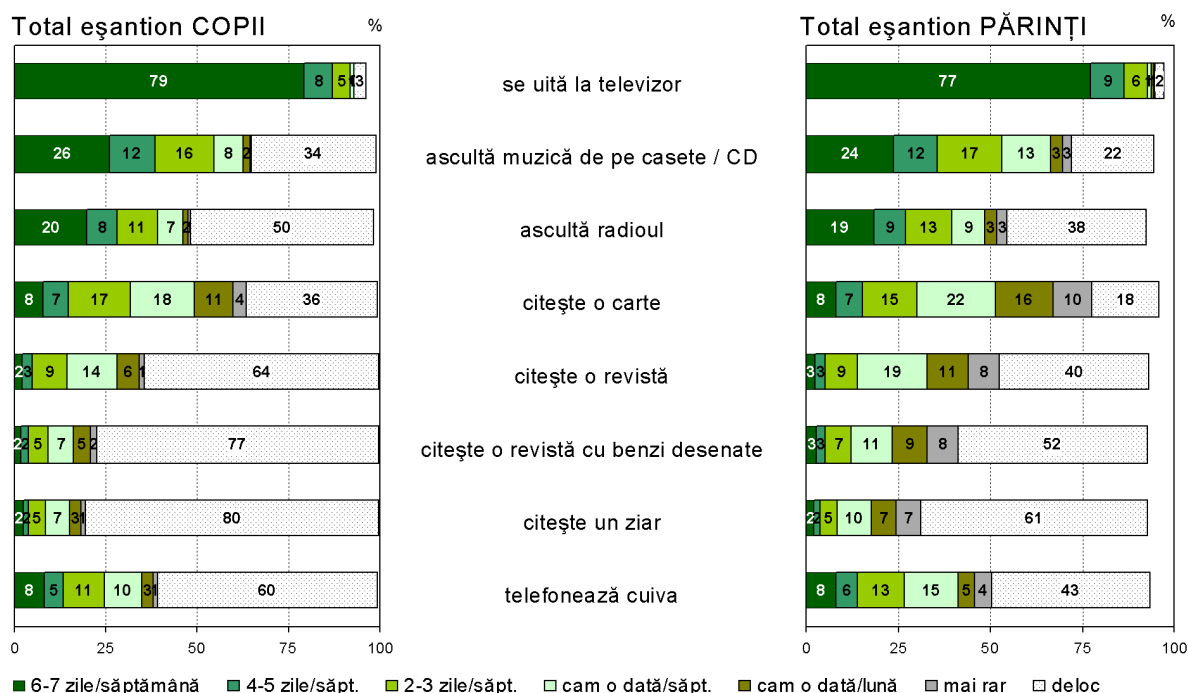
În ceea ce privește dotarea media se con-

stată diferențe semnificative între mediul urban și rural. În urban sunt mai multe televizoare color, mai multe gospodării ce dețin cel puțin 2 televizoare, mai multe gospodării conectate la televiziunea prin cablu (85% versus 36% în rural). Copiii din mediul urban au de asemenea în mai mare măsură televizor în camera lor.

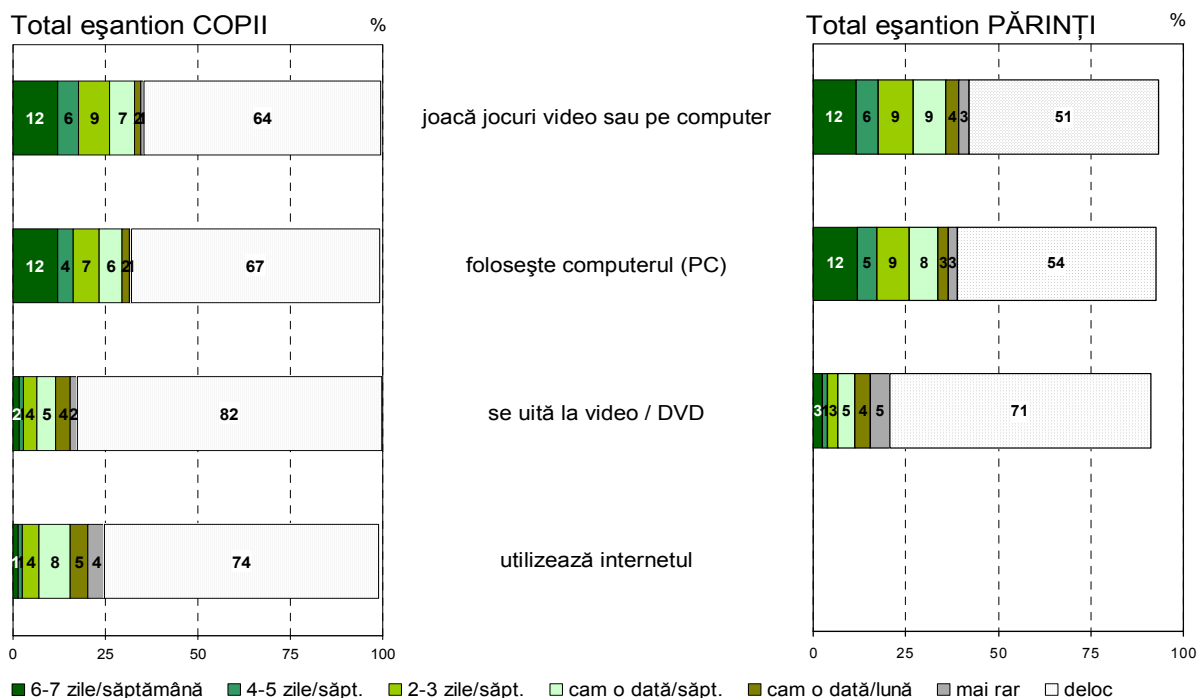
Nu există diferențe semnificative între băieți și fete din punct de vedere al accesului la instanțe media. Băieții dețin totuși mai frecvent computere personale în camera lor în comparație cu fetele, acestea având într-o măsură mai mare cărți.

Accesul copiilor la instanțele media este în relație directă cu vârsta acestora. Cei din grupa de vârstă 12-14 ani au de două ori mai frecvent în camera lor aparat de radio, radiocasetofon sau/și CD player, computer personal. În ceea ce privește televizorul, 27% dintre copiii de 6-8 ani au un aparat în camera lor, ponderea acestora fiind de 38% în rândul copiilor de 12-14 ani.

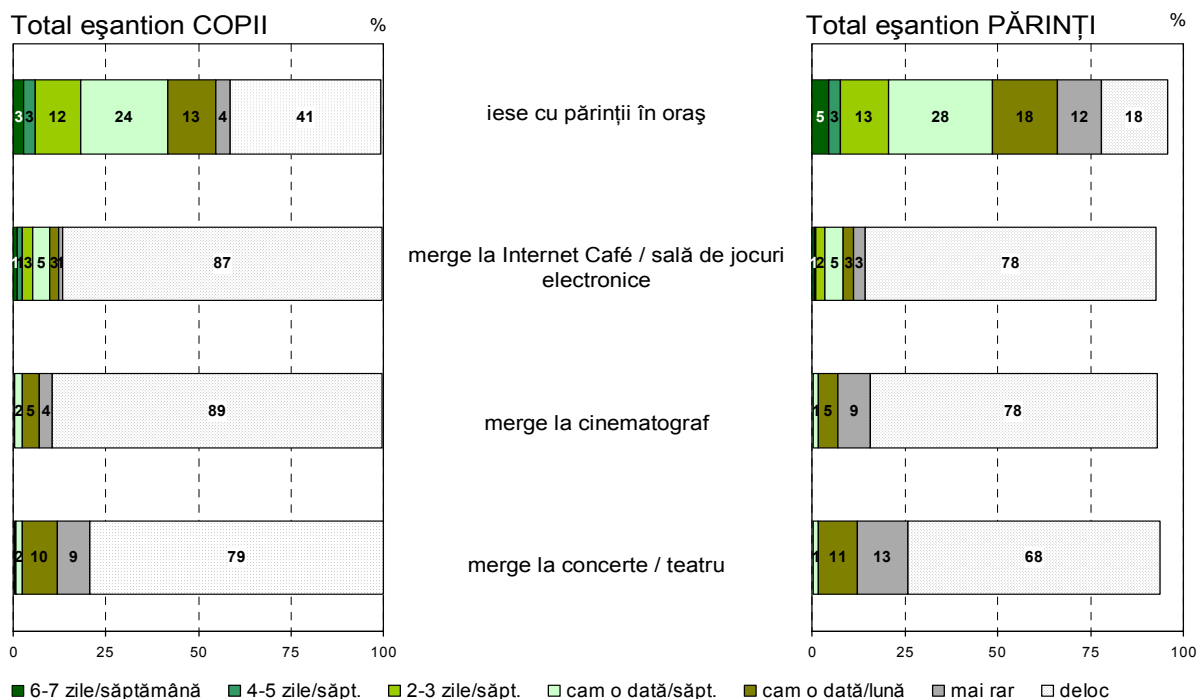
Activitățile copiilor în timpul liber: utilizarea media “tradițională”

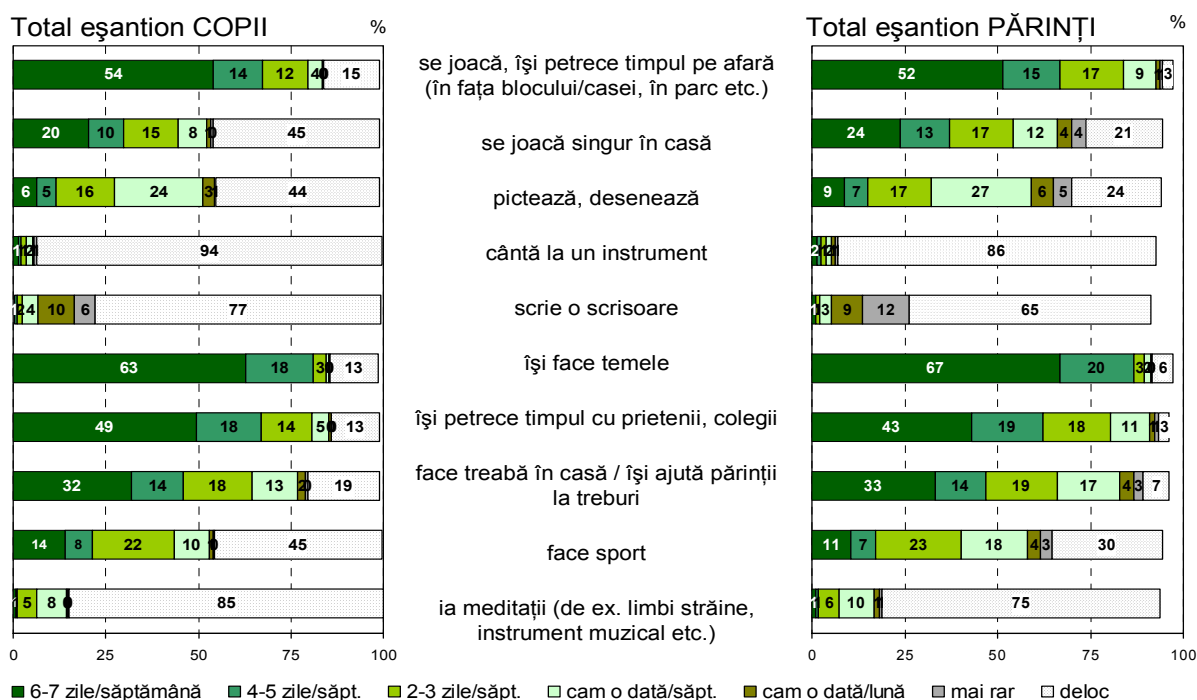
Activitățile copiilor în timpul liber: utilizarea media “noi”

Activitățile copiilor în timpul liber:

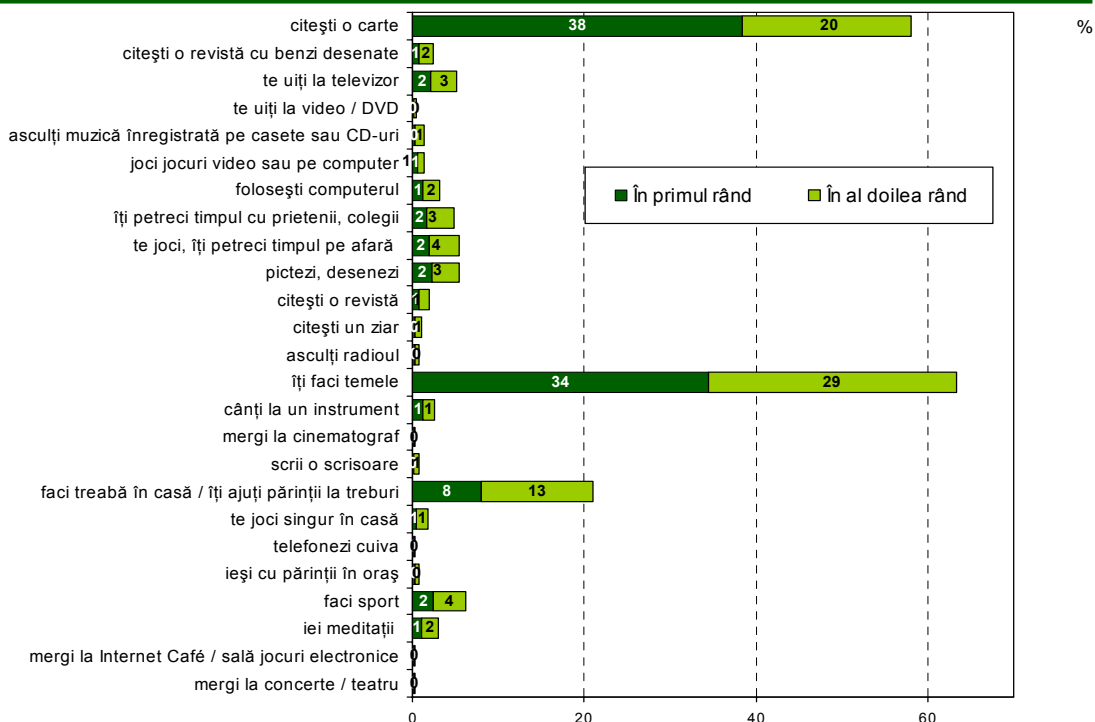
Activitățile copiilor în timpul liber:

Activități încurajate de părinți

Eșantion COPII

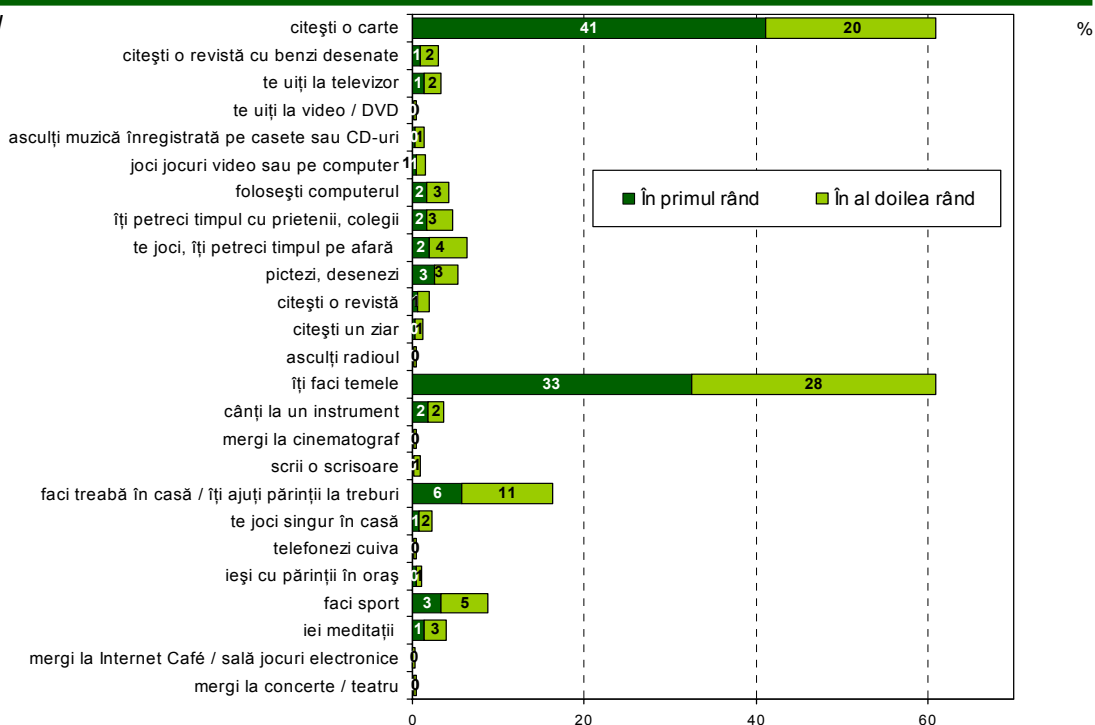
TOTAL

Activități încurajate de părinți

Eșantion COPII

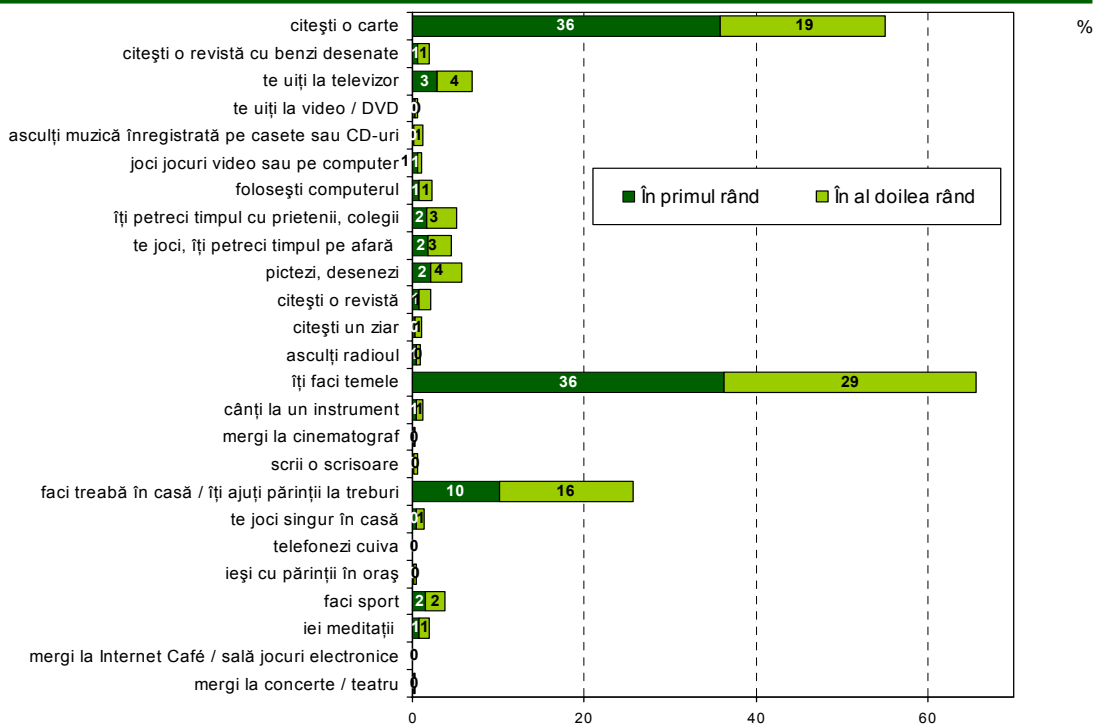
URBAN

Activități încurajate de părinți

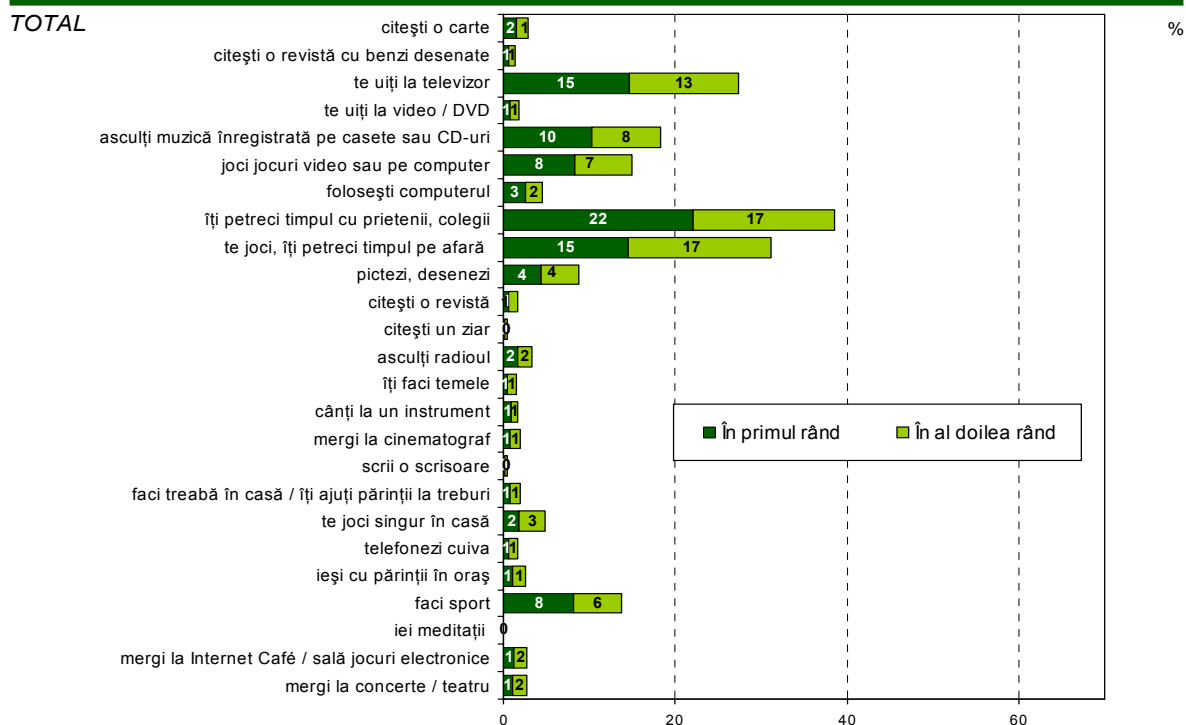
Eșantion COPII

RURAL

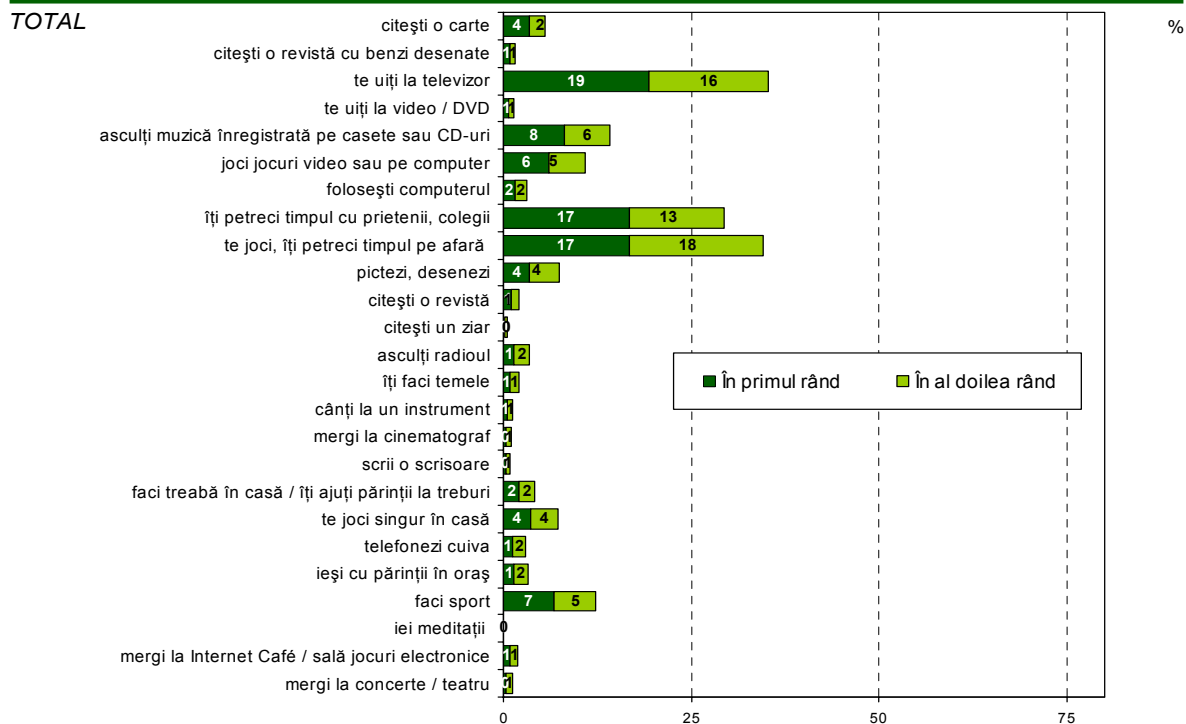
Activități alese de copii pentru a se distra

Eșantion COPII

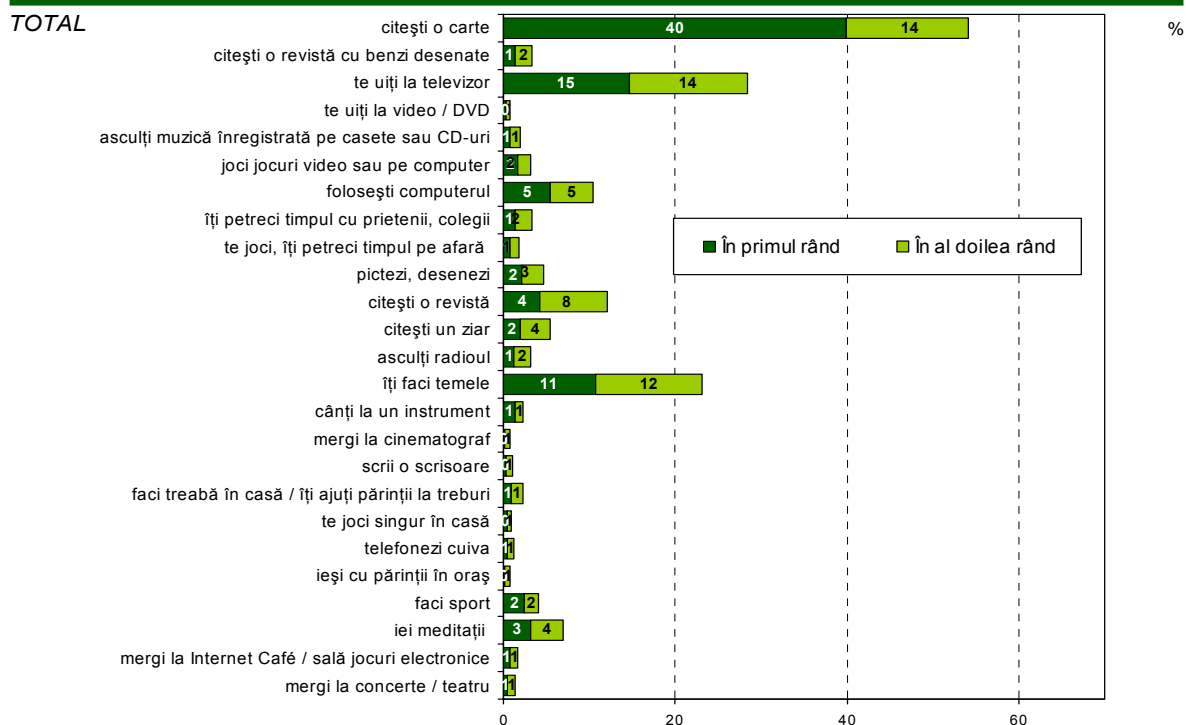
Activități alese de copii pentru a scăpa de plictiseală

Eșantion COPII

Activități alese de copii pentru a învăța despre ceva

Eșantion COPII

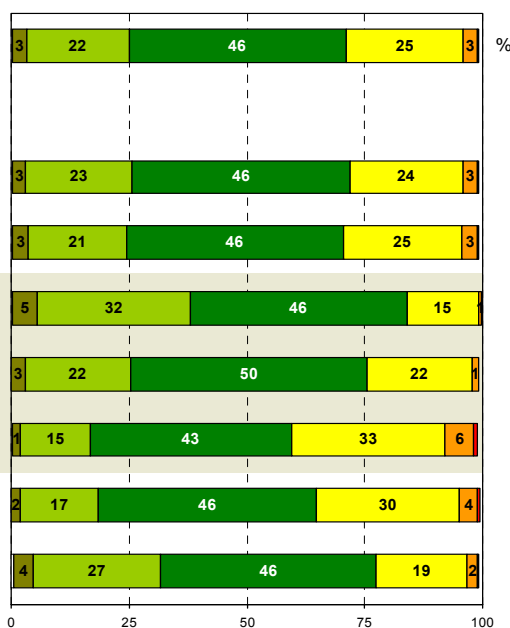
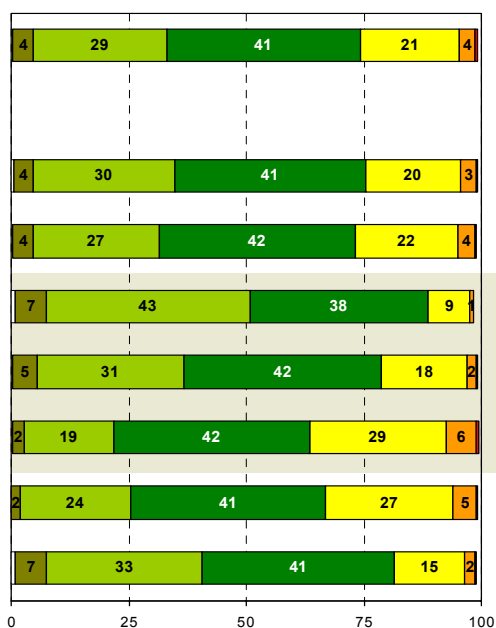

De obicei la ce oră merge copilul la culcare – atunci când trebuie să meargă la școală a doua zi?

Răspund COPIII

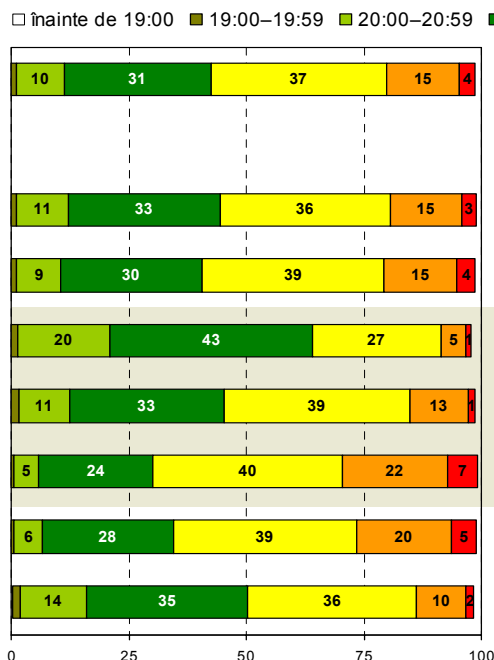
Răspund PĂRINȚII

□ înainte de 19:00 ■ 19:00–19:59 ■ 20:00–20:59 ■ 21:00–21:59 ■ 22:00–22:59 ■ 23:00–24:00 ■ după miezul nopții

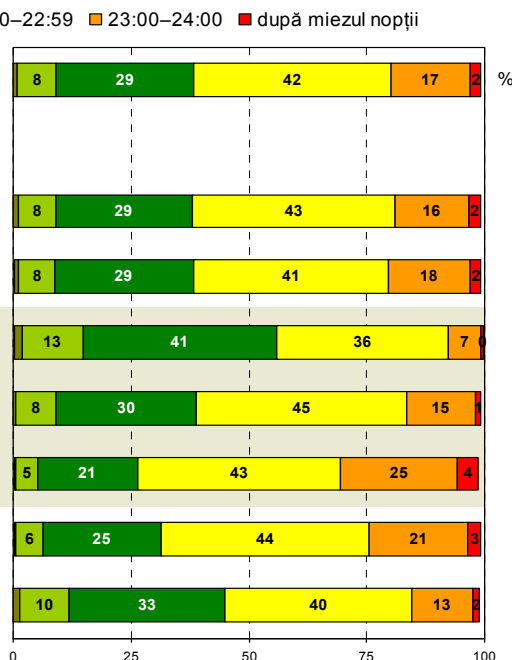

De obicei la ce oră merge copilul la culcare vineri /sâmbătă – când nu are școală a doua zi?

Răspund COPIII

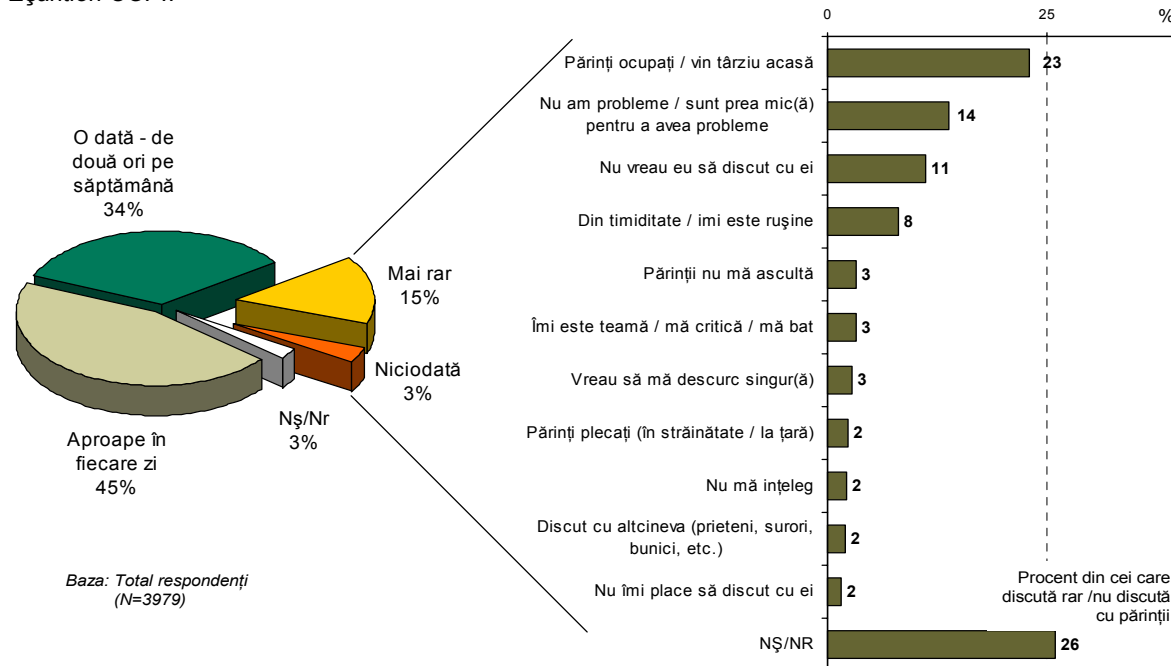
Răspund PĂRINȚII

Discuți cu părinții despre probleme care sunt importante pentru tine?

[Dacă nu] De ce nu discutați?

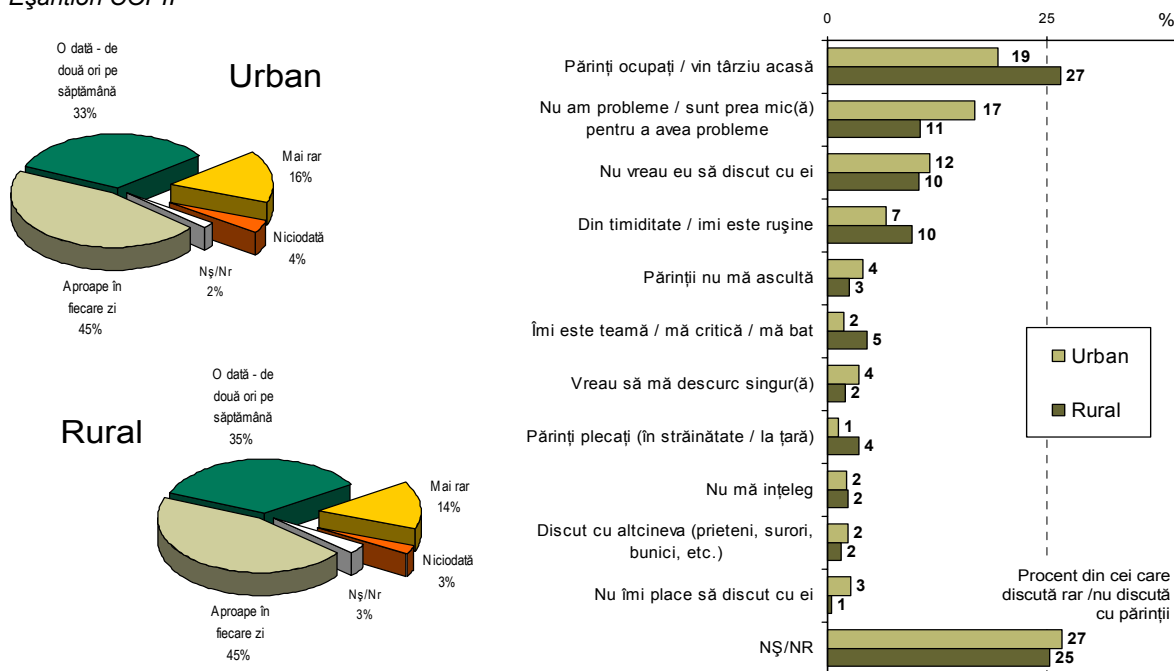
Eșantion COPII

Discuți cu părinții despre probleme care sunt importante pentru tine?

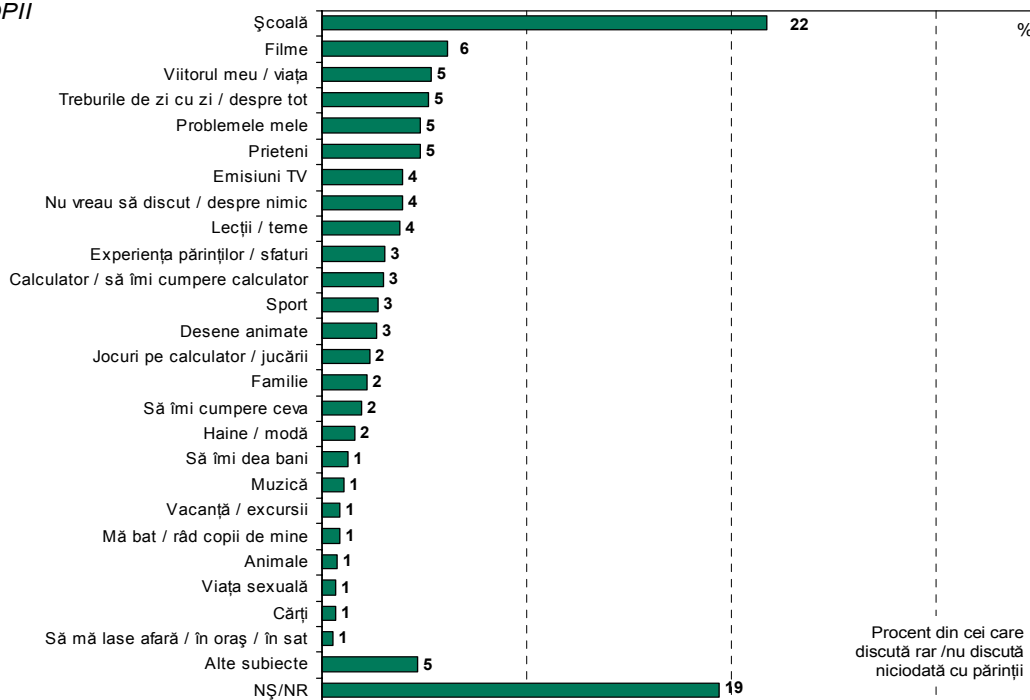
[Dacă nu] De ce nu discutați?

Eșantion COPII

[Dacă discută rar / nu discută] Despre ce anume ai dori să discuți cu părinții tăi?

Eșantion COPII

Consumul de radio și televiziune

Comportamente și preferințe

Radio

În timpul săptămânii copiii ascultă radioul în medie 80 de minute zilnic. În week-end durata medie de ascultare crește la 105 minute. Se constată diferențe în funcție de sex și vârstă. Astfel, ascultă mai mult radioul fetele în comparație cu băieții, copiii de 12-14 ani în comparație cu cei de 9-11 ani. Timpul mediu de ascultare este practic egal în urban și rural

(107 versus 104 minute).

Europa FM, România Actualități, Kiss FM și PRO FM sunt posturile ce conduc în topul preferințelor de ascultare a copiilor. Tipurile preferate de emisiuni sunt cele muzicale: 80% dintre copii care ascultă radioul, ascultă în principal muzică.

Televiziune

În timpul săptămânii copiii se uită la televizor în medie 151 de minute zilnic. În week-end durata medie de vizionare crește la 214 minute. Copiii de 6-8 ani se uită în medie la televizor mai mult de două ore pe zi în timpul săptămânii și peste trei ore în week-end. Timpul mediu de vizionare este mai ridicat în rândul grupei de vârstă 12-14 ani. Aceștia petrec zilnic la televizor două ore și patruzeci de minute în timpul săptămânii și aproape patru ore într-o zi de week-end.

Intervalul principal de vizionare este între ora 17 și 22 (75% dintre copii). După ora 22, peste 20% dintre copii se uită la televizor în medie aproape o oră. Sâmbăta și duminica, ponderea acestora crește la aproape 30%, iar durata medie de vizionare depășește o oră.

În timpul săptămânii 9% dintre copiii de 6-8 ani se uită la televizor după ora 22, în medie 43 de minute zilnic. În rândul celor de 9-11 ani, procentul celor care stau la televizor după ora 22 se dublează (20%, durată medie - 52 de minute).

Pe același interval orar, ponderea telespectatorilor de 12-14 ani este de 30% în zilele de lucru și aproape 40% în week-end, iar timpul mediu de vizionare este de o oră în timpul săptămânii, și o oră și un sfert în week-end.

Posturile de televiziune preferate sunt: Pro TV, Antena 1, România 1, Atomic, Fox Kids. Acestea au cel puțin 20% nominalizări. Copiilor le place cel mai mult să vadă la televizor desene animate (64%), filme (42%) și muzică (25%). Ponderea acestor opțiuni diferă în funcție de grupa de vârstă. Astfel 90% dintre copiii de 6-8 ani amintesc desenele animate în timp ce în segmentul

de vârstă 12-14 ani, principala preferință o reprezintă filmele (56%). Întrebați de emisiunile pe care "încearcă să nu le piardă niciodată", copiii menționează Ciao Darwin și Surprize-surprize în egală măsură (câte 20%), apoi Vacanța Mare, La Bloc și desene animate (câte 10-12%).

Una dintre funcțiile televiziunii este de a furniza modele de rol influente în socializarea anticipativă. Televiziunea este prima instanță de socializare ce permite auto-selectarea conținuturilor normativ-axiologice. Frecvent auto-selecția este intermediată/influențată de către vedetele preferate. Prin alegerea acestora și prin raportare la ea copiii devin agenți ai propriei socializări. La ora actuală vedeta model preferată de către copiii români este Andrea Marin. Aceasta conduce detașat topul "modelelor de urmat" în cadrul tuturor grupelor de vârstă. Pentru băieți, primele 5 vedete sunt: Dan Negru, Mircea Radu, Van Damme, Andrea Marin și Adrian Mutu.

Aproape 50% dintre copii preferă să vizioneze singuri programele de televiziune. Existența televizorului în camera proprie nu influențează această opțiune. Deși în ceea ce privește comportamentele efectiv performante, situația cea mai frecventă de vizionare este de grup, ponderea mare a celor care aleg varianta solitară de vizionare susține ipoteza unei influențe negative a televiziunii asupra calității (număr și frecvența) interacțiunilor sociale ale telespectatorilor copii. De asemenea, consumul de televiziune se asociază negativ cu calitatea relațiilor interpersonale.

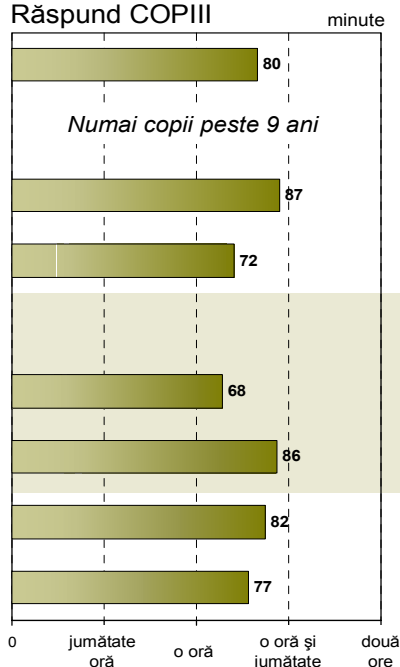
Peste 60% dintre copii aleg programele de televiziune utilizând zappingul.

Câte minute pe zi ascultă copilul radio luni-vineri

Medie calculată pentru copii

care ascultă radioul

Răspund COPIII

TOTAL eșantion copii / părinți

Fete

Băieți

6-8 ani

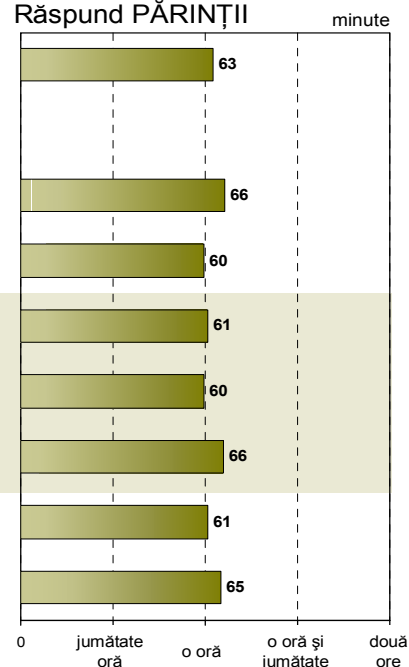
9-11 ani

12-14 ani

mediu urban

mediu rural

Răspund PĂRINȚII

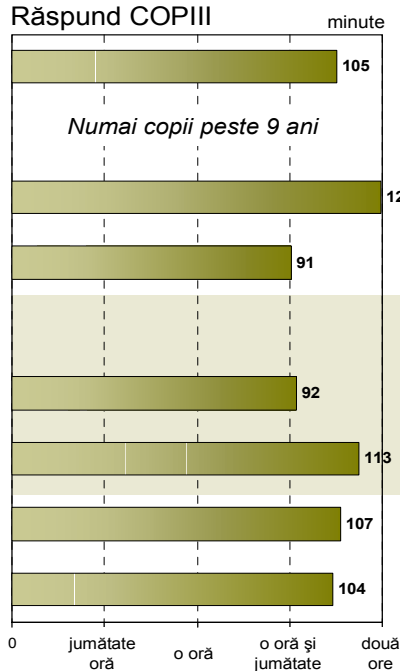

Câte minute pe zi ascultă copilul radio sâmbătă-duminică

Medie calculată pentru copii

care ascultă radioul

Răspund COPIII

TOTAL eșantion copii / părinți

Fete

Băieți

6-8 ani

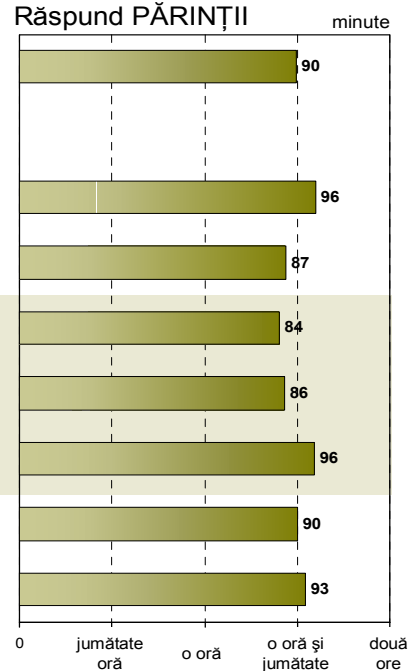
9-11 ani

12-14 ani

mediu urban

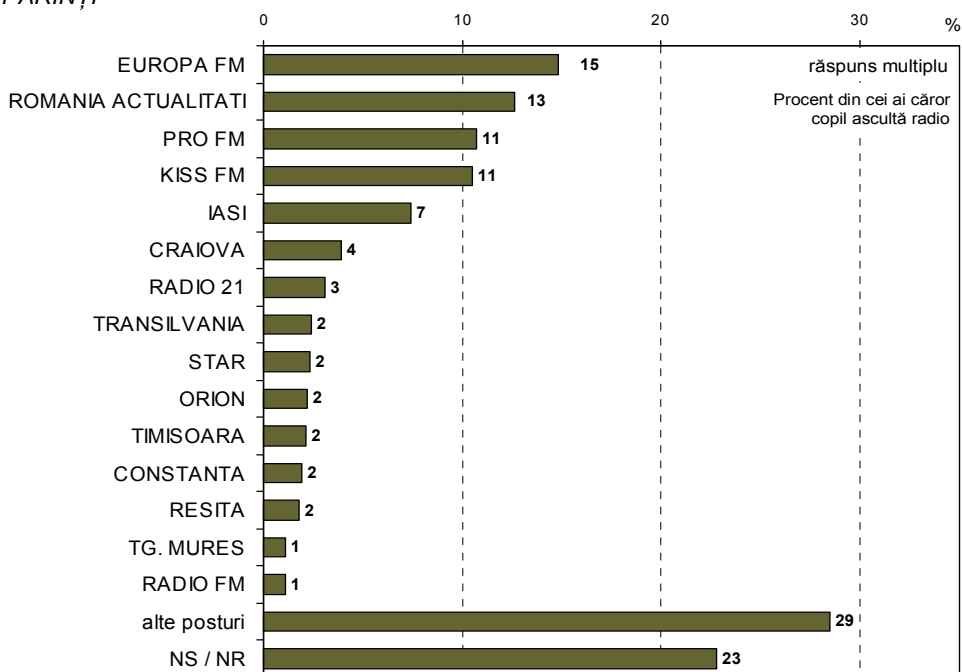
mediu rural

Răspund PĂRINȚII

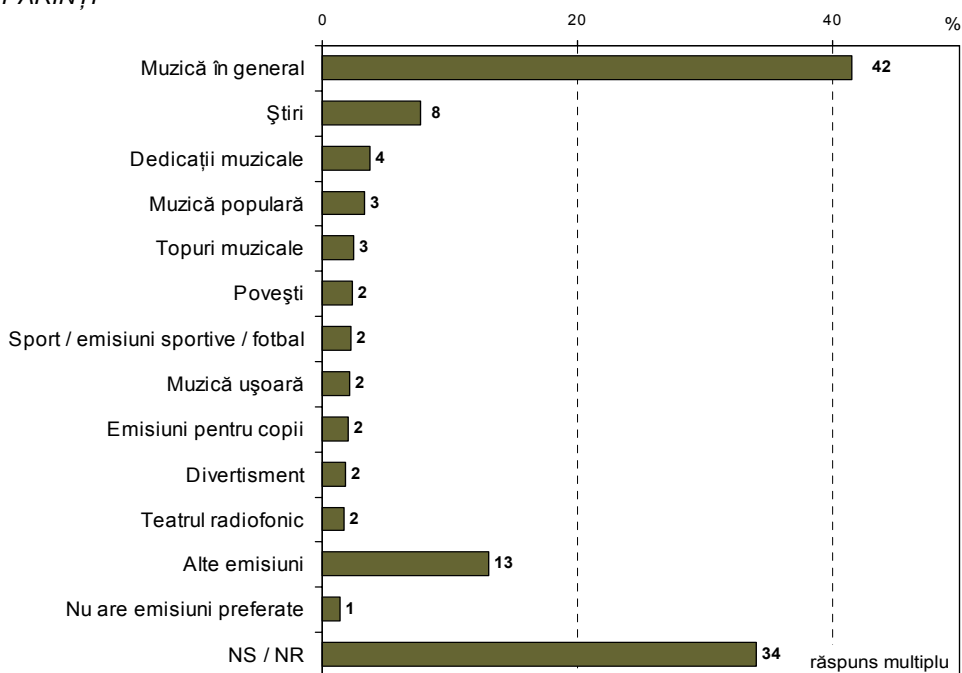
Care sunt **posturile de radio** cel mai des ascultate de copilul dvs?

Eșantion PĂRINȚI

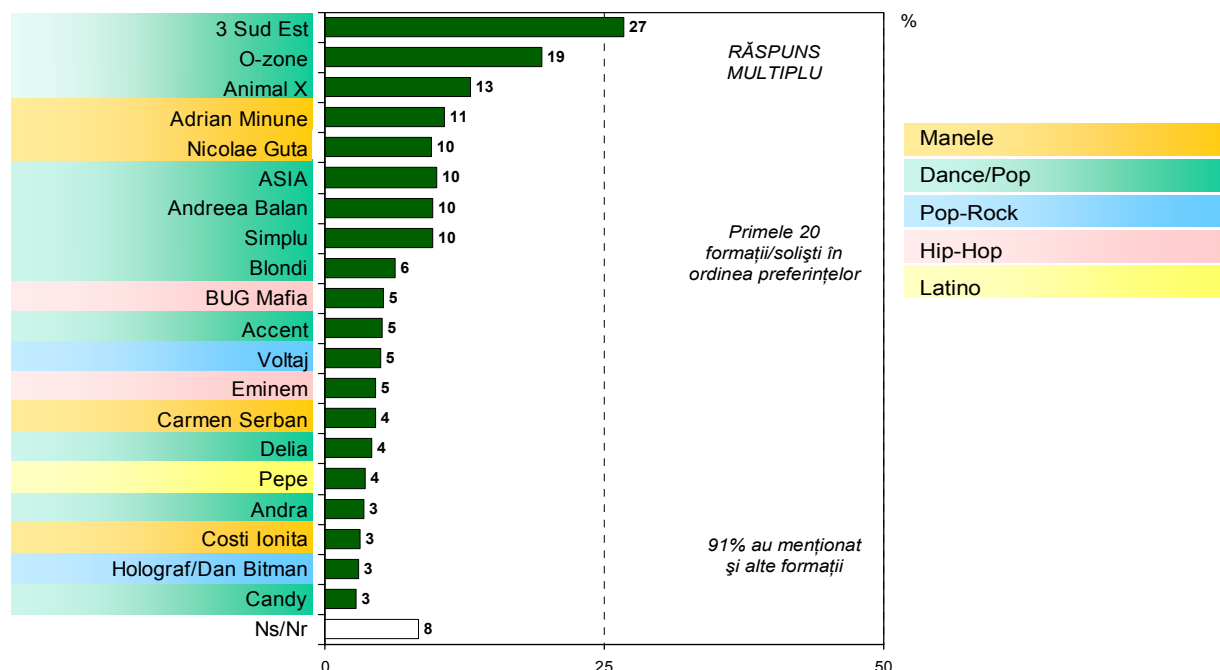
Care sunt **emisiunile de radio** cel mai des ascultate de copilul dvs.?

Eșantion PĂRINȚI

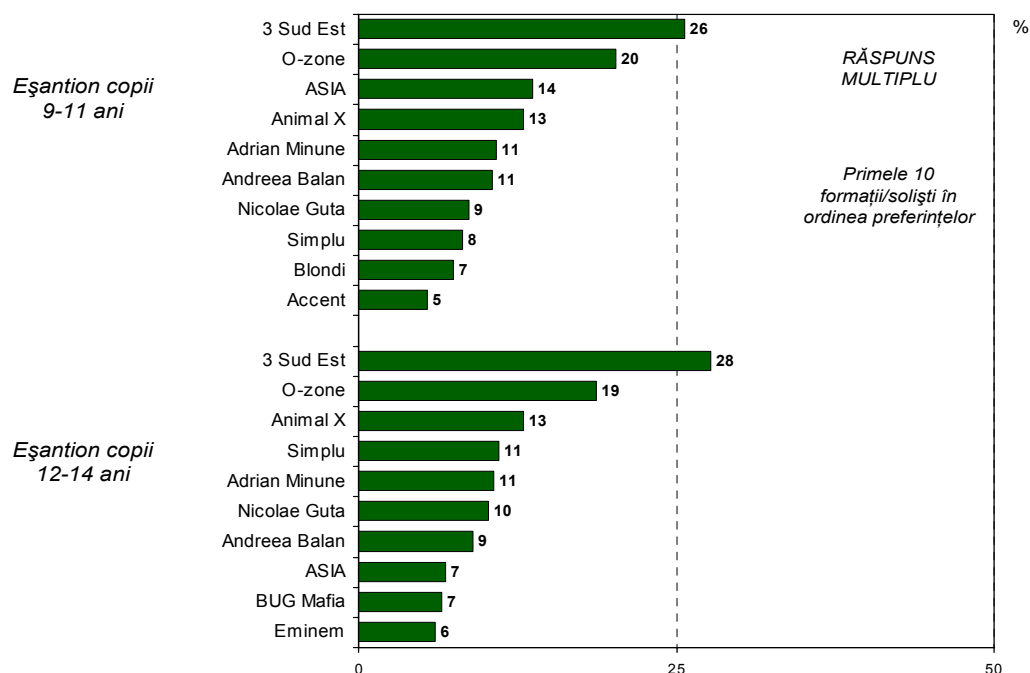
Care sunt soliștii sau trupele tale de muzică favorite? Spune-mi trei nume de cântăreți, cântărețe sau formații de muzică care îți plac ție cel mai mult.

Eșantion COPII (peste 9 ani)

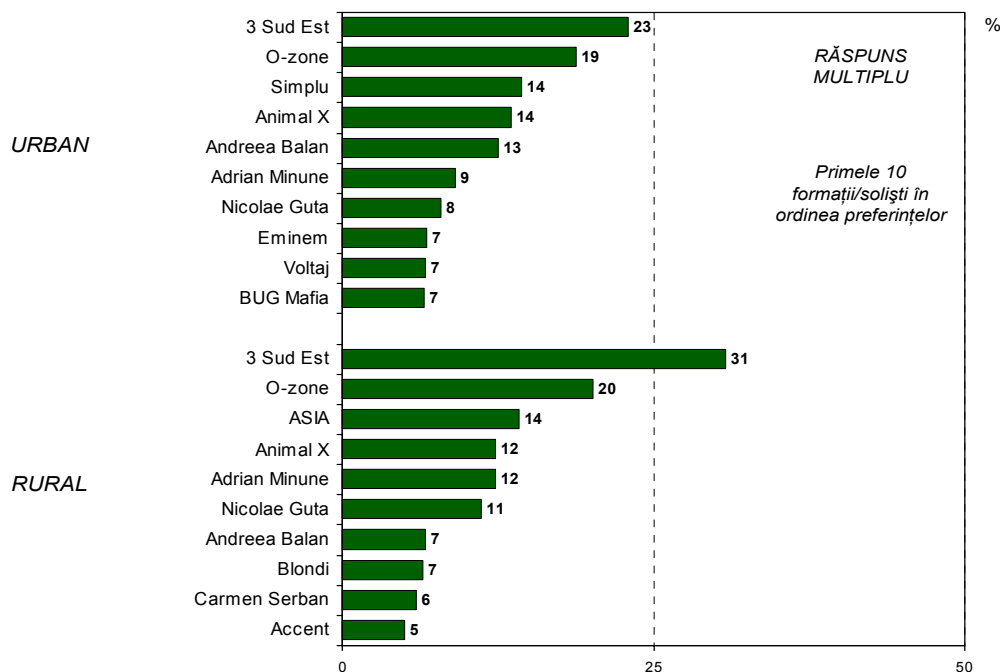
Care sunt soliștii sau trupele tale de muzică favorite? Spune-mi trei nume de cântăreți, cântărețe sau formații de muzică care îți plac ție cel mai mult.

Eșantion COPII (peste 9 ani)

Care sunt soliștii sau trupele tale de muzică favorite? Spune-mi trei nume de cântăreți, cântărețe sau formații de muzică care îți plac ție cel mai mult.

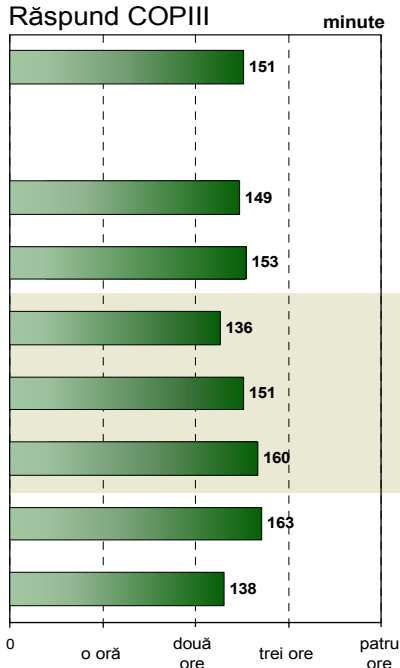
Eșantion COPII (peste 9 ani)

Câte minute pe zi se uită copilul la televizor luni-vineri

Medie calculată pentru copii
care se uită la televizor

Răspund COPIII

TOTAL eșantion copii / părinți

Fete

Băieți

6-8 ani

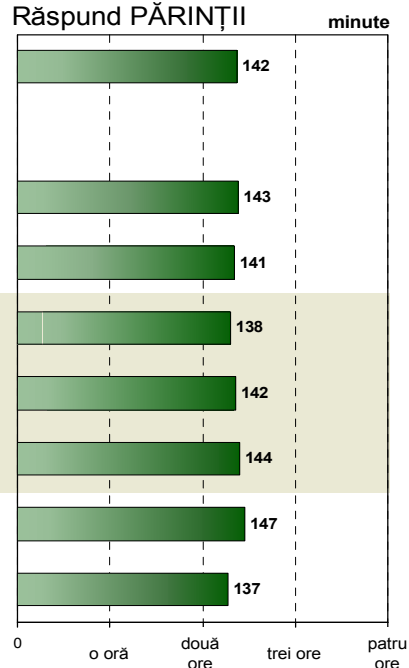
9-11 ani

12-14 ani

mediu urban

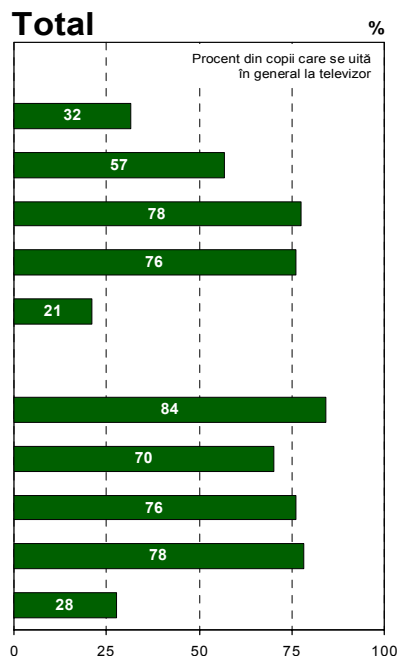
mediu rural

Răspund PĂRINȚII

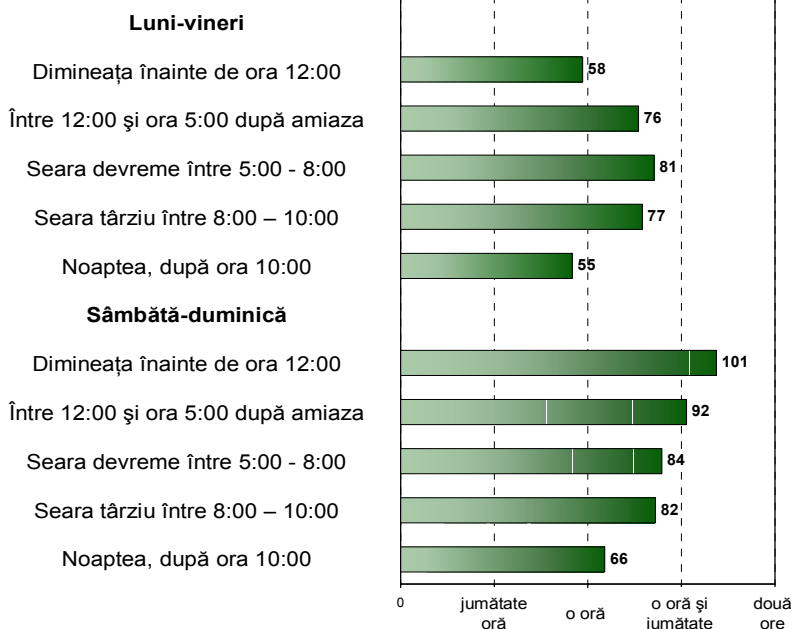
Câți dintre copii se uită la televizor în diferite intervale de timp

Eșantion COPII

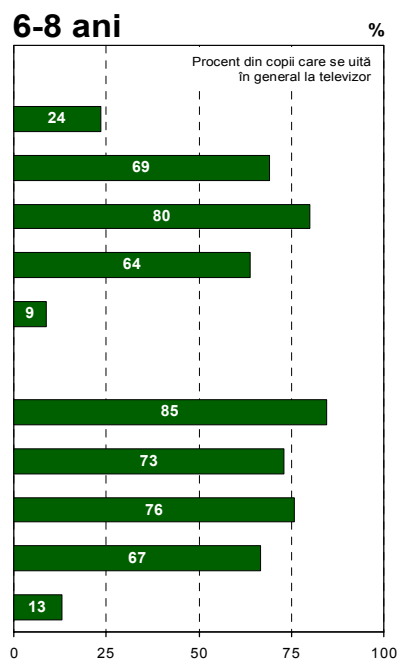
Câte minute se uită

Medie calculată pentru copii care se uită la televizor în intervalul respectiv

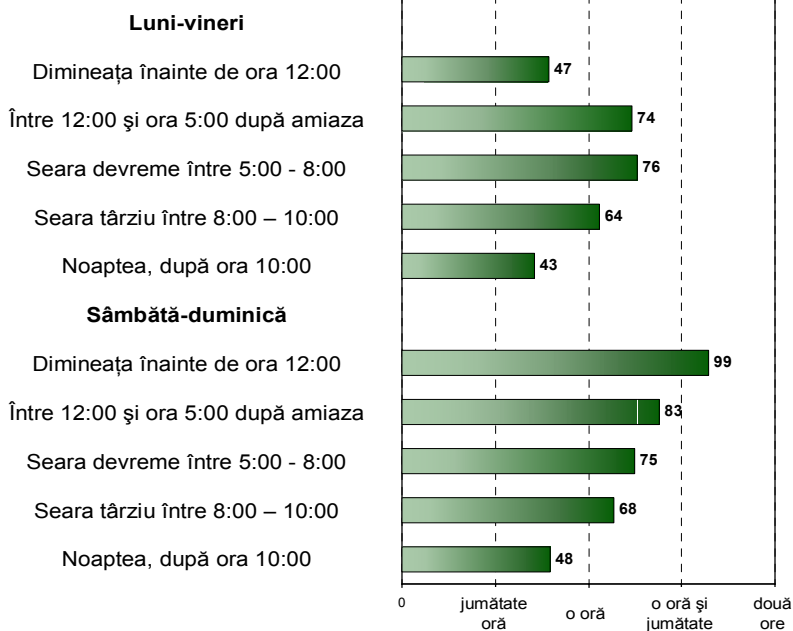
Câți dintre copii se uită la televizor în diferite intervale de timp

Eșantion COPII

Câte minute se uită

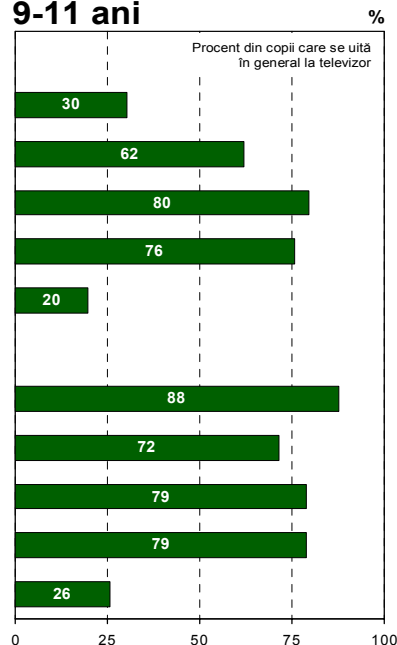
Medie calculată pentru copii care se uită la televizor în intervalul respectiv

Câți dintre copii se uită la televizor în diferite intervale de timp

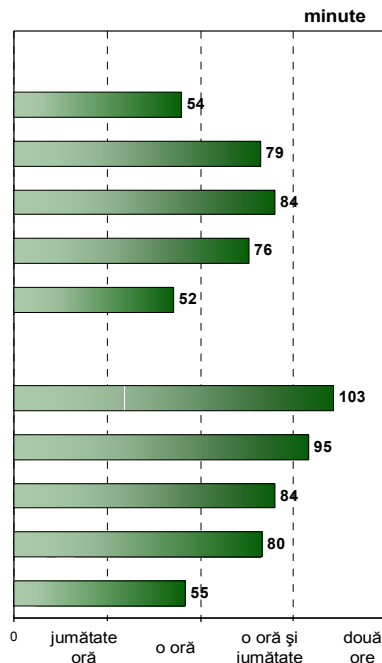
Eșantion COPII

9-11 ani

Câte minute se uită

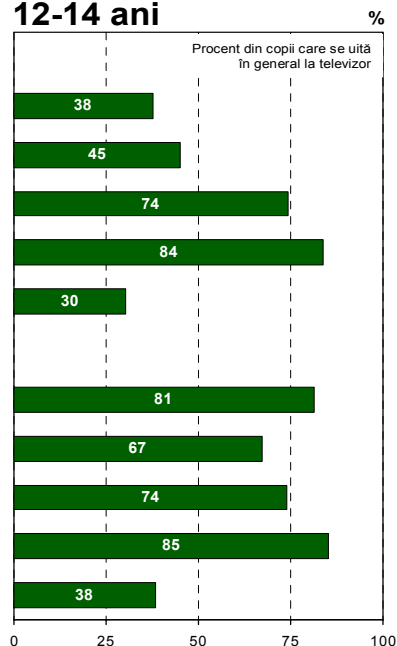
Medie calculată pentru copii care se uită la televizor în intervalul respectiv

Câți dintre copii se uită la televizor în diferite intervale de timp

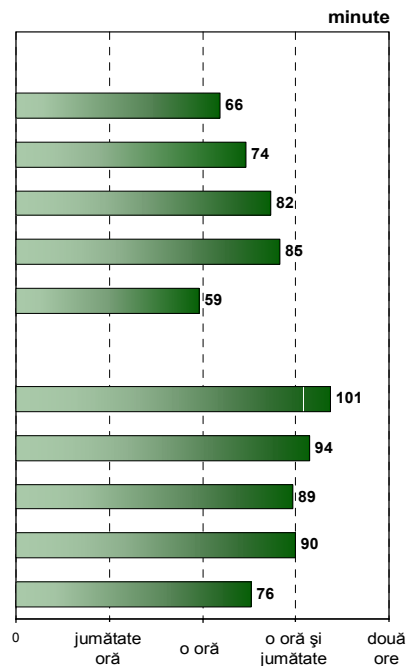
Eșantion COPII

12-14 ani

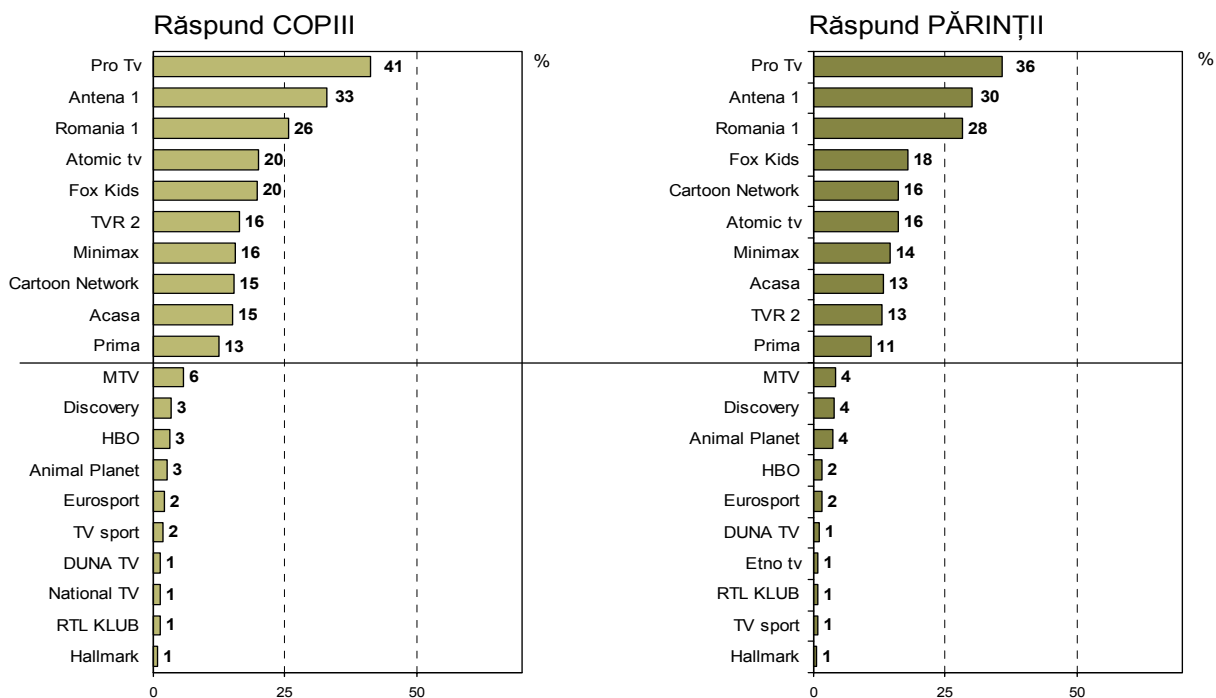
Câte minute se uită

Medie calculată pentru copii care se uită la televizor în intervalul respectiv

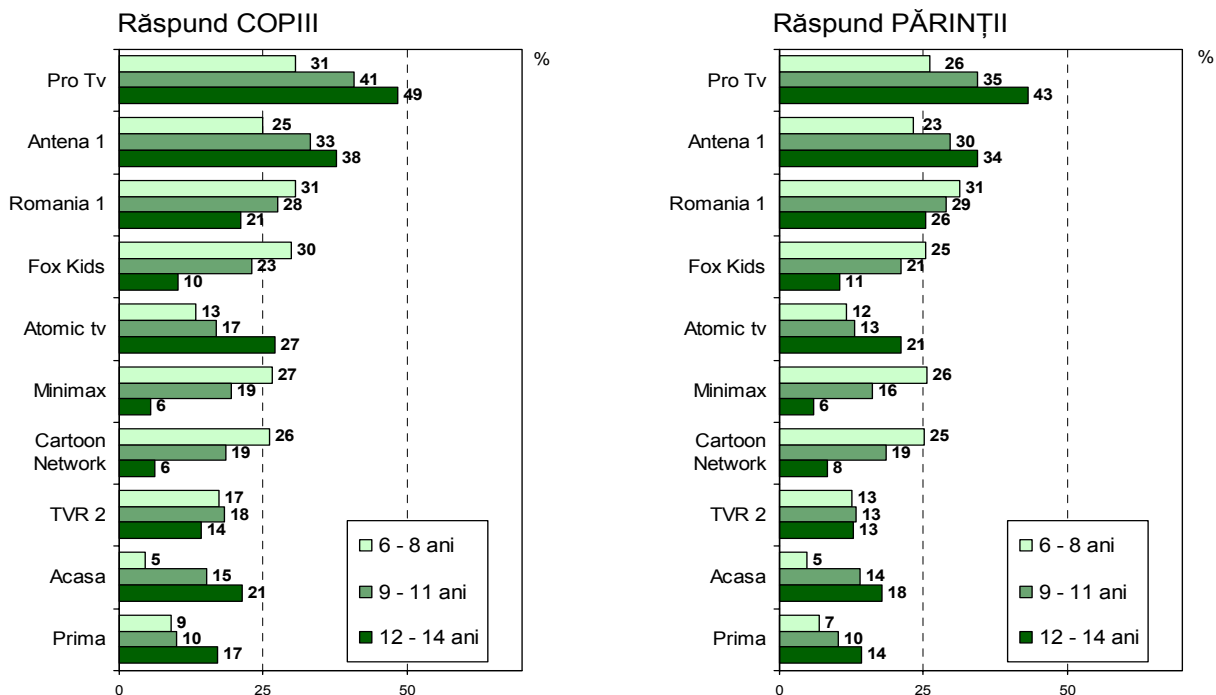
Posturi TV preferate ale copilului

răspuns multiplu

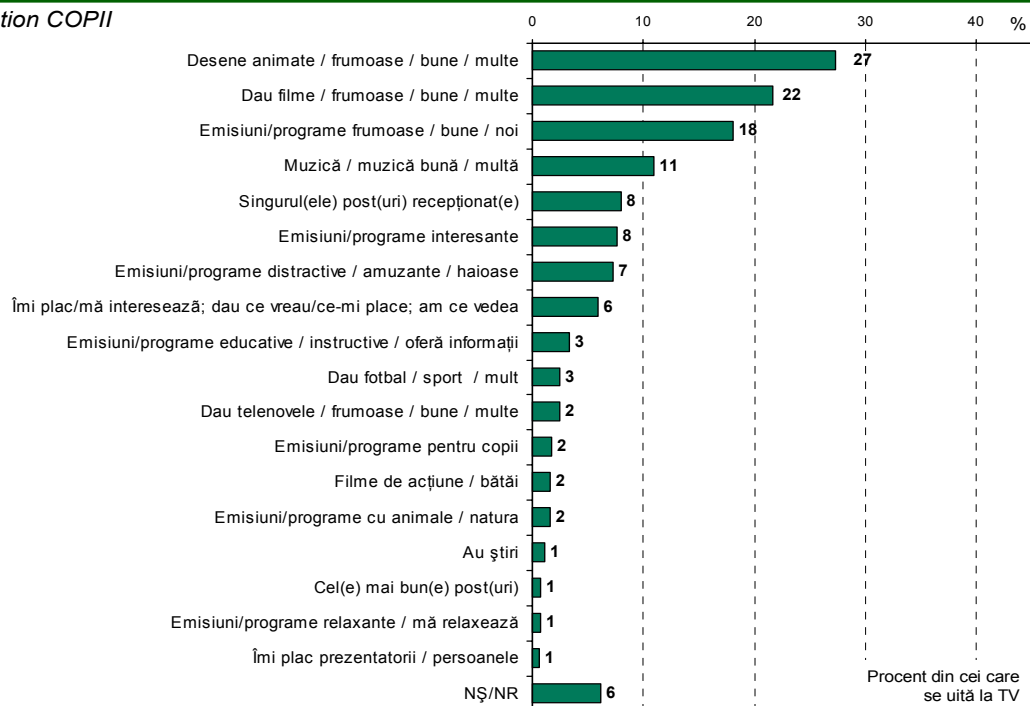
Posturi TV preferate ale copilului

răspuns multiplu

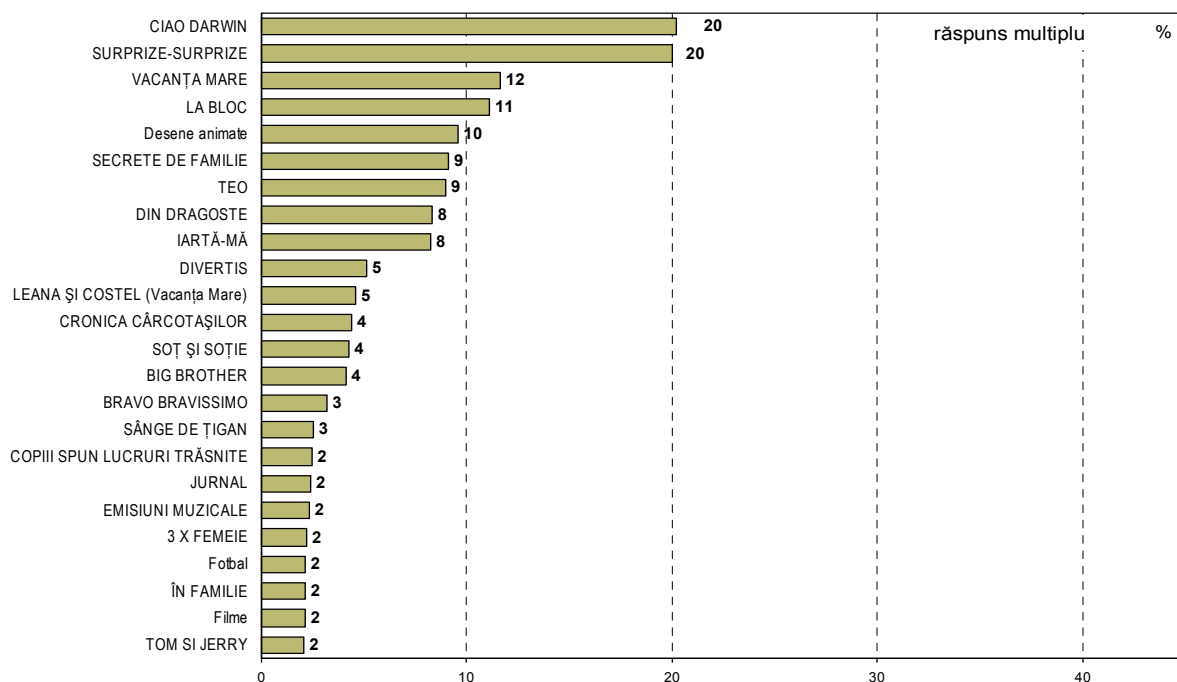
De ce îți plac aceste posturi TV?

Eșantion COPII

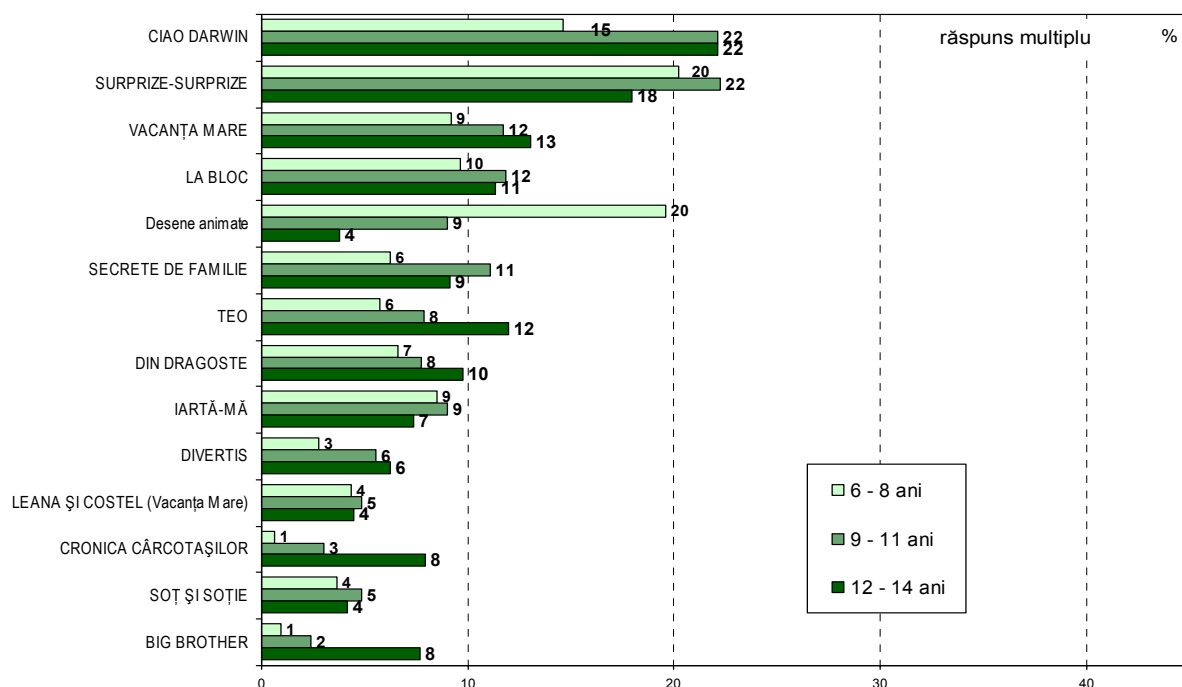
Care sunt emisiunile de televiziune care îți plac cel mai mult? Cele pe care încerci să nu le pierzi niciodată

Eșantion COPII

Care sunt emisiunile de televiziune care îți plac cel mai mult? Cele pe care încerci să nu le pierzi niciodată

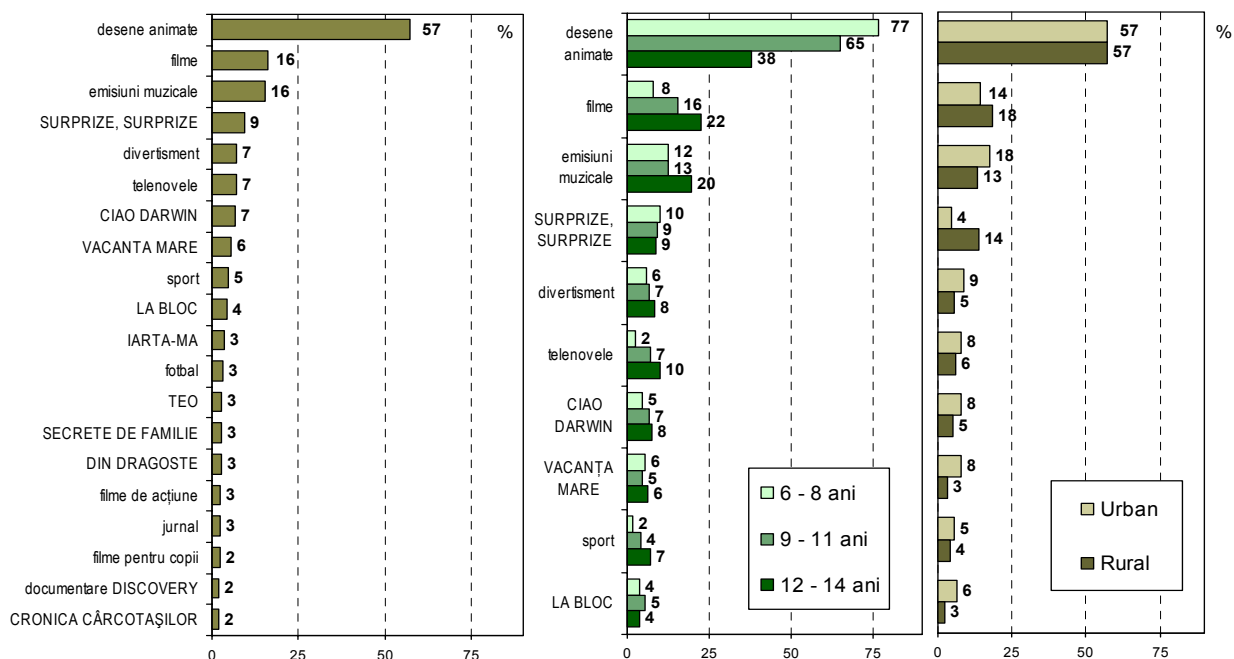
Eșantion COPII

Care sunt emisiunile TV preferate de copilul dvs.?

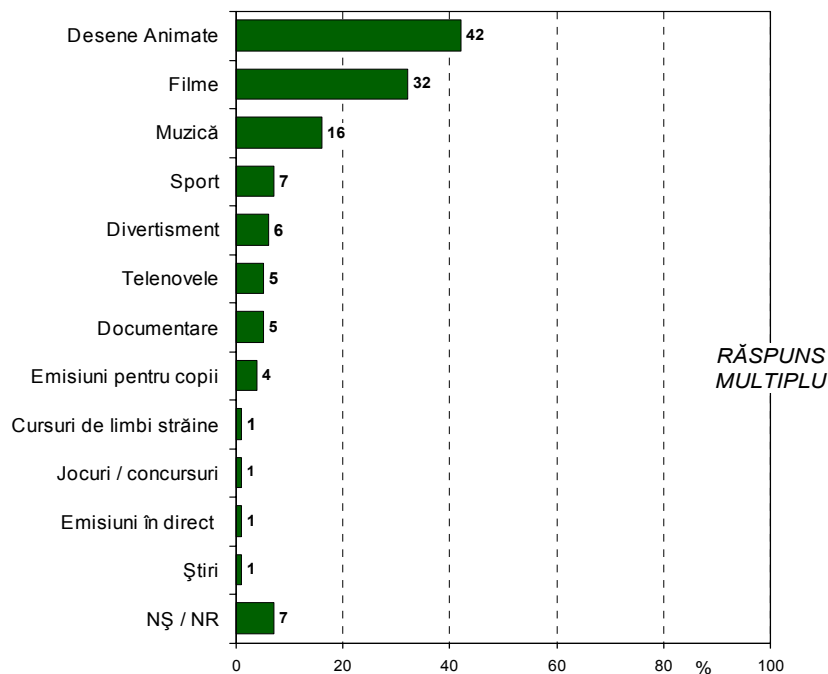
Eșantion PĂRINȚI

răspuns multiplu

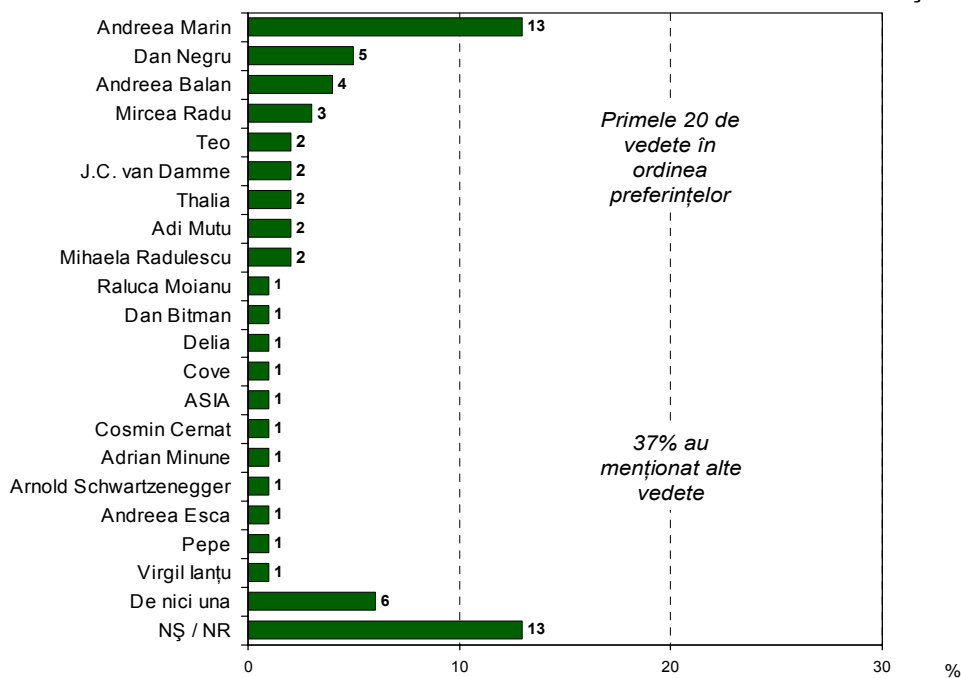
Ce ți-ai DORI cel mai mult să vezi la televizor?

Eșantion COPII

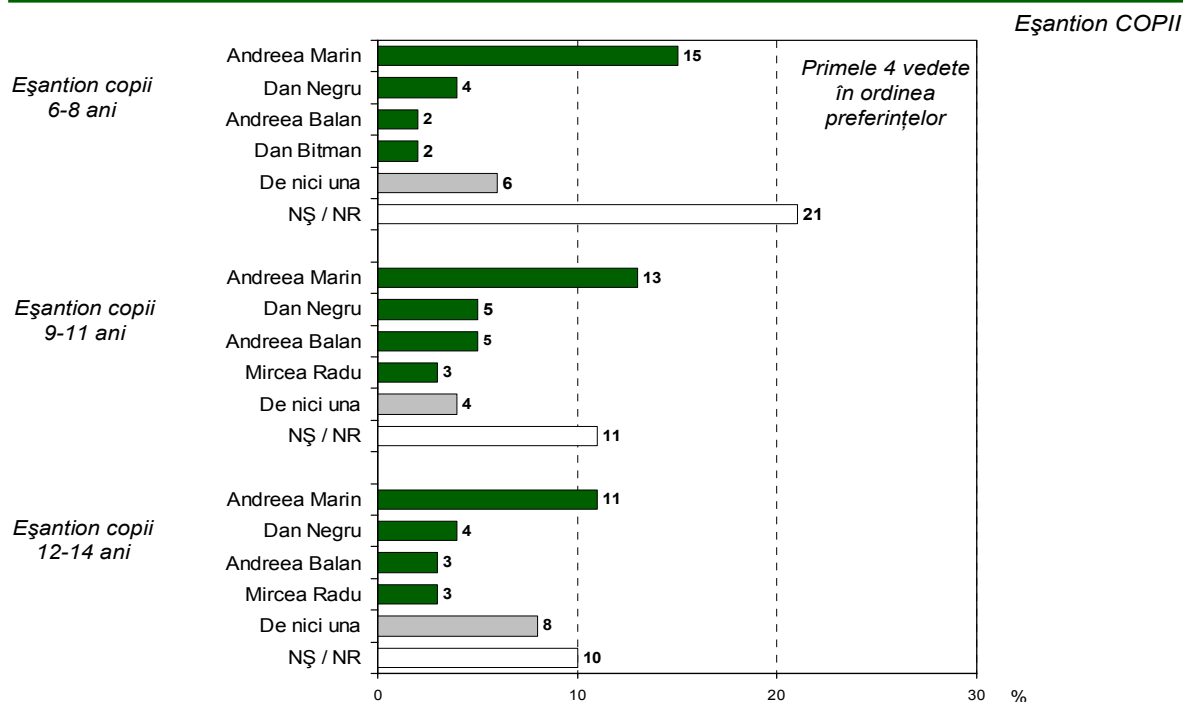

Dintre vedetele pe care le vezi la televizor, de care îți place într-atât de mult încât ai vrea să fii ca el / ea atunci când vei fi mare?

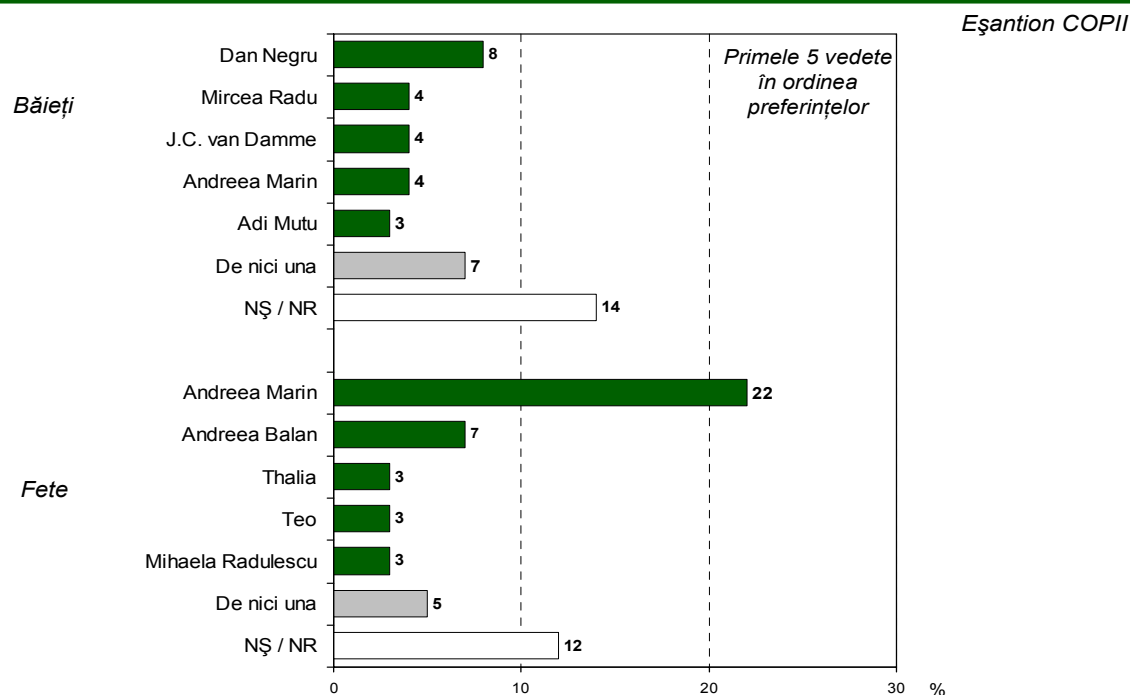
Eșantion COPII

Dintre vedetele pe care le vezi la televizor, de care îți place într-atât de mult încât ai vrea să fii ca el / ea atunci când vei fi mare?

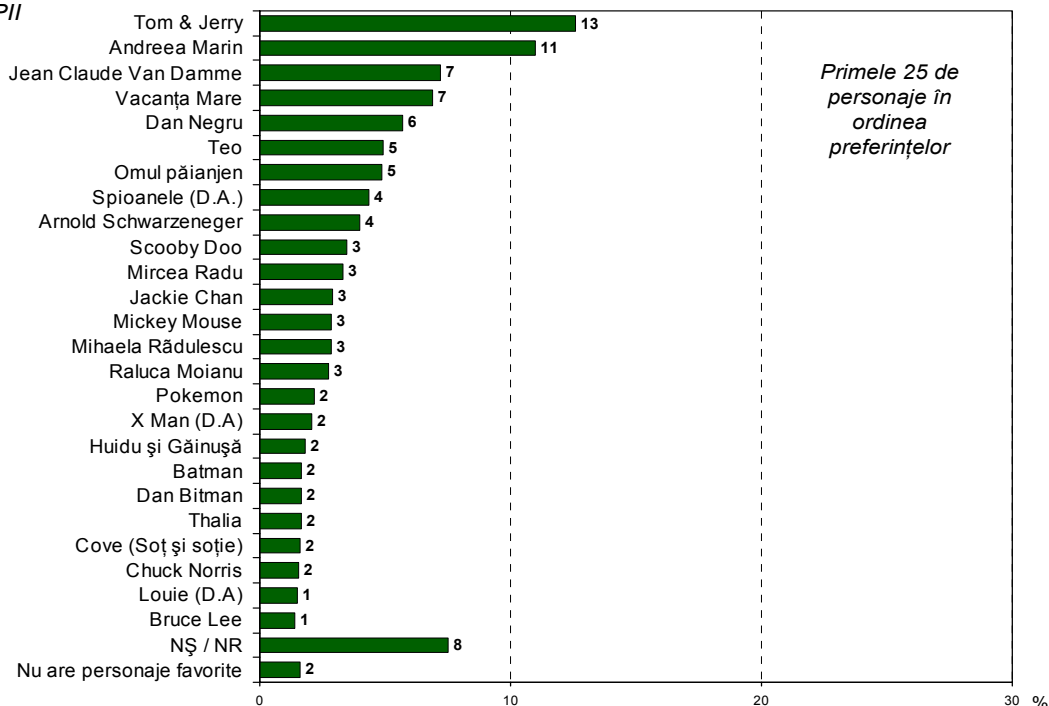

Dintre vedetele pe care le vezi la televizor, de care îți place într-atât de mult încât ai vrea să fii ca el / ea atunci când vei fi mare?

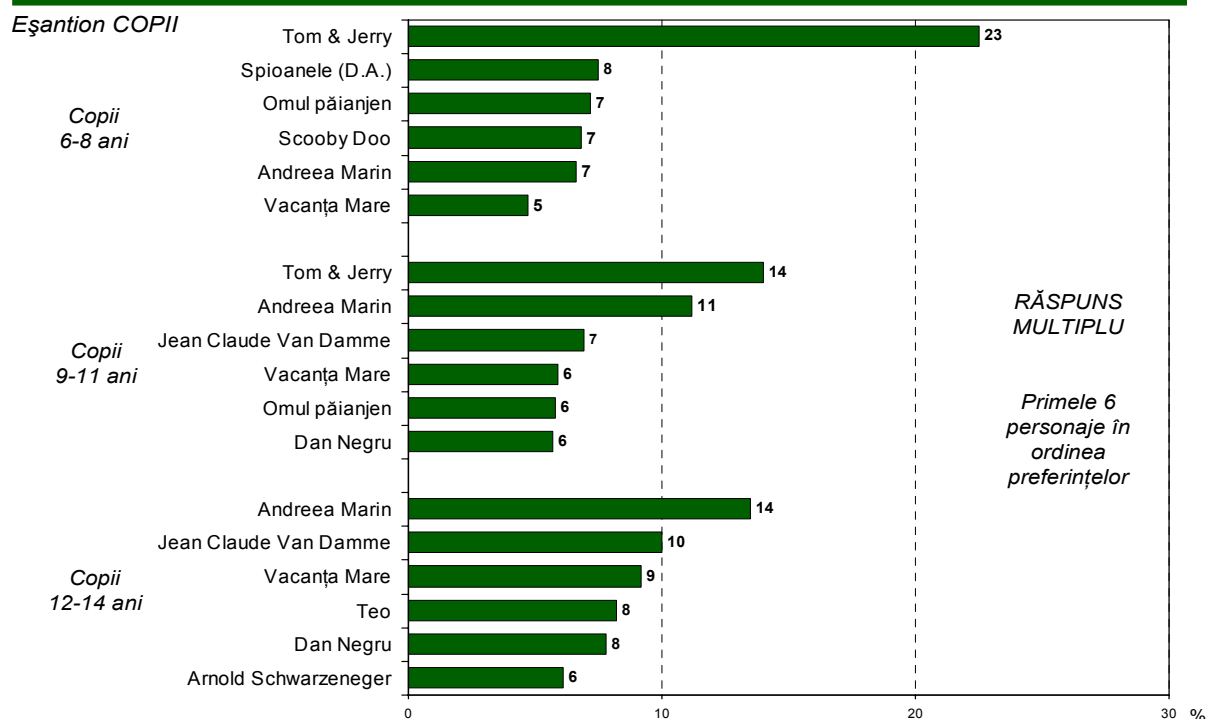
Care sunt personajele tale favorite de la televizor?

Eșantion COPII

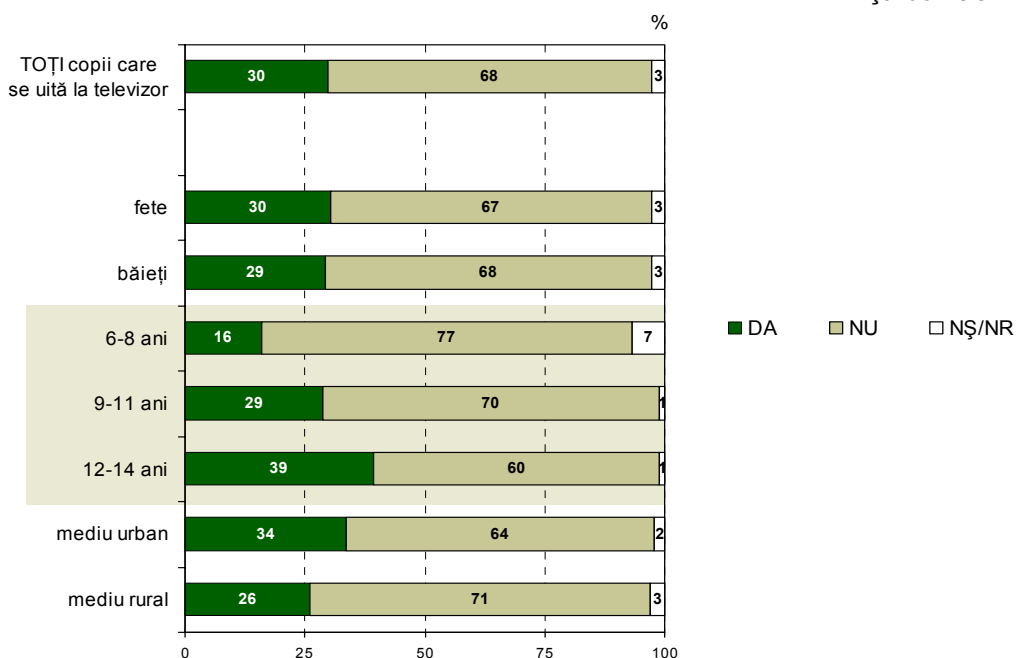
Care sunt personajele tale favorite de la televizor?

Eșantion COPII

Se întâmplă ca profesorii voștri să vă recomande emisiuni de la
televizor pe care să le urmăriți?

Eșantion COPII

Expunerea la conținuturi cu potențial negativ

Restricțiile (media ratings)

Majoritatea părinților (90%) consideră că interzicerea transmiterii de către televiziuni a unor emisiuni cu conținut ridicat de violență și obscenități înainte de ora 22 este o idee bună sau foarte bună. Mai mult, o parte mare (30%) dintre aceștia consideră că ora de la care pot fi difuzate acest tip de emisiuni trebuie să fie după ora 23. Doar o mică parte (10%) cred că pot fi transmise emisiuni de acest tip înainte de ora 22 și și mai puțini (3%) cred că nu ar trebui să fie nici o interdicție.

Emisiunile însoțite de simbolul "AP" sunt urmărite de aproape 90% dintre copii (așa declară și ei și părinții). Gradul de urmărire al emisiunilor de acest tip crește cu vârsta (80% dintre copiii de 6-8 ani, 91% cei de 9-11 ani și 94% cei de 12-14 ani).

Doar o treime din copiii de 6-8 ani, respectiv un sfert din cei de 9-11 ani nu se uită niciodată la emisiuni cu signalectica "12", aproape jumătate din fiecare categorie uitându-se uneori. Valori foarte apropiate de cele declarate de copii regăsim și în eșantionul de părinți.

În cazul emisiunilor tv cu signalectica "16", recomandarea pare să aibă un efect mai mare. 60% dintre copii declară că nu se uită niciodată la astfel de emisiuni, ponderea lor scăzând ușor la copiii mai în vârstă. Cu toate acestea, ponderi destul de ridicate dintre copiii din fiecare categorie de vârstă recunosc că se uită la emisiuni de acest gen (o cincime din cei de 6-8 ani, un sfert din cei de 9-11 ani și aproape jumătate din cei de 12-14 ani). Surprinzător, și în acest caz, părinții au cunoștință de comportamentul de vizionare tv al copiilor.

În cazul unei ponderi ridicate din familiile investigate comportamentul de vizionare al copiilor (cât timp au voie să se uite la televizor într-o zi, ce au voie să urmărească și ce nu) este reglementat în prealabil. O treime dintre părinți declară că au stabilit o durată maximă de timp pe care copiii îl pot petrece în fața televizorului (prezența acestei reguli scade cu creșterea vârstei copiilor). În cele mai multe situații această durată este situată în intervalul 2-3 ore.

În ceea ce privește conținuturile mediatice permise, 42% dintre părinți declară că au stabilit în

familie care sunt tipurile de programe, emisiuni sau filme pe care copiii lor nu au voie să le urmărească (jumătate dintre familiile cu copii de 6-8 ani respectiv 36% dintre cele cu copii de 12-14 ani au reglementat acest lucru).

Care sunt tipurile de emisiuni la care copiii nu au voie să se uite (părinții le interzic explicit acest lucru)? După cum era de așteptat, majoritatea situațiilor se referă la emisiunile care conțin scene de violență, porno/erotice/sex.

Ce atitudine au părinții atunci când copiii lor urmăresc emisiuni care nu sunt recomandate pentru vârsta lor? Relativ la această problemă apar diferențe mari între declarațiile copiilor și cele ale părinților. După declarațiile copiilor, o treime dintre părinți le interzic să urmărească emisiuni nerecomandate vârstei (marcate prin semne specifice de interdicție) însă mai mult de jumătate dintre părinți declară că fac acest lucru. O pondere mai mică (15%) dintre copii spun că le este interzis explicit acest lucru dar ei tot se uită. Părinții spun însă că acest lucru (ei le spun copiilor să nu se uite dar aceștia nu-i ascultă) se întâmplă mai des (23%). Situația de indiferență (nu spun nimic) este menționată mai frecvent de copii (27%) decât de părinți (14%). În cazul în care conținutul emisiunilor este menționat explicit (scene de violență sau sex, dialoguri obscene), frecvența situațiilor de interdicție crește (71%), ajungând la aproape 80% în cazul copiilor de 6-8 ani. Situațiile în care copiii se uită totuși la acest gen de emisiuni (indiferent dacă acest lucru este interzis sau nu de către părinți) sunt relativ frecvente (25% în medie; 18% în cazul copiilor de 6-8 ani și 32% în cazul celor de 12-14 ani).

Prezența semnelor de interdicție, indiferent de vârsta copiilor, are efect în cazul unei ponderi foarte scăzute dintre copii (conform declarațiilor acestora dar și al părinților). Astfel, 87% dintre copiii de 6-11 ani se uită (uneori sau întotdeauna, aproximativ în aceeași proporție) la emisiunile însoțite de semnul "AP", 68% dintre aceiași copii uitându-se și când emisiunile sunt însoțite de semnul "12" iar 24% când semnul este "16". Situațiile de nerespectare a semnelor de interdicție apare și în cazul copiilor de 12-14 ani. Astfel, 45% dintre aceștia se uită (uneori sau întotdeauna) la emisiuni însoțite de semnul "16".

O mare parte dintre adulți se uită (uneori sau mai des) la emisiuni precum Big Brother (29%) sau Ciao Darwin (53%).

De asemenea, o parte a adulților evaluează pozitiv acest gen de emisiuni (consideră că le plac). Cu toate acestea, adulții doresc ca emisiunile de acest tip să fie mutate mai târziu de ora 22, cel mai probabil datorită prezenței copiilor în fața televizorului

înainte de această oră. Astfel, mai mult de jumătate dintre părinți consideră că ar fi bine ca programele de televiziune de tip Big Brother sau Ciao Darwin să fie transmise doar după ora 22 iar dacă îi avem în vedere doar pe cei care au auzit de aceste emisiuni (70%), ponderea crește la 80%.

Reclamele TV

Deseori copiii urmăresc reclamele de la tv (31% cel mai adesea și 35% uneori; doar 19% niciodată), interesul pentru reclame fiind invers corelat cu vârsta (cei mai mici sunt mai interesați). Influența acestui fapt este evidentă, jumătate dintre copii cerându-le părinților să le cumpere lucrurile pe care le-au văzut la televizor (și în acest caz, cei mici solicită acest lucru într-o măsură mai mare). Mai mult, copiii care urmăresc reclame într-o măsură mai mare, cer mai des părinților să le cumpere lucrurile pe care le-au văzut la televizor (55% dintre cei care se uită adesea la reclame cer acest lucru versus 46% dintre cei care se uită rar).

Gradul expunerii la emisiuni cu conținut negativ

Care este gradul expunerii la emisiuni cu conținut negativ (alcool, violență, sex)? Conform datelor, destul de ridicat. Astfel, 73% dintre copii văd reclame la băuturi alcoolice la televizor cel puțin săptămânal (dintre aceștia, 22% văd zilnic), ponderea celor care au contact cu astfel de reclame crescând cu vârsta (30% dintre copiii de 12-14 ani văd zilnic).

22% dintre copiii de 9-14 ani au urmărit cel puțin o dată un film "porno / erotic" (14% cei de 9-11 ani respectiv 27% cei de 12-14 ani), filmele de groază fiind urmărite mult mai des (74%; 65% dintre cei de 9-11 ani și 81% dintre cei de 12-14 ani).

Principalul mijloc prin intermediul căruia copiii urmăresc astfel de filme (porno, de groază) este televizorul. Celelalte mijloace utilizate sunt în ordine video-ul/dvd-ul, calculatorul și internetul. Vârsta la care copiii au văzut pentru prima dată filme porno este cel mai adesea în intervalul 9-13 ani, în cazul filmelor de groază fiind chiar mai scăzută (8-12 ani). Indiferent de categoria de vârstă, contactul cu filme de groază și porno este mult mai mare dacă ne raportăm la perioada 1999-2002 (aceștia sunt anii care apar cel mai frecvent menționați ca început al comportamentului de vizionare, indiferent de vârsta actuală a copilului).

Efectele expunerii asupra atitudinilor și comportamentelor relativ la violență.

O parte a părinților consideră că violența din programele de televiziune este responsabilă de anumite comportamente și atitudini ale copiilor, influențând procesul de socializare al acestora. Prin oferirea unor programe în care violența este prezentă, televiziunea desensibilizează copiii relativ la comportamentele violente și îi determină pe unii dintre ei să creadă că violența face parte din viața obișnuită, că este ceva normal (19%), chiar să o valorizeze uneori.

Efectul emisiunilor ce prezintă acte violente, fie că este vorba de știri sau programe de ficțiune (filme / desene animate), este chiar mai adânc.

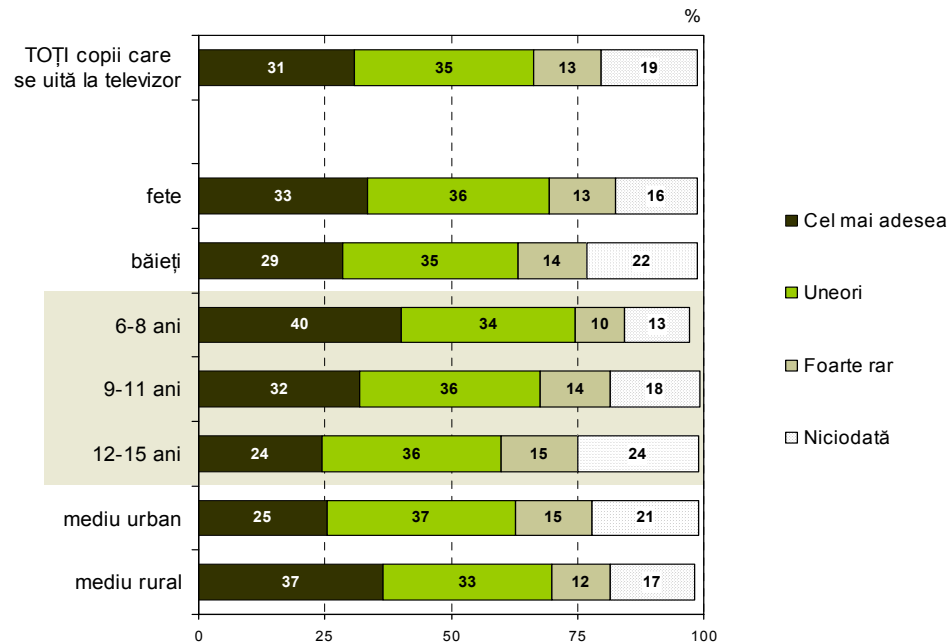
Aproape o treime dintre părinți consideră că deseori copiii lor sunt tulburați / afectați de violența mediatică. Ca urmare a urmăririi actelor de violență

o parte a copiilor (17%) acționează imitativ, efectul de imitare a comportamentelor violente fiind remarcat într-o măsură ușor mai mare în cazul copiilor mai mici. Deși majoritatea părinților sunt de părere că școala constituie în continuare o instanță importantă în socializarea copiilor, o parte a acestora (17%) cred că televizorul are efecte socializatoare mai puternice.

Uneori, uitatul copiilor la televizor constituie un motiv de ceartă dintre aceștia și părinți. Într-un top al motivelor de ceartă între părinți și copii, uitatul la televizor ocupă poziția a doua, după temele pentru școală și la egalitate cu ieșitul afară și ajutorul în gospodărie. Prezența acestui motiv este mai mare în cazul copiilor mai mici, din mediul urban.

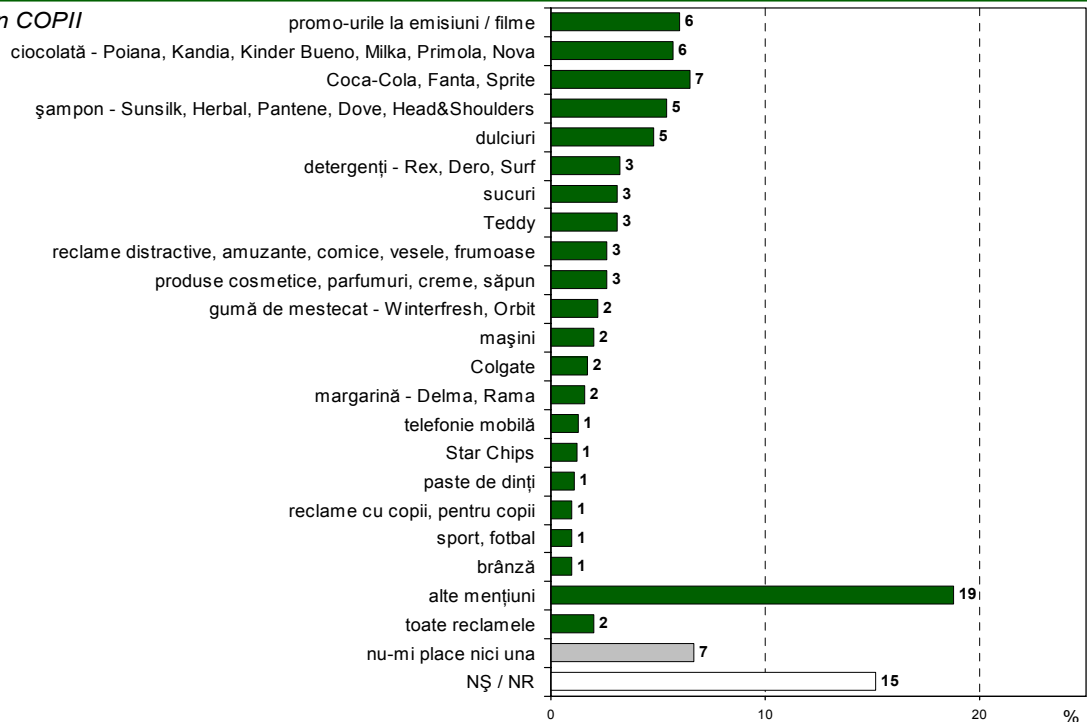
Îți place să te uiți la reclamele difuzate la televizor?

Eșantion COPII

Ce fel de reclame îți plac?

Eșantion COPII

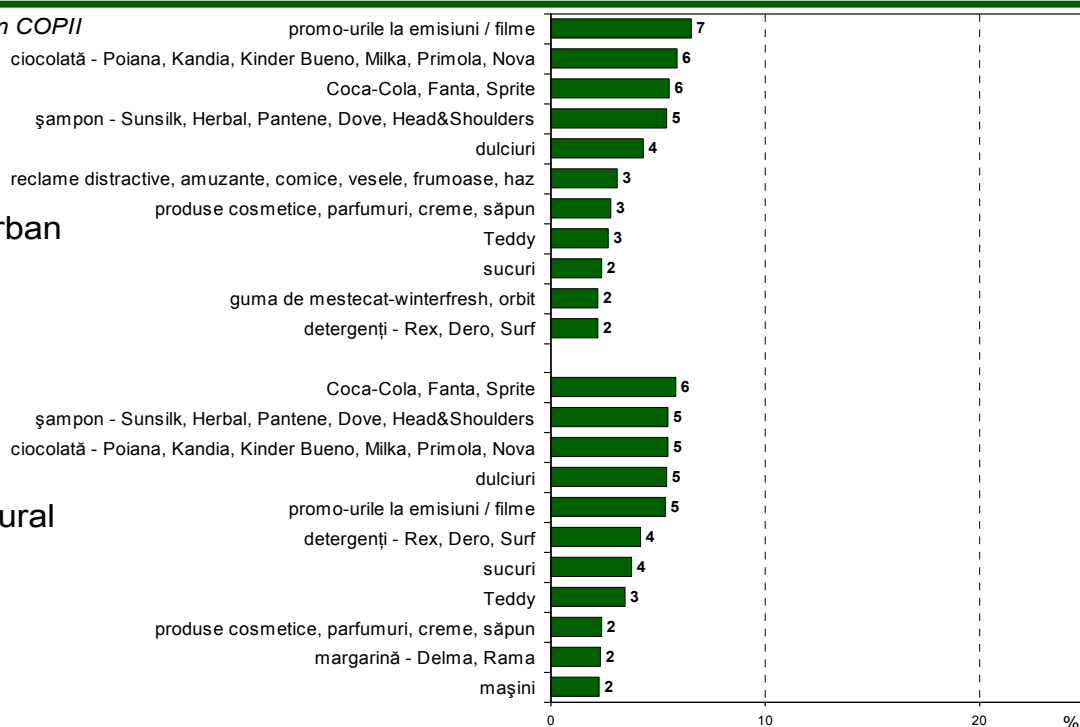

Ce fel de reclame îți plac?

Eșantion COPII

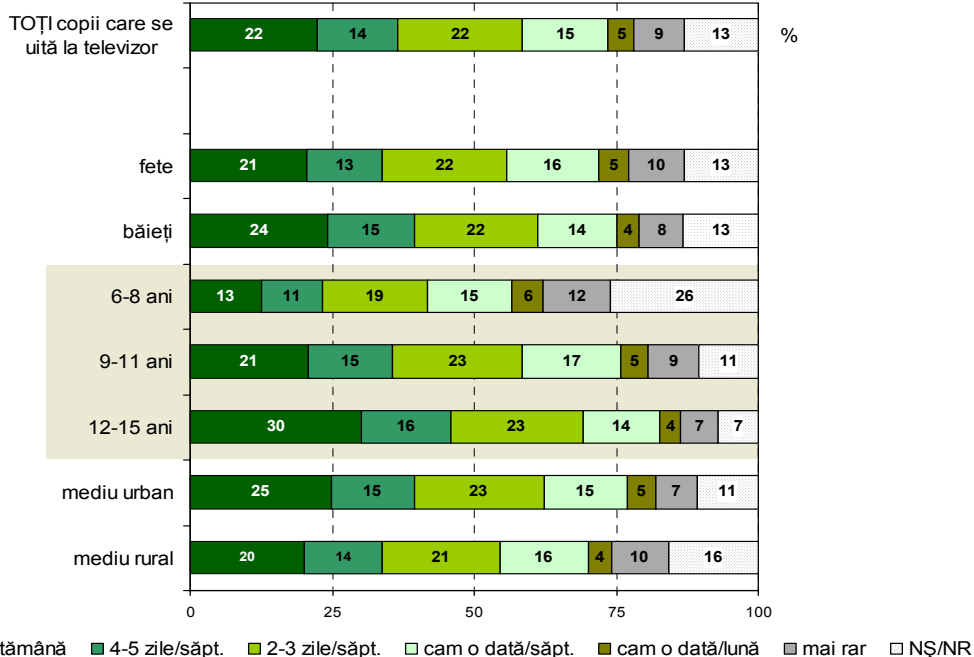
Urban

Rural

Cât de des vezi la televizor reclame la băuturi alcoolice?

Eșantion COPII

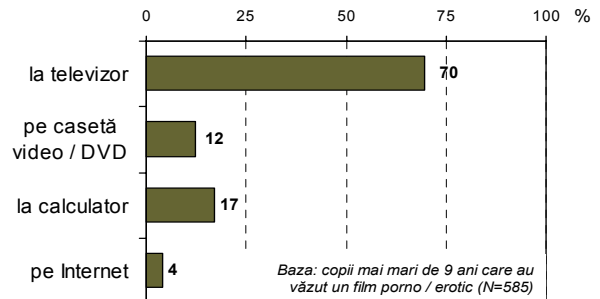
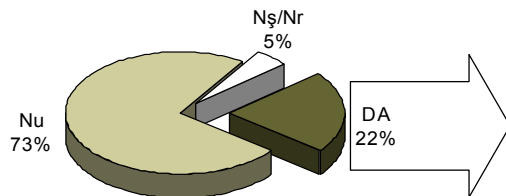

Ai văzut vreodată un film ...?

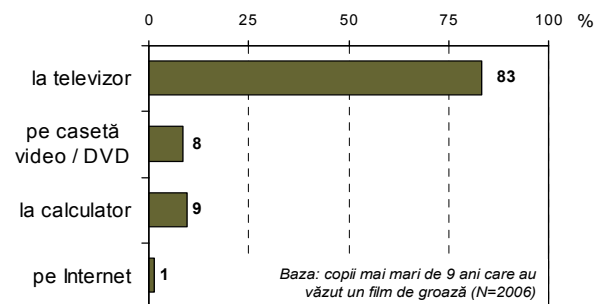
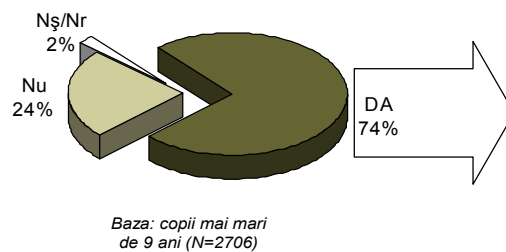
Unde?

Eșantion COPII – numai copii mai mari de 9 ani

...film "porno / erotic"

...film de groază

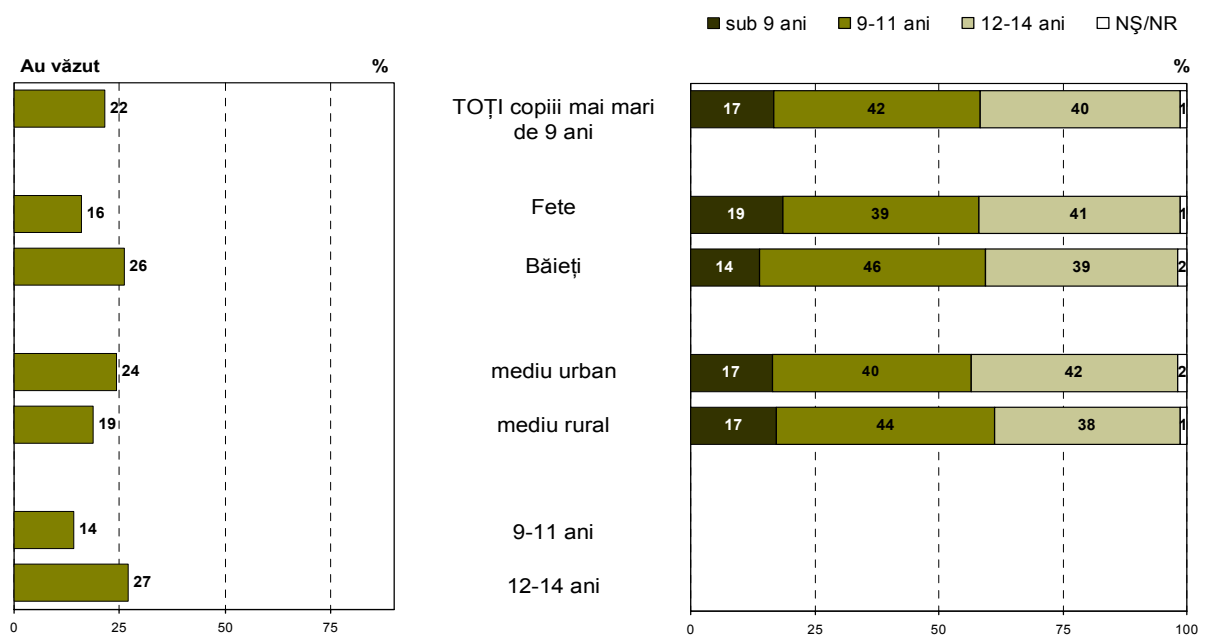

Ai văzut vreodată un film "porno / erotic"?

[Dacă da]

La ce vârstă ai văzut prima oară...?

Eșantion COPII – numai copii mai mari de 9 ani

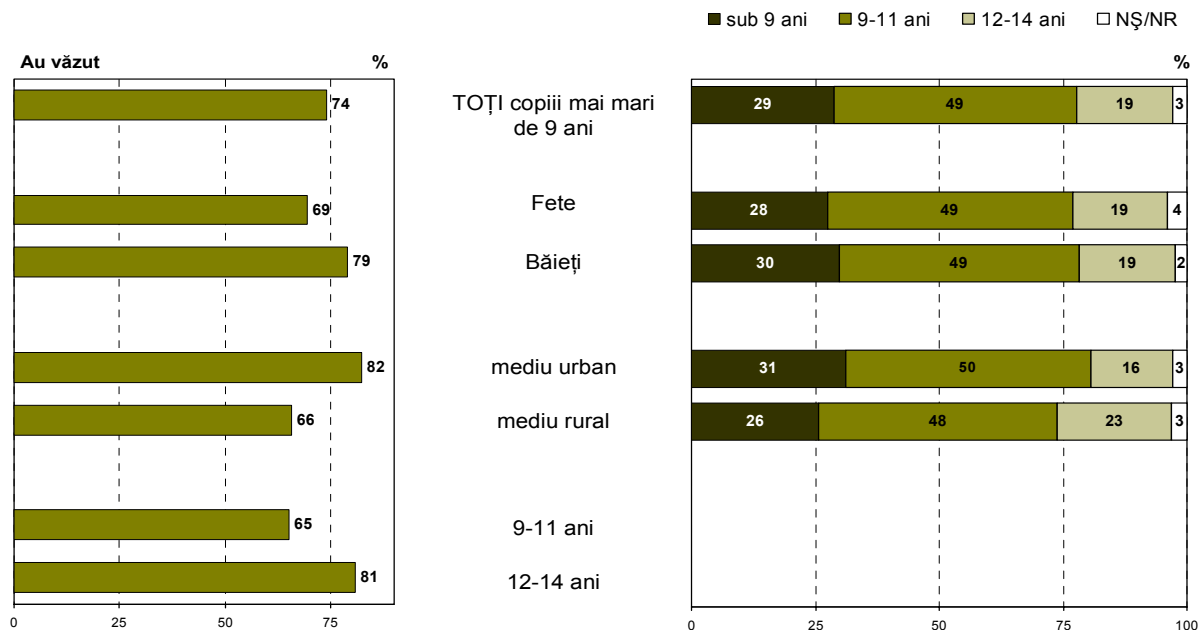

Ai văzut vreodată un film de groază?

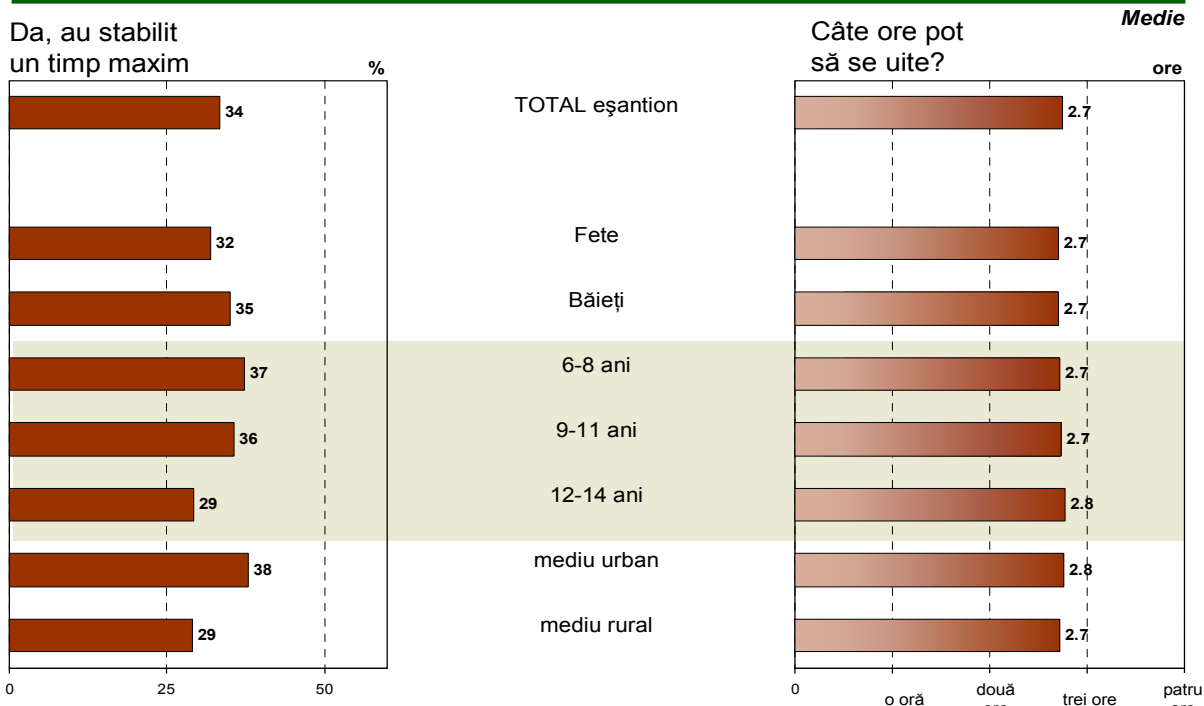
[Dacă da]

La ce vârstă ai văzut prima oară...?

Eșantion COPII – numai copii mai mari de 9 ani

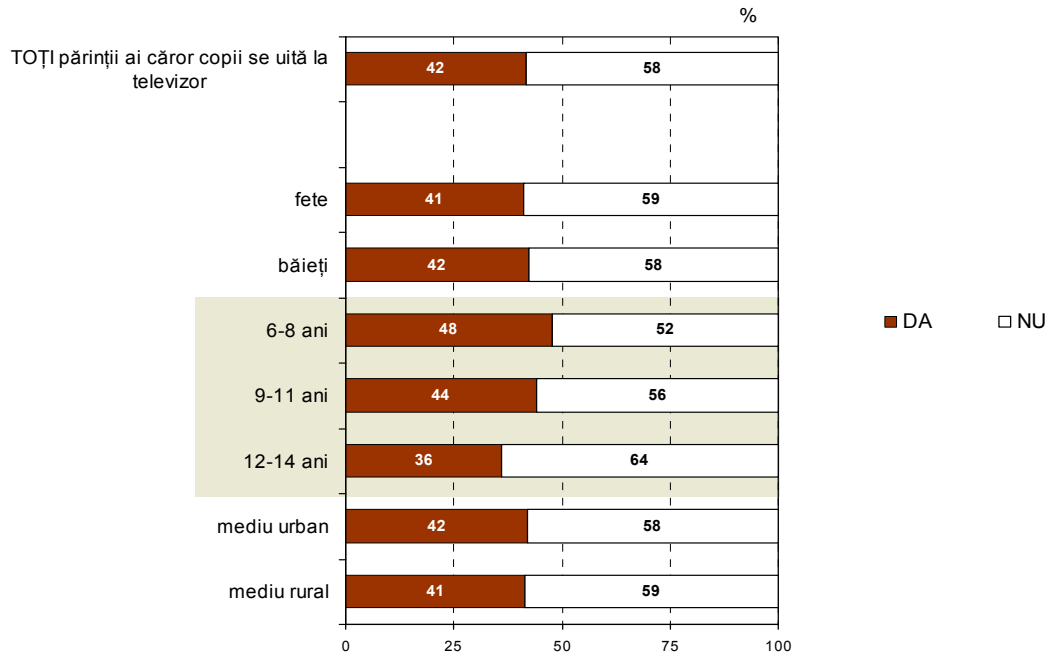

Copilul dvs. are stabilit de către dvs. sau alt adult din familie un timp maxim (număr de ore) pe care îl poate petrece la televizor într-o zi?

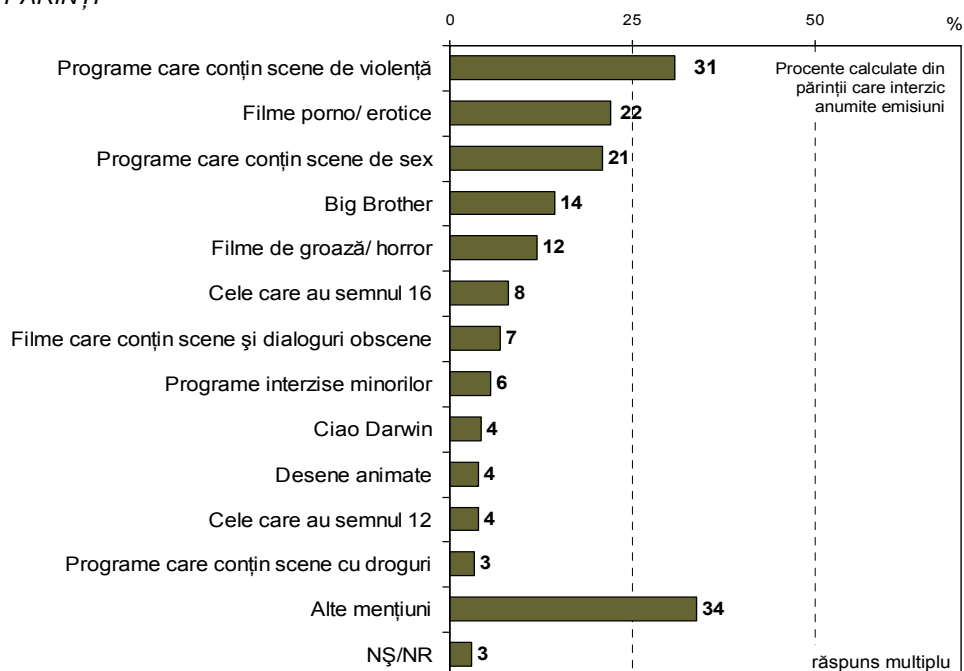
Copilul dvs. are stabilite de către dvs. sau alt adult din familie anumite programe, emisiuni, filme la care nu are voie să se uite?

Eșantion PĂRINȚI

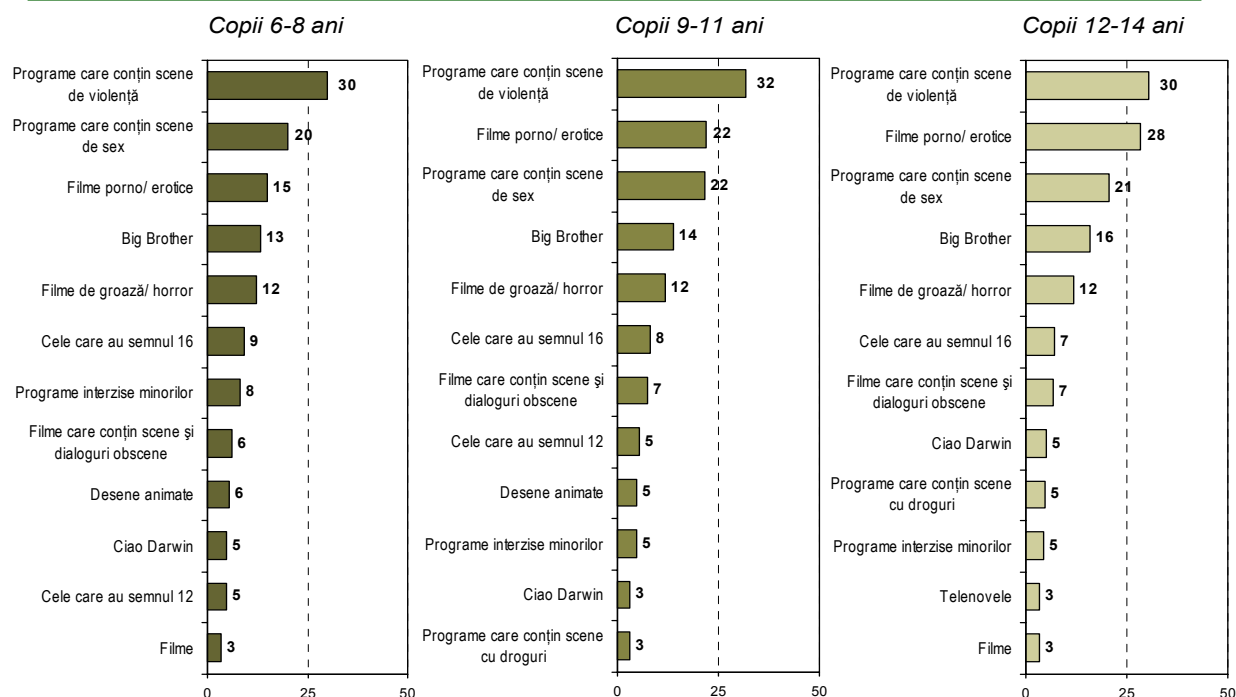
Care sunt aceste emisiuni, programe filme?
(interzise copiilor de către părinți)

Eșantion PĂRINȚI

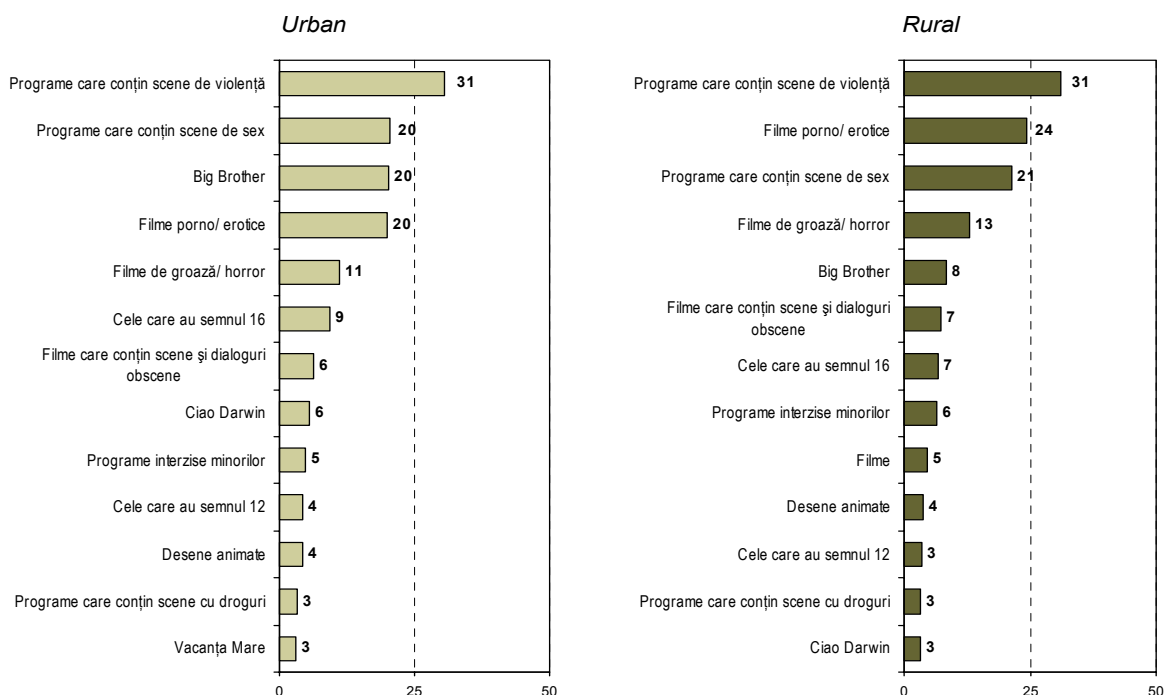
Eșantion PĂRINȚI

Care sunt aceste emisiuni, programe filme?
(interzise copiilor de către părinți)

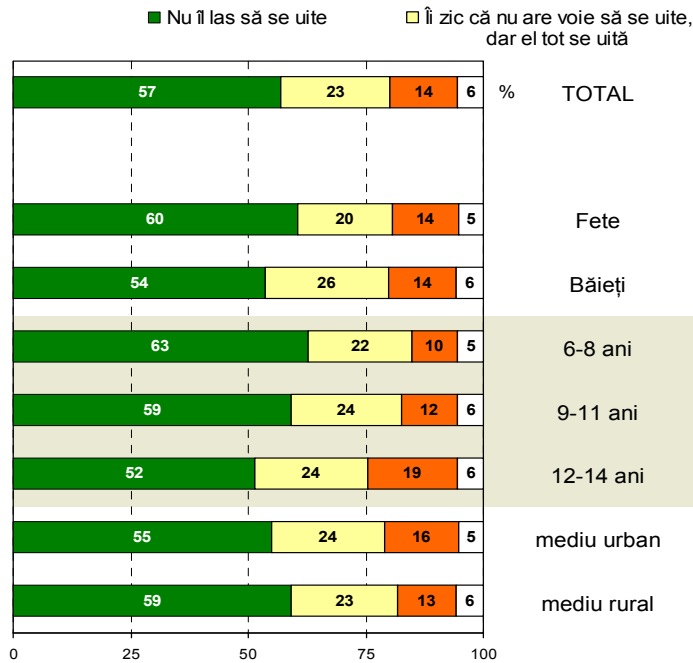
Eșantion PĂRINȚI

Care sunt aceste emisiuni, programe filme?
(interzise copiilor de către părinți)

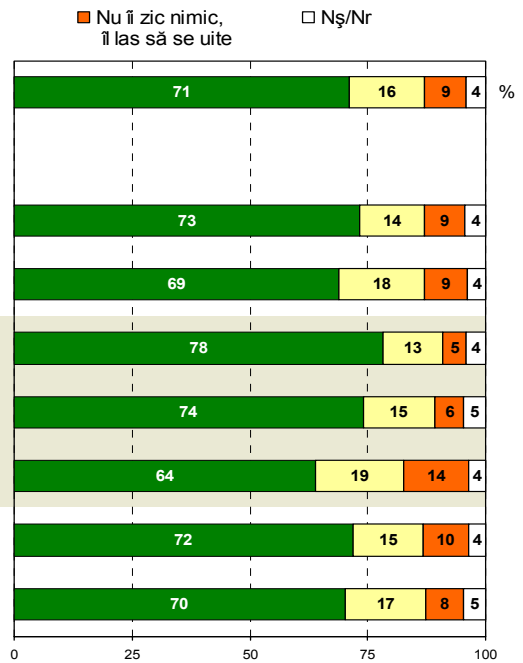

Cum procedați când copilul dvs. se uită la o emisiune ...însoțită de semnul de
interdicție / ...care are scene de violență, sex și dialoguri obscene?

...semn de interdicție

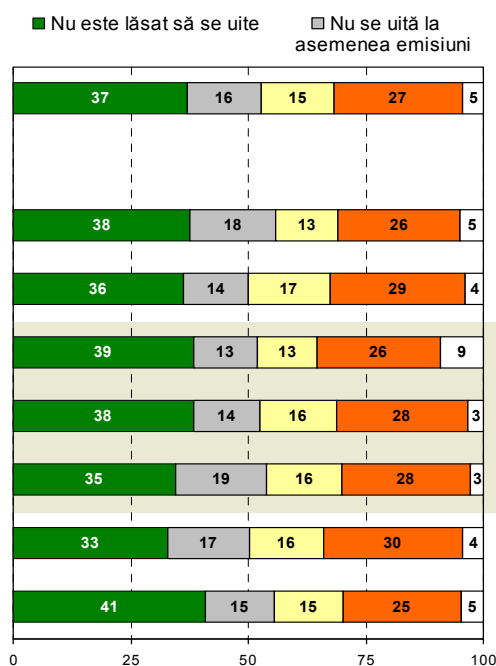

...violență, sex, dialoguri obscene

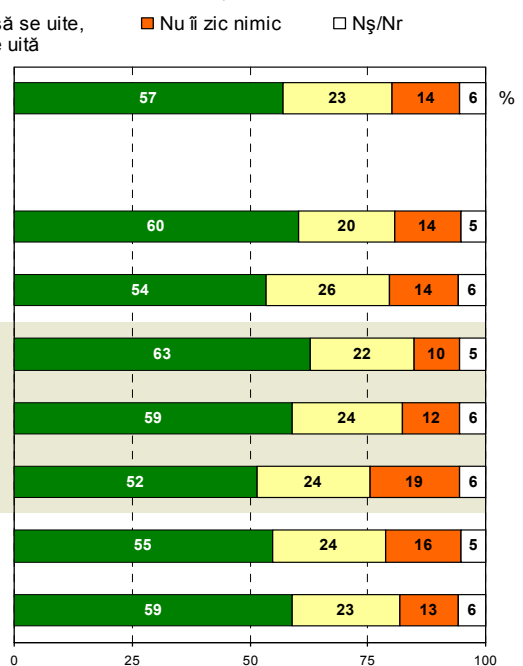

Dacă părinții tăi văd că tu te uiți la TV la o emisiune însoțită de semnul
[arată semnul în funcție de vârsta copilului] îți interzic să te uiți la acea
emisiune sau te lasă să te uiți în continuare?

Răspund COPIII

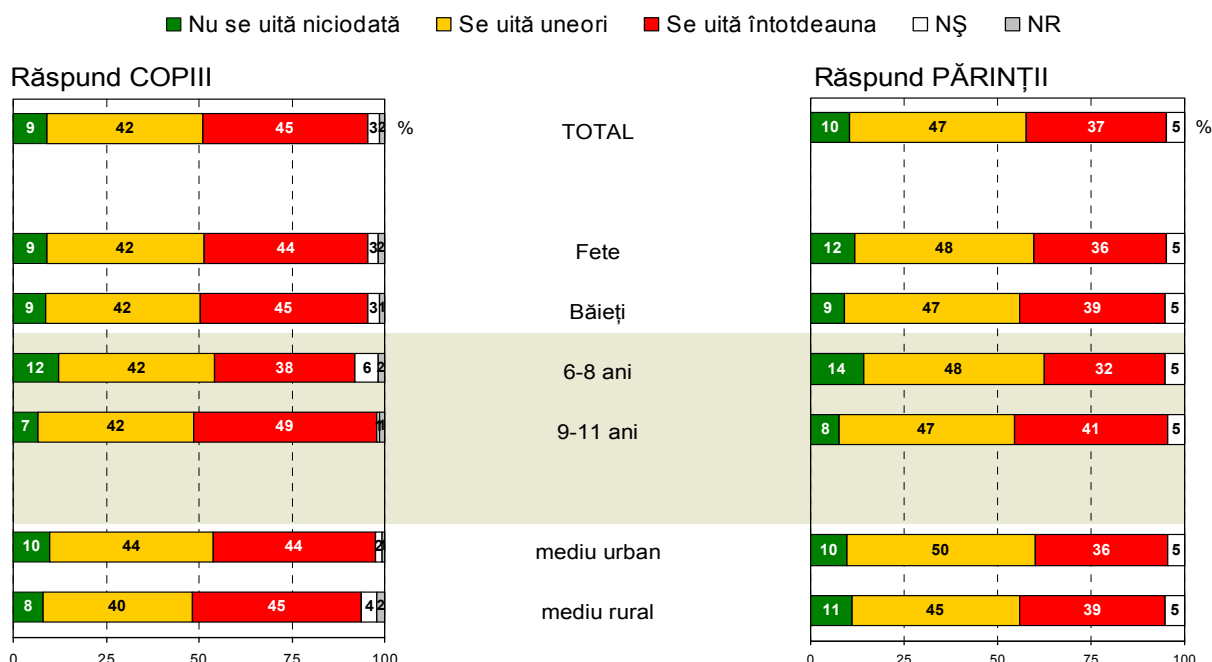

Răspund PĂRINȚII

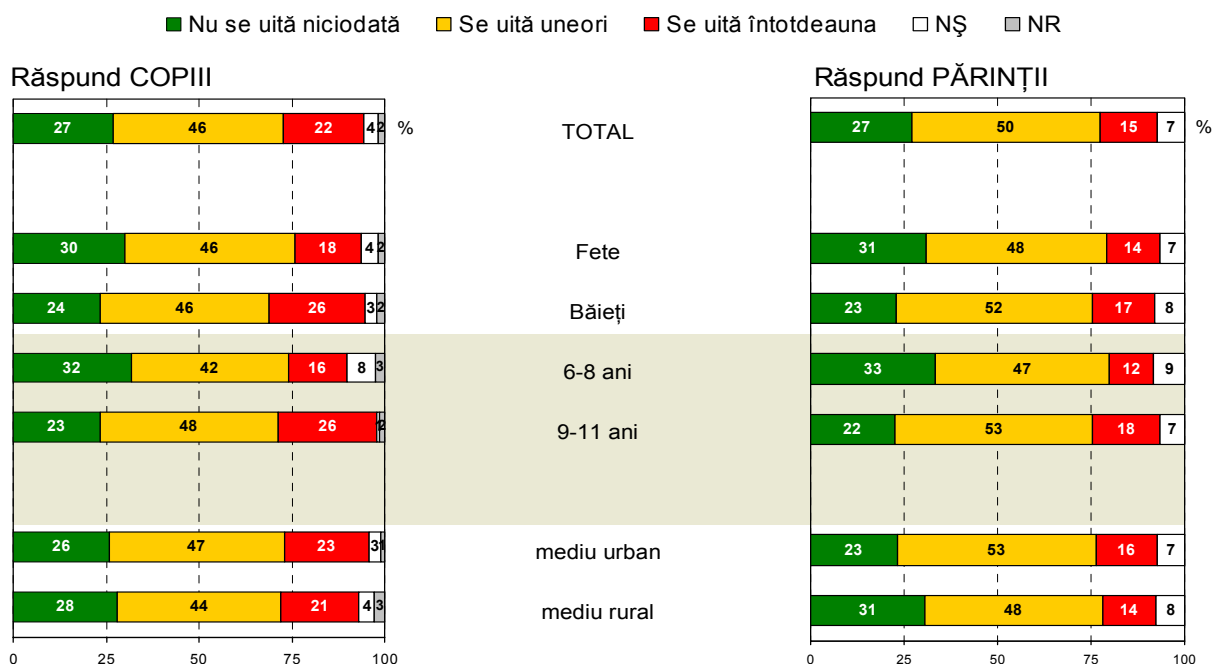
Comportament legat de semnele de interdicție

AP – Copii 6-11 ani

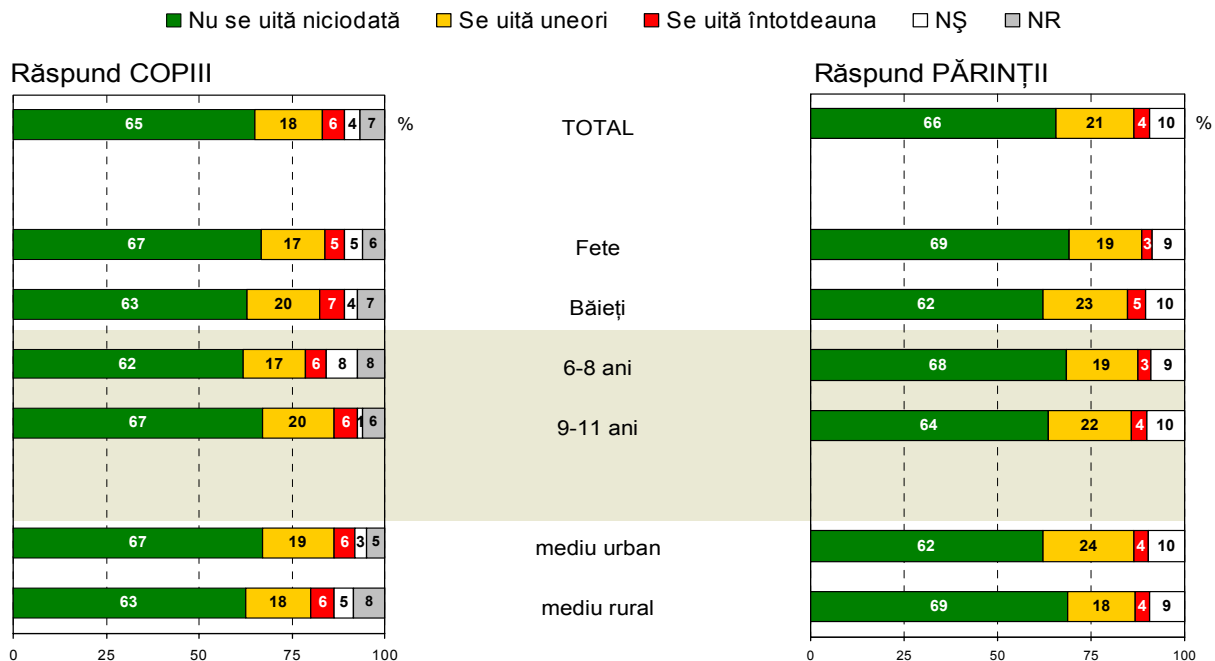
Comportament legat de semnele de interdicție

12 – Copii 6-11 ani

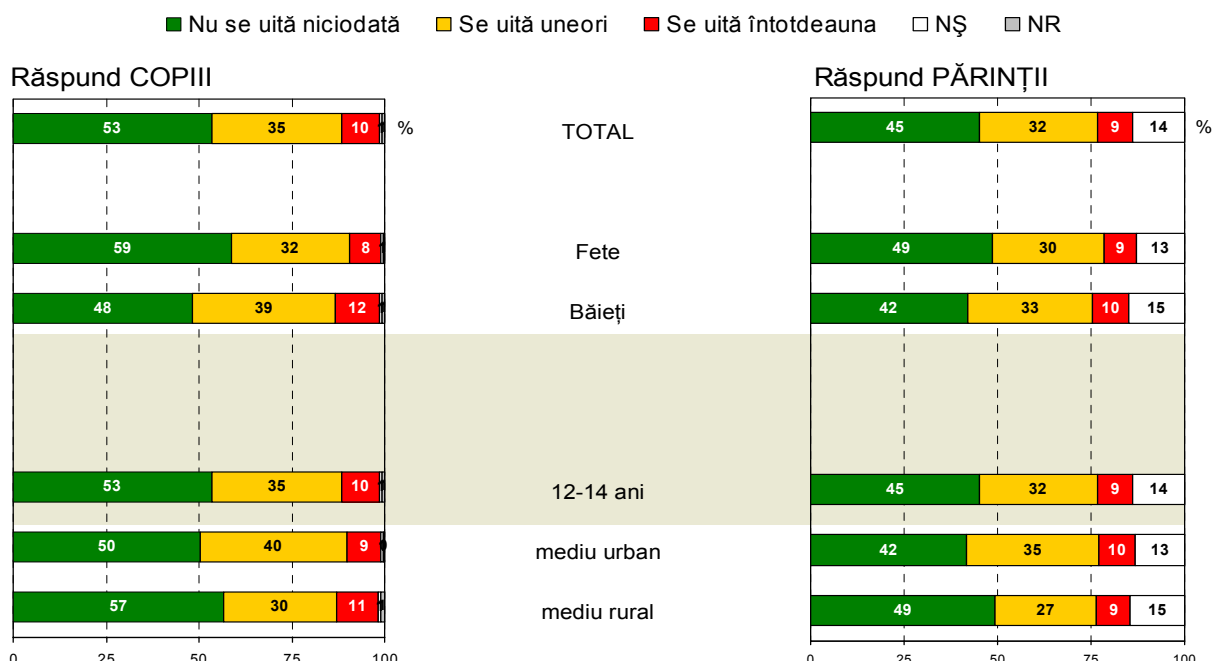
Comportament legat de semnele de interdicție

16 – Copii 6-11 ani

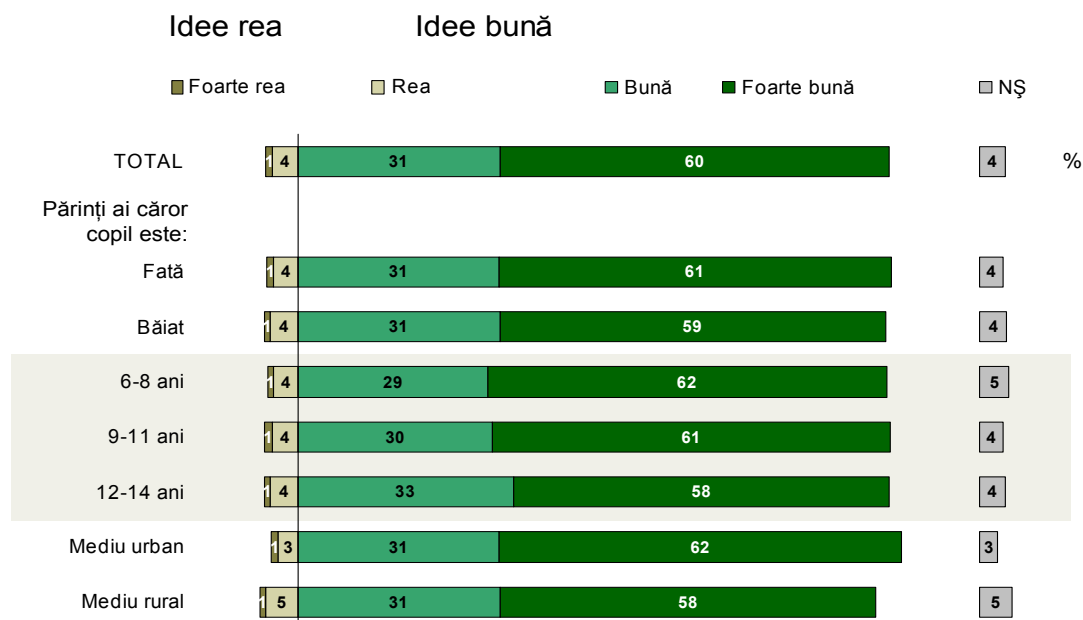
Comportament legat de semnele de interdicție

16 – Copii 12-14 ani

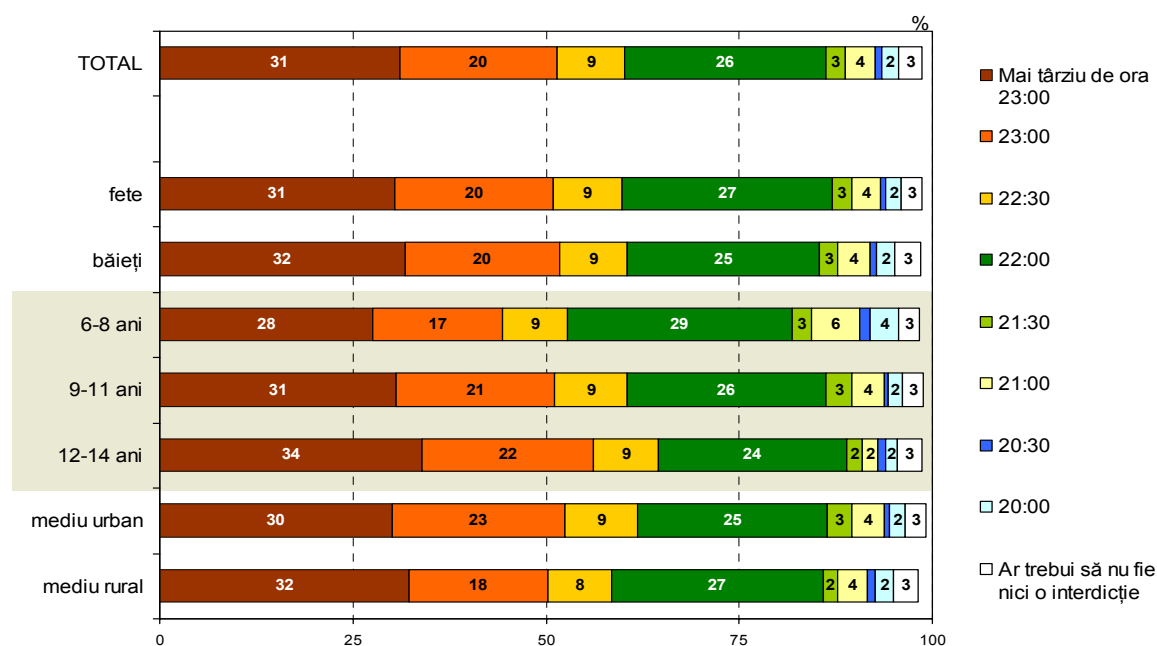
Televiziunilor românești li se cere să nu transmită emisiuni cu un conținut ridicat de violență și obscenități înainte de ora 10 seara, deoarece pot fi copii în fața televizorului. Cum vi se par aceste interdicții, o idee bună sau rea?

Eșantion PĂRINȚI

În opinia dvs. până la ce oră ar trebui menținute aceste interdicții?

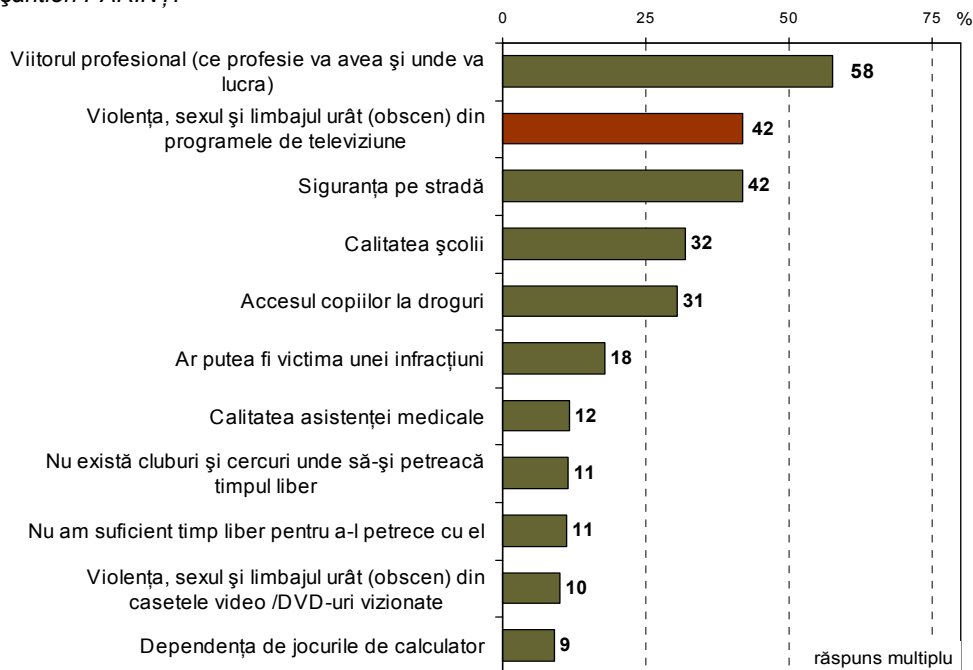
Eșantion PĂRINȚI

Gândindu-vă la copilul dvs. și la ceea ce influențează viața lui în zilele noastre, ce vă îngrijorează cel mai mult dintre următoarele?

Eșantion PĂRINȚI

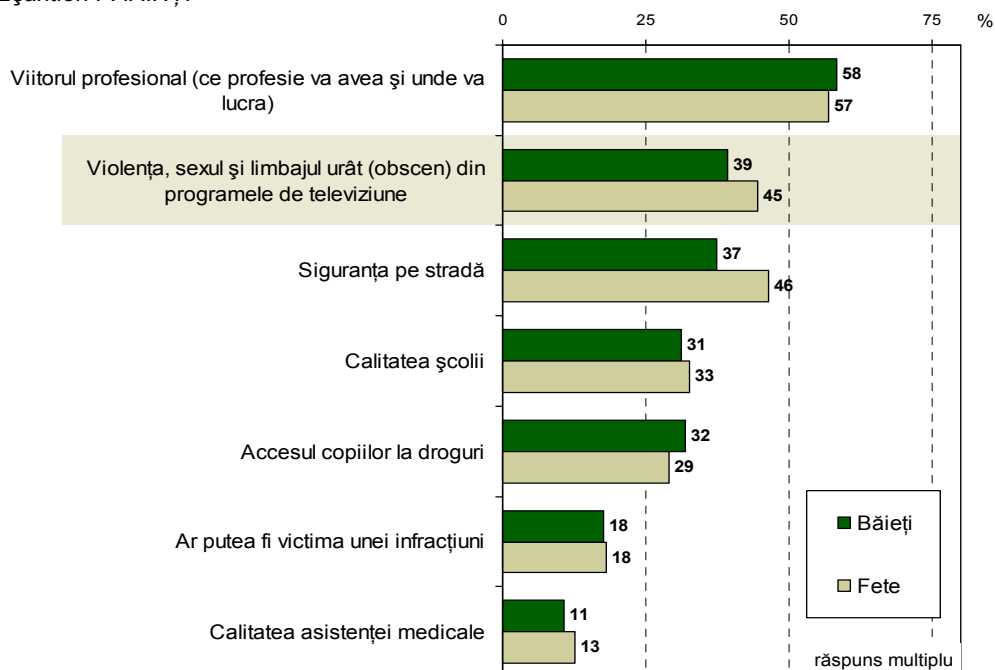
(3 motive)

Gândindu-vă la copilul dvs. și la ceea ce influențează viața lui în zilele noastre, ce vă îngrijorează cel mai mult dintre următoarele?

Eșantion PĂRINȚI

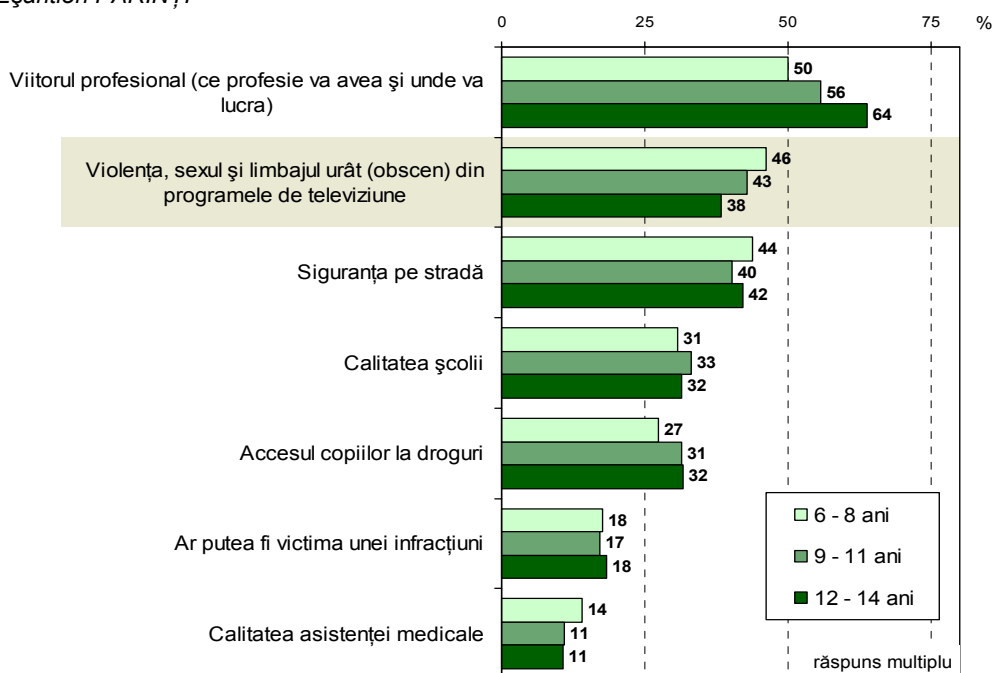
(3 motive)

Gândindu-vă la copilul dvs. și la ceea ce influențează viața lui în zilele noastre, ce vă îngrijorează cel mai mult dintre următoarele?

Eșantion PĂRINȚI

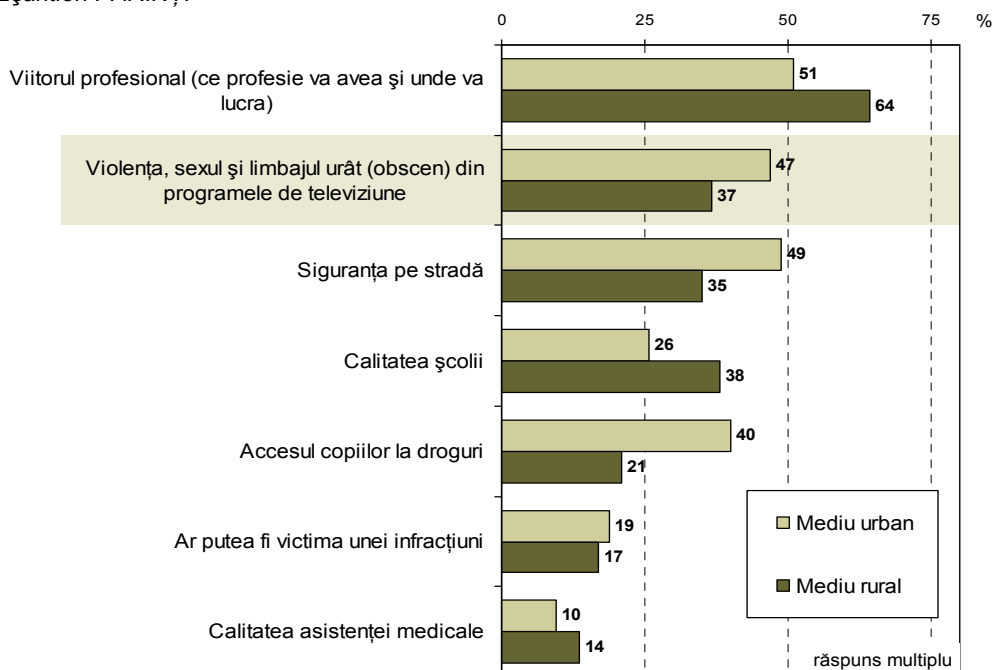
(3 motive)

Gândindu-vă la copilul dvs. și la ceea ce influențează viața lui în zilele noastre, ce vă îngrijorează cel mai mult dintre următoarele?

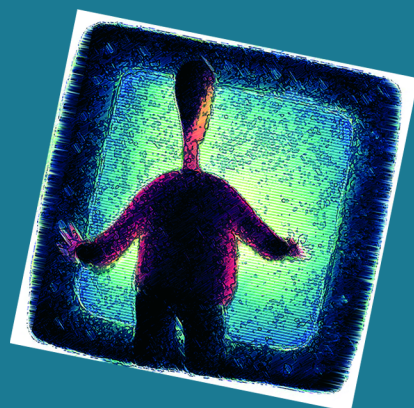
Eșantion PĂRINȚI

(3 motive)

**Gusturi și pasiuni
televizuale ale copiilor**

GUSTURI ȘI PASIUNI TELEVIZUALE LA COPIII DE 4-14 ANI

CE PRIVESC COPIII DIN FRANȚA LA TELEVIZOR?

Monica Botnaru

Consilier cercetare monitorizare

Pentru a evalua mai corect comportamentul de consum televizual al copiilor din România este, credem, necesar să cunoaștem specificul acestui proces în rândul copiilor din categoria de vârstă 4-14 ani din alte țări europene. Am ales Franța, atât datorită similarităților reglementărilor din domeniul audiovizualului, cât, mai ales, datorită seriozității și multitudinii preocupărilor în câmpul cercetării dedicate copilului.

Datele prezentate în continuare provin din măsurătorile de audiență realizate de Mediametrie și

din anchetele și studiile Televiziunii Franceze; de asemenea, au constituit subiectul unui articol publicat în "Informations sociales".

Emisiunea vedetă a anului 2002 pentru copii de 4-14 ani a fost emisiunea "Star Academy".

Conform măsurătorilor Mediametrie, durata de vizionare pentru această categorie de vârstă este cu puțin peste două ore/zi.

Emisiunile pentru copii reprezintă mai puțin de 10% din timpul petrecut în fața tv. La ora 20,00, acești copii sunt la televizor în proporție de 30%.

Cum se obțin datele de vizionare?

Mediametrie măsoară grație sistemului peoplemetre prezent în 3100 de gospodării franceze, comportamentele a 1030 de copii cu vârste cuprinse între 4 și 14 ani, minut de minut, pe ansamblul canalelor TV, în cadrul unui eșantion de 7000 de francezi.

De asemenea, accesul regulat la experiența reală a copiilor este posibil prin intermediul studiilor

calitative, al căror obiect este acela de a înțelege motivațiile și resorturile profunde ale audienței lor.

Aceste studii se bazează în mod esențial pe declarațiile obținute în interviuri individuale sau în reuniuni de grup (focus group) și au meritul de a completa util cohortele de statistici care au adesea talentul ambiguu de "a vorbi despre ele însele".

O audiență puternic ritmată

Conform datelor Mediametrie, duratele de vizionare ale copiilor și tinerilor sunt cele mai slabe dintre toate categoriile de vârstă și de populație:

	2h 14min	la	4-10 ani
	2h 25min	la	11-14 ani
	2h 09min	la	15-24 ani
față de :			
	3h 20min	la	35-49 ani
	4h 40min	la	60 ani+

Aceste durate sunt inferioare chiar persoanelor active (3h06min) ale căror disponibilități sunt a priori limitate, și printre acestia, chiar activilor aparținând unei categorii sociale superioare (2h37 min) considerați cei mai pretențioși.

Statistic, se observă că aceasta durată descrește pe măsură ce se ridică la nivelul economic și cultural al părinților: copiii mai puțin dotați privesc la tv cu 30 de minute mai mult decât copiii mai favorizați.

În schimb, un criteriu de echipament atât de structurant ca accesul la cablu sau satelit, nu are aproape nici un efect: chiar dacă în grupul lor de programe copiii care au acces la o ofertă largită de canale fac alte alegeri decât cei care nu dispun decât de 6 canale, durata lor totală de vizionare rămâne identică.

Această slabă elasticitate este determinată de faptul că, după cum se știe, copiii au o viață foarte structurată în jurul activităților lor școlare.

Iată cum arată o zi de școală pentru un copil francez:

La ora 7,00 numai 5% dintre copii privesc la TV, dar la ora 8,00 , se creează pentru scurt timp un vârf de audiență-17%(circa 1,3milioane de copii de 4-14ani): scularea și micul dejun de unul singur, în cele mai multe dintre cazuri, ultimul moment de destindere, înainte de "a merge la muncă".

Audiența copiilor rămâne reziduală în timpul restului dimineții și nu crește decăt la ora 13,00 , când atinge 15%(copiii care se întorc acasă pentru masa de prânz). Întoarcerea de la școală rămâne, fără îndoială, al treilea moment forte de audiență al zilei: recompensa după efort este atât de așteptată, încât audiența între 17,30 și 18,30 într-o zi de școală este totdeauna superioară celei dintr-o zi de miercuri, sâmbătă sau duminică, când aceasta este repartizată mai devreme în cursul după-amiezii.

Această audiență nu încetează să crească până la ora 20,00:

- 5%	la	16,30
- 15%	la	17,00
- 25%	la	19,00
- 30%	la	20,00

Până la 18,30, vizionarea se face mai curând singur sau în compania unui frate sau surori. Între 19,00 și 20,00 se produce regăsirea familiei. Părinții se întorc acasă și televizorul unește întreaga familie, de cele mai multe ori, în aceeași cameră.

În schimb, chiar dacă ei rămân în proporție de 25% în fața micului ecran, perioada de după ora 20,00 este percepută ca rezervată adulților.

În timpul școlii, copiilor li se permite numai sâmbătă seara să se culce mai târziu: la ora 23,00 mai sunt în fața televizorului 1,2 milioane de copii de 4-14 ani: în celelalte zile ora de culcare este 21,00.

Locul corect al programelor/emisiunilor pentru copii

Când se observă cum își repartizează copiii cele 2h18 minute de vizionare, devin frapante diversitatea și ierarhizarea genurilor alese.

Ficțiunea (filmele în special), jocurile și varietățile sunt genurile cele mai importante. Ponderea emisiunilor informative este departe de a fi neglijabilă. Emisiunile pentru copii (francezii utilizează termenul de "jeunesse"): emisiuni în studiouri, seriale și desene animate pentru copii, nu ocupă decât locul cinci în ordinea preferințelor, cu mai puțin de 10% din timpul petrecut în fața televizorului de către copiii de 4-14 ani.

Aceasta are mai multe explicații.

Prima, este un efect al ofertei: programele considerate pentru copii (jeunesse), nu ocupă decât 7% din timpul total de antenă al canalelor hertziene.

A doua explicație ține de tranșele orare în care aceste 7% sunt difuzate, ore în care copiii sunt în mod special disponibili (mai ales începutul dimineților) și nu ore în care audiența copiilor este foarte puternică (care sunt, așa cum s-a constatat,

pentru copii ca și pentru restul publicului, perioada de "access prime time" și "prime time").

Logica ce ține de canalele generaliste, orientată natural spre satisfacerea cererii publicului majoritar, invită copiii să se orienteze spre tranșele orare în care ei sunt supraraprezențați, ca de exemplu, duminică dimineața (1/3 copii, față de 1/10 copii în medie).

De asemenea, canalele generaliste îi captează pe copii în orele de mare audiență ale tuturor categoriilor de vârstă, cu programele supranumite "federatoare" (care reunesc întreaga familie). Așa se face că cele mai mari audiențe în rândul copiilor-adolescenților le au emisiunile destinate "marei public": filme, jocuri și divertisment.

În același timp, nu trebuie minimalizate programele de calitate foarte bună adresate celor cărora emisiunile lor le rezervă ocazia lumii basmelor, a întâlnirii și identificării cu eroii copilăriei, cu umorul specific vârstei lor, dar și ocazia de a se aventura pe teritoriul celor mai mari, prin intermediul unor seriale sau desene animate.

Programele de ficțiune ca dorință de apropiere a realității

Fără a fi calificate de Mediometrie sau de Consiliul Superior al Audiovizualului, emisiunile "jeunesse", numeroase seriale și filme franțuzești, europene sau americane destinate adolescenților (sau preadolescenților), furnizează la rândul lor atâtea eroi apropiați și corespunzând aspirațiilor acestei clase de vârstă, încât producțiile respective pot fi analizate ca și aceasta. Este a treia explicație a ponderii relativ slabe a programelor pentru copii în consumul televizual al acestora.

Seriale ca Beverly Hills, SisterSister, Cour de recre, Notre belle famille, Sous le soleil etc., furnizează tinerilor o parte din referențialul lor cultural. Adolescenții descriu unele experiențe imaginare (Friends) ca pe o modalitate de a anticipa experiența autonomiei și confruntarea cu lumea adultă.

Funcția acestor filme diferă de cea a emisiunilor propriu zise pentru copii, ca desenele animate, de pildă, care par a proteja copiii de lumea "ade-

varată "aici, dimpotrivă se exprimă dorința de a vedea realitatea, chiar când aceasta este idealizată (sau non realistă). Această dorință este din ce în ce mai precocă.

Fantasticul, bizarul reprezintă o tendință care constituie o mare așteptare din partea copiilor de peste 7 ani. X Files, Charmed, Sentinel propun într-un viitor imediat teme: spiritul, paranormalul, descoperirile științifice. După părerea specialiștilor francezi, acestea sunt pentru copii ocazia de a se iniția în registrul imaginarului, pe teritoriile adulților.

O altă tendință corespunde pulsioniilor transgresive din partea copiilor: aceea a umorului îndrăzneț, impertinent, adult (South Park, Simpson). Acest umor este trăit ca o ocazie de a verifica regulile vieții comune, care sunt prezentate adesea ca "normale" în filmele clasice și care sunt expuse acolo într-o perspectivă derizorie.

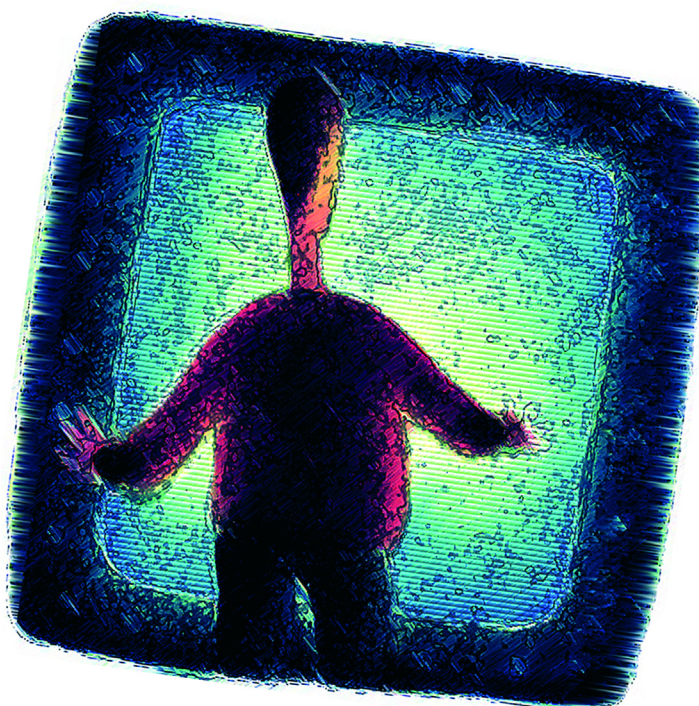
Jurnalele televizate

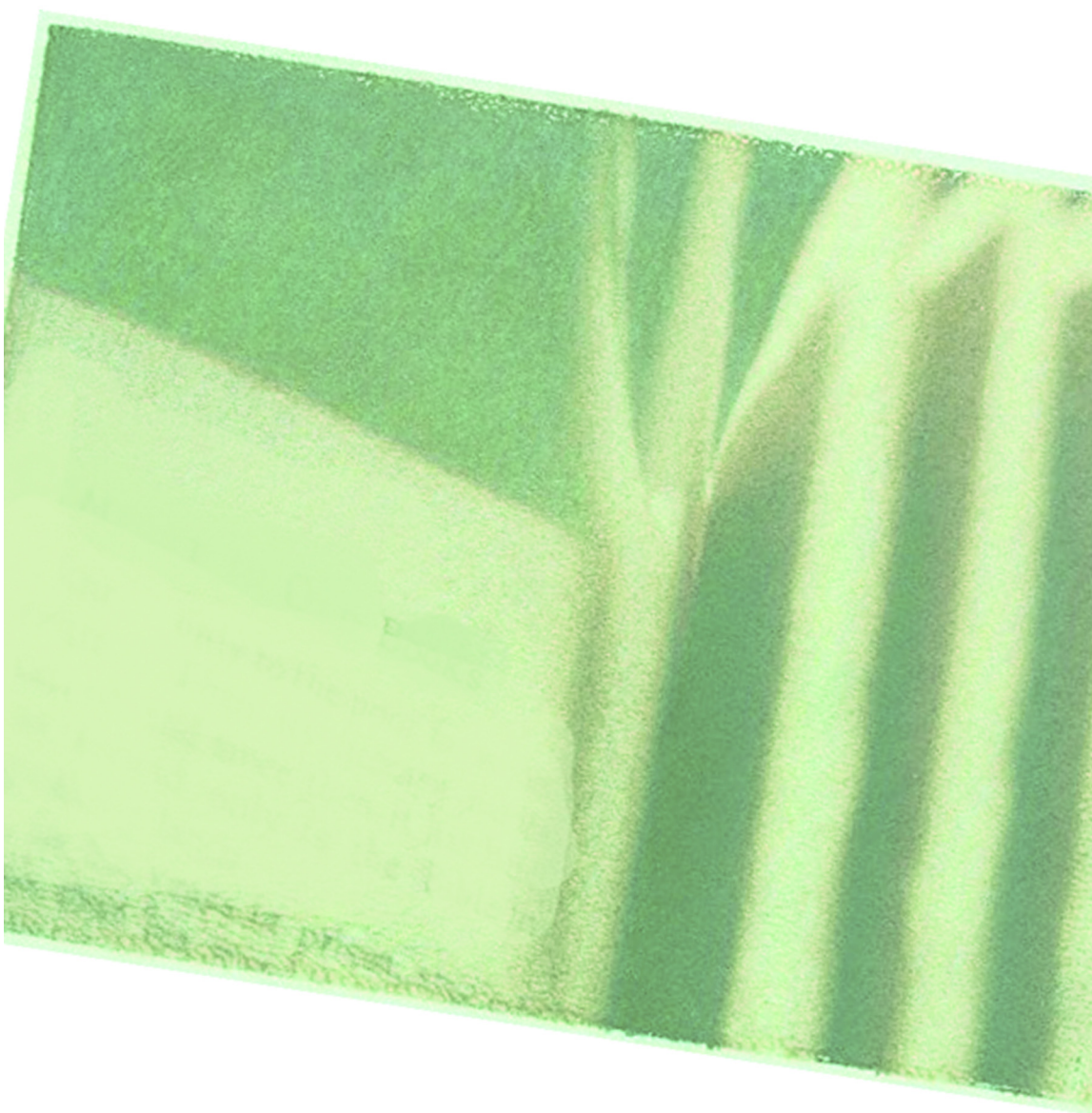
Situația jurnalelor televizate și a magazinelor informative nu poate fi înțeleasă în afara contextului familial masiv pe care îl presupune audiența din jurul orelor 19,00-20,30. De această dată, copiii sunt "intrusul" într-un program care implică în primul rând părinții, ales pentru aceștia sau, cel puțin gândit pentru aceștia. Audiența presupune prin definiție, prezența în camera cu televizorul, dar se poate spune că subiectele difuzate în aceste emisiuni cu un ritm atât de captivant nu-i atrag și pe copii? Un cunoscut specialist în raporturile copiilor cu media, Serge Tisseron pune în gardă părinții și difuzorii, contra caracterului potențial violent al unor imagini neînsoțite de explicații sau comentarii în familie. Desigur, aceste emisiuni îndepărtate a priori de universul copilului, fac parte totuși din necesarul de informații pe care le presupune o educație deschisă către lumea viitorului adult.

Tele-realitatea

Copiii vizionează, de asemenea, multe emisiuni de varietăți și jocuri și concursuri. Dintre acestea, în Franța, s-a bucurat de mare succes emisiunea de "tele-realité" ("reality-show") "Star Academy", care în 2002 a înregistrat cea mai mare audiență la grupa de vârstă 4-14 ani. Această emisiune, ca și Loft story 2" demonstrează locul deosebit al divertismentului și al varietăților în consumul TV al copiilor. Ele conțin un mod inédit de a povesti întâmplări, dând impresia telespectatorului că le urmărește în timp real, că e ceva adevărat, ceva trăit de anonimi, fără nici un scenariu. Succesul lor în rândul tinerilor s-a datorat și faptului că au exploatat primele, posibilitățile de interactivitate și participare la emisiune (SMS, voturi, Internet).

Dezbaterile din 2003 asupra violenței în programele TV s-au focalizat, după părerea specialiștilor, asupra studiilor clinice care încercau să stabilească nocivitatea unor imagini asupra tinerilor în detrimentul unei abordări noi și al unei reflexii de ansamblu asupra rolului TV în rândul acestei grupe de vârstă. De aceea, sunt așteptate studii aprofundate și la zi, consacrate relației complexe a copiilor cu TV.

Cartea verde a Comisiei Europene

CARTEA VERDE A COMISIEI EUROPENE PRIVIND PROTECȚIA MINORILOR ȘI A DEMNIȚĂȚII UMANE ÎN SERVICIILE AUDIOVIZUALE

INTRODUCERE

Actuala Carte Verde este rezultatul examinării provocărilor cu care se confruntă societatea în efortul de a garanta faptul că două aspecte de interes primordial pentru public, și anume protecția minorilor și protecția demnității umane, sunt luate în considerare în mod adecvat, în universul în plină transformare al serviciilor audiovizuale și de informare.

Trecerea de la universul clasic al radiodifuziunii la un mediu în care televiziunea tradițională va co-exista cu serviciile de Internet, de fapt cu produse hibride, deschide multiple posibilități. Posibilitățile oferite de aceste medii vor depinde de modul în care întreaga societate va regăsi echilibrul între libertatea de exprimare și interesul public, între strategiile care încearcă să favorizeze apariția noilor servicii și necesitatea garantării ca serviciile oferite să nu fie deturnate de o minoritate, în detrimentul unei majorități. Anumite aspecte ale acestor probleme necesită soluții la scară europeană, chiar mondială. Altele rămân în gestionarea fiecărui stat sau persoană. Comisia apreciază că este legitim și necesar că în acest cadru să se poată studia situația în ansamblul său, pentru a se putea examina plusul de valoare pe care trebuie să-l aducă fiecare eșalon al pu-terii. În ceea ce privește inițiativele la nivelul Uniunii Europene, se va respecta cu strictețe principiul de subsidiaritate.

Problemele abordate - protecția minorilor și a demnității umane - ocupă în prezent un loc important pe agenda politică. Primul raport anual al Forumului societății informaționale, adoptat în luna iunie 1996, le consideră ca făcând parte din prioritățile în materie de protecție juridică. Aceste probleme au fost tratate sistematic - prin aplicarea strategiilor regionale și comunitare, ele prezentând un interes primordial pentru public. Măsurile de reglementare ale acestui domeniu au fost concepute ca un atribut al caracteristicilor media electronice tradiționale (televiziunea și radiodifuziunea) centralizate, ce reprezintă instrumente de comunicare în masă.

Noile servicii prezintă două caracteristici complet diferite: sunt descentralizate și sunt mai apropiate de comunicarea individuală decât de comunicarea de masă. Chiar dacă, efectiv, conținutul acestor servicii este uneori același - filme, emisiuni informative sau documentare - aceste diferențe trebuie să fie luate în considerație în procesul de elaborare a respectivelor strategii. Iată motivul pentru care Cartea Verde descrie evoluția serviciilor audiovizuale și de informare și studiază legislația actuală și strategiile la nivel național, european și internațional, cât și consecințele pe care dezvoltarea noilor servicii le determină. Posibilitățile de acțiune examinate sunt diverse și au un înțeles general, ce se extinde de la reglementare la introducerea dispozitivelor de control parental, trecând prin măsuri de sensibilizare și de informare.

Obiectivul acestei Cărți Verzi a Comisiei este acela de a suscita o dezbatere pe termen lung. El este prezentat în Comunicarea Comisiei intitulată "Conținut ilicit și dăunător pe Internet". Aceste două documente sunt perfect complementare atât în ceea ce privește cronologia cât și importanța. Comunicarea Comisiei prezintă măsuri pe termen scurt, menite să trateze probleme specifice legate de Internet care depășesc cadrul protecției minorilor și al demnității umane. Pe lângă caracterul său consultativ și natura sa orientată pe o perioadă lungă, Cartea Verde se referă în special la protecția minorilor și a demnității umane în domeniul noilor servicii audiovizuale și de informare, în ansamblu. Aceste două documente reprezintă răspunsul către Parlamentul European și Consiliul Europei, care ceruseră o examinare aprofundată a problemelor de politică europeană legate de dezvoltarea noilor servicii.

În această privință, Comisia dorește să sublinieze că un anumit număr de inițiative au fost deja lansate, sau sunt în curs de elaborare, în care tratează fie specific, fie într-o manieră marginală problemele de interes

public înrudite cu acestea. De exemplu, comunicarea Comisiei privind "Serviciile de interes general în Europa" consacră o parte radioului și televiziunii, în care se menționează că aprecierile de interes general în cauză în acest sector se referă în principal la conținutul programelor radiodifuzate și se leagă de valorile morale democratice, precum pluralismul, deontologia informației și protecția persoanei.

Proprietatea intelectuală a constituit obiectul Cărții Verzi în ceea ce privește dreptul de autor și drepturile conexe în societatea informațională. Cartea verde în domeniul comunicațiilor comerciale se referă în special la problemele de interes public în domeniul publicității și al sponsorizării. O Directivă a fost adoptată pentru protecția persoanelor fizice, legată de tratarea datelor cu caracter personal. Directiva "Televiziunea fără frontiere", în curs de revizuire, prevede adoptarea de măsuri la nivel comunitar, ce coordonează un anumit număr de domenii, îndeosebi cel al protecției minorilor.

Propunerea unei directive privind "Transparența în reglementare la nivelul pieței interne a serviciilor societății informaționale" va facilita coordonarea comunitară a viitoarelor activități de reglementare și urmărirea mai atentă a obiectivelor de interes public ce merită să fie protejate.

În sfârșit, alte probleme ce decurg din dezvoltarea noilor servicii audiovizuale și de informare precum cele referitoare la diversitatea culturală și lingvistică au făcut deja obiectul mai multor inițiative (precum programul MEDIA II, INFO 2000 și Sistemele de formare).

Comisia va studia rezultatele acestor inițiative ținând cont de obiective și va prezenta în timp util o evaluare actualizată a situației și a necesităților privitoare la noile inițiative.

REZUMAT

Lupta contra circulației de conținuturi ce afectează demnitatea umană și protecția minorilor ia o importanță fundamentală permițând unor noi servicii audiovizuale și de informare să se dezvolte într-un climat de încredere. Dacă aceste mijloace eficiente ce vizează protejarea interesului public în domeniile menționate nu sunt identificate și implementate în același timp, aceste noi servicii riscă să nu-și atingă întregul potențial economic, social și cultural.

Capitolul I

al prezentei Cărți Verzi identifică aspectele dezvoltării noilor servicii audiovizuale și de informare ce țin de protecția minorilor și a demnității umane și prezintă o analiză a tipurilor de conținut ce ar putea ridica probleme. El pune în lumină faptul că trebuie evitat ansamblul problemelor legate de pornografie și minori, care este ilicit și cade sub incidența sancțiunilor penale, ca și faptul că minorii au acces la conținuturi pornografice pentru adulți. Aceste conținuturi, care au efecte negative pentru dezvoltarea lor, pot să nu intre în categoria conținuturilor ilegale dacă sunt adresate adulților. Este necesară găsirea unor soluții pentru a se putea ține cont de respectivele tipuri de conținut.

Aceste soluții trebuie să se adapteze evoluției mediului comunicațiilor electronice. Noi servicii de televiziune, precum pay per view oferă o posibilitate sporită de alegere. Ele se îndepărtează de modelul media de masă, în care spectatorul poate alege între a se uita la o emisiune sau a nu o urmări deloc, și se apropie de un model de tip editorial, unde telespectatorul beneficiază de o posibilitate largă de alegere. Serviciile Internet duc această evoluție și mai departe, spre un model individual de comunicare.

În termeni geografici, rețelele de distribuție au un caracter național mai limitat și unul mondial extins, internetul reprezentând o rețea mondială de rețele. În afară de aceasta, încep să apară noile tipuri de conținuturi. O emisiune tv clasică ce este urmărită de la început pînă la sfârșit este liniară prin natura sa, în vreme ce interactivitatea permite să se navigheze în cadrul unor scenarii diferite. Apar forme hibride de conținuturi, asociindu-se într-o manieră generală: jocuri, publicitate și informație.

Dezvoltarea noilor servicii solicită un mediu flexibil, în special pe plan legislativ. O analiză funcțională a caracteristicilor fiecărui nou tip de serviciu este necesară pentru identificarea de noi soluții. Orice nou risc inherent prin natura noilor servicii trebuie să fie evaluat cu atenție. Temerile în privința protecției minorilor și demnității umane pe care le suscită noile servicii audiovizuale și de informare justifică atenția manifestată atât de cetățeni, cât și de puterea publică. Cu toate acestea, problema nu trebuie exagerată - dificultatea rezidă adesea mai mult în caracteristicile noilor servicii în raport cu media tradiționale decât în conținuturile lor.

Capitolul II

conține o analiză a prevederilor juridice și constituționale în vigoare la nivel european și național. Se precizează aici că toate prevederile naționale din Europa se înscriu în drepturile fundamentale ce apar în Convenția europeană a drepturilor omului (CEDO) care sunt integrate, ca principii generale de drept comunitar, prin articolul F2 al Tratatului privind Uniunea Europeană. În particular, articolul 10 al respectivei Convenții garantează dreptul la libertatea de expresie. El mai stipulează că exercitarea acestui drept poate fi supusă anumitor restricții din motive specifice, în special pentru protecția sănătății sau a moralei și prevenirea crimei. În consecință, libertatea de exprimare nu este nicăieri absolută în perimetrul Uniunii Europene ea făcând obiectul unor restricții. Jurisprudența Curții Europene a drepturilor omului a dezvoltat principiul proporționalității, testul capital pentru verificarea conformității între orice măsură restrictivă și principiile fundamentale enunțate în Convenție. Europa dispune astfel de o bază pentru o abordare comună - principiul libertății de exprimare și testul proporționalității. Dincolo de această bază comună, situațiile reale în statele membre variază în mod considerabil, reflectând diferențele de viziune asupra normelor culturale și morale.

În general, noile servicii pot duce la apariția unor probleme în ceea ce privește aplicarea prevederilor legale. De exemplu, este din ce în ce mai dificil să se poată stabili responsabilitatea, atunci când mai mulți operatori intervin în canalul de comunicare (furnizorii de rețea, furnizorii de acces, furnizorii de conținut). Aceste dificultăți sunt mai importante atunci când diferite elemente ale canalului se află în țări diferite.

Capitolul II examinează, de asemenea, problemele referitoare la protecția minorilor, conținuturile dăunătoare dar nu neapărat ilicite, cum ar fi conținuturile erotice adresate adulților. În anumite state membre, principiul protecției minorilor este integrat în prevederile generale, indiferent de media implicată, și interzic furnizarea către minori a conținuturilor susceptibile de a dăuna propriei lor dezvoltări (dar care sunt accesibile și adulților). Alte state membre au pentru fiecare tip de media prevederi specifice. În orice caz, implementarea măsurilor de protecție a minorilor necesită identificarea mijloacelor care permit asigurarea interdicției accesului minorilor la conținuturi dăunătoare, autorizându-se însă accesul adulților. Recentele progrese tehnologice pot aduce noi soluții printr-un control parental sporit, atât în televiziune,

(chipul anti-violență sau v-chip) cât și în mediile pe Internet (PICS). În ambele cazuri, marcarea conținuturilor reprezintă un element cheie al sistemului. Noile posibilități tehnice sunt mai limitate în cazul televiziunii decât al Internetului, dar ambele cazuri prezintă avantajul de a putea oferi soluții plecând de la bază ("bottom-up") mai degrabă decât soluții care ar veni de sus ("top-down"). Acestea fac inutilă orice cenzurare prealabilă și consolidează eficacitatea potențială a auto-reglementării.

Capitolul III

analizează situația la nivelul Uniunii Europene, atât în ceea ce privește dreptul comunitar, cât și cooperarea în domeniul justiției și afacerilor interne. Libera prestare a serviciilor reprezintă una din cele patru libertăți fundamentale garantate de Tratat. Sunt posibile restricții motivate de interesul public, precum protecția minorilor și a demnității umane, dar acestea se supun unui test de proporționalitate.

În cadrul acțiunii contra conținuturilor ilegale, se recunoaște faptul că cooperarea între Statele membre în domenii precum justiția și afacerile interne joacă un rol fundamental, ținând cont de caracterul internațional al noilor servicii. Mulțumită unei astfel de cooperări, statele membre se vor putea opune mai eficient conținuturilor ilegale. În plus coerența internă le va plasa pe cea mai favorabilă poziție în vederea creării unor noi soluții la nivel mondial.

Acest capitol trece în revistă diferitele posibilități privind consolidarea cooperării între administrațiile naționale și Comisie, atât la nivel comunitar cât și în cadrul justiției și afacerilor interne (schimb sistematic de informații, analiza comparativă a legislațiilor naționale, definirea unui cadru comun pentru auto-reglementare, recomandări pentru cooperare în domeniul justiției și afacerilor interne, orientări comune pentru cooperarea internațională). Tot aici mai sunt evaluate și posibilitățile menite să încurajeze cooperarea între industriile implicate (coduri de conduită, standarde comune pentru sistemele de marcă, promovarea standardelor PICS). Vor fi dezbătute și posibilele măsuri de sensibilizare și de informare a utilizatorilor.

Pe baza primelor propuneri de acțiune prezentate de Comisie în Comunicarea sa "Conținut ilicit și dăunător pe Internet", capitolele II și III identifică o serie de întrebări, vizând o examinare aprofundată a problemelor pe care Comisia le consideră esențiale în vederea definirii viitoarelor acțiuni. Este vorba, în ordine, de:

Întrebarea 1

Ținând cont de ceea ce este tehnic fezabil și economic rezonabil, care ar trebui să fie responsabilitățile diferiților operatori care intervin în canalul de comunicare a conținuturilor, de la autor la utilizatorul final (ce tipuri de responsabilitate - penală, de drept comun, editorială - și care sunt condițiile de exonerare a acestei responsabilități)?

Întrebarea 2

Cum se poate controla proporționalitatea măsurilor luate? Să fie necesară prevederea unor mecanisme de arbitraj sau de conciliere la nivelul Uniunii Europene? Dacă da, care sunt acestea?

Întrebarea 3

Cum poate fi stabilit un just echilibru între protecția vieții private (inclusiv permițând utilizatorilor să acționeze în mod anonim pe rețele) și necesitatea de a sancționa comportamentele ilegale?

Întrebarea 4

Trebuie favorizat un demers legislativ sau unul de autoreglementare (eventual încadrat) în materie de dispozitive de control parental? Care ar fi regulile de formulat, în special la nivelul Uniunii Europene?

Întrebarea 5

În ce cazuri (tipuri de servicii sau alte criterii) ar trebui prevăzută furnizarea sistematică a dispozitivelor de control parental? Să fie oare necesară prefigurarea unor regimuri de furnizare obligatorie? Dacă da, sub ce formă și pentru care dintre operatori? În aceste cazuri diferite, care sunt funcțiile indispensabile pe

care ar trebui să le ofere dispozitivele propuse?

Întrebarea 6

Cum s-ar putea efectua o descentralizare a marcării conținuturilor permițând respectarea diferitelor sensibilități naționale, locale și personale, în cazul serviciilor transnaționale audiovizuale și de informare.

Întrebarea 7

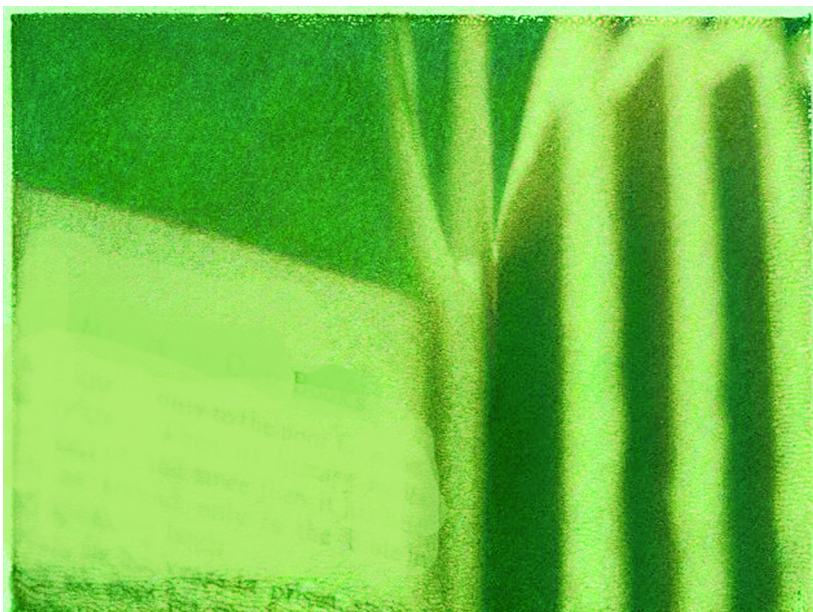
Care sunt elementele de standardizare care ar putea duce la o dezvoltare coerentă a marcării conținuturilor la nivel european, în special în cadrul serviciilor digitale (standardizarea tipurilor de informații oferite, a codărilor și a decodărilor acestor informații sau a altora)?

Întrebarea 8

Cum s-ar putea realiza cooperarea administrativă la nivelul Uniunii Europene? Trebuie să fie reglementată? Dacă da, în ce cadru instituțional?

Întrebarea 9

Cum se coordonează lucrările la nivel european și internațional? Să fie necesară favorizarea dezvoltării unor soluții la nivelul Uniunii Europene înainte de a le promova la nivel internațional, sau aceste două demersuri trebuie efectuate în paralel? Care sunt cadrele cele mai propice pentru cooperarea internațională: G7, OCDE, OMC, UN... sau acordurile bilaterale? Care ar fi cadrul oficial pentru această cooperare internațională?

CAPITOLUL I

CONTEXTUL ȘI PROBLEMATICA PROTECȚIEI MINORILOR ȘI A DEMNITĂȚII UMANE

Acest capitol urmărește identificarea principalelor probleme pe care le pot ridica programele audiovizuale și serviciile de informare pentru asigurarea protecției minorilor și a demnității umane.

1. Protecția minorilor și a demnității umane

Indiferent de importanța acordată libertății de expresie, protecția minorilor și a demnității umane a constituit întotdeauna o miză fundamentală în cadrul reglementării media. Apariția noilor media nu pune în nici un caz în discuție necesitatea asigurării acestei protecții.

Dispozitivele ce asigură protecția minorilor și a demnității umane pot varia de la țară la țară și de la moment la moment. Cu toate acestea, trebuie să facem o distincție clară între două tipuri de probleme legate de conținut:

- pe de o parte, accesul la anumite categorii de conținuturi poate fi interzis întregii societăți, indiferent de vârsta destinatarilor potențiali și indiferent de suportul comunicării. În cadrul acestor conținuturi interzise, putem desprinde, dincolo de diferențele de legislație națională, o categorie generală de conținuturi ce aduc atingere demnității umane: este vorba în primul rând de pornografia infantilă, de formele extreme de violență gratuită și de incitarea la discriminarea rasială sau de alt gen, la ură sau la violență.

Modificarea contextului

Apariția unor noi servicii audiovizuale și de informare schimbă în mod radical contextul problematicei protecției minorilor și a demnității umane. Universul TV: de la media de masă la modelul editorial.

Radiodifuziunea digitală va contribui la înmulțirea și diversificarea serviciilor într-un mod spectaculos: fiecare "bucet digital" numără (sau va număra) mai multe zeci de servicii dintre care serviciile de vizionare cu plată per vizionare (PPV) sau de quasi-video la cerere (NVOD). Sistemele de video la cerere (VOD) vor introduce în mod progresiv un întreg evantai de servicii tranzacționale (de la filme la cerere la jocurile interactive trecând prin telebanking) fără să se poată stabili modalitățile acestei introduceri (infrastructuri, mod de comunicare, tipuri de conținut...)

- pe de altă parte, accesul la anumite conținuturi susceptibile să afecteze dezvoltarea fizică și/sau psihică a minorilor nu este autorizat decât pentru adulți și prin urmare interzis minorilor. Aceste măsuri nu trebuie confundate cu cele de interes general, precum cele care vizează protecția consumatorului, măsuri care pot face referiri la protecția minorilor (în special în domeniul comunicării comerciale, măsuri ce urmăresc evitarea exploatarei credulității acestora).

Aceste probleme nu sunt întotdeauna clar decelate din diferite motive, dar este absolut necesară evitarea oricărei confuzii: este vorba de obiective distincte, ce ridică probleme diferite, necesitând în consecință soluții diferite. De pildă, este evident că mijloacele ce se vor utiliza pentru a pune efectiv în aplicare o interdicție totală și cele menite a restrânge accesul minorilor sau accesul fortuit al adulților la astfel de programe sunt diferite.

Această evoluție aflată în desfășurare marchează trecerea, în universul televizual, de la o logică de "media de masă" la o logică din ce în ce mai apropiată de modelul editorial:

- raritatea frecvențelor nu mai limitează proliferarea serviciilor;
- serviciile se diversifică și impactul lor se relativizează în funcție de numărul total de servicii disponibile;
- telespectatorul dispune de un larg evantai de opțiuni în cadrul serviciilor și tipurilor de programe clar identificabile.

2. Universul on line: de la modelul editorial la un nou model de comunicare

Dezvoltarea serviciilor on line, așa numitele "proprietary", precum Compu Serve sau America On Line (AOL), la care mai putem adăuga creșterea exponențială a serviciilor de Internet, sunt o prefigurare a amplitudinii de masă pe care viitoarea piață pentru serviciile on line o poate lua.

Serviciile on line sunt sisteme de comunicare electronică ce oferă, prin intermediul unui abonament, o largă gamă de prestații (curier electronic, servicii de informare, jocuri, forumuri de discuție...) accesibile printr-o rețea telefonică, un modem și un calculator. Dincolo de "Bulletin board services" (BBS) care sunt implantate de multă vreme, serviciile comerciale "proprietary" cunosc o dezvoltare rapidă în Statele Unite și își fac intrarea pe unele piețe europene.

2.1 De la serviciile naționale la rețelele mondiale

Apariția serviciilor tematice și a serviciilor cu plată a sporit circulația transfrontalieră a emisiunilor de televiziune, chiar dacă serviciile sale au ca țintă un singur bazin lingvistic. Dezvoltarea televiziunii digitale va putea permite dezvoltarea serviciilor foarte specializate, dintre care unele nu vor fi viabile din punct de vedere economic pe o piață națională unică. Aceste servicii vor trebui să exploateze piețele de nișă la nivel transnațional pentru a înregistra o audiență suficientă.

În această etapă tehnologică, sistemele de VOD sunt greu de conceput la scară internațională. Costul legăturilor de bandă largă face accesul la un server situat în străinătate greu accesibil. Pe termen lung, în schimb, dezvoltarea sistemelor VOD ar putea să-l urmeze pe acela al serviciilor on line.

Serviciile on line au deja o dimensiune internațională prin marile rețele propriety cum ar fi

Arhitectura închisă a acestor rețele asigură un nivel de securitate a tranzacțiilor care a permis dezvoltarea serviciilor comerciale.

Logica fundamentală a serviciilor de Internet este una de tip editorial: conținuturile sunt editate și accesibile publicului la cerere individuală. Dar, prin anumite resurse ale serviciilor on line și în special ale Internetului, apare un nou model de comunicare interactivă: fiecare utilizator devine un furnizor potențial de conținut. Acest model, unic în felul său, exclude orice analogie simplă cu media existente și cu modelele tradiționale de telecomunicații. Este necesar ca specificul Internetului să fie luat în considerare.

AOL sau Compu Serve. De fiecare dată când acest tip de serviciu se plantează într-o nouă țară, ansamblul rețelei se întinde și toți abonații pot comunica între ei și pot accede la aceleași conținuturi.

Internetul constituie de pe acum o rețea globală, potențial accesibilă în aproape toate țările. De altfel, însăși structura Internetului face aproape imposibilă izolarea unei zone geografice determinate.

Această evoluție de la serviciile naționale spre rețelele mondiale constituie o provocare majoră pentru protecția minorilor și demnitatea umană. Ea necesită o reflectare aprofundată în ceea ce privește mijloacele necesare implementării și nivelul cel mai potrivit pentru a se asigura luarea în considerare, în plan internațional, a principiilor europene în materie de protecție a minorilor și a demnității umane.

2.2 Apariția unor noi tipuri de conținut

Modelul linear inerent conținuturilor de televiziune (o emisiune este urmărită de la început până la sfârșit) face loc unei arhitecturi mai complexe care invită la o navigare liberă între informațiile furnizate, până la interacțiunea cu conținutul (ca în situația noilor suporturi interactive: CD-ROM, CD-I, DVD...)

Conținuturile ușor de identificat (documentare, informație, publicitate, film), se constituie în noi conținuturi hibride greu de definit: de exemplu, același conținut poate încorpora publicitate, informație

și un aspect ludic, fără ca părțile componente să poată fi departajate.

În fine, în cadrul universului digital, conținuturile devin global manipulabile: ele pot fi ușor modificate și distribuite pe o largă varietate de suporturi și servicii. Imaginile generate de calculator permit crearea "lumilor virtuale" și inserarea conținuturilor subliminale care introduc o nouă ambiguitate în raportul cu realitatea.

Aceste evoluții diferite ridică multe probleme. Cum să verifici adevărul informațiilor (false mesaje substituite originalului, "false întreprinderi" oferind "false servicii ori produse...)? Cum să aperi diferitele drepturi legate de nume, de imagine, de reputația unei persoane juridice sau fizice? Care va

fi pe termen lung impactul social al conținuturilor hibride în care sunt amestecate lumi reale și virtuale?

Aceste întrebări actualizează noi riscuri greu de evaluat pentru moment, în special în ceea ce privește dezvoltarea psihică și fizică a minorilor. Ele vor trebui identificate și analizate cu atenție.

2.3 O fază de gestație: noi riscuri, noi oportunități

Acest nou mediu în plină dezvoltare este încă departe de a fi stabilizat. Limbajul comun digitalului permite prefigurarea unor diferite scenarii de convergență tehnologică, fie la nivelul terminalelor (televiziune, calculator sau altele), a infrastructurilor (rețele herțiene, telecomunicații, cablu sau satelit) sau a serviciilor.

Pe parcursul acestei lungi faze de gestație, dezvoltarea noilor servicii audiovizuale și de informare nu va putea continua decât într-un mediu flexibil, în special pe plan legislativ, susceptibil să se adapteze ușor evoluțiilor rapide ale sectorului. Diferitele scenarii de convergență, cât și multitudinea posibilităților oferite prin interactivitate, fac mai difi-

cilă utilizarea automată a criteriilor tradiționale privind distingerea între tipurile de servicii (televizor/calculator, comunicare privată/comunicare publică, comunicare punct la punct/punct multipunct) cât și asimilarea cu media existente. Trebuie ca din acel moment să studiem cu atenție diferitele funcțiuni puse în joc de fiecare nou serviciu, pentru a putea stabili toate caracteristicile pertinente.

În contextul transformărilor accelerate trebuie evaluate noile riscuri, vizând protecția minorilor și a demnității umane. În același timp, trebuie aplicate multiplele posibilități de control a conținuturilor oferite de noile servicii audiovizuale și de informare.

3. Amploarea problemelor ce corespund diferitelor tipuri de servicii

Natura și amploarea problemelor privind protecția minorilor și a demnității umane nu sunt aceleași pentru toate tipurile de servicii audiovizuale și de informare.

Peste tot, în fiecare țară putem urmări emisiuni erotice seara târziu, în programele canalelor de televiziune herțiană, cât și în cele cu caracter pornografic pe canalele cu plată. Canalele criptate consacrate exclusiv pornografiei rămân un fenomen relativ limitat în Europa. De altfel, problema violenței la televiziune, mult mai greu de reglementat, face obiectul dezbaterilor în multe țări. Serviciile de PPV, NVOD și de VOD vor avea întotdeauna o ofertă de programe erotice/pornografice și vor fi mai puțin implicate în dezbaterile privind violența, în special dacă beneficiarii sunt informați în mod corect asupra naturii exacte a programelor disponibile.

Serviciile de Internet oferă o serie de situri comerciale destinate adulților conținând în special fotografii cu caracter erotic sau pornografic accesibile contra cost. Aceste situri "publicate" sunt clar identificabile. În ciuda caracterului închis al rețelilor numit E proprietar, pot fi întâlnite toate celelalte tipuri de conținuturi incriminabile în aplicațiile conviviale (grupuri de discuție) sau prin poșta electronică.

Așa cum reiese din Comunicarea "Harmful and illegal content on the Internet" ("conținuturi

dăunătoare și ilegale pe Internet"), Internetul vehiculează în mod incontestabil toate tipurile de conținuturi litigioase, de la pornografia infantilă la incitarea la ură, trecând prin conținuturi violente sau alte forme de abuz. Dar siturile ce pun probleme sunt adesea identificabile și necesitatea căutării informațiilor printr-o abordare voluntară (prin adresele sau motoarele de căutare) face aproape imposibilă confruntarea ca "din întâmplare" cu niște conținuturi nedorite.

Importanța problemelor vizând protecția minorilor și a demnității umane în cadrul serviciilor audiovizuale și de informare nu este cu siguranță accidentală. Apar probleme reale, justificând atenția puterii publice și a cetățenilor. Cu toate acestea, nou-tatea rezidă mai mult în modurile de comunicare care nu pot fi comparate cu media existente, decât în conținuturile propriu-zise. Este puțin probabil ca noile servicii să conțină mai multe subiecte litigioase decât media tradiționale de până acum. Noile servicii fac însă acest lucru mai vizibil și relativ mai accesibil, fiind în același timp mai puțin controlabile decât media tradiționale. Înțelegerea modului de funcționare a fiecărui serviciu este deci crucială pentru stabilirea răspunsurilor așteptate.

CAPITOLUL II

REGULILE ȘI MIJLOACELE DE CONTROL CE SE APLICĂ CONȚINUTURILOR PRIVITOR LA PROTECȚIA MINORILOR ȘI A DEMNITĂȚII UMANE

1. Principii generale comune

Înainte de a aborda studiul regulilor și mijloacelor de control puse în aplicare la nivel național pentru a răspunde la problemele de protecție a minorilor și demnității umane, este indispensabil să subliniem că toate aceste regimuri se înscriu în cadrul celor două principii fundamentale, specifice oricărei societăți democratice: libertatea de expresie și respectul vieții private (a se vedea anexa III).

1.1 Principiul libertății de exprimare

Principiul libertății de exprimare este exprimat în diferite convenții internaționale dintre care Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (cunoscută sub numele de "Convenția") este cea mai bine finalizată și totodată o referință importantă pentru Uniunea Europeană. Toate statele membre sunt parte la această Convenție și, cu excepția Marii Britanii, ele au făcut din libertatea de expresie un principiu constituțional.

Deși Comunitatea Europeană nu este direct constrânsă de acest text, ea integrează conținutul acestuia în propriul său cadru juridic prin articolul F2 din Tratatul privind Uniunea Europeană și prin

jurisprudența Curții de Justiție privind principiile generale ale dreptului comunitar.

Cu toate acestea principiul nu este absolut nicăieri. Libertatea de exprimare poate fi restrânsă de către Stat, dar aceste restricții fac obiectul unei încadrări precise: pentru ca o măsură restrictivă să fie considerată necesară într-o societate democratică, ea trebuie să corespundă unei nevoi sociale imperioase și să fie eficientă fără a fi disproporționată în ceea ce privește limitările pe care le impune. Această apreciere cere punerea în aplicare a unui test de proporționalitate.

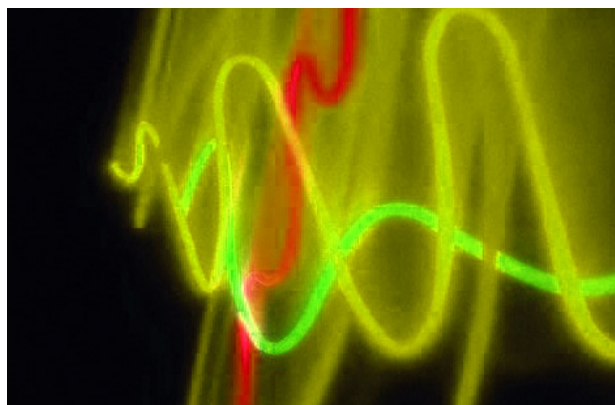
1.2 Principiul respectării vieții private

Principiul respectării vieții private beneficiază de același statut cu acela al libertății de expresie. Garantat în special prin articolul 8 din Convenție, el admite limitări în condiții similare cu acelea ale libertății de exprimare.

Aplicarea regulilor naționale de interdicție a anumitor conținuturi poate da loc unor limitări ale acestui principiu (în special pentru identificarea și sancționarea comunicațiilor private cu caracter criminal) dar respectând cu strictețe principiul de proporționalitate.

Odată cu Convenția și luarea în considerație a principiilor generale de drept în cadrul juridică comunitară, dispunem, în materie de libertate de expresie și protecție a vieții private, de o bază europeană comună. Trebuie totuși să constatăm că existența unei baze comune nu duce la reguli absolut identice. Se impune sublinierea importanței acestor principii: în lipsa unor reguli comune, Europa dis-

pune de o metodă comună de evaluare a regulilor care limitează libertatea de expresie sau dreptul la viața privată. Această metodă (testul de proporționalitate) trebuie să constituie un puternic factor de convergență între statele membre în cadrul procesului de reglementare (sau de auto reglementare) a problemelor de protecție a minorilor și a demnității umane în serviciile audiovizuale și de informare.

2. Regulile și mijloacele aplicate la nivel național

Studiul reglementărilor și al altor măsuri naționale în materie de protecție a minorilor și a demnității umane pune în evidență într-o manieră foarte clară diversitatea tradițiilor juridice și culturale ale Statelor membre (a se vedea anexa III). Ea permite identificarea tendințelor importante și a problemelor specifice.

2.1 Regimurile de protecție în privința demnității umane

Primul tip de reglementări naționale urmărește scoaterea din legalitate a anumitor tipuri de conținuturi considerate ca inacceptabile atât pentru individ cât și pentru comunitate și aducând atingere însăși bazei societății și în special demnității umane.

În toate statele membre există regimuri generale de interdicție în privința unor anumite tipuri de conținut. În majoritatea cazurilor, interdicția producției, a distribuției, a importului și a publicității unor asemenea conținuturi este însoțită de grele sancțiuni financiare sau de pedepse cu închisoarea, fie că sunt pronunțate în cadrul dreptului penal, fie prin anumite texte specifice. Prin natura caracterului lor general, astfel de interdicții se referă la toate tipurile de suporturi și servicii, inclusiv acelea care au apărut după adoptarea legilor. Vârsta destinatarului sau a utilizatorului este în acest caz nerelevantă.

Interdicții privind conținuturi ce aduc atingere demnității umane precum conținuturile obscene, contrare bunelor moravuri sau indecente există în majoritatea statelor membre. În unele cazuri, acești termeni sunt definiți în textul legilor, în alte cazuri jurisprudenței îi revine rolul să le determine sensul.

În funcție de aceste caracteristici, este posibilă stabilirea tipurilor de conținuturi interzise pe scară largă în Uniunea Europeană.

Conținutul interzis în unanimitate în Uniune este binecunoscutul pornografia infantilă (sub forma unor pseudo-fotografii sau a imaginilor animate). Congresul mondial contra exploatarea sexuală a copiilor, ce s-a ținut de curând la Stockholm, a atras atenția asupra problemei circulației unor asemenea conținuturi pe rețelele de comunicare și a subliniat oportunitatea incriminării simplei dețineri de astfel de conținuturi.

Conceptele generale de tipul obscenitate, bune moravuri etc., includ în general, interzicerea pornografiei violente (inclusiv pornografia care implică adulți ce nu și-au dat consimțământul) și pentru zoofilie.

Incitarea la ură sau/și la violență face și ea obiectul unor interdicții generale într-un mare număr de țări. Toate au în comun: lupta contra tuturor tipurilor de conținuturi care, direct sau indirect, incită la ură, la discriminare sau violență contra persoanelor

sau grupurilor de persoane, din motive rasiale, de naționalitate, culoarea pielii, sex sau religie.

Diferențele dintre aceste reguli naționale (și lipsa lor de transparență) face mai dificilă implementarea regulilor naționale existente în cazul serviciilor sau al rețelelor transnaționale, cât și mobilizarea industriilor implicate la nivel european. În afară de aceasta, ea este susceptibilă de a crea niște obstacole disproporționate și libera prestare a serviciilor în Comunitate împiedicând apărarea principiilor comune în forurile internaționale.

În fața acestei constatări, Comisia recunoaște rolul fundamental al cooperării între Statele membre, în special în domeniul justiției și al afacerilor interne (capitolul III, punctul 2). Este importantă definirea anumitor standarde comune a ceea ce ar trebui să fie considerat ilegal. În afară de aceasta, cooperarea penală, judiciară și polițienească între statele membre ar trebui consolidată.

Odată identificate conținuturile interzise, statele membre trebuie să aplice regimurile de interdicție, adică să-i identifice și să-i sancționeze pe contravenienții aflați sub jurisdicția națională. În contextul noilor servicii audiovizuale și de informare, această aplicare se confruntă cu următoarele probleme: serviciile centralizate prezintă avantajul unei clare identificări a unui operator în dezbaterile regulilor pertinente și pentru a asuma responsabilitatea în procesul aplicării lor; în schimb, în cadrul serviciilor descentralizate responsabilitățile tuturor celor care intervin în întreg lanțul comunicării sunt greu de stabilit, de la introducerea unui conținut până la accesarea lui de către utilizatorul final (a se vedea Comunicarea "Conținut ilegal și nociv pe Internet").

Responsabilitatea utilizatorilor care introduc conținuturi ilegale în rețea și scutirea de responsabilitate a operatorilor care asigură funcțiile de transport, reprezintă probleme deja rezolvate.

În schimb, problema responsabilității intermediarilor (îndeosebi păstrarea chiar și temporară a conținuturilor într-un format lizibil) rămâne larg deschisă. Este vorba de a determina ceea ce este tehnic posibil, rezonabil economic, și de a respecta un anumit echilibru între protecția libertății de expresie

sie și a vieții private, pe de o parte, și, pe de altă parte, protecția demnității umane și a minorilor.

De altfel, natura globală a rețelelor de comunicare restrânge posibilitățile de implementare efectivă a legislațiilor naționale. În cazul serviciilor descentralizate pe rețele internaționale, conținuturile contestabile pot fi rapid transferate altor servere pentru a ocoli eventuale măsuri de blocaj. În afara riscului de "delocalizare" masivă a serverelor către țări mai permissive, această mobilitate pune problema actualizării eventualelor liste cu situri sau conținuturi litigioase. Apoi, blocajul siturilor ce conțin conținuturi litigioase poate, în nenumărate situații, să se dovedească disproporționat, dacă implică blocajul tuturor serviciilor și conținuturilor din același server.

Diferitele cazuri concrete care pun în joc asemenea probleme au dus la apariția unei dezbateri ce așteaptă o concluzie juridică. În vreme ce anumite state europene formulează răspunsuri vizând reglementarea, autoreglementarea operatorilor implicați aduce primele răspunsuri la aceste întrebări concrete (a se vedea Comunicarea "Conținutul ilegal și dăunător pe Internet")

Numai că aceste soluții naționale izolate își demonstrează repede limitele, iar dezvoltarea unui demers coerent la nivelul Uniunii Europene ar facilita

ta aplicarea dreptului național evitând în același timp anumite obstacole privind dezvoltarea transfrontalieră a serviciilor în cadrul pieței interne.

Bazându-se pe primele orientări concrete prezentate în Comunicarea "Conținutul ilegal și dăunător pe Internet", acest demers coerent poate fi aprofundat în ceea ce privește următoarele probleme:

1. Ținând cont de ceea ce este fezabil din punct de vedere tehnic, care ar trebui să fie responsabilitățile diferiților operatori ce intervin pe canalul de comunicare al conținuturilor, al autorului spre utilizatorul final (ce tipuri de responsabilitate penală, de drept comun, editorială și care ar fi condițiile de exonerare de aceste responsabilități?)

2. Cum se poate controla proporționalitatea măsurilor luate? Trebuie prevăzute în special mecanismele de arbitraj sau de conciliere la nivelul Uniunii Europene? Și dacă da, care sunt acestea?

3. Cum se poate stabili un echilibru just între protecția vieții private (inclusiv permițând utilizatorilor să acționeze anonim pe rețele) și necesitatea de a sancționa comportamentele ilegale?

2.2 Regimul protecției minorilor

În anumite state membre, înțelesul general al principiului de protecție a minorilor se traduce în dispozițiile cu caracter penal care interzic oferirea minorilor a conținuturilor susceptibile de a dăuna dezvoltării lor, aceste conținuturi rămânând accesibile în mod legal adulților. Aceste dispoziții sunt de aplicare generală, indiferent de modul în care se produce furnizarea conținutului litigios către minori.

În statele membre care nu dispun de o astfel de regulă generală, același tip de protecție este

asigurată prin reguli specifice către fiecare tip de media.

În toate situațiile, implementarea unui regim de protecție a minorilor necesită identificarea mijloacelor care permit să se asigure în mod rezonabil că minorii nu vor avea acces la conținuturi susceptibile să dăuneze dezvoltării lor fizice și mentale, permițând accesul la conținut, al adulților care doresc acest lucru.

2.2.1 Controlul accesului minorilor la conținuturile litigioase

Modalitățile de control a accesului minorilor la diversele conținuturi depinde mult de natura serviciului. Deși între universul radiodifuziunii și acela al serviciilor on line, apar câteva puncte comune, vom studia separat aceste două domenii pentru a clarifica prezentarea.

a) Serviciile de radiodifuziune

În cazul televiziunii tradiționale, programarea emisiunilor a permis instituirea unei protecții bazată pe orarul de difuzare a programelor: programele susceptibile de a dăuna minorilor nu pot fi difuzate decât seara târziu, la o oră la care se presupune că copiii nu se mai uită la televizor. Din punct de vedere tehnic, acest sistem de bariere orare poate fi aplicat oricărui serviciu de televiziune, dar nu va corespunde neapărat logicii televiziunii de mâine. De altfel, anumiți radiodifuzori privați și publici au dezvoltat, pe o bază adesea voluntară, sistemele de semnalizare ce vizează să-i informeze pe telespectatori asupra naturii programelor difuzate. Diferite logouri s-au asociat într-o clasificare a programelor susceptibile să dăuneze minorilor.

În orice caz, aceste sisteme nu intenționează decât să faciliteze exercitarea controlului de către părinții sau educatorii care îndeplinesc un rol determinant în stabilirea unei protecții efective.

Noile servicii de radiodifuziune oferă noi soluții pentru protecția minorilor. Accesul condiționat inherent la toate aceste servicii cu plată, oferă multiple posibilități de control față de minori.

- Pe de o parte, abonamentul constituie în sine o ocazie pentru părinți să verifice că serviciul pe care-l aleg nu prezintă conținuturi susceptibile de a leza sensibilitatea copiilor lor.

- Pe de altă parte, legătura privilegiată între abonat și serviciul cu plată a determinat serviciile implicate să dezvolte o politică a consumatorului pe programele difuzate, care include sfaturi pentru părinți.

- În fine, diferite funcții tehnice sunt adesea propuse pentru a facilita controlul parental: poate fi vorba de un simplu sistem de închidere care permite părinților să blocheze accesul la emisiuni, de exemplu în absența lor. Poate fi vorba de un sistem care nu permite accesul la emisiuni (în mod obișnuit bruiați) decât prin folosirea unui cod personal (Personal Identification Number sau PIN) a unei cărți

speciale sau a unei cărți de credit. În cazul serviciilor pentru adulți, acest tip de sisteme permite părinților să controleze accesul la emisiuni.

Apariția dispozitivelor tehnice de control parental a suscitat o largă dezbatere, în special asupra oportunității de a fi recurs la ea în domeniul televiziunii necodate. Oportunitatea cuplării unei clasificări sistematice a conținuturilor cu un mecanism de control parental, după modelul canadian sau american, a trezit un interes special în Parlamentul European și în Consiliu, cu ocazia revizuirii Directivei "Televiziunea fără frontiere". Problema a prilejuit o dezbatere în cadrul mai multor state membre. Diferitele debateri au dus rapid la apariția, dincolo de problemele privind implementarea acestui tip de sistem (îndeosebi în ceea ce privește clasificarea conținuturilor), la o problemă mai importantă de oportunitate care nu a fost tranșată.

Industriile implicate au recunoscut importanța problemei protecției minorilor și dezvoltarea soluțiilor concrete. Ghidurile electronice de navigat pe diferitele programe tv vor fi imediat propuse pe piață oferind anumite posibilități în domeniul controlului parental. Concepute la bază pentru a facilita și automatiza programarea magnetoscoapelor într-un mediu de canale multiple, aceste ghiduri electronice vor putea să decodifice o largă gamă de informații pe programe, inclusiv în ceea ce privește conținuturile problematice pentru minori.

În domeniul televiziunii digitale, folosirea unui decodor și necesitatea de a dispune de ghiduri electronice, din cauza mării cantități a programelor disponibile, oferă prilejul de a dezvolta dispozitive de informare a telespectatorului și de control al conținuturilor. În faza de lansare, presiunea asupra prețurilor decodoarelor digitale nu a permis până acum integrarea acestei dimensiuni. Dar pe măsură ce piața se va dezvolta, dacă acest lucru va părea că răspunde unei nevoi a consumatorilor, introducerea acestui tip de funcționare se va putea face la costuri moderate.

b) Serviciile pe Internet

Contrar serviciilor de radiodifuziune, serviciile on line nu permit o segregare a conținuturilor bazată pe orarul de difuzare. Toate conținuturile disponibile pot fi consultate în permanență. De altfel, accesul la conținuturi se face pe o bază individualizată (alegerea unui conținut precis), în momentul ales de utilizator. În acest context, soluțiile prevăzute pentru a asigura protecția minorilor pot varia în funcție de natura mai mult sau mai puțin deschisă a rețelilor.

• Rețelele închise

Sistemele de video la cerere prezintă, în stadiul lor actual de dezvoltare, anumite caracteristici care facilitează protecția minorilor.

Operatorii care le propun sunt clar identificabili și relativ puțin numeroși. Atunci când ei nu propun conținuturi, stabilesc legături contractuale cu furnizorii de conținuturi. Această structură permite instaurarea unui sistem transparent de responsabilitate privind conținuturile oferite. Prin aceste servicii, este preferabil să definim mijloacele ce se pot implementa pentru asigurarea unei protecții eficiente a minorilor:

- identificarea sau clasificarea conținuturilor litigioase cu ajutorul ghidurilor electronice de programe (de exemplu identificarea unui spațiu rezervat divertismentului pentru adulți);
- dovada vârstei în momentul plății sau al accesului la program (via un card bancar sau un sistem de număr personal de identificare);
- posibilitatea unui "opting out" a anumitor categorii de programe la cererea utilizatorului (utilizatorul nu ar avea acces decât la o parte a conținuturilor disponibile);
- dispozitive de control parental care permit blocarea accesului la anumite categorii de programe.

În serviciile on line numite proprietar, partea editorială (conținuturi propuse de serviciul însuși sau propuse pe baza unui contract între serviciu și furnizorii de conținuturi) prezintă caracteristici similare putând așadar să ofere soluții comparabile. Mărimea rețelei joacă un rol crucial: pe o rețea mondială este greu de stabilit soluții acceptabile în toate țările acoperite de acest serviciu.

• Rețelele deschise

Acestea sunt rețele de comunicare deschise în care fiecare utilizator este un furnizor de conținuturi potențial. Pe rețelele proprietare sau pe Internet, mii de conținuturi sunt create, consultate, schimbate într-un mod mai mult sau mai puțin interactiv între utilizatori, ceea ce necesită intervenția diferiților intermediari între furnizorul de conținuturi și utilizatorii care acced la acesta.

Confruntată cu amenințarea co-responsabilității, mai ales penale, pentru comunicarea de

conținuturi dăunătoare minorilor, industria a dezvoltat spontan o serie de mecanisme de protecție a minorilor. Aceste mecanisme pot fi regrupate conform nivelului la care operează: nivelul furnizorilor de conținut, cel al furnizorilor de acces și cel al utilizatorului.

Pentru a permite părinților un acces complet la Internet (sau la un serviciu on line numit proprietar) controlând în același timp sau limitând accesul minorilor, doar problemele apărute la nivelul utilizatorului oferă o soluție globală. Sisteme de protecție și de filtraj extrem de variate sunt bazate pe programe a căror securitate depinde de gradul de complexitate a produsului.

Dincolo de identificarea prealabilă a utilizatorilor, comună pentru toate sistemele, sunt propuse diferite funcționalități:

- dispozitive de blocare a calculatorului, permițând părinților să limiteze accesul minorilor
- memorizarea procesului de navigare pe rețele (situri acesate, mesaje schimbate) permite părinților să supravegheze folosirea efectivă a serviciilor pentru minori
- filtrajul sistematic al conținuturilor permite interceptare automată a conținuturilor ce ridică probleme. Prima generație de sisteme de acest tip funcționează în principal pe baza cuvintelor cheie și de identificare a anumitor tipuri de conținuturi (imagini). Aceasta limitează eficacitatea protecției (câteva cuvinte cheie nu ajung pentru stabilirea unui câmp al conținuturilor susceptibile să afecteze minorii), prilejuind o limitare importantă a accesului la conținuturi ce nu ridică probleme.
- Blocajul siturilor pe baza unei selecții poate fi implementat pe baza unei etichetări a conținuturilor în vederea filtrării prin programe.

Toate serviciile audiovizuale și de informare pot să insereze dispozitive de control al conținuturilor, în special al controlului parental. Asemenea sisteme nu sunt cu toate acestea disponibile pentru toate serviciile, iar sistemele existente nu oferă, toate, securitatea de care este nevoie. Dar exploatarea acestui potențial comun pe ansamblul serviciilor audiovizuale și de informare trebuie să constituie o prioritate. Având în vedere caracterul potențial transfrontalier a tuturor acestor servicii, Uniunea Europeană este implicată în toate aspectele presupuse de evoluția acestora.

4. Trebuie privilegiat un demers reglementar sau de autoreglementare în ceea ce privește dispozițiile de control parental? Care ar fi regulile de îndeplinit, îndeosebi la nivelul Uniunii Europene?

5. În ce cazuri (tipuri de servicii sau alte criterii) ar trebui prevăzută furnizarea sistematică a dispozitivelor de control parental? Trebuie prevăzute regimuri de furnizare obligatorie? Dacă da, sub ce formă și vis a vis de care operatori? În aceste diferite cazuri, care sunt funcțiile indispensabile care ar trebui să ofere dispozitivele propuse?

2.2.2 Marcarea conținuturilor

Identificarea conținuturilor susceptibile să dăuneze minorilor ridică în primul rând o problemă de fond: pe de o parte, nu există un consens, inclusiv pe plan medical, în privința conținuturilor susceptibile să afecteze dezvoltarea psihică sau fizică a minorilor; pe de altă parte, categoria minori nu este omogenă și este greu de crezut că problemele celor care au 4 ani ar putea fi similare cu ale celor care au 15 ani.

Aceste două probleme au dus la punerea în practică a unei mari varietăți și chiar la incompatibilități ale clasificărilor naționale implementate pentru anumite media, îndeosebi pentru filmul cinematografic. Transpusă în domeniul serviciilor, această diversitate nu a rămas fără consecințe în ceea ce privește circulația conținuturilor implicate.

A îmbina exploatarea noilor medii de control ale conținuturilor cu libera circulație a serviciilor presupune o evoluție a sistemelor centralizate de clasificare către sistemele descentralizate de marcarea conținuturilor, mai apropiate de sensibilitățile atât de diverse. Această evoluție este mai urgentă sau mai puțin urgentă, după natura serviciilor.

a) Serviciile de radiodifuziune

În absența dispozitivelor pentru efectuarea controlului parental, programarea canalelor se bazează pe o clasificare centralizată, operată de radiodifuzor pe baza reglementărilor și a recomandărilor mai mult sau mai puțin detaliate. În contextul dezvoltării ghidurilor electronice de programe și a sistemelor de navigare, diverse soluții pot fi desfășurate pentru a permite luarea în considerație, în cazul serviciilor

transnaționale, a diversității sensibilităților naționale. Această evoluție este mai rapidă sau mai lentă, în funcție de sensibilitățile naționale:

- Informația privitoare la programele oferite poate fi diferențiată conform țării în care se desfășoară serviciul respectiv (pentru un același serviciu ce deservește țările A și B, clasificări diferite A în țara A și B în țara B pot fi asociate acelorași programe;

- clasificarea/marcarea programelor poate fi descentralizată (serviciul prevede structuri de clasificare/marcare în diferitele țări pe care le deservește)

b) Serviciile de Internet

Sistemul video-la-cerere și serviciile pe Internet proprietate, mai pot opera o clasificare a conținuturilor pe care le propun ele însele (sau prin contracte cu alți furnizori de conținut). Fără ca acest lucru să ajungă să se producă în mod sistematic pe serviciile de Internet, informația utilizatorilor în privința caracterului eventual dăunător al anumitor conținuturi pentru minori, este în curs de dezvoltare.

În schimb, structura deschisă a Internetului cât și aplicarea convivială și extrem de interactivă a serviciilor pe Internet pun problema clasificării conținuturilor în termeni radical diferiți. Varietatea formelor "de ediție" a conținuturilor și faptul că fiecare utilizator constituie "un editor" potențial, necesită crearea unui filtraj al conținuturilor disponibile. Trei tipuri diferite de conținuturi au fost dezvoltate:

- filtrajul pe baza "listelor negre" vizează blocarea accesului la situri identificate în funcție de conținuturile problematice pe care le conțin (nuditate, violență, sex...) actualizarea permanentă a acestor liste rămâne problematică;

- filtrajul pe baza „listelor albe” nu autorizează accesul la situri identificate în prealabil accesul la conținuturi este așadar foarte strâns limitat;

- filtrajul pe baza unui "marcaj neutru" permite utilizatorilor să utilizeze, în funcție de propriile lor criterii de selecție, informații privitoare la conținuturile introduse de către furnizorii de conținut sau de terți.

Combinarea acestor diferite moduri de filtraj permite crearea unui mediu global sigur în ceea ce privește accesul minorilor pe Internet. Din aceste

motive, doar generalizarea filtrajului pe baza "marcajului neutru" permite programarea unei reglementări globale a problemei.

După cum arată Comunicarea "Conținut ilegal și prejudiciabil pe Internet", PICS (Platforma pentru Internet Content Selection) oferă un standard deschis și global în vederea implementării acestei marcare neutre. La nivelul Uniunii Europene, PICS prezintă un avantaj decisiv: oferind un cadru flexibil pentru clasificarea și indexarea conținuturilor, permițând asocierea la același conținut a mai multor clasificări oferite de diferiți terți și deținând mai multe tipuri de informații, PICS permite luarea în considerație a diferențelor de sensibilitate naționale, locale și personale. Nenumărate sisteme de filtraj încorporează deja sistemul PICS (compatibil PICS) dar adevărata provocare rămâne aceea de a atinge o masă critică de situri și de conținuturi marcate.

Pentru toate serviciile ce funcționează pe o logică de cerere individuală a consumatorului, încurajarea marcajului conținuturilor de către furnizorii de conținut și de terți constituie o prioritate pentru dezvoltarea armonioasă a dispozitivelor de control a conținuturilor în general și de control parental în mod special.

6. Cum am putea implementa o descentralizare a marcajului conținuturilor, permițând respectarea diferitelor sensibilități naționale și personale, în cazul serviciilor de informare transnaționale?

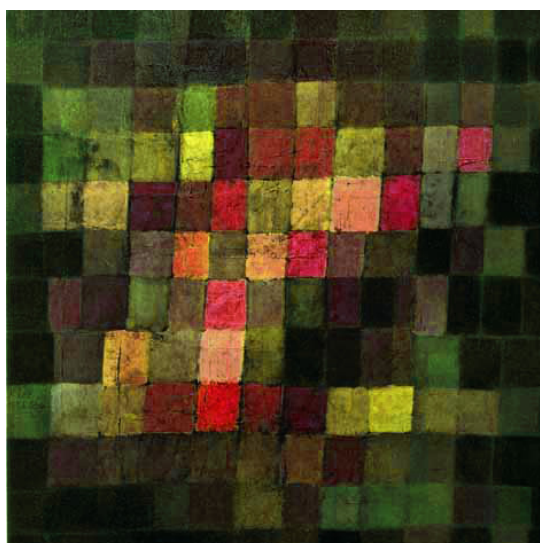
7. Care sunt elementele de standardizare care ar putea permite o dezvoltare coerentă a etichetării conținuturilor la nivel european, în special în cadrul serviciilor digitale (Standardizare a tipurilor de informație furnizată și de decodare a acestor informații și a altora)?

2.3 Educarea cu privire la media

Mutațiile serviciilor audiovizuale și de informare, ale radiodifuziunii generaliste necodate la noul mod de comunicare oferit prin Internet, necesită aprofundarea unei noi relații cu media audiovizuale (a se vedea și anexele IV).

Copiii și părinții trebuie să învețe să folosească noile instrumente de comunicare. Atenția lor trebuie să se îndrepte spre noile riscuri pe care le comportă, dar și asupra diferitelor mijloace de protecție disponibile. Informarea, sensibilizarea și educarea se dovedesc a fi primordiale pentru stabilirea unei protecții eficiente a minorilor și pentru instaurarea unui climat de încredere, propice pentru dezvoltarea noilor servicii.

În acest context, inițiativa "A învăța în societatea informațională" trebuie să contribuie la difuzarea noilor metode de sensibilizare a tinerilor în această privință.

CAPITOLUL III

CONTEXTUL UNIUNII EUROPENE: INSTRUMENTE ȘI ACȚIUNI PRIORITARE

Deși depinde de competența Statelor membre, problema protecției minorilor și a demnității umane în cadrul serviciilor audiovizuale și de informare se referă și la Uniunea Europeană și instituțiile europene și au manifestat de mai multe ori atașamentul pentru protecția acestor interese generale.

În cadrul dreptului comunitar și al instrumentelor pe care le are în domeniu, două aspecte merită o atenție specială

- pe de o parte, principiul liberei circulații a serviciilor în Comunitate, presupune suprimarea piedicilor nejustificate și, adesea, apropierea legislațiilor naționale;
- pe de altă parte, Tratatul Uniunii Europene prevăd o procedură de cooperare în ceea ce privește justiția și afacerile interne care se poate aplica anumitor aspecte de protecție a minorilor și a demnității umane în cadrul noilor servicii electronice.

De altfel, în diferite domenii, Comisia consideră că cooperarea cu administrațiile naționale și industriile implicate, cât și cooperarea la nivel internațional, constituie axe prioritare pentru acțiunea la nivelul Uniunii Europene.

1. Principiul liberei circulații a serviciilor

Libera prestare a serviciilor constituie una din cele patru libertăți fundamentale care gestionează implementarea și funcționarea pieței interne.

Dezvoltarea noilor servicii radiodifuzate (televiziunea digitală, plata per vizionare, video la cerere) intervine în cadrul directivei "televiziunea fără frontiere" care conține niște reguli comune în privința protecției minorilor și demnității umane și permite astfel libera circulație a acestor servicii. Inspirat din modelul radiodifuziunii generaliste necodate, acest cadru de reglementare va trebui să fie testat, în special în termeni de proporționalitate, iar implementarea sa va trebui să țină cont de caracteristicile serviciilor ce vor apărea efectiv. În schimb, principiul fundamental de aplicare a singurei legi din țara de emisie se va îmbina, în materie de protecție a minorilor și demnitate umană, cu o procedură excepțională de control efectuată de Statul de recepție, nemaifiind nevoie să fie repus în discuție.

Comisia va studia, în strânsă colaborare cu reprezentanții Statelor membre, funcționarea dispozițiilor pertinente ale acestei directive, în special în contextul aplicării la noile formule de servicii radiodifuzate.

Modificarea directivei poate oferi un cadru oficial potrivit pentru această cooperare cu statele

membre (Comitetul de contact). În afară de aceasta, în cadrul evaluării periodice a punerii în aplicare a directivei, Comisia va trebui să acorde o atenție deosebită acelei probleme și, în legătură cu autoritățile competente ale statelor membre, să facă o anchetă asupra avantajelor și inconvenientelor posibile ale măsurilor vizând facilitarea controlului exercitat de părinți sau educatori, programelor.

Dacă libera circulație a serviciilor de radiodifuziune în sânul Comunității este asigurată în cadrul directivei "Televiziunea fără frontiere", circulația transfrontalieră a altor tipuri de servicii audiovizuale și informare intervine în cadrul juridic al Pieței interne, în special al principiului liberei circulații a serviciilor.

Statele membre au posibilitatea să ia măsuri aplicabile într-un mod complet neorganizat, justificate de rațiuni imperioase de interes general, cu condiția însă ca aceste măsuri să fie proporționale cu scopul urmărit și să nu existe altele mai restrictive, susceptibile de a obține un efect echivalent. Găsim aici, în contextul liberei prestații de servicii, un test de proporționalitate de tipul aceluia pe care-l puseserăm între paranteze în ceea ce privește principiul libertății de exprimare.

Indiferent că este vorba de reglementare sau de auto reglementare, Comisia va trebui să vegheze pentru ca măsurile adoptate să nu fie discriminatorii și pentru ca punerea lor în aplicare efectivă să fie strict proporțională cu scopul urmărit.

În lumina acestui principiu, asigurarea unui cadru armonios pentru dezvoltarea transfrontieră a noilor servicii audiovizuale și de informare trebuie să fie conceput ca un obiectiv de urmărit în mod progresiv (ținând cont de ritmul dezvoltării serviciilor) și prin mijloace adecvate. Comisia este de părere că în acest stadiu de dezvoltare a noilor servicii, este prematur să fie prezentate propuneri precise, inclusiv de reglementare, la nivel comunitar.

2. Cooperarea în materie de justiție și afaceri interne

Introdusă în Tratatul Uniunii Europene (7), cooperarea în materie de justiție și afaceri interne are un rol fundamental de jucat, pentru a face față anumitor aspecte privind protecția minorilor și a demnității minorilor în cadrul noilor servicii electronice, în special implementarea regimurilor de interdicție penală a anumitor tipuri de conținut.

Având în vedere că definiția delictelor și crimelor variază de la o țară la alta, nu toate actele condamnabile sunt pedepsite în statele membre. Ținând cont de natura internațională a serviciilor audiovizuale și de informare, autorii și furnizorii de conținuturi pot abuza de această situație oferind conținuturi într-o țară în care sunt considerați ilegali, dintr-o țară în care sunt considerați legali. Dar atunci când legislația țării în cauză interzice un conținut și solicită o urmărire penală, autorul sau furnizorul conținutului se pot afla în afara ariei de aplicare a legii penale și a competenței agenților forței publice supuse limitelor teritoriului național.

Din acel moment rezultă că ar fi oportună întărirea cooperării între Statele membre, în vederea luptei dusă într-un mod eficient contra conținuturilor și modalităților ilegale ale noilor tehnologii. Este necesar să fie stabilite anumite standarde comune în legislațiile lor pentru a evita lacune care să favorizeze apariția unor activități criminale. Într-un mod general, cooperarea penală, judiciară și polițienească trebuie consolidată între statele membre. O și mai mare coerență între statele membre fără a ușura și cooperarea dorită cu terții.

Tratatul Uniunii Europene oferă instrumente pentru o astfel de cooperare în domeniul justiției și Afacerilor Interne. Acordul politic al Miniștrilor

Justiției și Afacerilor Interne, reuniți la Dublin la 26 și 27 septembrie 2003, pentru întărirea cooperării polițienești în cadrul EUROPOL, îndreptată împotriva pedofiliei și a traficului de copii și femei, cât și pentru a trece la stabilirea unor standarde legislative minime comune în materie de abuz sexual asupra copiilor, constituie un exemplu recent pentru această cooperare.

Alte formate de cooperare vor putea fi prefigurate și în privința problemelor juridice (anoni-matul pe rețele, apropierea de legislația penală, convenții internaționale de extrădare...) și în ceea ce privește aspectele practice, cum ar fi pregătirea autorităților din poliție în materie de utilizarea calculatoarelor și a rețelilor electronice, schimburi de informații în ceea ce privește tratarea afacerilor criminale legate de utilizarea noilor servicii electronice...)

3. Axe prioritare de cooperare

În vederea facilitării apariției unor soluții coerente la nivelul Uniunii Europene și fără a prejudicia acțiunile pe termen scurt din cadrul Comunicării "Conținut ilegal și prejudiciabil pe Internet", Comisia consideră că este important ca domeniile de cooperare pertinente să apară separat.

3.1 Cooperarea administrativă

Cooperarea dintre administrațiile naționale competente apare ca o prioritate în vederea definirii unui cadru coerent, la nivelul Uniunii, în ceea ce privește protecția minorilor și a demnității umane în cadrul serviciilor pe Internet (sisteme de video la cerere pe Internet). Această cooperare va trebui să se refere în special la următoarele aspecte:

- Schimbul de informații privind evoluțiile în curs (probleme concrete, jurisprudență, auto-reglementare, proiecte de reglementare...) va permite dezvoltarea unei expertize comunitare a respectivei problematice.
- Analiza comparată a legislațiilor naționale și a aplicării lor în vederea încurajării statelor membre în procesul introducerii standardelor minime.
- Stabilirea unor recomandări și orientări pentru cooperarea în materie de justiție și afaceri interne. Fără a aduce vreun prejudiciu programului de lucru în acest cadru de cooperare în privința justiției și afacerilor interne, aceste priorități concrete referitoare la noile servicii vor putea fi luate în considerație în lucrările ce vor avea o largă arie de cuprindere (lupta contra rasismului și xenofobiei, contra traficului de femei sau contra exploatarei sexuale a copiilor în scopuri comerciale...)

- Definirea unui cadru comun vizând autoreglementarea la nivel european, în cazul în care autoreglementarea va fi apreciată oportună. Acest cadru va trebui să cuprindă în special:

Principii referitoare la reprezentarea industriilor implicate la nivel european și procedurile de decizie;

Un calendar pentru elaborarea unui cod de conduită și de măsuri concrete de protecție de către industriile implicate;

Stabilirea recomandărilor și orientărilor comune pentru cooperarea internațională. Va fi vorba de identificarea, pe baza lucrărilor realizate la nivelul Uniunii, a valorilor și principiilor comune susceptibile de a fi apărute în centre internaționale.

3.2 Cooperarea industriilor implicate

Ținându-se cont de industriile prevăzute pentru elaborarea și implementarea oricărei soluții pentru problemele de protecție a minorilor și a demnității umane, nu putem să nu ne sprijinim pe o largă mobilizare a acestor industrii la nivel european. Capacitatea lor de a se exprima într-un singur glas prin intermediul instanțelor reprezentative este determinantă.

Principalele lucrări ce vor trebui întreprinse se referă la:

- elaborarea unui cod de conduită și a unor măsuri concrete într-un cadru definit prin cooperarea administrațiilor naționale;
- identificarea unor necesități de standarde comune în materie de marcă a conținuturilor;
- promovarea standardelor PICS sau a sistemelor deschise echivalente în vederea atingerii rapide a unei mase critice de conținuturi etichetate și de dispozitive de navigare și/sau de control parental între ei.

3.3 Cooperarea pentru informarea și sensibilizarea utilizatorilor

Această problemă acoperă un dublu obiectiv de termen mediu și lung:

- a face în așa fel încât utilizatorii noilor servicii electronice (în special părinții și minorii) să fie conștienți de riscurile specifice pe care le reprezintă și care utilizează în mod eficient mijloacele de protecție existente;
- promovarea implicării organizațiilor de consumatori cât și a consumatorilor individuali în cadrul procesului de supraveghere a pieței;
- promovarea sensibilității părinților în ceea ce

privește responsabilitatea supravegherii activităților copiilor lor.

Mijloacele de implementare în acest context merită un studiu aprofundat. La nivelul Uniunii Europene, Comisia propune să lucreze, pe etape, în următoarele domenii:

Studiu (în special evaluarea eficienței) al inițiativelor în curs și schimbul de bună practică.

Cooperarea cu mediile implicate (autorități publice, comunități educative, asociații ale consumatorilor, industrii implicate)

Crearea unui program de acțiuni axat pe susținerea unor inițiative ce pot aduce o plus valoare comunitară: identificarea de mesaje comune și inițiative transnaționale (campanii de informare și de sensibilizare, producția de materiale pedagogice...)

Lucrări de cercetare vizând crearea unei Societăți de Informație bazată pe o colaborare amicală. Aceasta va fi una din temele prioritare ale celui de-al V-lea Program Cadru de Cercetare.

3.4 Promovarea accesului minorilor la noile servicii electronice

Comisia va studia posibilitățile de a lua în considerație această prioritate în programele comunitare existente în materie de educație și de susținere a industriilor conținuturilor. De altfel, ea va favoriza informarea mutuală și schimburi de bună practică în rețelele în conformitate cu nivelul european.

Importanța și varietatea formelor de cooperare ce pot fi implementate pentru a găsi soluții naționale adecvate, comunitare și globale, ridică următoarele întrebări:

8. Cum trebuie implementată cooperarea administrativă la nivelul Uniunii Europene? Trebuie să fie efectuată într-o manieră oficială? Dacă da, în ce cadru instituțional?

9. Cum trebuie articulate lucrările la nivel european și internațional? Și, mai ales, trebuie oare privilegiată dezvoltarea soluțiilor la nivelul Uniunii Europene înaintea promovării la nivel internațional sau ar trebui promovate cele două procese în paralel? Care este mediul cel mai pertinent pentru cooperarea internațională (G7, OCDE, UIT, OMC, UN sau contacte bilaterale)?

CONCLUZII

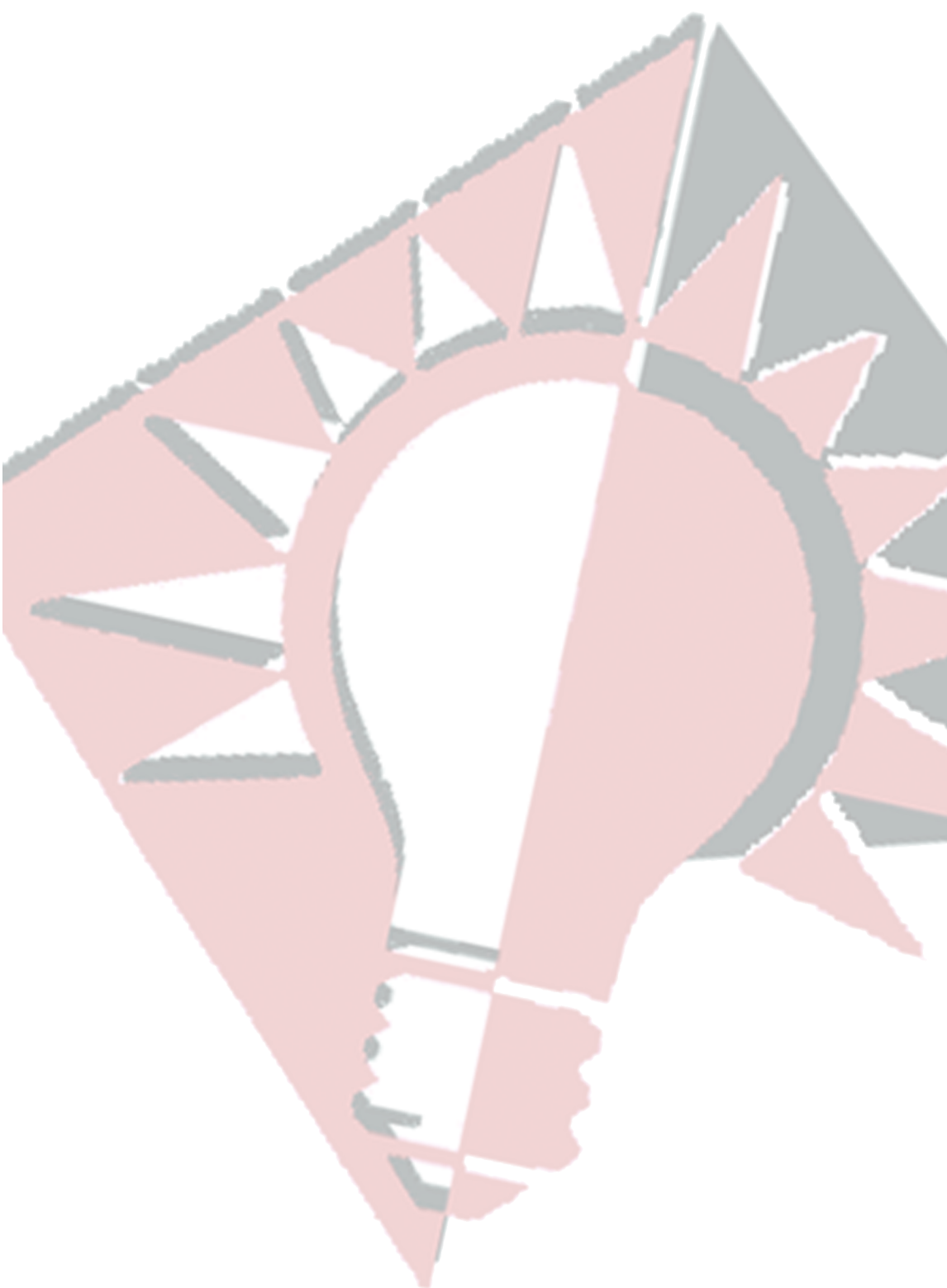
Atenția și urgența în materie de protecție a minorilor și a demnității umane sunt în principal îndreptate spre serviciile descentralizate, și îndeosebi spre Internet. Pentru aceste servicii, apare cu claritate faptul că între limitele inerente pentru soluțiile pur naționale și dificultatea de a găsi și implementa soluții globale, Uniunea Europeană joacă un rol fundamental. Dar potențialul dezvoltării transnaționale a serviciilor centralizate justifică și cercetarea soluțiilor comune și/sau compatibile în Uniunea Europeană pentru acest tip de servicii.

În continuarea primelor orientări concrete pe termen scurt, prezente în Comunicarea "Conținut ilegal și prejudiciabil pe Internet", orientările propuse și problemele puse în această Carte Verde urmăresc aprofundarea dezbaterii privind condițiile apariției unui cadru coerent de protejare a minorilor și demnității umane pentru serviciile audiovizuale și de informare ale Uniunii Europene. Aceste întrebări și orientări trebuie să facă obiectul unei largi consultări aprofundate a mediilor implicate.

Comisia așteaptă numeroase contribuții în legătură cu următoarele puncte:

- comentarii privind analiza situației prezente și informații complementare în legătură cu evoluțiile în curs (reglementări, auto-reglementări, tehnici...)
- comentarii privind relevanța orientărilor și a propunerilor făcute
- răspunsuri concrete la diferitele întrebări puse

Traducere: **Manuela Vrabie**, expert CNA
Aureliana Ionescu, consilier CNA

**Evaluarea reprezentării
violentei în programele
de televiziune**

EVALUAREA REPREZENTĂRII VIOLENȚEI ÎN PROGRAMELE DE TELEVIZIUNE

Extrase din studiul Centrului de Studii Media și Noi Tehnologii de Comunicare al
Universității București

Prof. **Ioan Drăgan**, conf. univ. Poliana Ștefănescu - coordonator;
Alexandra Povara, Livia Ștefănescu, Ileana Todoran, Dan Dragomirescu, Oana
Bălescu, Anca Velicu, doctoranzi-cercetători
Facultatea de Sociologie și Asistență Socială - Universitatea București
CENTRUL DE STUDII MEDIA ȘI NOI TEHNOLOGII DE COMUNICARE

PROLEGOMENE METODOLOGICE

CONCLUZII

Textul de față reprezintă schița raportului preliminar de cercetare a proiectului inițiat și finanțat de Consiliul Național al Audiovizualului (CNA), proiect reprezentând, în multiple privințe, dar mai ales ca tematică și metodologie de abordare a violenței televizuale, o premieră în studiile media din țara noastră. Dincolo de valoarea sa științifică, deontologică și ca suport al unei mai eficiente politici de limitare a violenței televizuale și mai ales a impactului negativ al acesteia asupra minorilor și a tinerilor, acest studiu este un prim pas în direcția depășirii unei serioase lacune în cercetarea românească a violenței mediatice, comparativ cu bogăția și varietatea cercetărilor de acest gen întreprinse începând din anii 50-60 în SUA și ulterior în țările vest-europene, în contextul dezvoltării explozive a industriilor mediatice și a fenomenului mediatizării violenței atât sub forma "violentei reale" (mai ales în știri și telejurnale), cât și a "violentei ficționale" (în filme de cinema difuzate și prin televiziune, telefilme, seriale și foiletoane TV).

Acest compendiu nu putea avea decât un caracter preliminar, fiind elaborat - din constrângeri editoriale - doar în câteva zile, în fapt ultimele 4 zile ale lunii august, după încheierea investigației (monitorizare, înregistrarea datelor, stabilirea bazei de date și prelucrarea primară a acestora). Proiectul a acoperit, printr-un volum neobișnuit de monitorizare și evaluare, conținuturile violente din programele a

10 canale TV, timp de două săptămâni consecutive (26 iulie - 8 august), pe durata unor intervale zilnice de 5 ore pentru fiecare canal, a șase genuri și categorii de programe/emisiuni.

Proiectul reprezintă o premieră prin volumul, varietatea și dimensiunile corpusului studiat, dar mai ales prin metodologia de abordare. În fapt, studiul nu este un proiect standard, inevitabil simplificator, de monitorizare. În acest caz, termenul "monitorizare" desemnează doar obiectul investigat (emisiunile, duratele și intervalele orare) nu și metodele de cercetare utilizate și anume, metoda analizei de conținut (iconice și verbale) și metoda analizei semio-discursive (în acest text sunt prezentate sintetic doar rezultatele obținute prin analiza de conținut, centrată pe evaluarea cantitativă a emisiunilor ca texte date, nu și prin analiza discursivă care înseamnă focalizarea evaluării, analizei și interpretării pe producerea discursivă a textelor (emisiunilor) în situații specifice de comunicare implicând un "pact" de interacțiune comunicatională între "instanțele de producție mediatică" și "instanțele de receptare", pact bazat pe reprezentarea simbolică reciprocă a codurilor și imaginarelor socio-culturale ale celor două instanțe și implicând anumite procese discursive, narrative, argumentative.

Câmpul cercetărilor asupra violenței mediatice și a impactului acesteia în societate totalizează peste 5000 de studii, majoritatea fiind consacrate

violentei televizuale și influenței acesteia asupra socializării copiilor, adolescenților și tinerilor. O mare parte a studiilor este consacrată analizei și evaluării tipologice a conținuturilor violente și licențioase din programele TV.

Studiile nu au ajuns la o definiție general acceptată a violenței mediatice și nici la o concluzie univocă relativă la impactul violenței televizuale asupra indivizilor și grupurilor. Totuși, trei factori sunt considerați esențiali pentru înțelegerea fenomenului și mai ales a impactului violenței televizuale:

1. conținutul și caracteristicile mesajului;
2. contextul și mediul socio-cultural al producerii și receptării mesajelor;
3. caracteristicile psihologice ale individului - de la copil la adult.

Indiferent de poziția adoptată de un autor sau altul în chestiunea conținuturilor și a efectelor violenței televizuale, marea majoritate a cercetătorilor sunt de acord asupra ideii că mass-media contribuie la emergența unei culturi a violenței în societatea contemporană și că violența media participă la socializarea copiilor, mai ales a celor care dispun de acces redus la alte surse de învățare și de socializare, impregnând imaginarul colectiv cu simboluri, coduri și atitudini violente.

Teoretic, chestiunea esențială constă în a cunoaște ce conivență de principii există între televiziune și violență, ceea ce presupune a descifra logica producerii industriale a divertismentului spectacular și, în cadrul acesteia a conținuturilor violente, erotice, pornografice, a lua în considerare natura însăși a mediului televiziunii și apoi structura mentală și culturală a individului contemporan.

O a doua idee teoretică importantă se referă la definirea cadrelor contextuale ale proceselor de semnificare asociate conținuturilor violente.

Această idee presupune că nu ne putem limita la evaluarea cantității (frecvenței) conținuturilor violente și a susținerii aserțiunilor despre excesul de violență televizuală omițându-se că ceea ce contează mai ales sunt modurile de prezentare, de scenarizare verbală și iconică, de semnificare a actelor și scenelor de violență. În acest sens, în spiritul altor cercetări, un accent deosebit a fost pus pe contextele de semnificare a actelor de violență în funcție de dualitatea pozitivitate/negativitate, de formele "naturalizării" actelor de violență (fac parte sau nu din logica vieții și a structurilor narative), de nivelurile și modalitățile mediatizării violenței gratuite. Au fost astfel evaluate scenele și comportamentele violente care sunt prezen-

tate ca acte care nu implică nici "costuri" și nici "consecințe" vizibile pentru celălalt (este vorba de scenele de violență arătate fără durere, angoasă, moarte, mutilare, handicapuri, fără suferință, chiar dacă în această privință s-au cristalizat o serie de reguli deontologice restrictive).

Noțiunea de violență gratuită va constitui un cadru conceptual de bază în evaluarea conținuturilor. Noțiunea va fi abordată în accepțiunea următoare: este o violență deconectată de context, neutilă desfășurării acțiunii și care nu are altă motivație decât violența însăși.

În operaționalizarea conceptelor s-a pornit, de asemenea, de la distincția devenită clasică în studiul violenței televizuale și anume aceea dintre "violența reală" (prezentă în emisiunile informative, mai ales știri și teledjurnale) și "violența ficțională" (prezentă în filme de cinema transmise și prin televiziune, în telefilme, în seriale de diferite categorii și foiletoane),

Premiza teoretică care a fondat evaluarea și categorizarea scenelor și actelor de violență mediatizate de televiziuni a constat în ideea că violența televizuală are, în principal, o motivație economică proprie ansamblului industriilor mediatice care valorizează într-un registru spectacular - dramatizant adresat cu precădere emotivității umane, elemente, fapte, trăsături de comportament aparținând lumii reale a individului și grupurilor sociale. Dar această supravvalorizare dramatizată a violenței și a înclinațiilor agresive constituind o deformare exagerată a unor elemente de viață reală se realizează în forme din ce în ce mai sofisticate care mobilizează la maximum resursele artistice, narative, lingvistice și iconice ale discursului televizual. Competiția dintre canale conduce și la noi în țară la generalizarea modelului spectacular - consumerist în ansamblul televiziunilor generaliste, fie ele private sau publice și la o tendință de reducere a disparităților dintre ele, inclusiv în ce privește mediatizarea violenței. Astfel, ipoteza noastră este că motivația economică (a obține audiență și publicitate) este disimulată sub forme specifice discursului televizual, ceea ce presupune un efort considerabil de deconstrucție și categorizare a modurilor de prezentare și a contextelor de semnificare, dincolo de frecvența și durata scenelor de violență. De asemenea, am luat în calcul ipoteza sinergiei dintre violența "reală" și violența "ficțională" în programele televiziunilor generaliste, ceea ce presupune că cele două au ponderi apropiate în orele de maximă audiență sau de audiență ridicată, când minorii și tinerii sunt integrați în categoria "marelui public" al televiziunii.

Două metode stau la baza investigației:

1. analiza de conținut
2. analiza semio-discursivă

I. ANALIZA DE CONȚINUT

1. Corpusul și duratele investigate

În baza contractului cu Consiliul Național al Audiovizualului, în perioada 26 iulie - 8 august 2004 (două săptămâni consecutive, stabilite de CNA în calitate de inițiator și finanțator al proiectului), au fost monitorizate și evaluate conținuturile violente din emisiuni difuzate pe 10 canale de televiziune: ACASĂ, ATOMIC, ANTENA1, B1TV, MTV, NAȚIONAL, PRIMA, PROTV, TVR1, TVR2.

Intervalul orar de monitorizare a fost 19-24, plus știrile de la ora 17 (ProTV și Antena1) și ora 18 (Prima). În total au fost monitorizate și evaluate 734 de ore de emisiuni, după cum urmează:

ACASĂ	ATOMIC	ANTENA1	B1TV	MTV	NAȚIONAL	PRIMA	PROTV	TVR1	TVR2
70	80	70	70	70	70	84	80	70	70

Timpul de monitorizare și evaluare cuprinde:

- Intervalul Access Prime Time 17-19 (3 canale, știrile de la orele 17 pentru ProTV și Antena1 și "Focus" de la orele 18 pe Prima TV)
- Intervalul Prime Time 19-23 (10 canale)
- Intervalul Post Prime Time 23-24 (10 canale)

S-a urmărit identificarea scenelor de violență (număr și durată) din emisiunile programelor TV prezentate în cele două săptămâni, a contextelor de scenarizare și a tipurilor și formelor de reprezentare a violenței.

Evaluarea a avut ca suport grile separate pentru violența reală și cea ficțională, la care s-au adăugat grile pentru cadrarea semnificativă a contextelor în care se prezintă scene conținând consum/instigare la consum de alcool, țigări și droguri. În total, au fost utilizate 35 de grile de înregistrare a datelor.

Studiul a cuprins următoarele etape de lucru:

- Monitorizarea emisiunilor de televiziune și completarea grilelor de monitorizare
- Încărcarea datelor din grile în baza de date Excel
- Prelucrarea datelor din baza de date
- Analiza rezultatelor și redactarea raportului de cercetare.

Pentru măsurarea violenței s-au utilizat următorii indicatori:

- Numărul de scene de violență "reală" și "ficțională"
- Durata scenelor de violență "reală" și "ficțională"
- Numărul și proporția actorilor și categoria contextele scenelor de violență
- Numărul mediu pe oră de scene și acte de violențe
- Tipurile și formele de violență
- Indicatorii Signaleticii anti-violență.

Menționăm că în schema clasică a indicatorilor pentru măsurarea violenței televizuale, celebrul sociolog american al comunicării de masă George Gerbner a calculat următorii indicatori: procentajul emisiunilor conținând scene de violență (într-o zi, săptămână, lună, an); numărul și procentajul secvențelor violente pe oră (într-o zi), numărul și procentajul actorilor principali implicați în acte de violență de diferite feluri (omucideri, tâlhării, bătăi etc.), actori ca eroul/falsul erou, agresorul/victima, generosul sau tolerantul, arbitrul, precum și distribuirea acestora pe grupuri etnice și categorii socio-culturale (metoda "indicatorilor culturali").

În prima etapă s-au măsurat indicatorii conținuturilor violente pe fiecare canal în parte, calculându-se indicatorii astfel:

- Pe cele trei intervale orare menționate
- Tipuri și forme de violență (reală și ficțională)
- Tip de emisiune (informativă, filme și seriale, emisiuni de divertisment, reality show, emisiuni muzicale și clipuri, publicitate, promo)
- Zilele săptămânii (weekend/zile lucrătoare).

În a doua etapă s-a efectuat o analiză comparativă între cele 10 canale studiate.

În concordanță cu prevederile incluse în caietul de sarcini, cercetarea a urmărit patru obiective principale:

1. Definirea violenței în programele TV și tipologia situațiilor, a actelor, scenelor și contextelor de violență
2. Măsurarea gradului de prezență al:
 - violenței;
 - consumului de alcool;
 - consumului de droguri;
 - consumului de țigări;
 - sexualitate, sexism, erotism, pornografie, pedofilie, prostituție;
 - limbajului licențios, obscen.
3. Analiza contextuală a actelor de violență în programele de televiziune
4. Evaluarea utilizării de către canalele TV a sistemului de avertizare CNA (signaletica)

2. Operaționalizarea conceptelor și stabilirea indicatorilor

Metoda analizei de conținut a celor trei mari categorii de "operaționalizări":

1. prescripții legate de clasificare (sistem de categorii pentru clasificarea conținuturilor din texte - în acest caz categorii de clasificare a conținuturilor violente);
2. prescripții referitoare la unitățile de măsură și înregistrare (recording units);
3. prescripții referitoare la unitățile de contextualizare.

Unități analitice

Am utilizat ca unități de analiză, știri din teletexte, emisiuni de genul talk show, reality show, filme și seriale, emisiuni de divertisment, ecrane publicitare și ecrane promo, iar ca unitate minimală de analiză scena de violență transmisă în cadrul unei emisiuni (informative, de divertisment sau ficționale). Prin cumularea numărului și a duratelor scenelor de violență din cadrul unei emisiuni, se obțin frecvența și durata totală a scenelor de violență din cadrul emisiunii evaluate. Descompunerea unităților analitice în unități de măsură - segmente care prin distribuire într-una din categorii pot servi unei analize cantitative.

Unități de măsură

Violența televizuală este măsurată prin utilizarea unor indicatori cantitativi cum sunt durata actelor violente (minute și secunde), frecvența actelor de violență televizuală și ponderea acestora în durata totală a programului (frecvența relativă), prezența violenței în cadrul programelor TV (procentul din programele TV care conțin cel puțin o scenă violentă). Uneori segmentul de măsurare - actul sau scena de violență - este egal cu o știre sau o secvență violentă dintr-un film, alteori putem avea mai multe segmente într-o secvență (știre, de pildă).

Unități de înregistrare

Categorii și forme de violență, după specificul actelor și manifestărilor violente, ce vor fi menționate mai târziu

Unitățile de context

Secvențe din: teletexte, talk show-uri, reportaje, reality show-uri, emisiuni de divertisment și emisiuni sportive; filme de cinema difuzate de TV, filme de televiziune, seriale, cu numeroase variante și subgenuri, emisiuni muzicale și clipuri, ecrane publicitare și ecrane promo. Unitățile analitice și de înregistrare capătă sens (de pildă avertizare sau incitare la violență), în funcție de contextul imediat (secvența iconică și verbală), sau de contextul general - știrile dintr-un teletext, reportaj, episodul unui serial.

Clasificarea tipurilor și formelor de violență

În realizarea cercetării de față am pornit de la definiția violenței dată de Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei:

Violența - "orice act care aduce atingere vieții, integrității corporale sau psihologice sau libertății unei persoane, și vatamă în mod serios dezvoltarea personalității acesteia".

Conform Recomandării Consiliului Europei, violența include două tipuri de acțiuni diferențiate prin prezența sau absența intenției: agresiunea și accidentul.

Agresiunea reprezintă comportamentul orientat împotriva altei persoane (sau a propriei persoane) sau a unui obiect cu intenția de a produce daune fizice sau psihice.

Accidentul constituie acțiunea neintenționată (întâmplătoare) concretizată în daune provocate persoanelor sau obiectelor.

Pentru realizarea tipologiilor actelor de violență, am folosit cele 6 categorii "clasice" de violență medicală:

- Violența psihologică
- Violența verbală
- Violența fizică
- Violența socială
- Violența economică
- Violența sexuală

Fiecare dintre cele 6 mari tipuri de violență se subdivide în diverse forme; o primă trecere în revistă a tipologiei este prezentată în grilele de analiză a diferitelor categorii și genuri de programe și emisiuni.

De pildă, pentru analiza semio-discursivă a violenței reale (prezentate în știri, teledocumentare, reportaje etc.) a fost utilizată o categorizare semnificantă de contextualizare și interpretare bazată pe prezența următoarelor contexte de semnificare:

" Violențele ca fapte diverse (senzațional, excentric, dereglări maladive individuale, devianță insolită)

" Violențele ca fapte de societate (expresii ale unui rău social ale patologiei și ale dezordinii sociale, ale dereglărilor valorice și identitare cu caracter critic)

" Violențele ca fapte naturalizate (întră în logica naturală a ordinii lumii și a vieții sociale).

Au fost integrate în proiectul metodologic și aplicate grilele referitoare la categoriile negativității și gradele de intensitate a actelor violente:

- Tipul și gravitatea consecințelor asupra victimelor
- Nivel de vizibilitate (fățișă, mascată)
- Nivel de realitate (materială-fizică sau predominant simbolică)
- Nivel de intenționalitate (cu premeditare, asociere întâmplătoare, asociere accidentală)
- Nivel ludic (umor, ironie, amuzament, detașare).

În grila categorizării discursiv simbolice (contexte și categorii interpretative) s-au operaționalizat principalele tipuri de violență și manifestările lor în contextele principale de semnificare (violență gratuită, logică, legitimă, ca avertizare, estetică, ludică, atractivă prin eroizare, exaltare senzațională, negativ-distructivă prin prezența antieroiilor).

Tipurile de violență au următoarele accepțiuni:

Violența psihologică constă în acțiuni ce aduc atingere integrității psihice a individului (intimidare, batjocură, umilire, amenințări).

Violența verbală se manifestă prin certuri, injurii, ridicarea tonului, utilizarea limbajului licențios, obscen și pornografic.

Violența fizică provoacă victimei o serie de vătămări corporale.

Violența socială reprezintă o formă de violență psihologică, care constă în controlarea comportamentelor victimei, izolarea acesteia de mediul său social "natural", familie și prieteni, având drept consecință diminuarea și dereglarea mediilor sociale, precum și restrângerea accesului la informație.

Violența economică este o altă formă de violență, care presupune oprirea accesului victimei la bani sau la alte mijloace economice sau privarea acesteia de mijloace economice.

Violența sexuală reprezintă forțarea (sau tentativa de obligare a) victimei la activitate sexuală nedorită (violuri, pedofilie, prostituarea minorilor, proxenetism).

Reprezentarea violenței poate fi realizată în contexte de: informare, educație, sensibilizare (caritate), exprimare artistică, divertisment, critică socială, ironie, umor, senzațional.

În analiza semio-discursivă violența poate fi reprezentată sub formele: realistă, naturalistă, hedonistă, estetică, ludică, agresivă. Reprezentările și formele violenței menționate mai sus sunt preluate din Anexa la Recomandarea nr. R (97) 19 a Comitetului de Miniștri ai Consiliului Europei către Statele membre, cu privire la **Reprezentarea violenței în mijloacele electronice de comunicare în masă**.

Instrumentul de lucru folosit pentru analiza de conținut a programelor TV este grila de analiză.

Grilele de analiză au fost concepute pentru a fi aplicate asupra emisiunii în totalitatea sa; de exemplu, grila se aplică specific pentru data de 1 august, pentru canalul Pro TV, pentru emisiunea "Știrile de la ora 17". Pentru fiecare emisiune se folosește o grilă, ceea ce induce necesitatea particularizării grilei în funcție de tipul de emisiune, ora de difuzare, dar și de canalul TV.

Pentru monitorizarea respectării reglementărilor CNA referitoare la Signalistică, grila de analiză este concepută pe zi și pe emisiune.

Principalele capitole ale grilei de analiză sunt:

- Elemente generale de mediatizare: caracteristici specifice pentru canalele TV
- Conținutul mediatizării: descrierea actelor de violență
- Conținutul mediatizării: descrierea actorilor implicați în actele de violență (diferite categorii de agresori/victime)
- Elemente de mediatizare a împrejurărilor în care s-au produs actele de violență
- Evaluarea aplicării signalisticii de către radiodifuzori
- Promo, publicitatea și protecția minorilor
- Mediatizarea consumului de droguri, alcool și tutun.

3. Modelul lui Osgood

În metodologia de cercetare au fost utilizate și unele prescripții ale modelului "analiza aserțiunilor evaluative al lui Osgood", bazată pe următoarele indicații conceptual-metodologice:

Obiect atitudinal și calificative generale

Osgood a încercat să elaboreze un sistem de determinare a intensității evaluative cu care un text se pronunță asupra unor obiecte suscitând o atitudine ("obiecte atitudinale"). Aceste obiecte atitudinale pot fi: persoane concrete, grupuri de persoane ("tâlhari", "violatori"), dar și abstracțiuni (cum ar fi "democrația", "violența", "perestroika", etc.). Osgood pleacă de la existența în limbă a trei tipuri de cuvinte. Primul tip aparține cuvintelor care au pentru toți cei care folosesc limba respectivă, aproape același sens evaluativ (cuvinte care au același înțeles). Astfel, "prieteni", "colegi", "părinți", "pace", au pentru toți vorbitorii limbii respective o semnificație pozitivă. Din contră, cuvinte ca "infractor", "dușman", "teroare"

au o semnificație negativă pentru orice vorbitor. Din al doilea tip fac parte cuvintele a căror semnificație este variabilă (cuvinte care denumesc obiecte atitudinale). Sarcina lor evaluativă diferă de la caz la caz.

Atitudinile pe care le exprimă într-un text cuvinte ca "educație", "divertisment" pot fi foarte diferite. În al treilea rând, fiecare limbă dispune de conectori verbali, care au rolul de a lega sau distanța obiectele atitudinale de un anumit calificativ.

Potrivit acestei clasificări, vor fi evaluate intensitatea pozitivității sau, dimpotrivă, a negativității actelor, termenilor și scenelor violente.

Semnificația evaluativă

Asocierea și disocierea "obiectelor atitudinale", precum și calificarea lor printr-un termen evaluativ general recunoscut, sunt reprezentative pentru felul în care autorul unui text evaluează acele obiecte atitudinale. Prin asocierea termenilor folosiți (sau a actelor) au fost evaluate contextul și gradele de intensitate a negativității actelor de violență. În mod deosebit, vor fi stabilite conexiunile și semnificațiile unor obiecte atitudinale care definesc diferite grade de violență (verbală, sexuală, fizică, etc).

Text și discurs: analiza structurilor discursive

Metoda NET - inspirată de Osgood - ia în considerare patru premise:

- orice text conține un anumit discurs;
- discursul este ansamblul evaluativ al obiectelor atitudinale și al relațiilor dintre ele;
- obiectul atitudinal aparține lumii reale și poate fi perceput ca atare;
- orice frază dintr-un text poate fi "redușă" la una sau mai multe "propoziții-cheie", fiecare dintre aceste 'propoziții-cheie' denotând relația dintre două obiecte atitudinale.

Obiectele atitudinale și relațiile dintre ele

În cadrul metodei NET, "obiectele atitudinale" sunt elemente discursive. Discursul este considerat a fi ansamblul obiectelor atitudinale și al relațiilor dintre acestea, generând într-un text o serie de judecăți de valoare. Pe această bază, sunt evaluate contextele și "situațiile" actelor și scenelor de violență și, deci, vor fi evidențiate mai clar semnificațiile, adică sensul produs de scenele de violență (violență "gratuită", "legitimă", "incitatoare", "ludică", "logică", etc)

Propozițiile cheie

Orice text poate fi redus la una sau mai multe propoziții cheie (sau semne iconice cheie). În cadrul metodei NET, propoziția cheie reprezintă o construcție lingvistică care, având o semnificație echivalentă cu o frază sau un segment al unei fraze, face conexiunea dintre două - niciodată mai mult de două - obiecte atitudinale aflate într-o relație asimetrică. În cadrul acestei metode se face distincția între două tipuri de propoziții cheie.

În primul tip de propoziție cheie, autorul (sau emitentul) relaționează obiectul atitudinal X cu un etalon al cărui valoare normativă este marcat cu B ("binele"). Propozițiile cheie aparținând celui de-al doilea tip relaționează două obiecte atitudinale X și Y. Folosind această tehnică, autorii actelor violente vor fi mai semnificativ calificați ca "eroi"- "anti-eroi".

Forma finală a Raportului de cercetare va cuprinde totalitatea fazelor analizei de conținut:

- " analiza de frecvență;
- " analiza de contingență;
- " testul chi pătrat;
- " analiza de tendință.

II. ANALIZA SEMIODISCURSIVĂ

Abordarea semiotică a violenței televizuale presupune evaluarea modului în care este generat sensul, la nivel vizual și verbal, în scenele de violență din programele TV. Eșantionul analizat va cuprinde 30 de emisiuni TV din categoria "promo" (câte 3 pentru fiecare post TV, luând în considerare tipul de emisiune promovat, intervalul orar de difuzare și ziua (zi lucrătoare sau de week end).

Analiza vizează aplicarea unui model tridimensional, structurat pe următoarele niveluri:

1. nivelul sintaxei (al succesiunii și combinării elementelor mesajului);

2. nivelul semanticii (al elaborării sensului, al construcției semnificațiilor);

3. nivelul retoricii publicității (al strategiei discursive și al figurilor de stil menite să seducă publicul).

1. La nivelul sintaxei (al succesiunii și combinării elementelor mesajului) se poate aplica schema generală a basmului: un erou-salvator, cu (mari) eforturi, încearcă să recupereze un obiect-lipsă, cu sprijinul adjuvanților și în pofida tuturor oponentilor.

2. La nivelul semanticii (al elaborării sensului, al construcției semnificațiilor) pot fi urmărite:

- Mituri și simboluri prezente în scenele de violență, asociate eroilor / antieroiilor;

- Coduri cromatice și lingvistice incluse în prezentarea scenelor de violență;

- Conotații și denotații asociate actelor de violență;

- Tipologia semnului la Charles S. Peirce (în funcție de raportul semn - referent) și aplicarea ei la scenele de violență televizuală: 1) iconă (analogie, asemănare cu referentul); 2) indice (contiguitate cu referentul) și 3) simbol (convenție cu referentul);

- Semnificațiile generate de **sce-narizarea vizuală**:

- o Semnele operante la nivelul imaginii: 1) semne iconice (semne analogice, bazate pe o relație de asemănare cu referentul, figurative); 2) semne plastice (instrumentele plastice propriu-zise ale imaginii: culoare, iluminare, formă, compoziție, textură etc.) și 3) semne lingvistice ("imagea" textului, de exemplu, titlul filmului)

- o Planurile (evaluarea reprezentării distanței personale):

- Gros-plan (ochii) (efect de intimitate / efect de voyeurism)

- Plan detaliu (efect de voyeurism)

- Prim plan (fața) (efect de personalizare)

- Plan mediu (până la mijloc) (efect de sociabilitate)

- Plan american (până la genunchi) (efect de sociabilitate)

- Plan întreg (obiectul în întregime) (efect de sociabilitate)

- Plan general (efect de spațiu public).

- o Axa:

- Frontală (prezentare din față) (de exemplu, efect de obiectivitate - prezentatorul de știri)

- De acompaniament a privirii (viziune de interiorizare, efect de interiorizare)

- Plurifocalizantă (mai multe cadre simultan) (efect de ubicuitate).

- Semnificațiile generate de **sce-narizarea verbală** (raportarea mesajului verbal la imagine):

- o Semnele operante la nivelul mesajului verbal: semne lingvistice

- o Semnificațiile mesajelor transmise de voci-in (personaje) și voci-off (vocea comentatorului) și raportarea lor la imagine, precum și la mesajul sonor reprezentat de muzică și zgomote

- o Funcția de ancoră a mesajului verbal (fixarea semnificației mesajului iconic, stabilirea nivelului bun de lectură) / funcția de releu (completarea mesajului iconic pentru a facilita înțelegerea acestuia - de exemplu, indicații de timp și loc într-o știre).

3. La nivelul retoricii (al strategiei discursive și al figurilor de stil menite să seducă publicul), pot fi evaluate:

- " Tehnicile și strategiile de argumentare

- " Figuri retorice

- " Sofisme

Analiza semiotică va fi dublată de o **analiză discursivă**, pentru a surprinde identitatea discursivă a actorilor prezenți în scenele de violență, pozițiile susținute, relația dintre aceștia în funcție de contextul și resursele de care dispun, valorile și normele sociale la care apelează pentru construirea discursului, modul în care se raportează la public.

Etapile metodologice ale analizei discursive

1. Identificarea evenimentului
 - Localizarea actului de comunicare a unui vorbitor pe axa **eu-aici-acum-tu**
 - Actul de comunicare este un act singular, întreprins de un anumit actor social într-o situație dată, într-un anumit moment și unui anumit public
2. Mecanica sau modalizarea evenimentului
 - Reprezintă axa **cum**
 - Se identifică diferitele resurse pe care vorbitorii le exploatează în actul de comunicare pentru a-și atribui o anumită poziție în raport cu interlocutorul, cu tema pusă în discuție și cu alte luări de poziție referitoare la tema discutată
 - Trebuie identificate sursele pe care vorbitorii le utilizează cu o anumită frecvență, constantă, adică definirea constantelor de comunicare
3. Normalizarea evenimentului
 - După identificarea constantelor unui discurs, se stabilește în ce măsură aceste constante exprimă o serie de norme sociale, practici instituționale, sau convenții tacite existente la un moment dat în societate sau într-un grup
 - Corelarea constantelor de comunicare cu o serie de practici sociale, valori, norme care alcătuiesc teritoriul "normalității" pe care o societate îl întreține la un anumit moment

REZULTATE SINTETICE

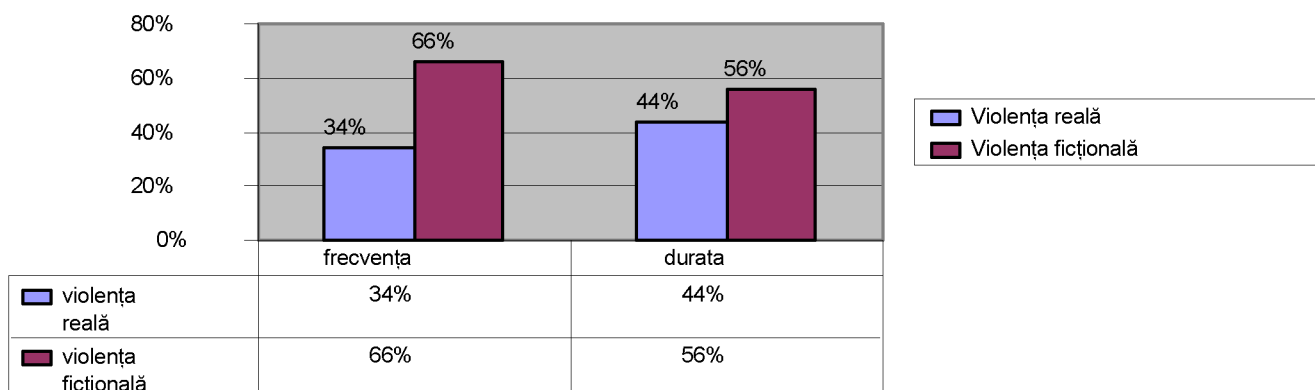
De la început facem precizarea că perioada 26 iulie-8 august 2004, s-a caracterizat printr-o atmosferă calmă, fără evenimente sau convulsii sociale, economice sau politice deosebite. Astfel, putem afirma că spațiul de emisie nu a fost perturbat, ci a urmărit cât mai fidel grila de programe. Este important să ne asigurăm că rezultatele analizei noastre nu sunt "deplasate" de conținuturi conjuncturale.

În această perioadă de două săptămâni consecutive, cele zece canale de televiziune monitorizate au prezentat 11.930 scene de violență, însumând aproximativ 117 ore de emisie, adică 16 % în inter-

valele orare evaluate, respectiv acces prime time pentru PROTV, Antena1 și PrimaTV, prime time și post prime time pentru toate cele 10 canale studiate. Dintre acestea, 34 % au fost scene de violență reală și 66% au reprezentat scene de violență ficțională. Din punctul de vedere al duratelor, situația este mai echilibrată: 44% violență reală, față de 56% violență ficțională.

Graficul următor pune în evidență ponderea pe care o au frecvențele și duratele scenelor de violență reală și ficțională.

Violență reală vs violență ficțională

Analiza violenței în cadrul canalelor evaluate

Pentru a caracteriza prezența violenței în programele celor 10 televiziuni monitorizate, au fost urmăriți indicatorii:

- frecvența de apariție a scenelor de violență
- durata scenelor de violență

Atât violența reală cât și cea ficțională a fost analizată prin intermediul acestor indicatori. S-a observat că indicatori diferiți, conduc la clasificări diferite în grupul de canale publice sau private.

De exemplu, frecvența scenelor de violență reală poziționează canalul Național pe primul loc, în timp ce durata acestora aduce canalul ProTV pe primul loc. În cadrul violenței ficționale însă, canalul Atomic este lider necontestat după ambii indicatori.

1. Violența reală

Conform celor doi indicatori, canalul Atomic se situează pe ultimul loc (0%), mai concret datorită specificului programelor sale, nu s-a putut identifica violență reală.

Din punctul de vedere al duratelor, Tvr2, Acasă și Mtv se află la polul violentei reduse. În ceea ce privește numărul scenelor de violență, numai Acasă și Tvr2 se mențin cu o frecvență redusă.

În poziția de centru se mențin canalele: Tvr1, B1tv și Prima, conform ambilor indicatori.

Canalul Național se află pe primul loc, ca frecvențe de apariție a scenelor de violență, dar ca durată se poziționează central.

ProTV și Antena 1 se află pe primele locuri (1 și 2 ca durate, 2 și 3 ca frecvențe).

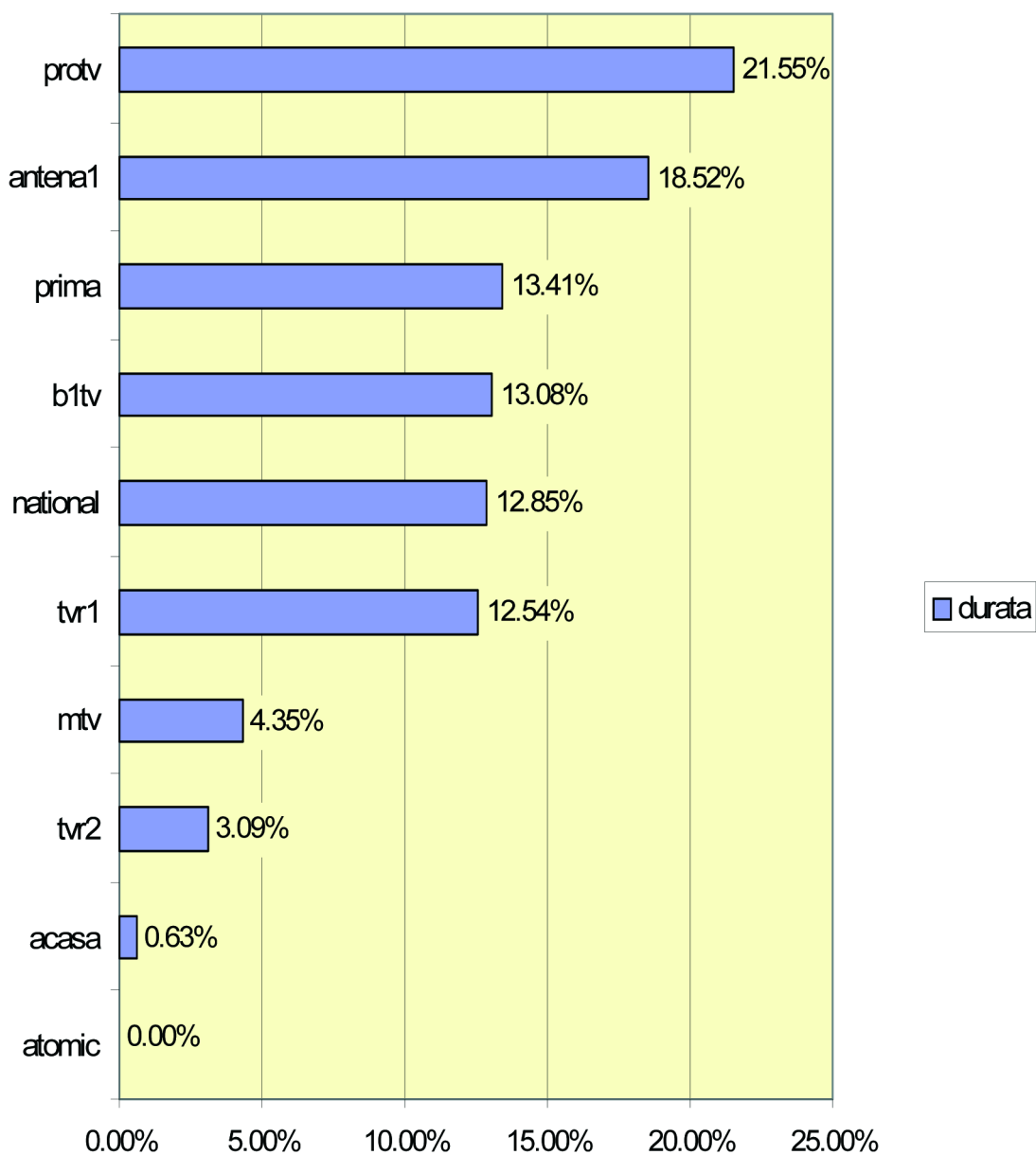
2. Violența ficțională

În acest caz, canalul Atomic este lider necontestat (31-32%). Urmează apoi Naționalul și Acasă. Grupul pozițional central cuprinde: Mtv, ProTV, Tvr1.

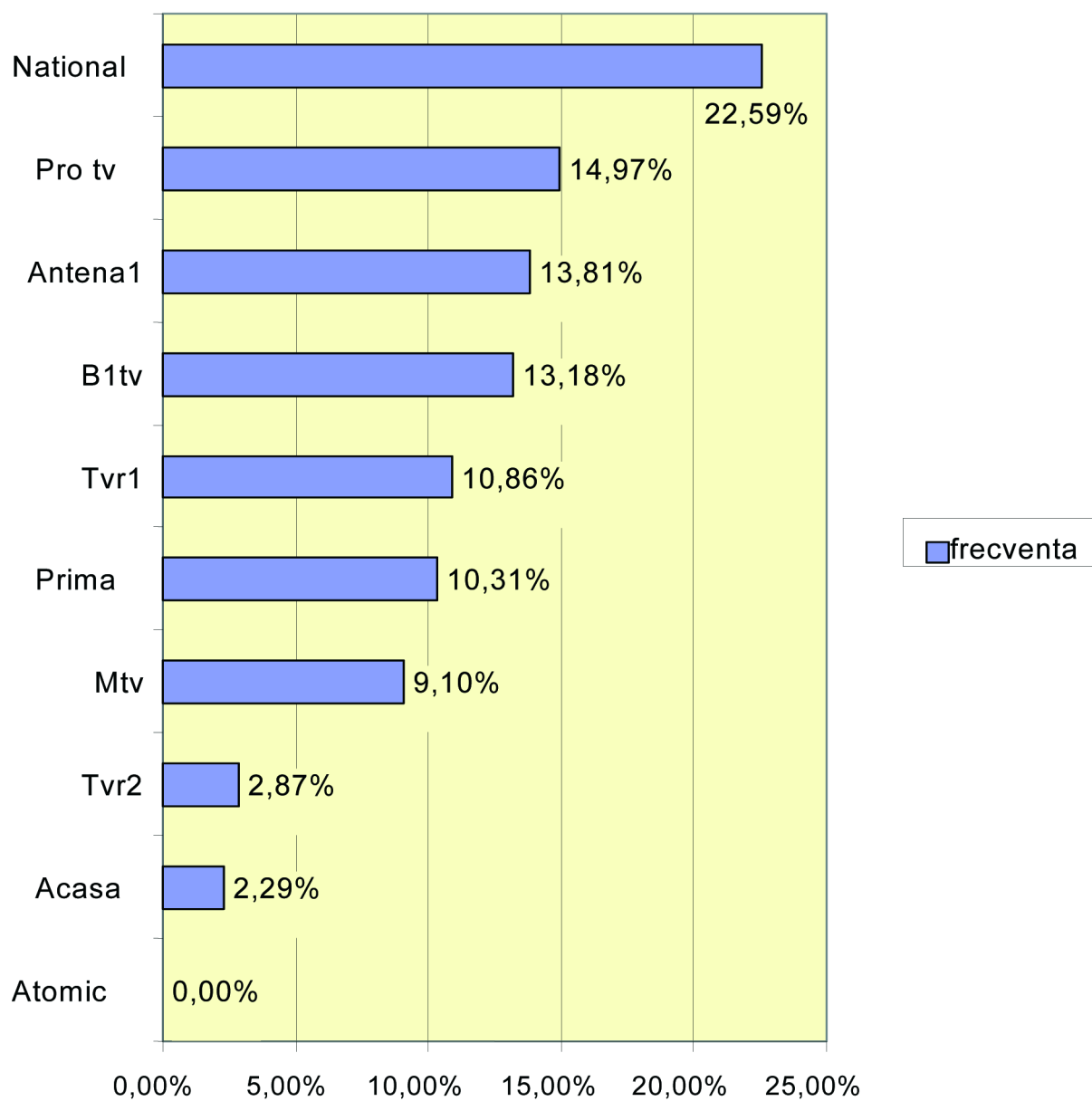
Pe ultimul loc, atât ca durate cât și ca frecvențe se afla B1TV 2-3 %. Cu o tendință redusă de scene de violență ficțională se prezintă grupul format din: Antena 1, Prima, Tvr2.

Remarcăm că canalul Acasă, care deși se află pe polul violenței reduse (violență reală) se situează pe un loc înalt în cadrul violenței ficționale. Tvr 2 se menține consecvent cu violența redusă, atât reală cât și ficțională. Canalele de divertisment: Atomic, Mtv, Acasă se află pe locuri înalte în ceea ce privește violența ficțională, însă violența reală este redusă.

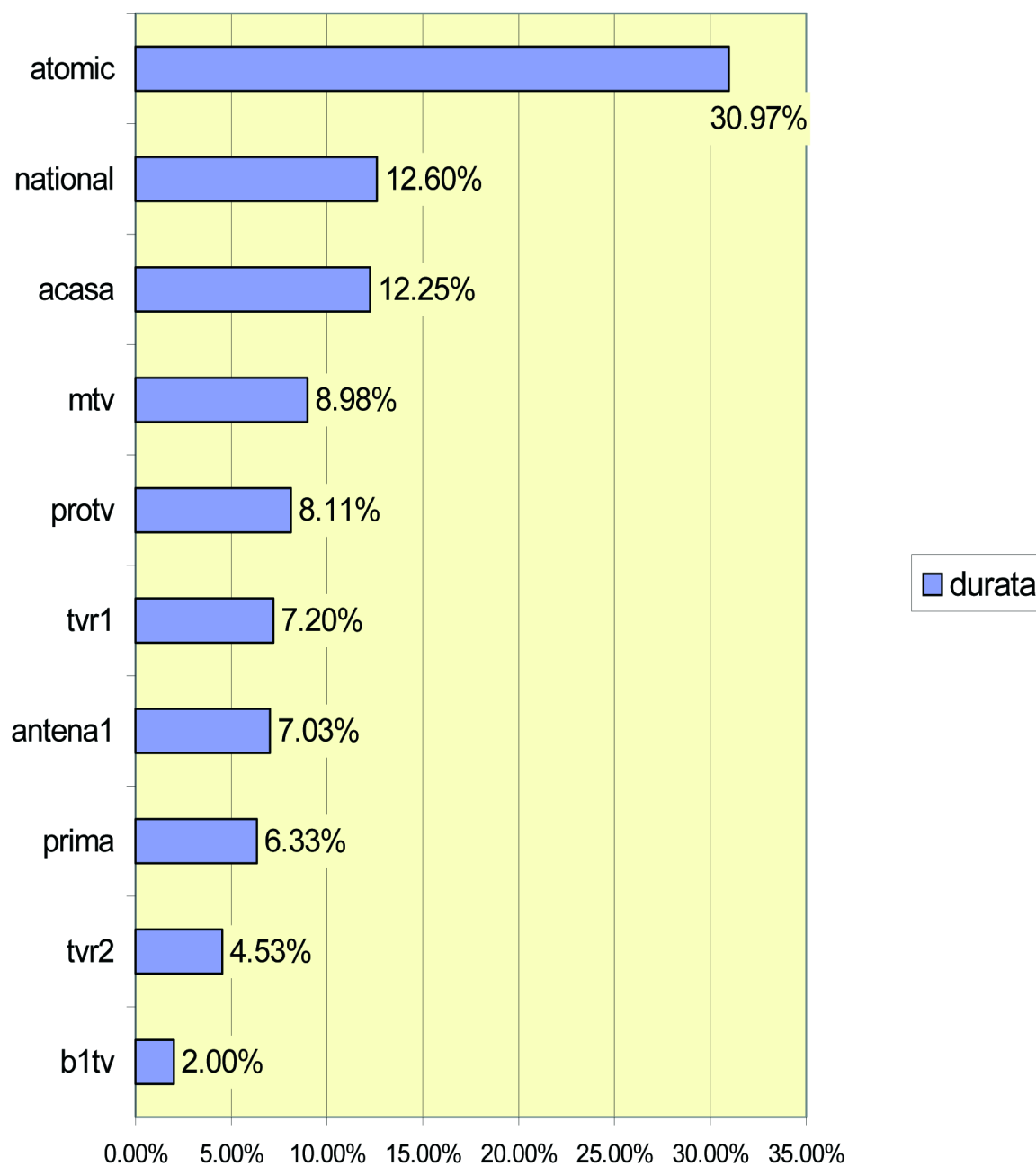
Violența reală-durate

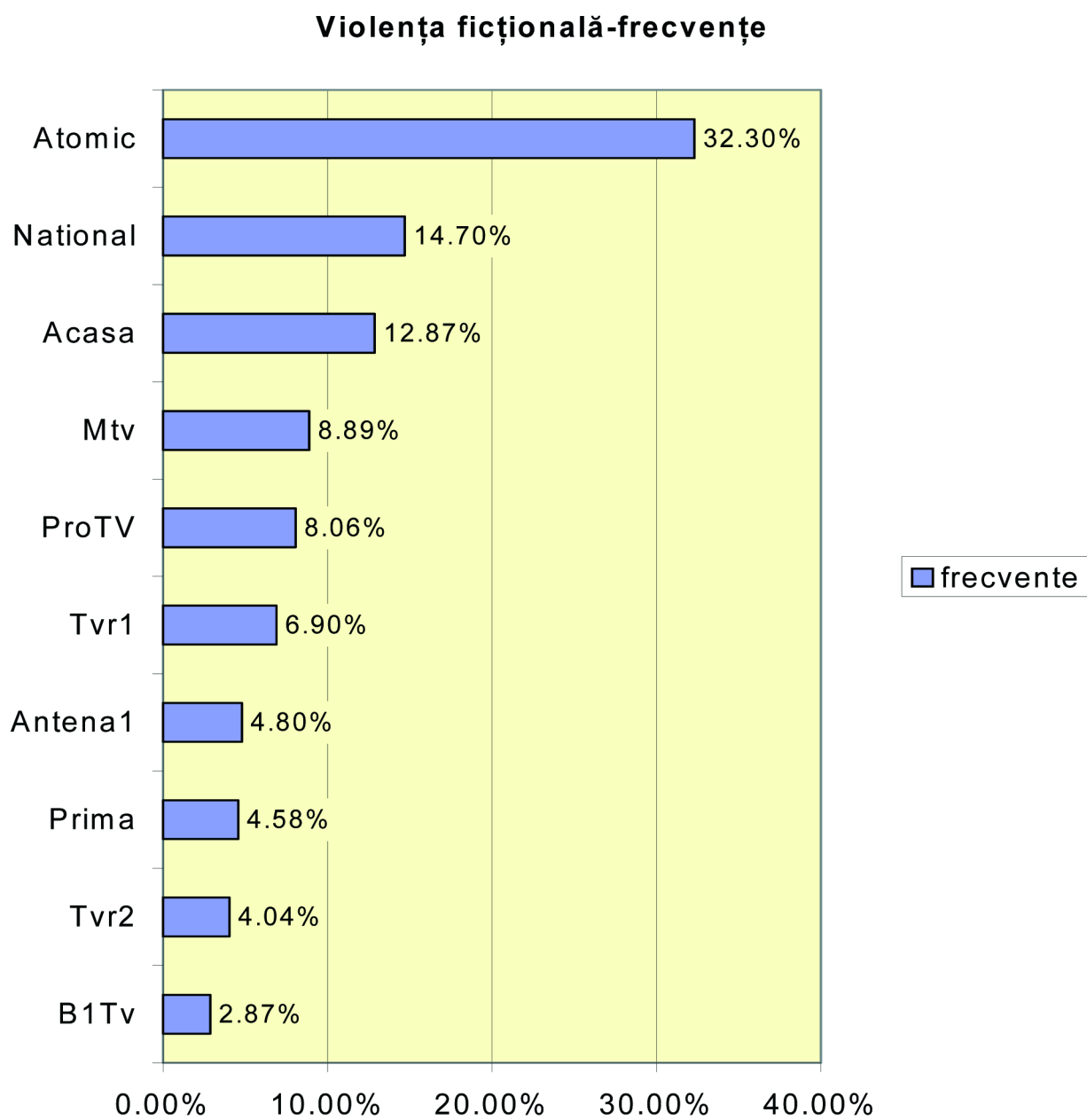

Violența reală - frecvențe

Violența ficțională-durate

ANALIZA PE INTERVALE ORARE

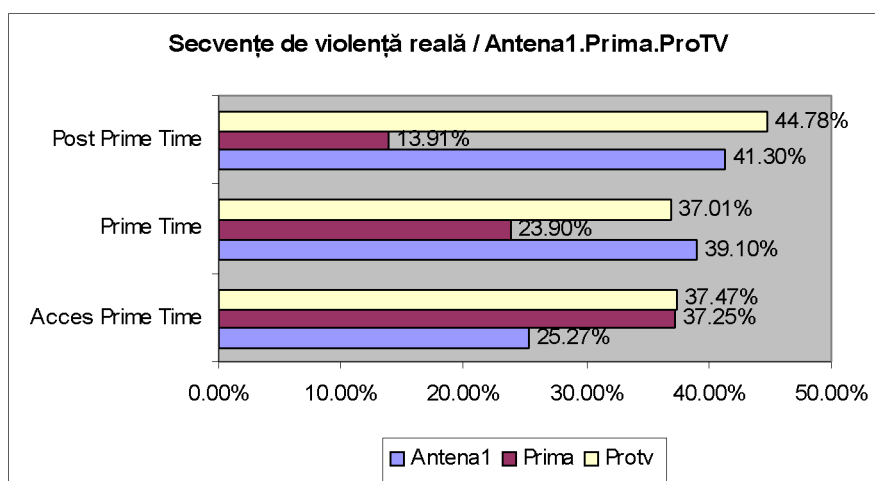
Intervalele orare considerate sunt:

Acces Prime Time: 17h-19h

Prime Time: 19h-23h

Post Prime Time: 23h-24h

Toate canalele au fost monitorizate și evaluate între orele 19 și 24. În actuala fază de prelucrare a datelor, singurele canale care pot fi analizate pe toate intervalele orare sunt: Antena1, Prima, ProTV.

În intervalul Acces Prime Time, canalele Prima și ProTV au frecvențe apropiate, dar acest aspect nu mai apare în celelalte două intervale orare. Pentru Prime Time și Post Prime Time, Antena 1 și ProTV se află pe primele locuri, la diferență mică unul de altul.

În ceea ce privește violența ficțională, în intervalul Acces Prime Time nu s-au monitorizat secvențe violente.

Analiza pentru toate cele zece canale va cuprinde numai intervalele Prime Time și Post Prime Time.

Violența reală

Canalul Național se află pe primul loc, pe ambele intervale orare (23 % - 36 %).

Urmează B1TV pe locul doi în Prime Time, cu 18%.

Canalele Antena1, ProTV, Tvr1 și Mtv au o frecvență apropiată a scenelor de violență reală (10-11%)

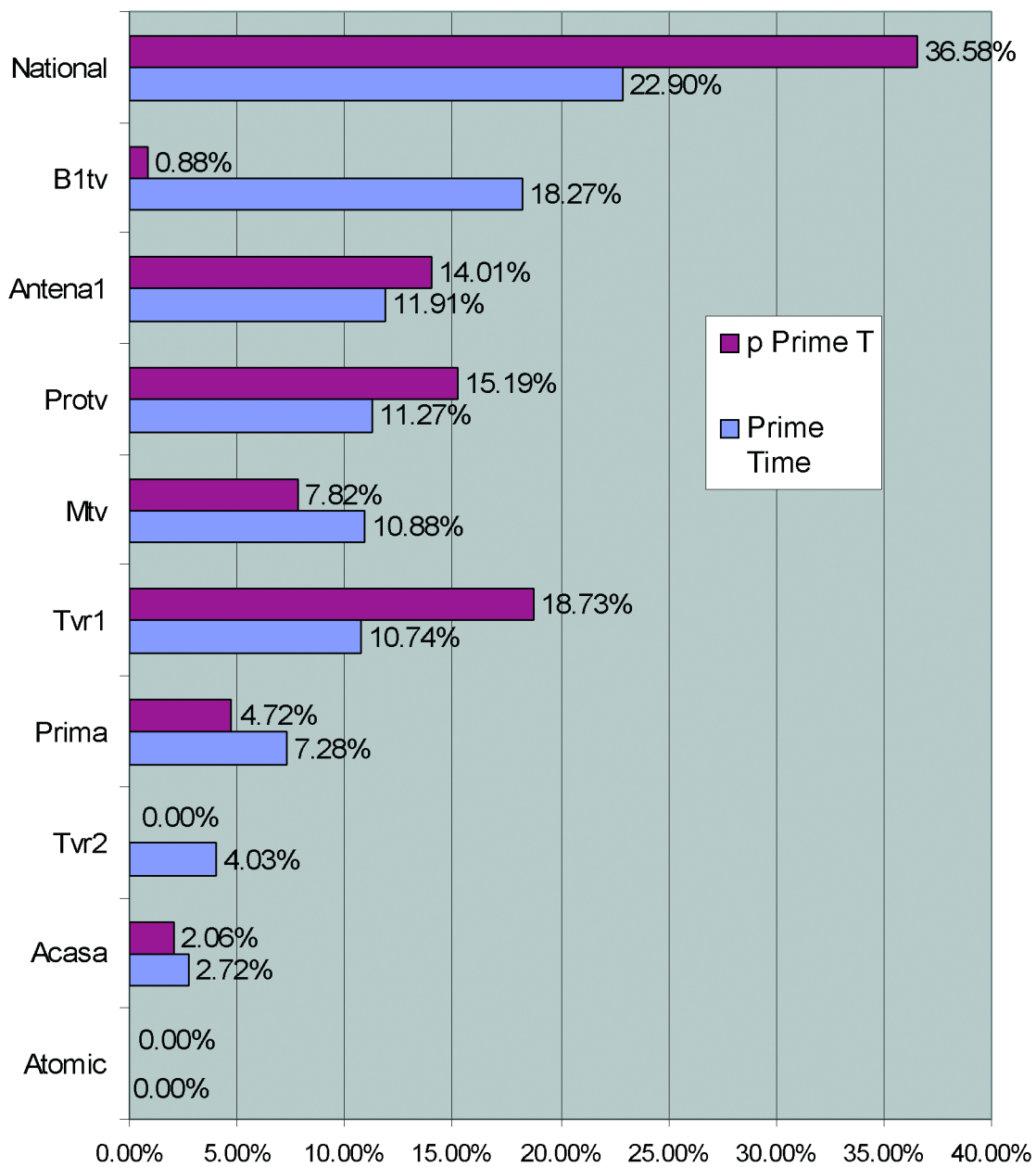
Urmează, în ordine descrescătoare, Prima (7%), Tvr2 (4%), și Acasă (aprox. 3%).

Violența ficțională

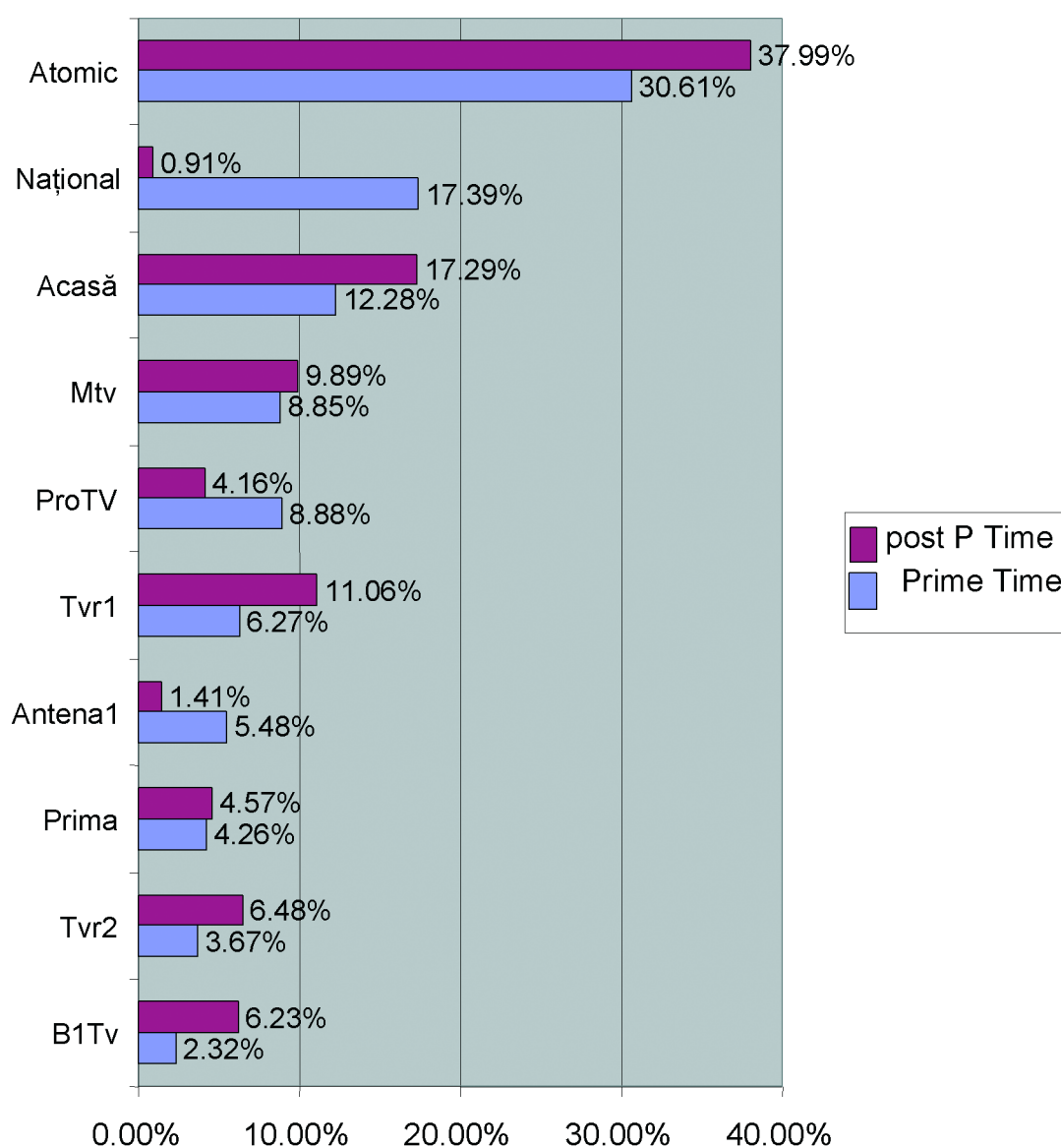
Atomic se află pe primul loc pe ambele intervale orare, urmat de Național și Acasă, în Prime Time. Mtv și ProTV cu câte (8-9%) în Prime Time completează prima grupă de canale. Urmează Tvr1, Antena1 și Prima (4-6%) în Prime Time. Pe ultimele locuri se află TVR2 (3,67%) și Mtv (2,32%).

Se remarcă Mtv și Prima cu procente apropiate pentru Prime Time și Post Prime Time (8-9%), respectiv (4 %).

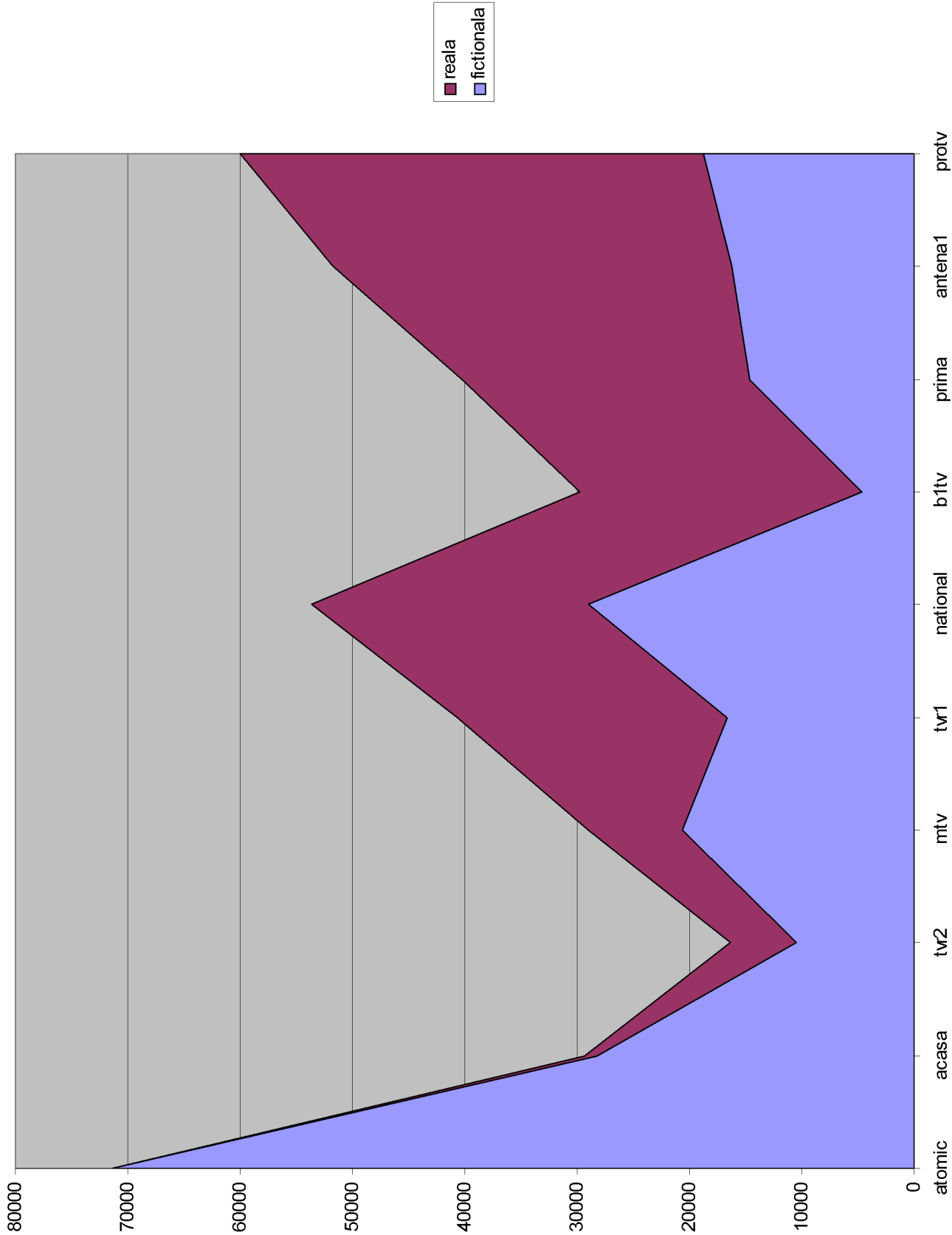
Violență reală - intervale orare

Violența ficțională-intervale orare

Violență reală - violență ficțională

ANALIZA PE TIPOLOGII ALE VIOLENȚEI

Tipologia violenței a fost structurată astfel:

- Violența fizică
- Violența verbală
- Violența psihologică
- Violența socială
- Violența sexuală
- Violența economică

Violența reală

Analizând totalul scenelor de violență monitorizate, s-au obținut rezultate care permit o ierarhizare a tipurilor de violență. Astfel, pe primul loc se află violența fizică (40,90%), urmată de violența verbală (28,91%) și economică (13,13%).

În ordine aproximativ egale sunt violența socială (7,44%) și psihologică (6,80%).

O pondere neglijabilă o are violența sexuală (2,83%) pe ultimul loc.

Violența ficțională

Pe primele două locuri se află, ca și în cazul violenței reale, violența fizică (35,81%) și cea verbală (32,55%). Urmează violența sexuală cu 12,46% și violența psihologică cu 11,20%. Pe ultimele locuri, aproximativ la egalitate, se află violența economică (4,06%) și cea socială (3,92%).

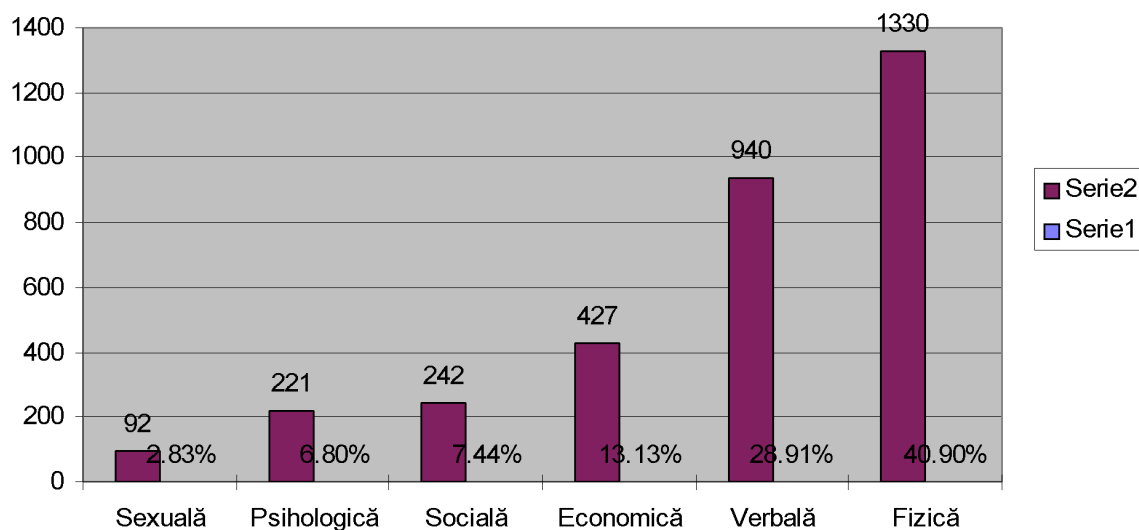
Concluzii

Violența fizică și verbală sunt pe primul loc în clasamentul scenelor de violență reală și ficțională.

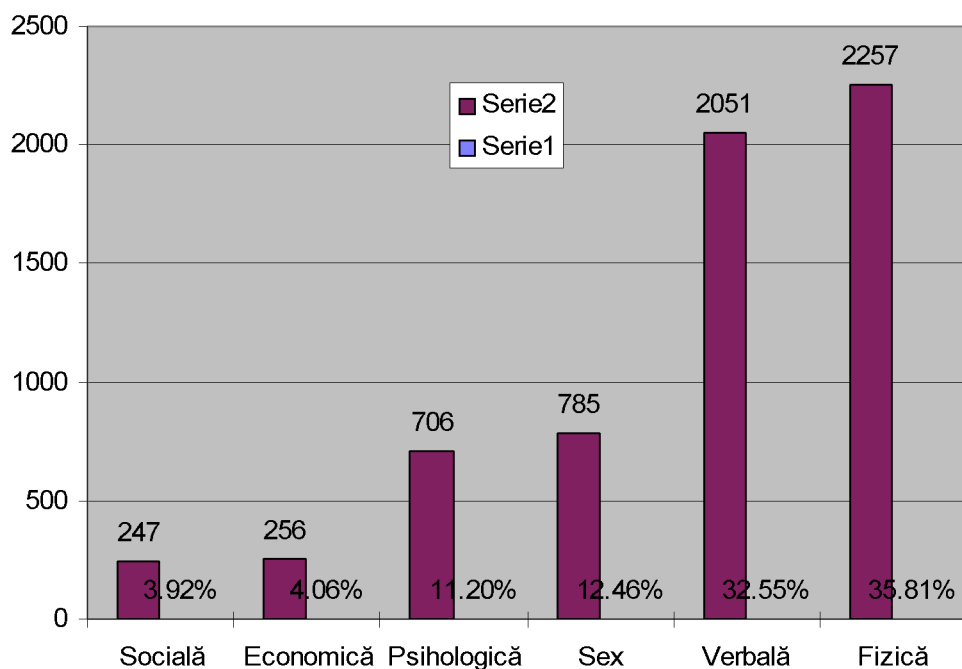
Se observă o inversare a ierarhizării a două grupuri apropiate ca ponderi. Violența economică și socială care se aflau în grupul secund în cadrul scenelor de violență reală, trec pe ultimul loc în cadrul violenței ficționale. Practic, se produce o schimbare de locație cu grupul violența socială, violența sexuală. Acestea se aflau pe ultimul loc în cadrul violenței reale și urcă pe locul doi în cadrul violenței ficționale.

Această situație își găsește o justificare în tematicile producțiilor prezentate de canalele de televiziune, în special de cele muzicale. De exemplu, la capitolul violență ficțională, Atomic și Mtv au în programele lor multe scene de violență sexuală (34,39%, respectiv 22,65%). Chiar și în cadrul violenței reale, unde Atomic nu este prezent, Mtv se află pe primul loc cu 12%, la mare distanță de celelalte canale.

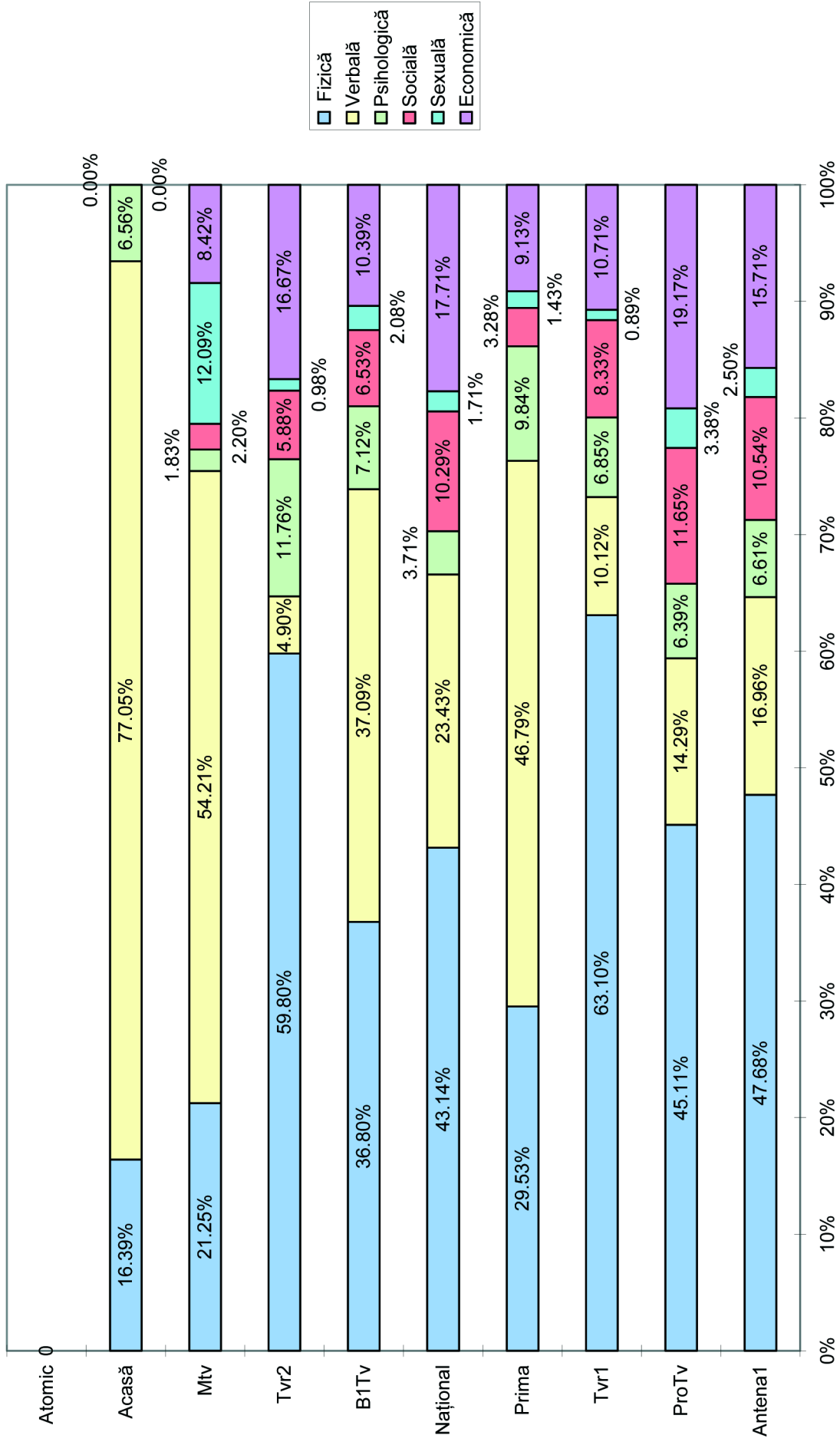
Tipuri de violență reală

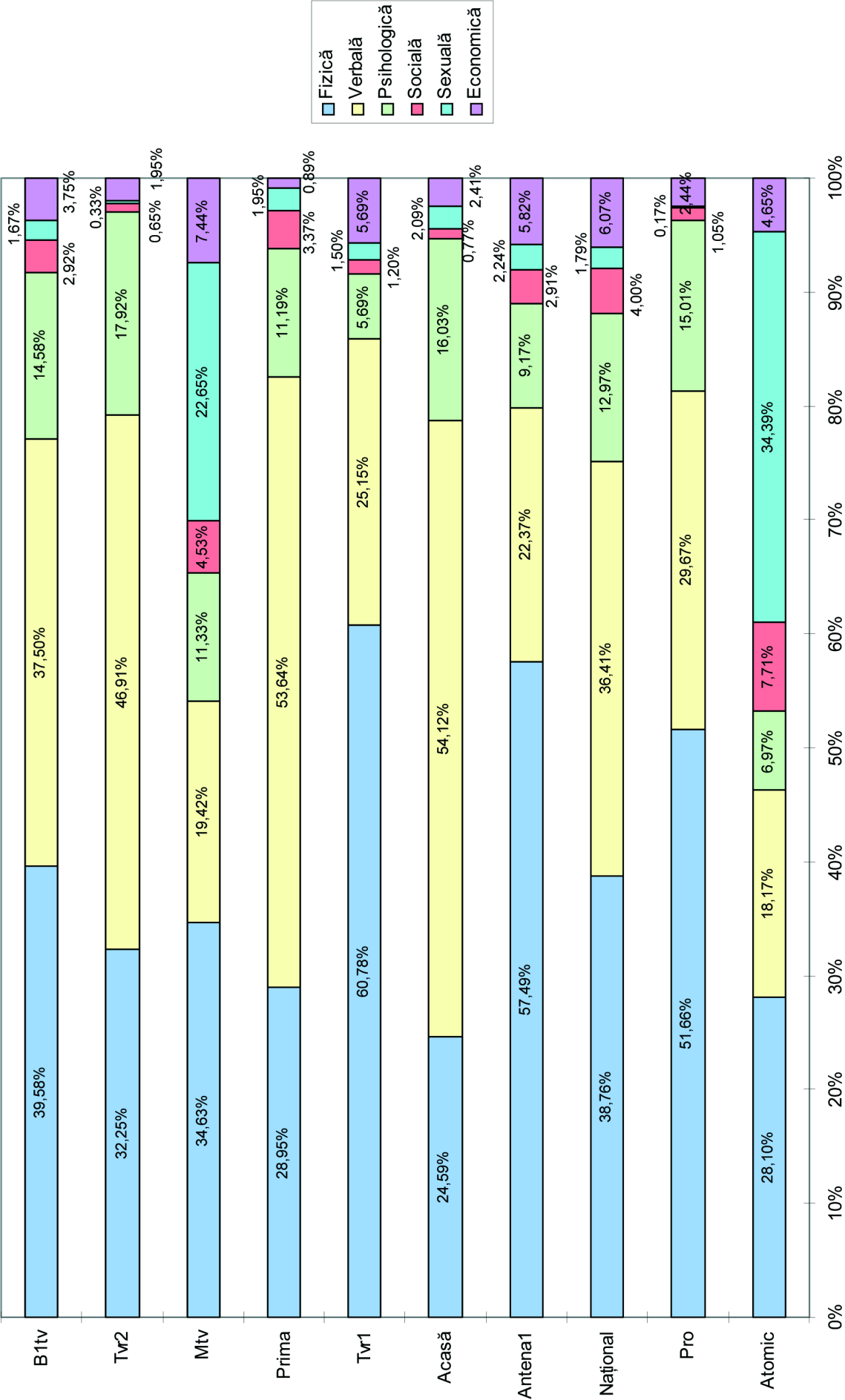
Tipuri de violență ficțională

Tipuri de violență reală per canal de televiziune

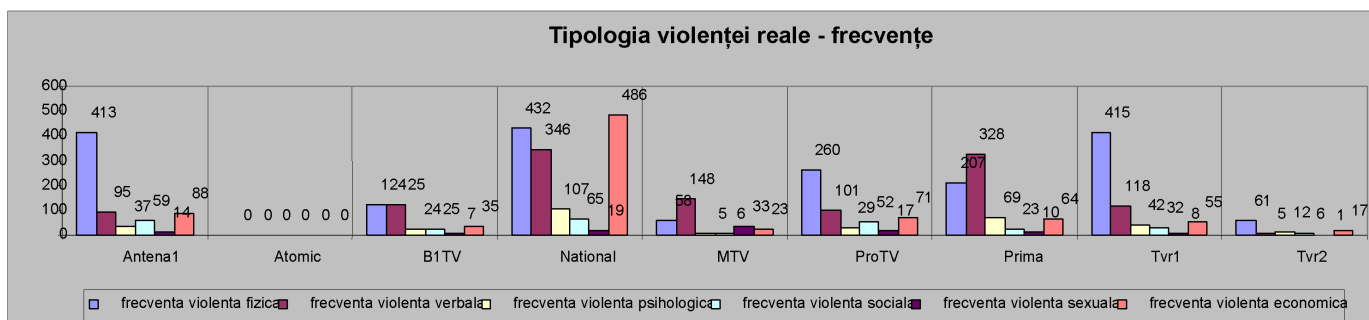

Tipuri de violență ficțională per televiziune

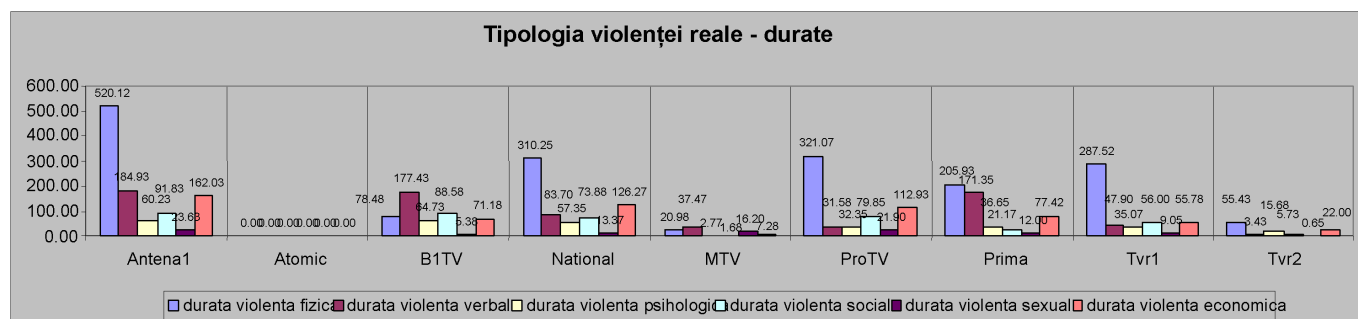
TIPOLOGIA VIOLENȚEI

În cele ce urmează sunt prezentate cele 6 tipuri principale de violență, pe canale TV, în funcție de frecvențele de apariție și de durate.

Cele mai multe cazuri de violență fizică s-au întâlnit în emisiunile de la NAȚIONAL, urmat de TVR1 și de ANTENA1. În cazul violenței verbale, tot NAȚIONAL a difuzat cele mai multe scene de acest tip, fiind urmat de PRIMA și de MTV. Cazurile de violență psihologică sunt destul de rare, dar și în acest caz tot NAȚIONAL având întâietatea. Violența socială și sexuală au fost destul de slab reprezentate, în schimb cea economică este foarte bine evidențiată la NAȚIONAL (violența economică are frecvența de apariție cea mai ridicată).

Privind la graficul tipologie violenței, raportată la durate, remarcăm o modificare față de datele precedente. Cea mai mare acoperire mediatică, pentru violența fizică, o are ANTENA1, urmată de PROTV și NAȚIONAL. Un caz interesant este pentru violența verbală: dacă, în privința frecvențelor, NAȚIONAL era lider, în privința duratelor de emisie, acest canal este pe unul dintre ultimele locuri, ceea ce semnifică o durată foarte scurtă a actelor de violență verbală. Aceași observație este valabilă și în privința violenței economice, tot referitor la NAȚIONAL TV.

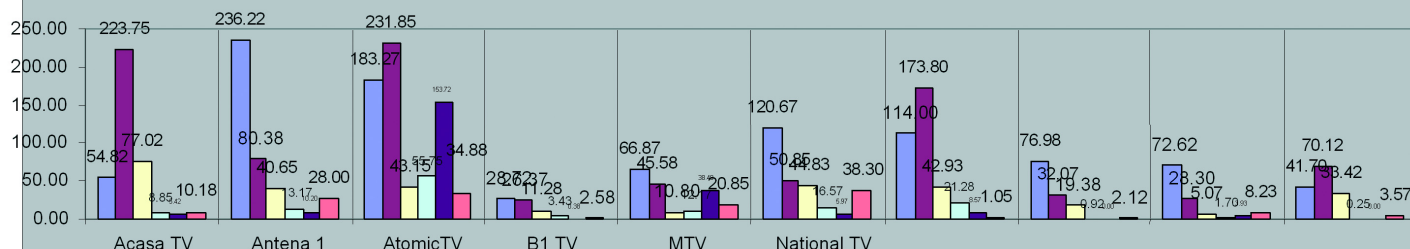
Așa cum se poate observa și din diagrama de mai jos, cel mai frecvent tip de violență fictională prezentat de canalele românești analizate este cel al violenței fizice, urmat de cel al violenței verbale, psihologice, sexuale, violența de tip economic și abia în final, de cea socială. În ceea ce privește însă frecvența unui anumit tip de violență fictională pe un anumit canal, în fruntea topului stă violența sexuală, difuzată mai ales de postul Atomic. Violența verbală este difuzată în cea mai mare măsură de canalul Acasă, în timp ce, violența psihologică apare cel mai des pe PRO TV. Atomic-ul este din nou în frunte și în ceea ce privește scenele de violență fizică, socială și cele de violență economică.

În ceea ce privește durata medie a violenței fictionale, tipul care apare cel mai mult la televiziunile românești, este violența fizică, urmată de cea verbală, psihologică și sexuală, la coada listei fiind cea economică și socială. Aceasta însă în ceea ce privește media pentru toate canalele. Dacă este însă să ne raportăm la fiecare canal în parte, tipul de

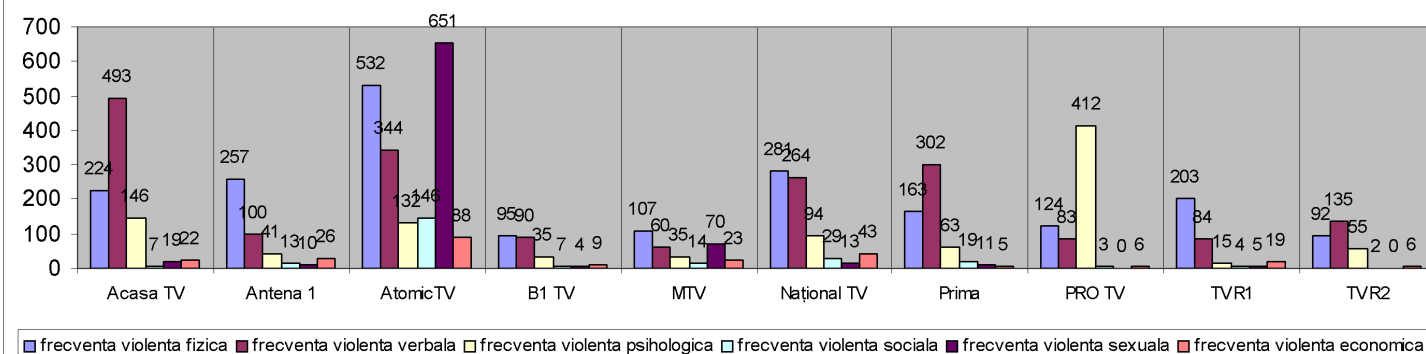
violență fictională cel mai des întâlnit este cel al violenței fizice (difuzat de Antena 1 timp de 236 ore și 22 minute), urmat de violența verbală, care, în perioada studiată, a fost difuzată de canalul Atomic TV timp de 232 ore și 25 minute. Violența sexuală a fost cel mai prezentă, din nou, în cazul canalului Atomic care a transmis acest tip de violență timp de aproximativ, 154 ore. În ordine descrescătoare, urmează apoi violența psihologică, cea care de această dată, adică din punctul de vedere al duratei, este cea mai prezentă (cu 77 ore) în cadrul canalului Acasă. Violența socială, a fost prezentată cel mai mult, timp de 56 ore, tot de canalul Atomic TV, în timp ce violența socială, ca formă a violenței fictionale, apare cel mai des pe Național TV, cu 45 de ore de violență de acest tip emise.

Ca o constatare generală, putem remarca faptul ca Atomic-ul se află, în ceea ce privește frecvențele, de patru ori în fruntea clasamentului la difuzare, pe tip de violență, a violenței fictionale, și de încă trei ori în ceea ce privește durata de difuzare a scenelor cu conținut violent.

Tipologia violenței fictionale - durata

Tipologia violenței fictionale - frecvențe

VIOLENȚA REALĂ ANALIZA JURNALELOR DE ȘTIRI

Deoarece definiția violenței reale s-a făcut în paginile precedente, nu vom reveni asupra ei. Este necesar însă să se facă două precizări: în primul rând, absența din analiza jurnalelor de știri a emisiunilor de pe canalele ACASĂ și ATOMIC este datorată absenței știrilor în perioada monitorizată, iar în al doilea rând, dacă un interval de analiză (de exemplu *acces prime time*) nu se regăsește în cele ce urmează, înseamnă că în acea perioadă, pentru canalul și ziua respectivă nu au fost evenimente înregistrate.

ANTENA 1

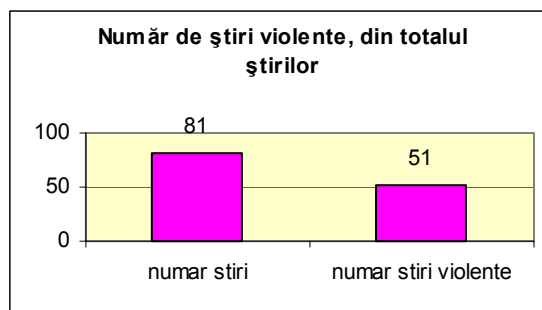
I. Știri de după-amiază - 17.00 h

Săptămâna 26 iulie – 1 august

Zile lucrătoare

Acces prime time

	Nr. de apariții		Durata în secunde
Număr de știri	81	Durata totală știri	6371
Număr de știri violente	51	Durata totală știri violente	4531
Pondere știri violente	62,96%		71,11%

Indicatorii calculați în cazul tuturor canalelor sunt *numărul total de știri* difuzate în perioada monitorizată, *durata totală a știrilor* difuzate în respectiva perioadă, iar asociat acestora, *numărul de știri violente*¹, respectiv *durata*² *știrilor violente* din perioada monitorizată. Pentru aprofundarea analizei propunem și indicatorul *pondere știri violente*, calculat ca raport între numărul de știri violente și numărul total de știri. Complementar acestui indicator este cel rezultat din raportul duratelor. Calcularea celor două tipuri de ponderi va permite atât compararea rezultatelor obținute pentru canale diferite, cât și măsurarea, în cadrul aceluiași canal, a concordanței dintre ponderea numărului de știri cu ponderea duratei știrilor.

Pentru ANTENA1, ca și pentru PROTV, în perioada monitorizată au fost difuzate zilnic 3 buletine de știri, analiza prezentându-le pe fiecare în parte, din rațiuni de comparativitate.

La ANTENA1, din cele 81 de știri difuzate, 51 au fost violente, ceea ce determină o pondere de cca. 63%. Din punctul de vedere al ponderii duratei, știrile violente au reprezentat peste 71% din totalul știrilor, ceea ce înseamnă și că o știre violentă a avut, în medie, o durată mai mare decât o știre non-violentă. Calcularea frecvenței/duratei știrilor non-violente se face ca diferență între numărul/durata total(ă) a știrilor și numărul/durata știrilor violente.

¹ Știrile violente sunt definite ca acele știri ce conțin cel puțin o secvență de violență.

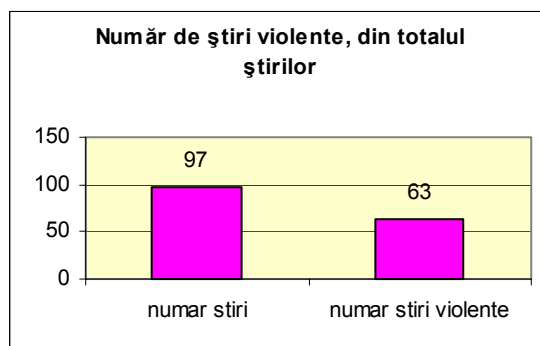
² Duratale sunt exprimate în secunde.

Săptămâna 2 – 8 august

Zile lucrătoare

Acces prime time

	Nr. de apariții		Durata în secunde
Număr de știri	97	Durata totală știri	7894
Număr de știri violente	63	Durata totală știri violente	3926
Pondere știri violente	64,94%		49,73%

Pentru săptămâna a doua, s-au înregistrat 97 de știri, dintre care 63 au avut un conținut violent. Dacă privim la rubrica ponderi, în cele două săptămâni luate în calcul, observăm că procentele sunt comparabile, aproximativ 65% din știri fiind violente. Privind însă la ponderea duratei, observăm că știrile violente durează, în medie, mai puțin decât cele non-violente. Nu se observă diferențe semnificative, pentru indicatorii luați în calcul, între cele două săptămâni.

II. Știri de seară – „Observatorul” de la 19.00 h

Săptămâna 26 iulie – 1 august

Zile lucrătoare

Prime time

	Nr. de apariții		Durata în secunde
Număr de știri	126	Durata totală știri	11263
Număr de știri violente	53	Durata totală știri violente	5433
Pondere știri violente	42,06%		48,23%

Week-end

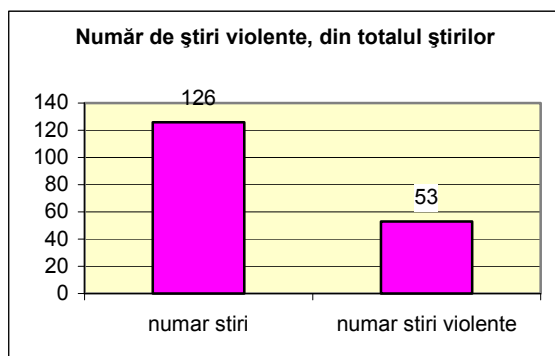
Prime time

	Nr. de apariții		Durata în secunde
Număr de știri	38	Durata totală știri	4053
Număr de știri violente	18	Durata totală știri violente	1464
Pondere știri violente	47,36%		36,12%

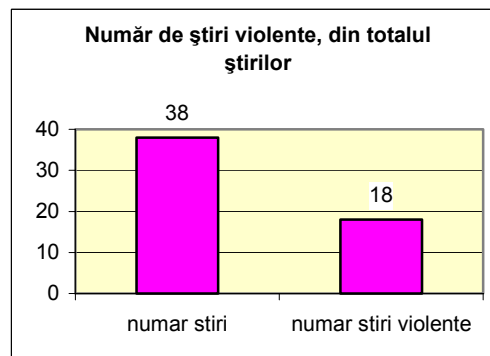
În principalul jurnal de știri de la ANTENA1 au fost difuzate, în prima săptămână, 126 de știri, dintre care 53 violente, ponderea violenței fiind astfel de 42%, în cazul frecvenței și de 48% în cazul duratei. Comparativ cu știrile amiezii, știrile de seară („Observator”) conțin mai puțină violență: ponderea este sub 50%, un rezultat cel puțin normal știind că ANTENA1 promovează la ora 17 în special știri violente, ca o contrapondere față de concurentul PROTV. Revenind în cadrul jurnalului principal, observăm că în week-end tendința este de a se difuza mai multe știri violente (pondere de 47%) decât în cursul săptămânii, chiar dacă lungimea unei știri este mai mică decât cea a unei știri non-violente.

În graficul ce urmează este figurată ponderea știrilor violente din totalul știrilor, păstrând diferențierea între zilele lucrătoare și zilele de week-end.

Zile lucrătoare - Prime time

Week-end - Prime time

Săptămâna 2 – 8 august

Zile lucrătoare

Prime time

	Nr. de apariții		Durata în secunde
Număr de știri	166	Durata totală știri	13543
Număr de știri violente	72	Durata totală știri violente	5426
Pondere știri violente	43,37%		40,06%

Week-end

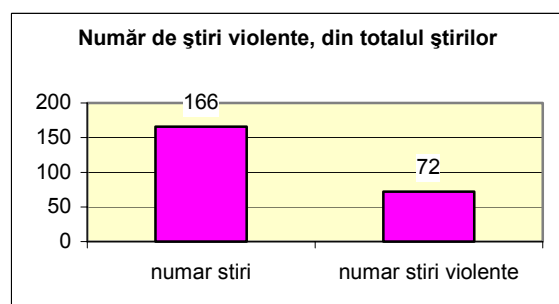
Prime time

	Nr. de apariții		Durata în secunde
Număr de știri	39	Durata totală știri	4453
Număr de știri violente	13	Durata totală știri violente	1860
Pondere știri violente	33,33%		41,76%

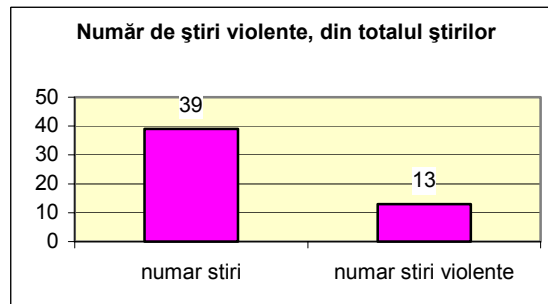
Cea de-a doua săptămână se aseamănă cu prima în ceea ce privește ponderea știrilor violente, în timpul zilelor lucrătoare, chiar dacă, în valori absolute, au fost difuzate mai multe știri: 166 față de 126. Pentru week-end, tendința este inversă: în cea de-a doua săptămână ponderea știrilor violente este mai mică decât în prima: 33% față de 47%. În valori absolute, cifrele sunt aproape identice în ceea ce privește numărul total de știri: 38 și 39.

În graficele ce urmează este redată ponderea știrilor violente, din totalul știrilor, pentru cea de-a doua săptămână de monitorizare, atât în cazul zilelor lucrătoare cât și pentru cel al zilelor de week-end.

Zile lucrătoare - Prime time

Week-end - Prime time

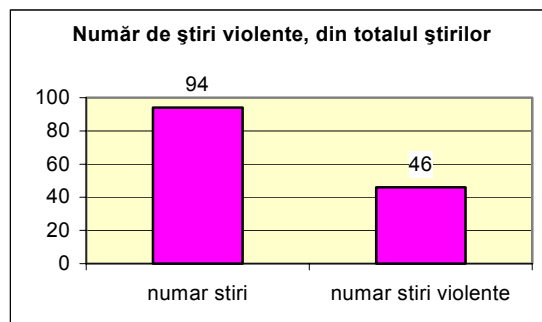
III. Știri de noapte – 23.00 h

Săptămâna 26 iulie – 1 august

Zile lucrătoare

Post prime time

	Nr. de apariții		Durata în secunde
Număr de știri	94	Durata totală știri	7650
Număr de știri violente	46	Durata totală știri violente	4286
Pondere știri violente	48,93%		56,02%

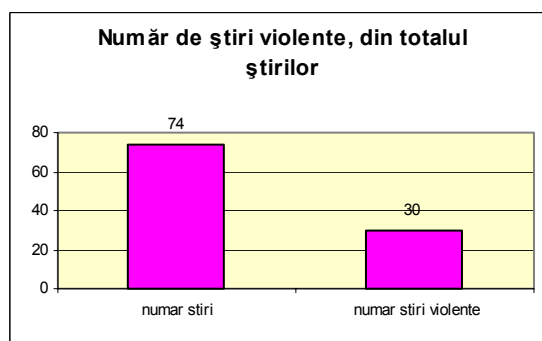
Deoarece știrile de noapte sunt difuzate în intervalul de *post prime time*, celelalte două intervale temporare nu sunt prezente în analiză. În cazul știrilor de noapte se remarcă ponderea mai ridicată pe care o au știrile violente, atât în ceea ce privește numărul, dar mai ales durata lor de difuzare: 48,93% ponderea numărului, comparativ cu 56% ponderea duratei.

Săptămâna 2 – 8 august

Zile lucrătoare

Post prime time

	Nr. de apariții		Durata în secunde
Număr de știri	74	Durata totală știri	7513
Număr de știri violente	30	Durata totală știri violente	4166
Pondere știri violente	40,54%		55,58%

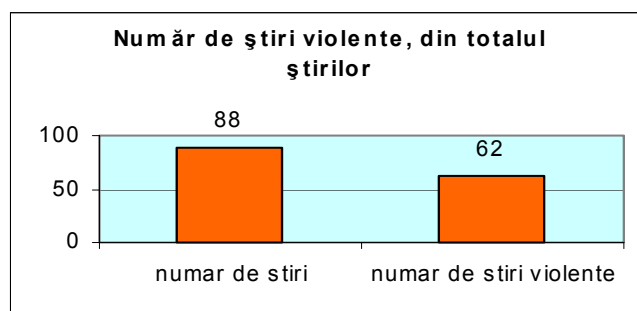
În perioada 2-8 august, în cele cinci zile lucrătoare, în jurnalul de la orele 23 au fost difuzate 74 de știri, dintre care 30 violente. Structura știrilor de noapte de la Antena1 este asemănătoare în cele două săptămâni monitorizate: ponderea știrilor violente este în jur de 40%, cu o creștere destul de importantă pentru prima săptămână, iar în ceea ce privește ponderea duratelor, situația este aproape identică: 55%.

Trebuie totuși să atragem atenția asupra diferenței foarte mari dintre cei doi indici ai ponderilor, de peste 15 puncte procentuale, diferență ce sugerează o discrepanță între durata pe care o are o știre non-violentă comparativ cu una violentă: dacă o știre violentă are o durată medie de 138 de secunde, o știre non-violentă durează, în medie, doar 78 de secunde, ceea ce înseamnă cu peste 50% mai puțin.

PRO TV

I. Știri de după-amiază – 17.00 hSăptămâna 26 iulie – 1 augustZile lucrătoare*Acces prime time*

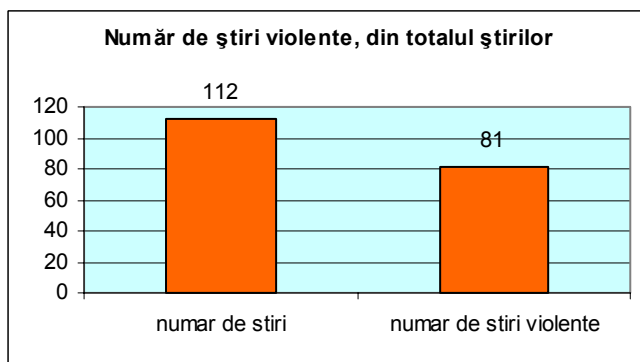
	Nr. de apariții		Durata în secunde
Număr de știri	88	Durata totală știri	8396
Număr de știri violente	62	Durata totală știri violente	5033
Pondere știri violente	70,45%		59,94%

La PROTV situația este următoarea: din 88 de știri difuzate, 62 au un conținut violent; valorile sunt un pic mai ridicate față de ANTENA1. Știrile de la ora 17 reprezintă un plus de violență pentru PROTV, ponderea violenței fiind de 70,45% comparativ cu „doar” cele 63 de procente ale ANTENEI1. Remarcăm totuși că o știre violentă are, în medie, o durată mai mică decât o știre non-violentă, ceea ce nu a fost cazul pentru concurentul său.

Săptămâna 2 – 8 augustZile lucrătoare*Acces prime time*

	Nr. de apariții		Durata în secunde
Număr de știri	112	Durata totală știri	8008
Număr de știri violente	81	Durata totală știri violente	6980
Pondere știri violente	72,32%		87,16%

Situația nu se schimbă semnificativ în cea de-a doua săptămână în ceea ce privește ponderea știrilor violente, aceasta fiind la peste 70%. Privind însă la ponderea duratei, observăm procentul extrem de mare, de peste 87%, care se interpretează astfel: din totalul timpului de difuzare al știrilor, 87% a fost ocupat de către știrile violente. În această a doua săptămână diferențele dintre cei doi concurenți sunt semnificative, în sensul că ANTENA1 a preferat să scurteze știrile violente, chiar dacă a păstrat la cote ridicate numărul lor.

II. Știri de seară – 19.00 h

Săptămâna 26 iulie – 1 august

Zile lucrătoare

Prime time

	Nr. de apariții		Durata în secunde
Număr de știri	126	Durata totală știri	11221
Număr de știri violente	61	Durata totală știri violente	5557
Pondere știri violente	48,41%		49,52%

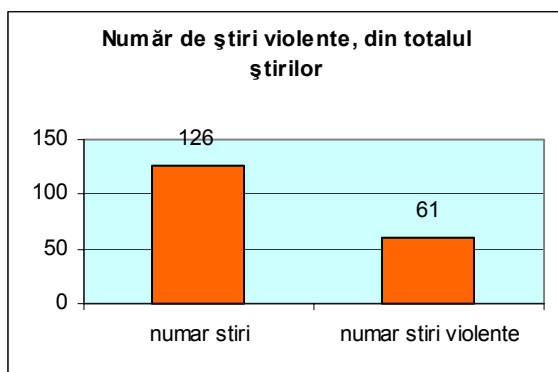
Week-end

Prime time

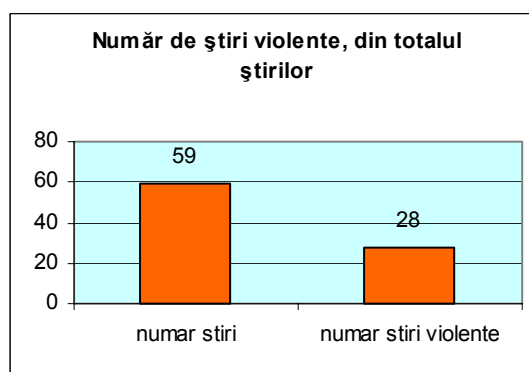
	Nr. de apariții		Durata în secunde
Număr de știri	59	Durata totală știri	4782
Număr de știri violente	28	Durata totală știri violente	2501
Pondere știri violente	47,45%		52,30%

Din 126 de știri difuzate (coincidență, în aceeași perioadă ANTENA1 difuza tot 126 de știri) 61 au fost violente, ceea ce permite să afirmăm că știrile de seară au o pondere a violenței sub 50%, atât în timpul săptămânii cât și în week-end. Asemănările indicatorilor continuă între ANTENA1 și PROTV, inclusiv ponderile știrilor violente sunt extrem de asemănătoare: 49,52% pentru PROTV, 48,23% pentru ANTENA1; în week-end situația este mai asemănătoare: 47,45% pentru PROTV, 47,36% pentru ANTENA1.

Zile lucrătoare - Prime time

Week-end - Prime time

Săptămâna 2 – 8 august

Zile lucrătoare

Prime time

	Nr. de apariții		Durata în secunde
Număr de știri	133	Durata totală știri	11628
Număr de știri violente	56	Durata totală știri violente	6250
Pondere știri violente	42,10%		53,74%

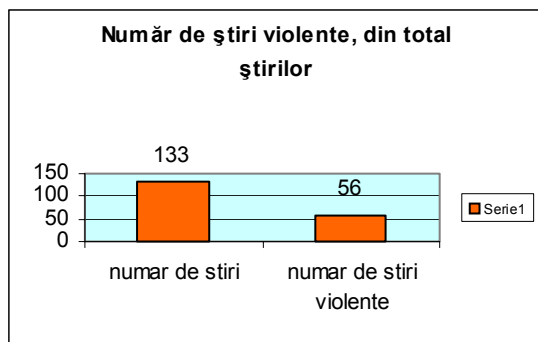
Week-end

Prime time

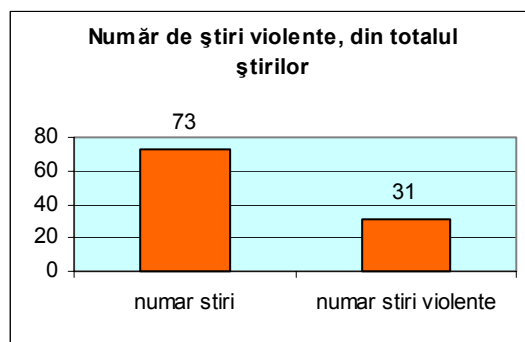
	Nr. de apariții		Durata în secunde
Număr de știri	73	Durata totală știri	4850
Număr de știri violente	31	Durata totală știri violente	2103
Pondere știri violente	42,46%		43,36%

În cea de-a doua săptămână, ponderea violenței a mai scăzut față de prima săptămână, rămânând totuși la peste 40%. Din 133 știri, 56 au fost violente, iar în week-end, din 73 știri, 31 au avut un conținut violent. Pentru PROTV, valorile pentru zilele săptămânii sunt asemănătoare cu cele pentru week-end. Asemănările dintre cele două canale concurente continuă, toți indicatorii calculați fiind apropiați ca valoare. Se remarcă totuși că cea de-a doua săptămână a fost mai puțin violentă decât prima, atât în cazul unui canal, cât și al celuilalt.

Zile lucrătoare - Prime time

Week-end - Prime time

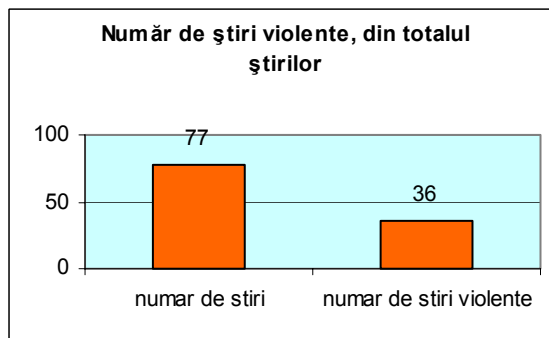
III. Știri de noapte – 23.00 h

Săptămâna 26 iulie – 1 august

Zile lucrătoare

Post prime time

	Nr. de apariții		Durata în secunde
Număr de știri	77	Durata totală știri	5413
Număr de știri violente	36	Durata totală știri violente	3037
Pondere știri violente	46,75%		56,10%

Din 77 de știri difuzate de PROTV după ora 23, 36 au fost violente, ceea ce ne permite să concluzionăm că pentru știrile de noapte, violența are o pondere de peste 46%, care apropie acest buletin de știri, ca structură, de știrile de la ora 17.

Săptămâna 2 – 8 august

Zile lucrătoare

Post prime time

	Nr. de apariții		Durata în secunde
Număr de știri	89	Durata totală știri	5144
Număr de știri violente	45	Durata totală știri violente	2652
Pondere știri violente	50,56%		51,59%

Valorile pentru cea de-a doua săptămână sunt diferite față de prima, în sensul că ponderea violenței scade, apropiindu-se de 40%. Dacă facem însă comparația cu ANTENA1, devine evidentă asemănarea care există, atât în ceea ce privește frecvențele absolute (75 de știri la PROTV, față de 74 la ANTENA1) cât și cele procentuale (41,33% pentru PROTV, 40,54% pentru ANTENA1).

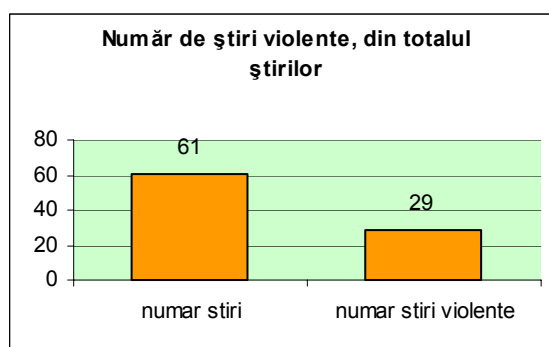
B1 TV

Săptămâna 26 iulie – 1 august

Zile lucrătoare

Prime time

	Nr. de apariții		Durata în secunde
Număr de știri	61	Durata totală știri	4882
Număr de știri violente	29	Durata totală știri violente	2064
Pondere știri violente	47,54%		42,27%

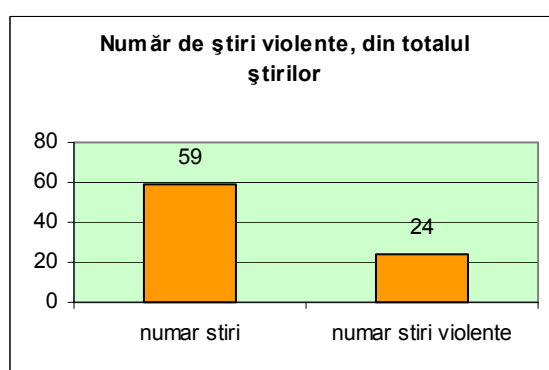
În cazul B1TV, în săptămâna 26 iulie – 1 august 2004, în timpul zilelor lucrătoare, între orele 19-23 au fost difuzate 61 de știri, dintre care 29 au avut un conținut violent. Ponderea actelor violente în totalul programului de știri este de 47,54%. La nivelul duratelor, ponderea actelor violente este asemănătoare cu indicatorul precedent, ceea ce înseamnă că nu există o diferență semnificativă între durata unei știri în general și durata unei știri violente, în particular.

Săptămâna 2 – 8 august

Zile lucrătoare

Prime time

	Nr. de apariții		Durata în secunde
Număr de știri	59	Durata totală știri	5560
Număr de știri violente	24	Durata totală știri violente	2520
Pondere știri violente	40,67%		45,32%

Comparativ cu săptămâna precedentă, se remarcă numărul aproape egal de știri difuzate, 59 față de 61; însă ponderea numărului de știri violente a scăzut, de la 47,54% la 40,67%. În schimb ponderea duratei știrilor violente este mai mare (46,32% față de 42,27%), ceea ce înseamnă că o știre violentă are o durată mai mare decât o știre non-violentă. Cu cât diferența dintre cele două ponderi calculate este mai mare, cu atât este mai accentuată diferența de durată dintre cele două tipuri majore de știri (violentă/non-violentă).

NAȚIONAL TV

I. Știri de seară – 19.00 h

Săptămâna 26 iulie – 1 august

Zile lucrătoare

Prime time

	Nr. de apariții		Durata în secunde
Număr de știri	99	Durata totală știri	8197
Număr de știri violente	59	Durata totală știri violente	5167
Pondere știri violente	59,59%		63,03%

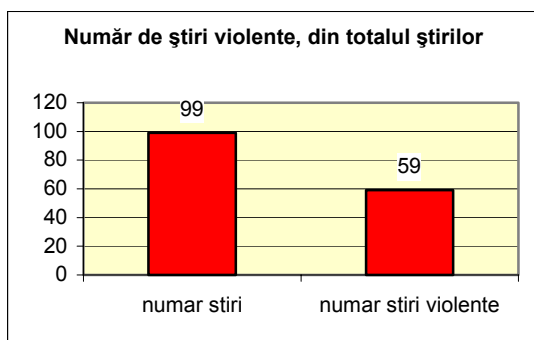
Week-end

Prime time

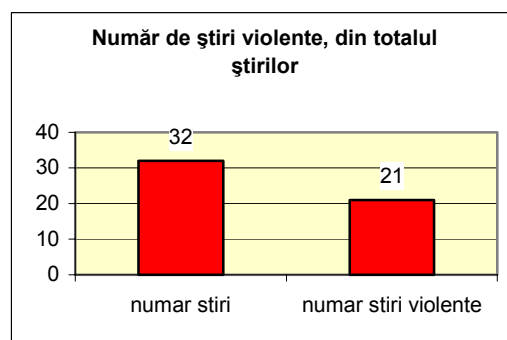
	Nr. de apariții		Durata în secunde
Număr de știri	32	Durata totală știri	2854
Număr de știri violente	21	Durata totală știri violente	1931
Pondere știri violente	65,62%		67,65%

Național TV se remarcă printr-o pondere mare a actelor violente în cadrul știrilor, cu un procent de peste 60%. Această situație se menține și în week-end, când valorile sunt chiar ușor mai ridicate decât în zilele lucrătoare. În cifre brute, din 12995 de știri difuzate în zilele lucrătoare, 59 au avut un conținut violent. Pentru week-end, din cele 32 știri, 21 au fost monitorizate ca violente.

Zile lucrătoare - Prime time

Week-end - Prime time

Săptămâna 2– 8 august

Zile lucrătoare

Prime time

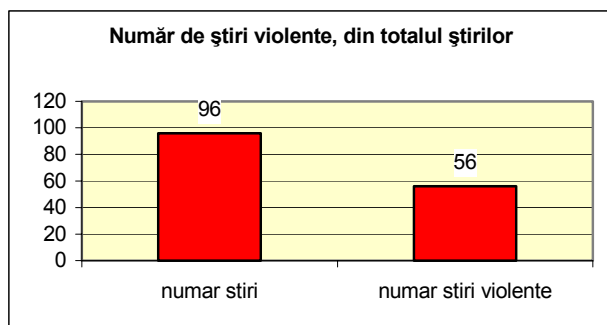
	Nr. de apariții		Durata în secunde
Număr de știri	96	Durata totală știri	7863
Număr de știri violente	56	Durata totală știri violente	3835
Pondere știri violente	58,33 %		48,77%

Week-end

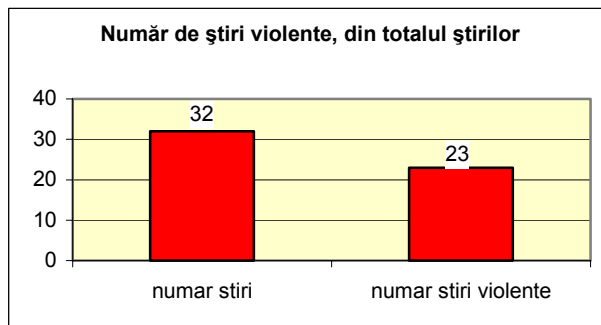
Prime time

	Nr. de apariții		Durata în secunde
Număr de știri	32	Durata totală știri	2667
Număr de știri violente	23	Durata totală știri violente	2362
Pondere știri violente	71,85%		88,56%

Zile lucrătoare - Prime time

Week-end - Prime time

Comparativ cu prima săptămână, în cea de-a doua ponderea actelor violente este mai ușor mică, pentru cazul zilelor lucrătoare. Se remarcă și faptul că durata unei știri violente este mai mică decât a unei știri non-violente, situație care se schimbă însă radical în cazul zilelor de week-end. De altfel, week-end-ul 7-8 august a fost la Național TV unul extrem de violent, ținând cont că în 88% din durata știrilor au fost difuzate știri violente. În plus, în medie, o știre violentă a avut o durată mult mai mare decât o știre non-violentă.

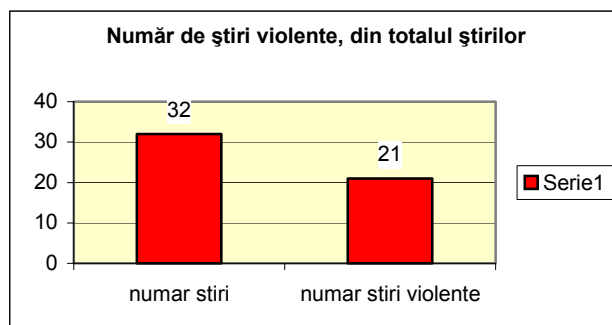
I. Știri de noapte – 22.00 h

Săptămâna 26 iulie – 1 august

Zile lucrătoare

Prime time

	Nr. de apariții		Durata în secunde
Număr de știri	32	Durata totală știri	710
Număr de știri violente	21	Durata totală știri violente	505
Pondere știri violente	65,62%		71,12%

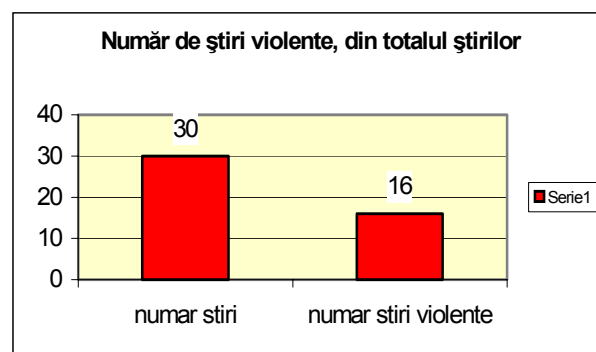
Național TV se remarcă printr-o pondere mare a actelor violente în cadrul știrilor, cu un procent de peste 60%. În cifre brute, din 32 de știri difuzate în zilele lucrătoare, 21 au avut un conținut violent. Valorile brute relativ mici se datorează duratei scurte a jurnalului de știri, acesta nedepășind 5 minute.

Săptămâna 2– 8 august

Zile lucrătoare

Prime time

	Nr. de apariții		Durata în secunde
Număr de știri	30	Durata totală știri	813
Număr de știri violente	16	Durata totală știri violente	433
Pondere știri violente	53,33%		53,25%

Comparativ cu prima săptămână, în cea de-a doua ponderea actelor violente este mai ușor mică, pentru cazul zilelor lucrătoare. Se remarcă și faptul că durata unei știri violente este egală cu a unei știri non-violente, spre deosebire de cazul primei săptămâni.

MTV

Săptămâna 26 iulie – 1 august

Zile lucrătoare

Prime time

	Nr. de apariții		Durata în secunde
Număr de știri	59	Durata totală știri	3630
Număr de știri violente	9	Durata totală știri violente	387
Pondere știri violente	15,25%		10,66%

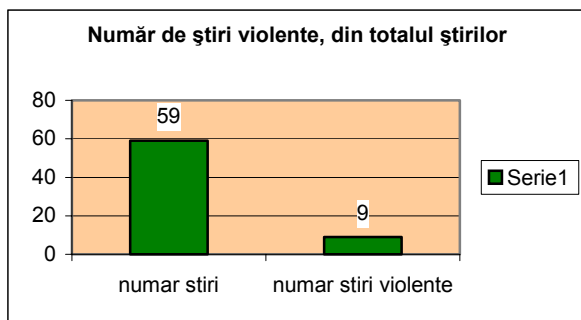
Week-end

Prime time

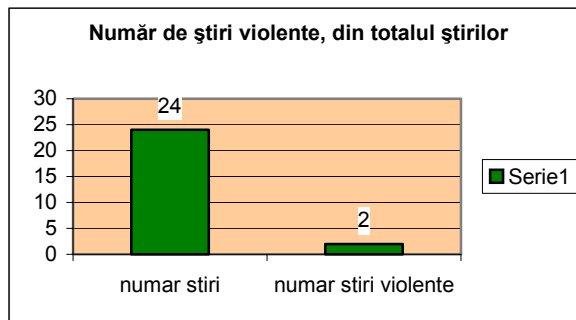
	Nr. de apariții		Durata în secunde
Număr de știri	24	Durata totală știri	1587
Număr de știri violente	2	Durata totală știri violente	96
Pondere știri violente	8,33%		6,04%

Unele dintre cele mai scăzute valori pentru toți indicatorii se înregistrează pentru canalul MTV, atât în zilele lucrătoare cât și în week-end. Doar 9 știri din 59 au avut conținut violent, în timpul săptămânii, în week-end situația fiind mult mai „calmă”: 2 știri și 24 au fost violente.

Zile lucrătoare- Prime time

Week-end - Prime time

Săptămâna 2 – 8 august

Zile lucrătoare

Prime time

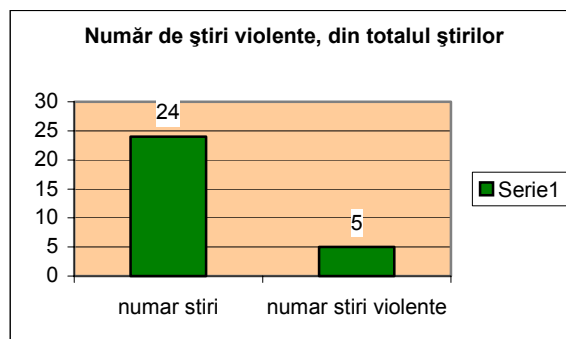
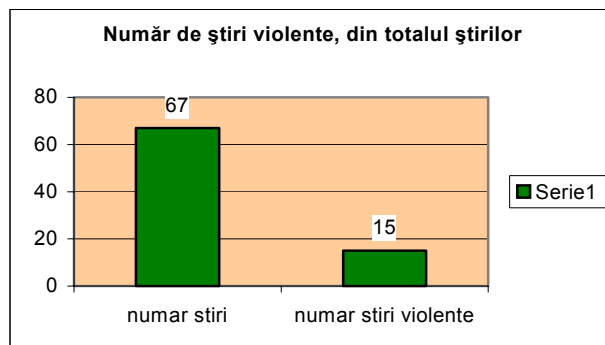
	Nr. de apariții		Durata în secunde
Număr de știri	67	Durata totală știri	4670
Număr de știri violente	15	Durata totală știri violente	1031
Pondere știri violente	22,38%		22,07%

Week-end

Prime time

	Nr. de apariții		Durata în secunde
Număr de știri	24	Durata totală știri	1532
Număr de știri violente	5	Durata totală știri violente	247
Pondere știri violente	20,83%		16,12%

Pentru cea de-a doua săptămână valorile sunt mai ridicate, ajungând la o pondere de 22% știri violente. Atât pentru week-end cât și pentru zilele lucrătoare, o știre violentă durează, în medie, mai puțin decât o știre non-violentă. Situația este valabilă pentru ambele săptămâni.

PRIMA TV

I. Știri de după-amiază – 18.00 h

Săptămâna 26 iulie – 1 august

Zile lucrătoare

Acces prime time

	Nr. de apariții		Durata în secunde
Număr de știri	101	Durata totală știri	8052
Număr de știri violente	56	Durata totală știri violente	4566
Pondere știri violente	55,44%		56,70%

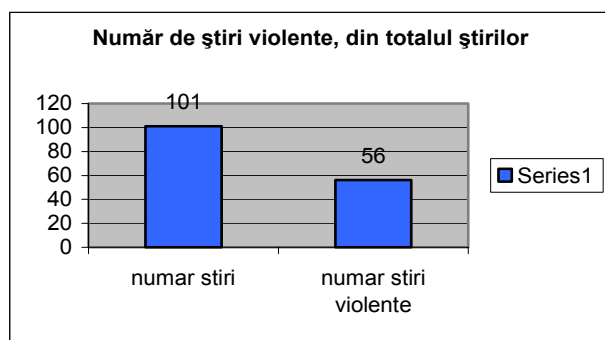
Week-end

Acces prime time

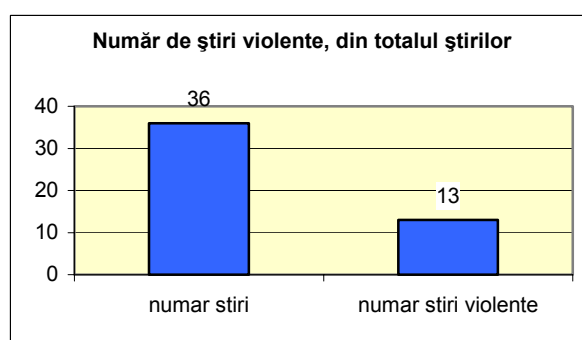
	Nr. de apariții		Durata în secunde
Număr de știri	36	Durata totală știri	3233
Număr de știri violente	13	Durata totală știri violente	1190
Pondere știri violente	36,11%		36,80%

În cazul Prima TV, din 101 știri difuzate, 56 au avut un conținut violent, ceea ce duce la obținerea unei ponderi de peste 55% a știrilor violente. Nu există diferențe între durata unei știri non-violente și una violente, dar în schimb trebuie observat că în week-end sunt difuzate mult mai puține știri violente decât în cursul săptămânii.

Zile lucrătoare - Prime time

Week-end - Prime time

Săptămâna 2 – 8 august

Zile lucrătoare

Acces prime time

	Nr. de apariții		Durata în secunde
Număr de știri	93	Durata totală știri	9012
Număr de știri violente	46	Durata totală știri violente	4151
Pondere știri violente	49,46%		46,06%

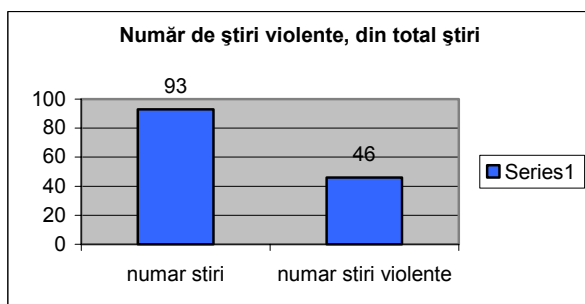
Week-end

Acces prime time

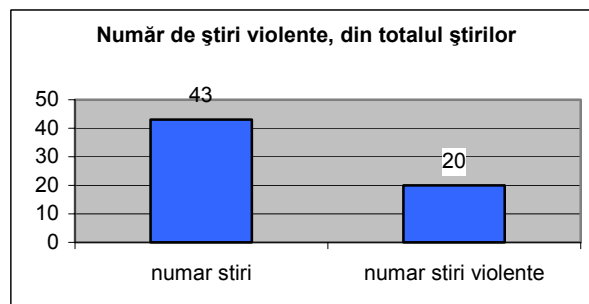
	Nr. de apariții		Durata în secunde
Număr de știri	43	Durata totală știri	3232
Număr de știri violente	20	Durata totală știri violente	1762
Pondere știri violente	46,51%		54,51%

Din 93 de știri în total pe timpul zilelor lucrătoare, 46 au avut un conținut violent. În week-end, 20 de știri au fost violente, din cele 43 difuzate. În cazul săptămânii a doua de monitorizare, situația în ceea ce privește ponderea știrilor violente în week-end, comparativ cu restul săptămânii se echilibrează, această valoare fiind sub 50%.

Zile lucrătoare - Prime time

Week-end - Prime time

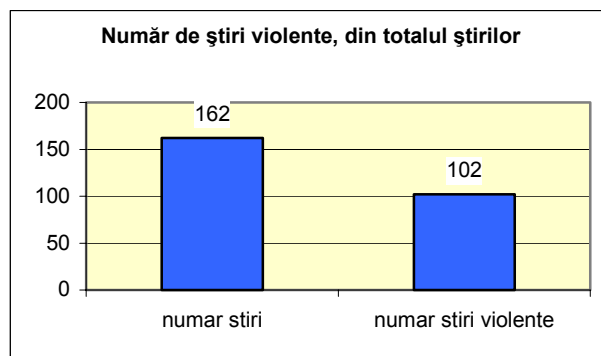
II. Știri de noapte – 22.00 h

Săptămâna 26 iulie – 1 august

Zile lucrătoare

Prime time

	Nr. de apariții		Durata în secunde
Număr de știri	61	Durata totală știri	2624
Număr de știri violente	46	Durata totală știri violente	2200
Pondere știri violente	75,40%		83,84%

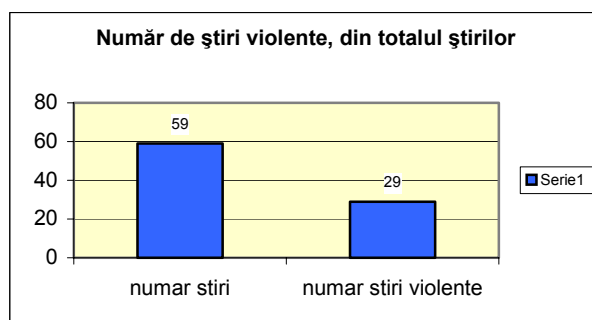
În cazul știrilor de noapte de la Prima TV, se remarcă ponderea mare a știrilor violente în totalul știrilor, de 3/4. Cu alte cuvinte, din 61 de știri, 46 sunt violente; în ceea ce privește duratele, din 2624 de secunde de emisie, 2200 secunde au conținut scene de violență.

Săptămâna 2 – 8 august

Zile lucrătoare

Prime time

	Nr. de apariții		Durata în secunde
Număr de știri	59	Durata totală știri	3666
Număr de știri violente	29	Durata totală știri violente	1644
Pondere știri violente	49,15%		44,84%

Din 59 de știri în total pe timpul zilelor lucrătoare, 29 au avut un conținut violent. Față de prima săptămână, diferențele sunt foarte mari în ceea ce privește indicatorii, dar comparativ cu jurnalul de la ora 18.00, diferențele sunt foarte mici. În concluzie, canalul PRIMATV are, până în acest moment, cea mai consecventă conduită în privința raportului dintre știrile violente și celelalte.

TVR 1

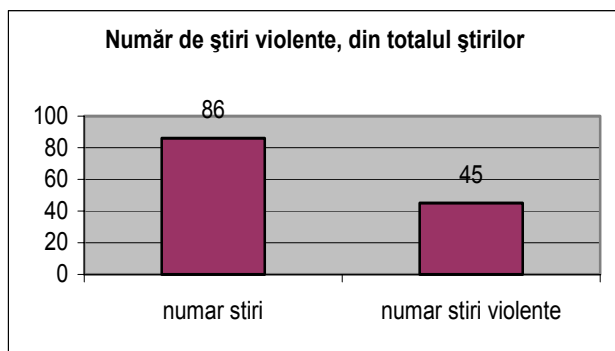
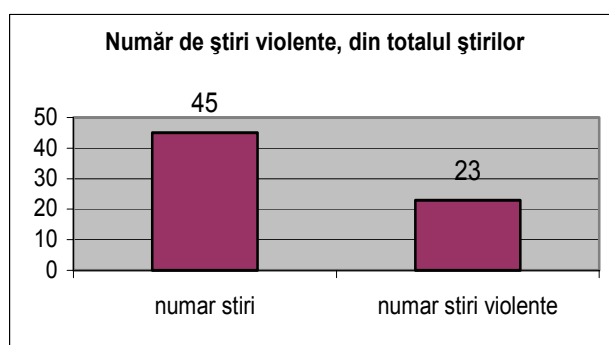
I. Jurnalul de seară – 19 h**Săptămâna 26 iulie – 1 august**Zile lucrătoare*Prime time*

	Nr. de apariții		Durata în secunde
Număr de știri	132	Durata totală știri	5435
Număr de știri violente	41	Durata totală știri violente	2332
Pondere știri violente	31,06%		42,90%

Week-end*Prime time*

	Nr. de apariții		Durata în secunde
Număr de știri	45	Durata totală știri	3803
Număr de știri violente	23	Durata totală știri violente	1738
Pondere știri violente	51,11%		45,70%

Valorile pentru week-end și pentru zilele săptămânii sunt diferite în ceea ce privește ponderea știrilor violente (de la 31% la peste 50%), dar sunt asemănătoare raportate la ponderea duratelor: la 42%. Cu alte cuvinte, în cursul săptămânii o știre violentă durează mai mult decât o știre non-violentă, în week-end situația inversându-se.

Zile lucrătoare - Prime timeWeek-end - Prime time**Săptămâna 2 – 8 august**

În cea de-a doua săptămână, în valori absolute au fost difuzate mai multe știri decât în prima săptămână (111 față de 86), dar ponderea știrilor violente a rămas asemănătoare, de aprox. 48%. În week-end a scăzut ponderea știrilor violente, aceasta fiind de mai puțin de o treime.

Zile lucrătoare

Prime time

	Nr. de apariții		Durata în secunde
Număr de știri	111	Durata totală știri	9679
Număr de știri violente	53	Durata totală știri violente	5144
Pondere știri violente	47,74%		53,14%

Week-end

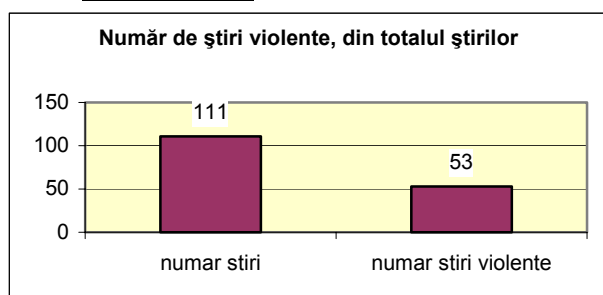
Prime time

	Nr. de apariții		Durata în secunde
Număr de știri	42	Durata totală știri	4260
Număr de știri violente	13	Durata totală știri violente	1064
Pondere știri violente	30,95%		24,97%

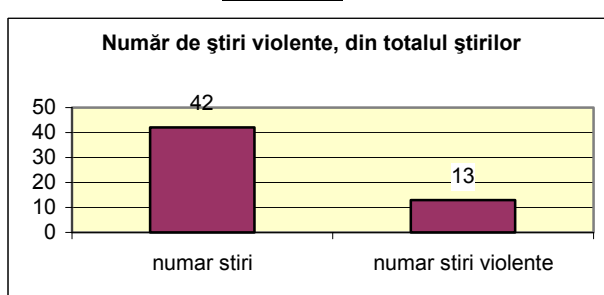
Datele obținute pentru TRV1, pentru cea de-a doua săptămână, sunt oarecum surprinzătoare ținând cont de statutul acestui canal de televiziune „publică”: ponderea știrilor violente de aproape 50% marchează o apropiere a acestui canal de cele două principale canale private generaliste, PROTV și ANTENA1.

În compararea televiziunilor publice (TVR) și private se impune o precizare: în timp ce în știrile violente din jurnalele televiziunilor private prelevează scenele de violență și de agresivitate excesivă, cum sunt omuciderile și violurile sau cele semnificate în categoria „fapte diverse” (violență excentrică, individual-maladivă), în jurnalele de la TVR1 ocupă un loc important violențele sociale, catastrofele naturale – numeroase în această vară – și măsurile de recuperare și de limitare a pagubelor sau de refacere a gospodăriilor și infrastructurilor afectate. Deci, în jurnalele de la TVR este mai mare – comparativ – ponderea catastrofelor și accidentelor, care nu aparțin propriu-zis violenței înțelese ca agresiune intenționată și ca act distructiv presupunând o intenție.

Zile lucrătoare - Prime time

Week-end - Prime time

II Știri de noapte – 22.00 h

Săptămâna 26 iulie – 1 august

Zile lucrătoare

Post prime time

	Nr. de apariții		Durata în secunde
Număr de știri	137	Durata totală știri	3193
Număr de știri violente	72	Durata totală știri violente	1688
Pondere știri violente	52,55%		52,86%

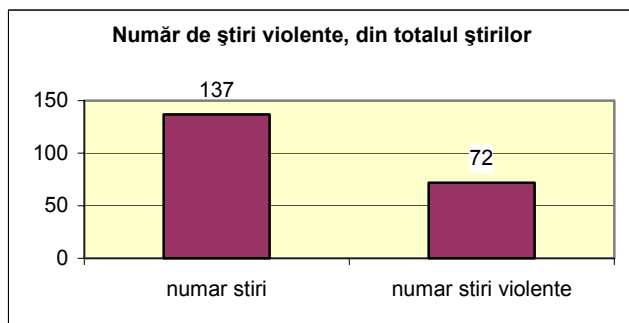
Week-end

Post prime time

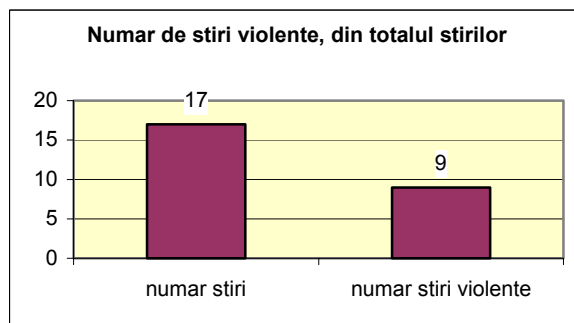
	Nr. de apariții		Durata în secunde
Număr de știri	17	Durata totală știri	838
Număr de știri violente	9	Durata totală știri violente	512
Pondere știri violente	52,94%		61,09%

Pentru știrile de noapte, ponderea celor violente este de peste 52% în ceea ce privește duratele, valoare extrem de apropiată de ponderea numărului de știri violente, însemnând egalitate între durata medie a unei știri violente, comparativ cu o știre non-violentă. Se menține în continuare valoarea extrem de ridicată a ponderii actelor violente, chiar mai mare decât în cazul PROTV și ANTENA1. Explicația acestui fapt constă în ponderea mare a știrilor despre calamități și alte dezastre naturale, știri care la TVR1 au ocupat mai mult spațiu de emisie decât la celelalte canale analizate.

Zile lucrătoare - Prime time

Week-end - Prime time

Săptămâna 2– 8 august

Zile lucrătoare

Post prime time

	Nr. de apariții		Durata în secunde
Număr de știri	93	Durata totală știri	6212
Număr de știri violente	45	Durata totală știri violente	3529
Pondere știri violente	48,38%		56,80%

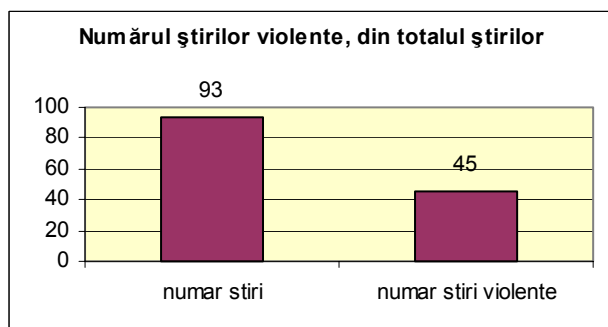
Week-end

Post prime time

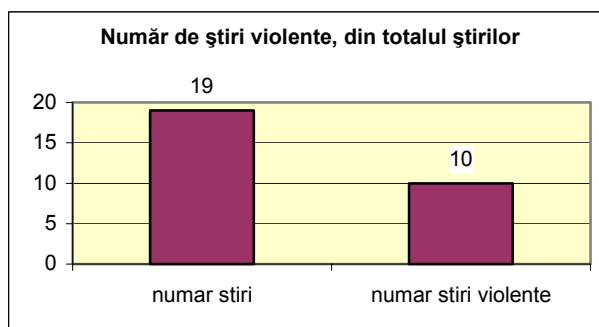
	Nr. de apariții		Durata în secunde
Număr de știri	19	Durata totală știri	1465
Număr de știri violente	10	Durata totală știri violente	844
Pondere știri violente	52,63%		57,61%

În cea de-a doua săptămână, chiar dacă au fost difuzate mai puține știri (93 față de 137), ponderea celor violente este asemănătoare cu cea din prima săptămână.

Zile lucrătoare - Prime time

Week-end - Prime time

TVR 2

Săptămâna 26 iulie – 1 august

Zile lucrătoare

Prime time

	Nr. de apariții		Durata în secunde
Număr de știri	76	Durata totală știri	5405
Număr de știri violente	38	Durata totală știri violente	2673
Pondere știri violente	50%		49,45%

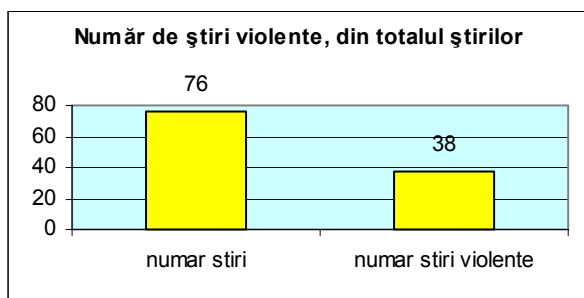
Week-end

Prime time

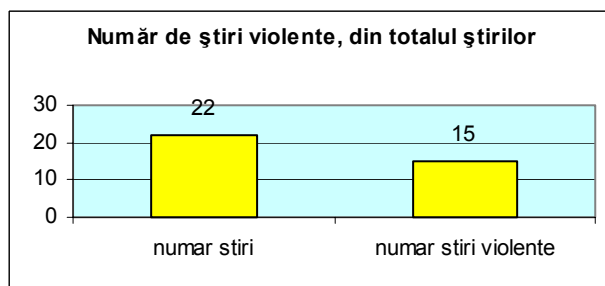
	Nr. de apariții		Durata în secunde
Număr de știri	22	Durata totală știri	808
Număr de știri violente	15	Durata totală știri violente	551
Pondere știri violente	68,18%		68,19%

Pentru TVR2, date indică o pondere de peste 50% pentru știrile violente. Această valoare crește la peste 2 treimi în timpul week-end-ului. În valori absolute, din 76 știri difuzate în cursul săptămânii, 38 au avut un conținut violent, pentru week-end situația fiind următoarea: din 22 știri difuzate, 15 au fost violente.

Zile lucrătoare - *Prime time*

Week-end - *Prime time*

Săptămâna 2 – 8 august

Zile lucrătoare

Prime time

	Nr. de apariții		Durata în secunde
Număr de știri	87	Durata totală știri	6021
Număr de știri violente	26	Durata totală știri violente	1476
Pondere știri violente	29,88%		24,51%

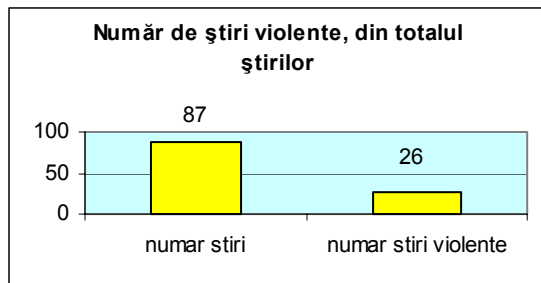
Week-end

Prime time

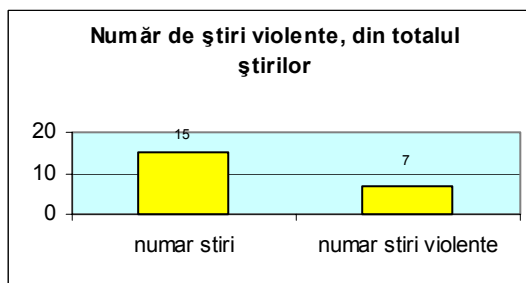
	Nr. de apariții		Durata în secunde
Număr de știri	15	Durata totală știri	590
Număr de știri violente	7	Durata totală știri violente	281
Pondere știri violente	46,66%		47,62%

Spre deosebire de prima săptămână, ponderea știrilor violente este mult redusă, ea nedepășind 30% în timpul zilelor lucrătoare. În week-end însă, cantitatea de violență crește cu peste 50% față de zilele lucrătoare. Pentru TVR2 este definitorie această augmentare a violenței în funcție de zilele săptămânii, situație care s-a întâlnit și în cazul altor canale, dar nu la aceeași intensitate.

Zile lucrătoare - Prime time

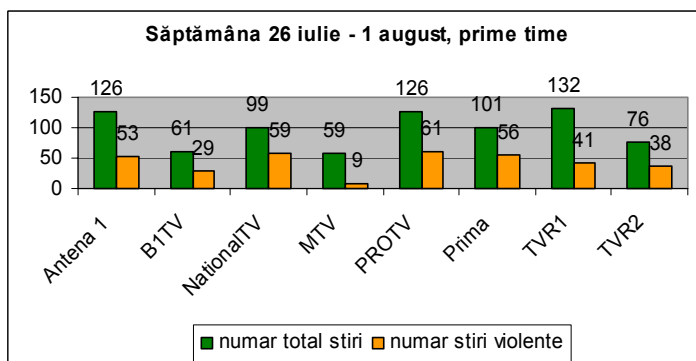
Week-end - Prime time

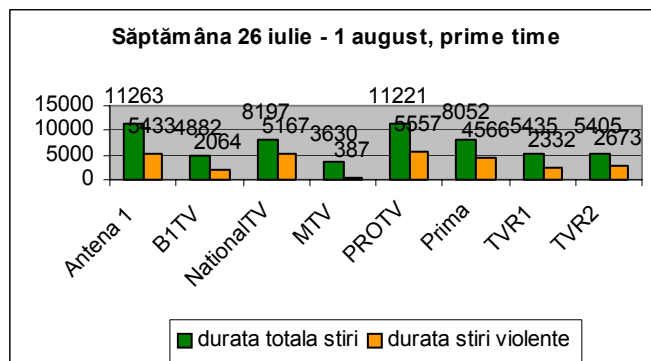
Repartizarea știrilor, din punct de vedere al frecvențelor și duratelor, pe canalele TV

a) Prima săptămână, prime time

Număr

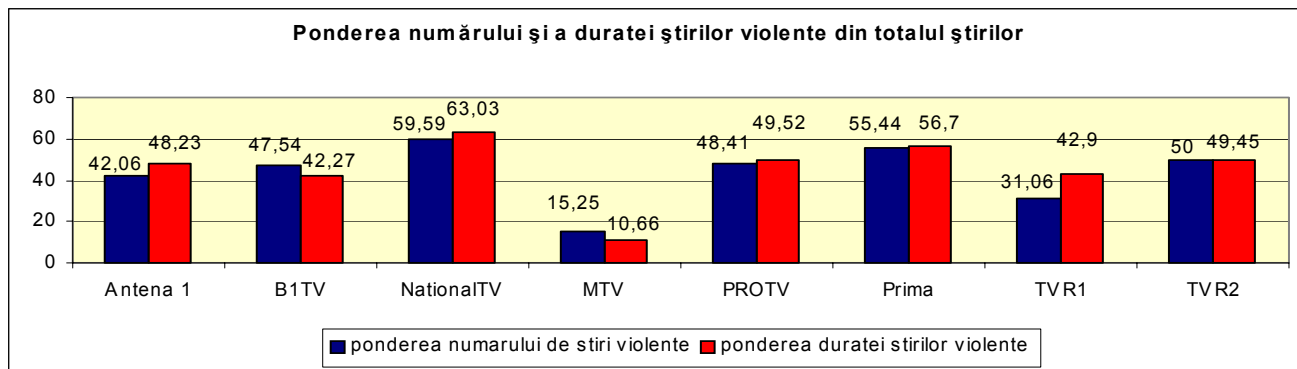
Durăță

În graficul alăturat sunt prezentate toate cele 8 canale analizate, pentru prima săptămână de analiză, în perioada de *prime time*. Alăturarea indicatorului de frecvență pentru toate canalele permite o mai ușoară observare a diferențelor dintre acestea, atât în ceea ce privește datele brute, dat și cele procentuale. Primele locuri în privința numărului de știri violente sunt ocupate, la diferențe foarte mici, de PRIMA, ANTENA1 și PROTV. Pe ultimul loc, cu cele mai puține știri violente, se plasează MTV, poziție previzibilă ținând cont de orientarea canalului. Dintre canalele generaliste însă, cel mai puțin violent se dovedește a fi B1TV, urmat la o diferență destul de mare de TVR2 și TVR1.

Păstrând aceleași coordonate, de săptămână și de interval orar, mutăm analiza asupra duratelor efective, măsurate în secunde. În acest caz locul de lider este luat de PRO TV, urmat la o distanță foarte mică de ANTENA1 (24 de secunde), apoi de NAȚIONAL. Canalele generaliste care au alocat cel mai puțin timp știrilor violente sunt B1TV, TVR1 și TVR2. Remarcăm poziționarea non-violentă a canalului B1TV, atât în ceea ce privește numărul de știri violente, cât și durata efectivă a acestora.

Ponderea numărului și a duratei știrilor violente

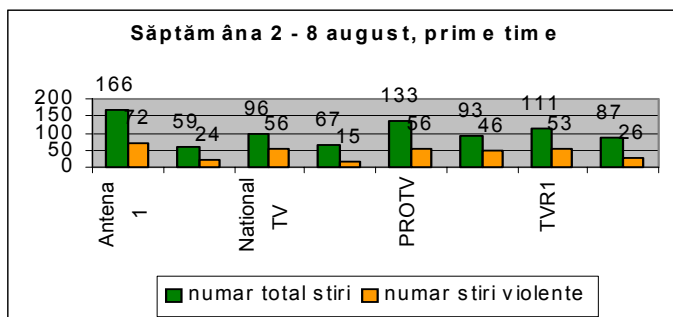

Unul dintre cei mai utili indicatori este „ponderea știrilor de violență”, cu cele 2 tipuri, ponderea numărului și ponderea duratei. Acest indicator permite aflarea proporției știrilor violente din totalul știrilor difuzate, fără să mai țină cont de valorile numerice direct obținute în urma analizei. Diferențele dintre cele două ponderi, în cadrul aceluiași canal, indică o discrepanță între durata unei știri non-violente și una violentă. Cu cât ponderea duratei este mai mare decât ponderea numărului, cu atât durata unei știri violente este mai mare decât durata unei știri non-violente.

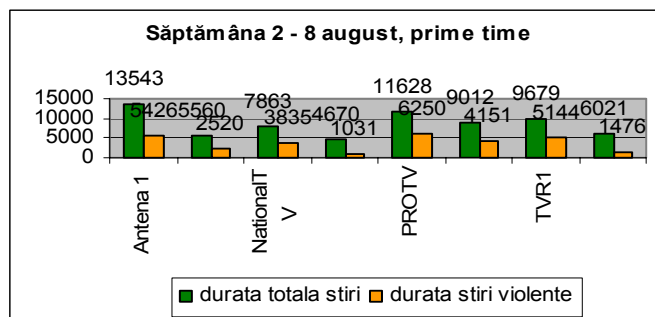
Acestea fiind clarificate, dintre canalele generaliste, cel mai violent se dovedește a fi NAȚIONAL TV, cu o pondere de 60% a violenței. Pe locul 2 este PRIMA, cu 55%, abia în pozițiile 4 și 5 fiind PROTV și ANTENA1. Surprinzător, locul 3 este adjudecat de TVR2, cu un procent de 50%, a cărei justificare rezidă în difuzarea detaliată a dezastrelor naturale petrecute în acea săptămână. Foarte aproape de ANTENA1 se situează B1TV. Ultimul loc, cel ce indică un conținut cât mai scăzut al violenței în emisiunile de știri, este ocupat de TVR1.

b) A doua săptămână, prime time

Număr

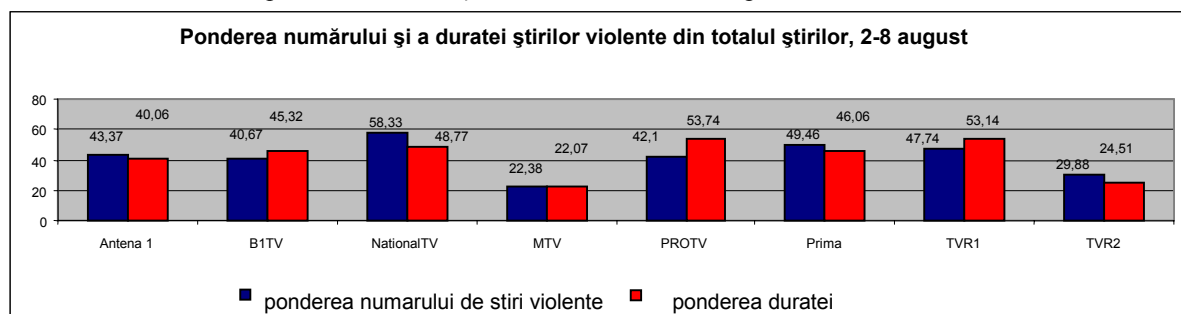

Durată

Pentru cea de-a doua săptămână, lider autoritar după numărul de știri violente este ANTENA1, urmată, la egalitate, de PROTV și NAȚIONAL TV. Foarte aproape de „plutonul fruntaș” se plasează TVR1, în timp ce B1TV și TVR2 sunt „codășele”.

În privința duratelor, lider este PROTV, urmat de ANTENA1 și de TVR1. Cel mai puțin timp alocat știrilor cu conținut violent este în cazul TVR2 și al B1TV. Transformând duratele în secunde obținem următoarele valori: 104 minute de emisie „violentă” pentru PROTV, față de cele 24 ale canalului public.

Pentru săptămâna 2-8 august, lider în ceea ce privește ponderea știrilor violente în cadrul buletinelor informative este, ca și săptămâna precedentă, NAȚIONAL TV. Remarcăm totuși diferența dintre ponderea numărului și a duratelor, acest canal fiind singurul cu o deosebire atât de mare între cei doi indici. PROTV și ANTENA1 se află la jumătatea clasamentului, în care TVR2 se dovedește a fi cea care alocă cel mai puțin timp pentru știrile cu conținut violent.

VIOLENȚA FICTIONALĂ

Măsurarea „violentei ficționale”, comparativ cu ceea ce se numește „violenta reală”, constituie o direcție esențială în studiul violentei televizuale. Evident că, în evaluarea scenelor de violență ficțională, analiza contextelor de semnificare precum și a sensului scenelor violente (legitime, naturale, logice, sau dimpotrivă) prezintă un punct de interes major pentru acest tip de cercetare.

În cadrul acestei cercetări prin violență ficțională s-a înțeles mulțimea tuturor scenelor de violență care apăreau în cadrul unor emisiuni de tip film, fie că era vorba despre filme de cinema sau tele-filme, seriale (românești sau străine), telenovele, soap opera sau sitcom-uri³. Dacă ar fi să operaționalizăm într-un anumit fel această caracteristică, am putea spune că sunt emisiuni de tip film cele care au în spate un script, un scenariu. Prin această operaționalizare s-a lărgit sfera de interes la toate tipurile de filme la, în plus, clipurile muzicale și unele emisiuni de divertisment care se bazează pe scenarii.

Cercetarea a urmărit, pe de-o parte identificarea pentru fiecare canal studiat, a scenelor de violență ficțională, a duratei acestora, calculării ponderii efective pe care o ocupă acestea în raport cu ponderea emisiunilor de tip ficțional, măsurarea frecvenței scenelor cu conținut ficțional per emisiune, toate aceste date fiind calculate pe mai multe intervale de timp (media pentru întreaga perioadă de timp studiată, media zilelor de week-end, media zilelor lucrătoare, pentru fiecare săptămână monitorizată – și la fel, în cazul fiecăreia din cele două săptămâni, repartiția pe week-end și în afara acestuia - pentru intervalele prime-time, post prime time și, dacă este cazul, acces prime-time). Pe de altă parte, cercetarea a avut ca obiectiv identificarea unor date cu caracter calitativ în ceea ce privește violența, atât cea reală, cât și cea ficțională.

Astfel că s-a urmărit identificarea unor tipologii ale actelor de violență, în cazul nostru ficțională, mediatizată, realizarea unor „portrete robot” ale victimelor și agresorilor mediatizați, și nu în ultimul rând, cercetarea stilului în care a fost mediatizată violența, a contextelor de semnificare, precum și a semnificării actelor de violență corelată cu intensitatea negativității acestora.

Acesta este un raport preliminar și va conține preponderent date despre prima parte, cea cantitativă, a cercetării. Raportul final va veni însă cu adaosul calitativ care va întregi studiul violentei.

Date fiind obiectivele urmărite, rezultatele cercetării sunt următoarele:

Durata și frecvența actelor de violență ficțională

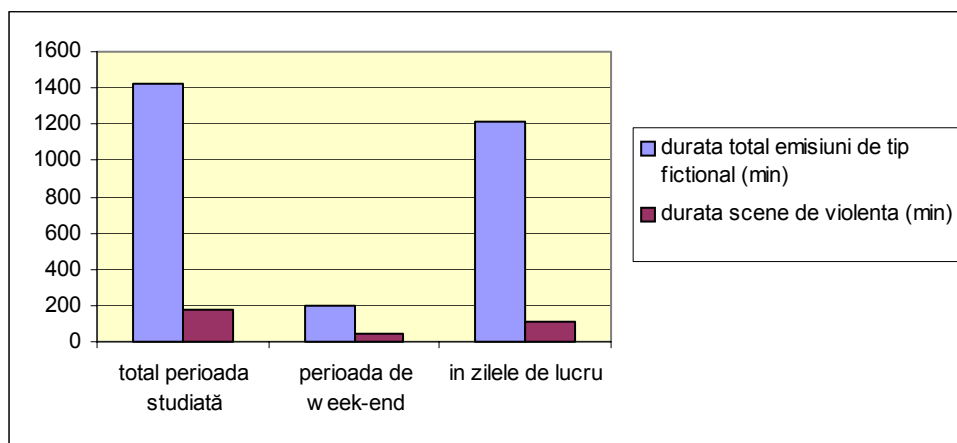
În ceea ce privește durata mediatică a actelor de violență, prezentate în registrul ficționalului, precum și a ponderii pe care o reprezintă aceasta din durata totală a emisiunilor de acest tip (în speță, a filmelor, cu specificațiile de mai sus), în urma analizei de conținut și semio-discursive, s-au constatat următoarele date, în funcție de canal, perioadă de timp și intervale orare.

TVR1

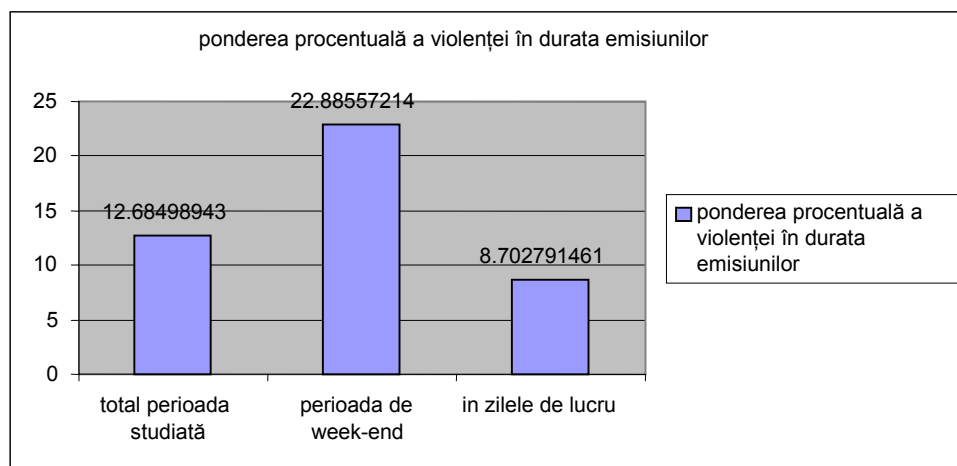
În perioada monitorizată, ultima săptămână din iulie și prima săptămână din august 2004⁴, TVR1 a difuzat 32 de filme în care au fost prezentate acte de violență, durata totală a acestor filme fiind de 1.419 minute. În cadrul acestora, au existat 356 de scene care conțineau violență, cu o durată totală de 10.751 secunde (aproximativ 180 minute). Repartizate după criteriul zile lucrătoare - zile de week-end, situația se prezintă în felul următor: în zilele de week-end, din durata totală de 201 minute, a emisiunilor de acest tip monitorizate, 46 de minute au conținut scene de violență, în timp ce, în zilele de lucru, din totalul de 1.218 minute cu conținut ficțional 106 minute au fost găsite ca prezentând acte de violență.

³ Măsurarea s-a efectuat diferențiat, pe genuri de filme. Raportul de față se constituie ca un raport preliminar asupra acestei cercetări și, din constrângeri de spațiu redacțional, nu face referiri la această diferențiere, urmând ca, în raportul final, să fie introduse și analizate aceste date.

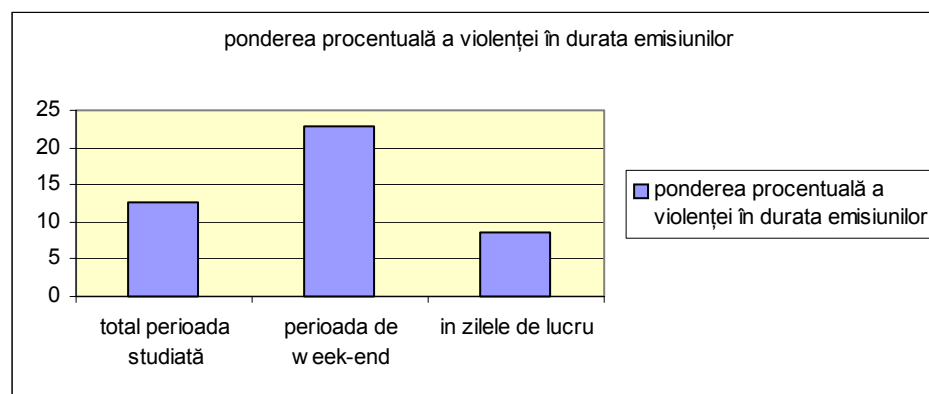
⁴ Datele pentru cercetare au fost culese pe parcursul a două săptămâni, așa cum am arătat și mai sus. Totuși, analiza violentei ficționale o vom face, în acest raport preliminar, din perspectiva a trei intervale temporale: întreaga perioadă a studiului, însemnând media pe cele două săptămâni, perioada de week-end, cuprinzând media pentru cele două zile de sâmbătă și cele două zile de duminică prinse în eșantionul cercetării și, în fine, zilele lucrătoare, prin care, la fel, se înțelege media pentru zilele lucrătoare din cele două săptămâni. Raportul final va avea însă, pe lângă aceste date, și analize ale datelor per săptămână.

Aceasta înseamnă că există diferențe între rapoartele durată totală emisiune / durată scene de violență din zilele de week-end și din zilele de lucru. Cifrele ne arată că aceste rapoarte variază destul de semnificativ, după cum ne-o arată și graficul următor:

În ceea ce privește numărul mediu de scene cu conținut violent /emisiune (11,4) în întreaga perioadă monitorizată, precum și, în mod diferențiat pe perioada de week-end și pe perioada zilelor lucrătoare, analiza ne-a relevat faptul că, în cazul canalului TVR1, în perioada de week-end, este mai frecventă violența fictională (14), decât în zilele lucrătoare (10,3). Acest lucru se poate observa și din graficul de mai jos.

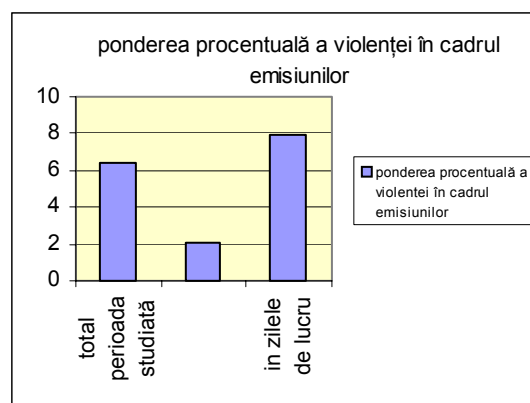
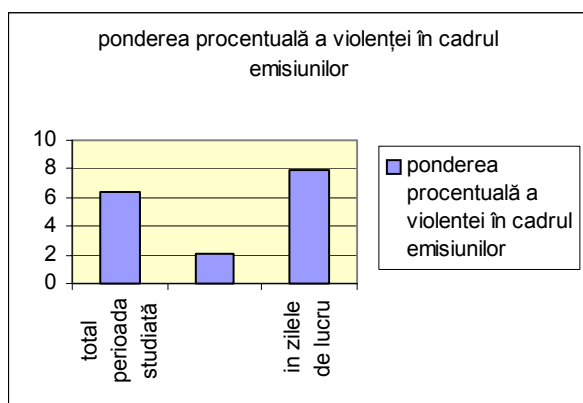
O altă constatare care poate prezenta interes este aceea că, cel puțin în perioada monitorizată, dar probabil că această constatare este valabilă în general, sunt mai frecvente actele de violență în emisiunile post prime-time, decât cele din perioada Prime-Time⁵.

⁵ Intervalul de timp pe care s-a făcut monitorizarea nu a cuprins și emisiunile de tip fictional care apar în perioada anterioară prime-time-ului. Pentru acest segment de timp au fost monitorizate doar emisiunile de tip jurnal (PRO TV și Antena 1, orele 17 și Prima TV, orele 18).

Astfel, dacă, la nivel general, pentru întregul interval monitorizat, o scenă de violență apărea la 239 secunde, pentru perioada prime-time o scenă de violență apare la un interval mai mare de timp (252 secunde), iar pentru perioada post prime-time, o scenă de violență apare la doar 221 secunde. Deși cifrele pot părea că nu spun mare lucru, dat fiind diferențele care pot părea mici, totuși fenomenul de care ele dau seamă este de luat în seamă, el putând fi explicat și prin reglementările CNA care restricționează difuzarea emisiunilor cu grad ridicat de violență la anumite ore.

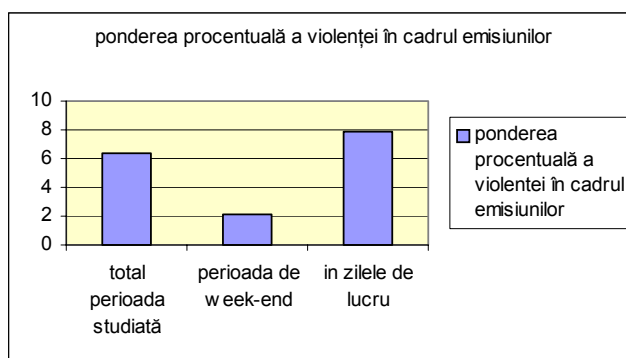
TVR2

În cazul Canalului doi al Televiziunii Române, în cele 50 de emisiuni ficționale difuzate, cu o durată totală de 2.019 minute, au apărut 243 de scene de violență, ceea ce înseamnă că, la aproximativ 498 de secunde avem de-a face cu o scenă de violență. Am putea spune că, față de TVR1, TVR2 este mult mai soft, scenele de violență fiind de peste două ori mai rare. Și în acest caz, dacă facem distribuția mediatizării violenței ficționale în funcție de zile lucrătoare - zile de week-end, avem:

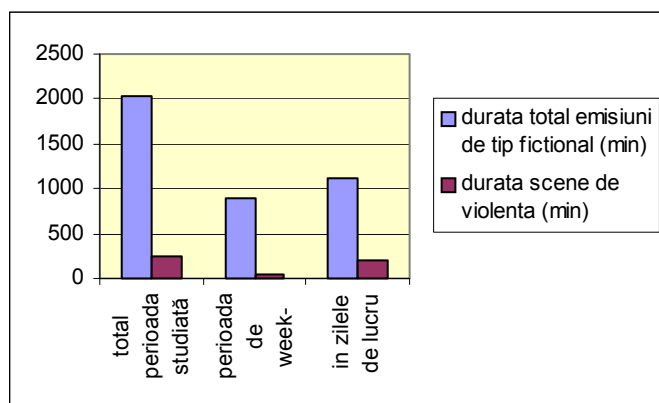
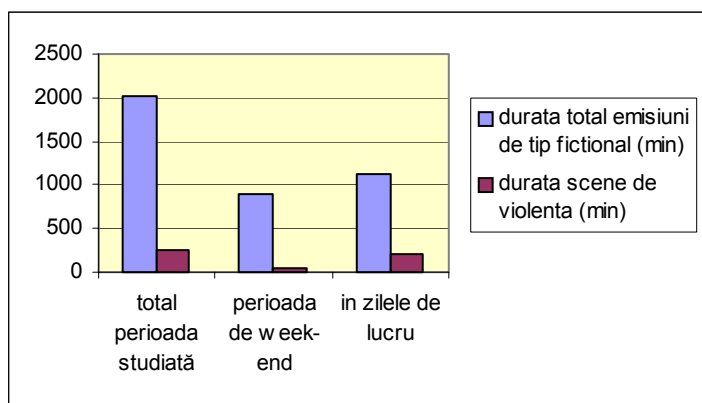
Se observă că și în ceea ce privește ponderea violenței în cadrul emisiunilor ficționale, canalul TVR2 se diferențiază de TVR1. Astfel, în timp ce pe TVR1 ponderea violenței este vizibil mai mare în zilele de week-end, față de zilele lucrătoare (22.89% față de 8.7%), pe TVR2 situația se schimbă radical, în zilele lucrătoare ponderea procentuală a violenței în emisiunile care fac pentru moment obiectul nostru de interes fiind de 3,77 ori mai mare decât în zilele de week-end.

Ca frecvență însă, tot în cazul canalului 2 al televiziunii publice, datele privind frecvența medie a scenelor violente / emisiune ficțională (de tip film), pe perioadă totală, zile week-end și zile lucrătoare ne-au relevat următoarele:

Nici de data aceasta lucrurile nu s-au păstrat la fel ca pe TVR1, în ceea ce privește tendința, aceasta însemnând că frecvența medie a violenței ficționale / emisiune este mai mică în week-end decât în zilele lucrătoare, diferența resimțindu-se și în ceea ce privește proporția cu care diferă (de 2,58 în cazul TVR2, față de doar 1,35 la TVR1). Diferența de rapoarte este relevantă în măsura în care ne arată că TVR1 este un canal mult mai echilibrat în mediatizarea violenței ficționale pe cele două segmente de timp (zile week-end/zile lucrătoare), în timp ce canalul TVR2 este relativ ne-echilibrat, în zilele de lucrătoare transmițând cu mult mai multe filme și seriale care conțin scene de violență decât în zilele de week-end.

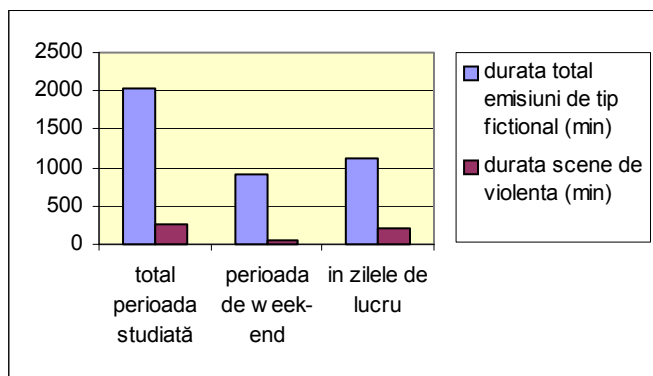
PRO TV

Din totalul de 2.022 minute de difuzare a unor emisiuni de tip ficțional, 250 minute au avut conținut violent, din care 52 minute în perioada de week-end (din 899 minute de emisiune transmise în acest segment de timp) și 198 minute a fost durata scenelor de violență care au putut fi vizionate, în perioada monitorizată, în cadrul zilelor de lucru (din 1.123 minute).

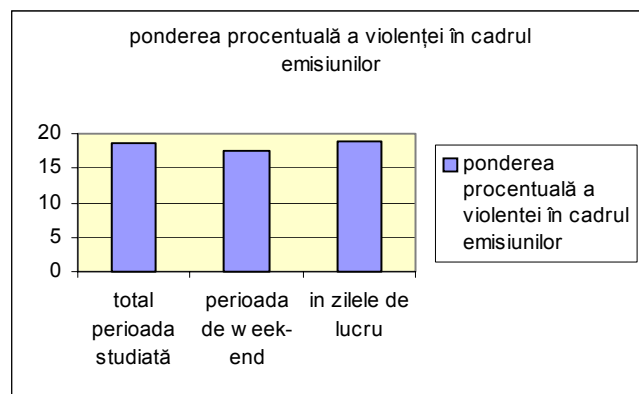
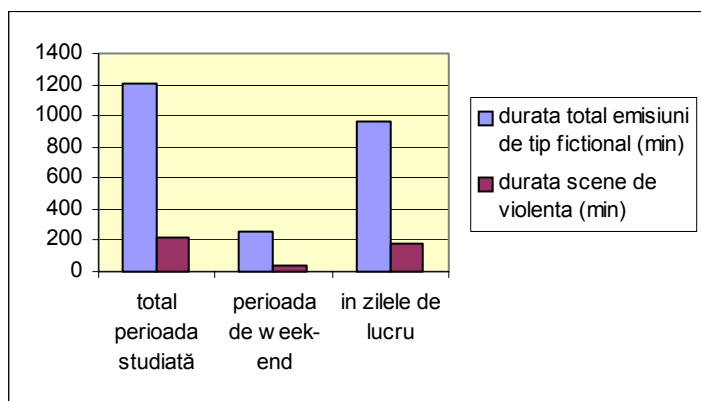
În ceea ce privește ponderea procentuală pe care o reprezintă durata scenelor de violență din durata totală a respectivelor emisiuni, situația stă oarecum asemănător, din punctul de vedere al tendinței generale și nu al cifrelor, cu cea întâlnită la canalul TVR2: de această dată, raportul dintre ponderea violenței din zilele de lucru față de și ponderea din zilele de week-end fiind de 3,04 mai mare. Astfel canalul PRO TV se dovedește a fi ceva mai echilibrat în ceea ce privește violența ficțională transmisă în week-end raportat la cea transmisă în timpul săptămânii, nefiind însă la fel de echilibrat ca TVR1.

Dacă ar fi să raportăm frecvența medie a scenelor de violență / emisiune, vom avea situația prezentată în graficul următor:

După cum se poate observa și din graficul de mai sus, în acest aspect al cercetării, structura datelor obținute este asemănătoarecu cea obținută în cazul TVR2. dar această asociere se poate păstra doar la nivel de structură, datele în cifre relevând faptul că PRO TV-ul are de, aproximativ, trei ori mai multe scene de violență ficțională /emisiune (ca medie pentru întreaga perioadă monitorizată) față de TVR2. această frecvență medie în cazul PRO TV-ului este, deși mai mare, relativ comparabilă cu cea întâlnită în cadrul canalului TVR1 (diferă la cele două canale structura împărțirii acestei frecvențe pe zile de week-end și zile lucrătoare).

ANTENA 1

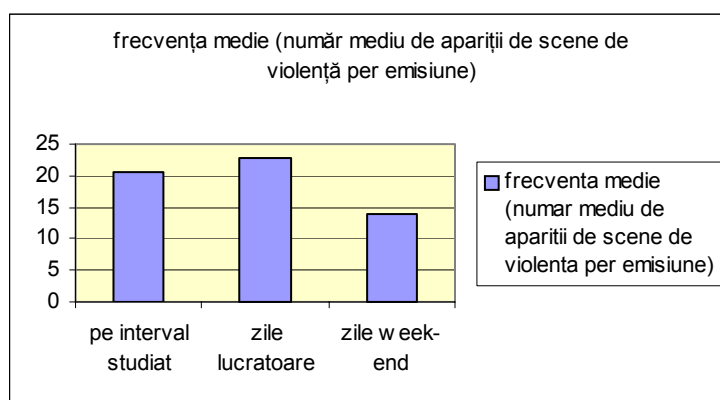

Durata totală a emisiunilor, în registrul ficționalului, care au fost difuzate, în perioada monitorizată, pe canalul Antena1 a fost de 1.211 minute, dintre care 224 au avut conținut violent. Repartiția pe cele două perioade după care am structurat întregul interval de timp, arată în felul următor: 251 minute de emisiuni din care 44 cu conținut violent în perioada week-end-ului, respectiv 960 minute din care 181 cu violență în timpul săptămânii.

Privite sub aspectul ponderii procentuale pe care o reprezintă durata scenelor de violență raportat la durata întregii emisiuni, datele de mai sus relevă faptul că, și în acest caz, în perioada de week-end este semnificativ mai mică ponderea violentei în emisiunile ficționale decât în cursul zilelor lucrătoare din săptămână.

După cum se poate observa foarte limpede din diagramă, canalul Antena 1 pare a fi cel mai echilibrat canal, cel puțin până la acest moment, în ceea ce privește mediatizarea diferențiată a violentei ficționale în timpul săptămânii și în perioada de week-end. Raportul dintre cele două fiind aproape unitar (1,07).

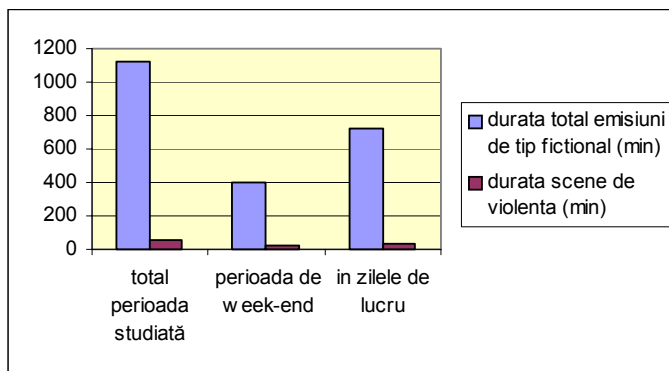
În ceea ce privește frecvența scenelor violente situația este următoarea:

Dacă raportăm însă frecvența medie a scenelor de violență din timpul săptămânii la frecvența medie din timpul week-end-ului, datele nu mai sunt atât de echilibrate, ele fiind însă comparabile, pe același palier cu cele aflate în cazul PRO TV-ului. Astfel, dacă acest raport este la Antena 1 în jurul valorii de 1,63, în ceea ce privește PRO TV-ul același raport ia valoarea de 1,54. Acest lucru înseamnă că ambele canale au cam aceeași structură de repartizare a frecvenței violenței ficționale pe cele două intervale de timp. Cu alte cuvinte, deși, ca durată, canalul PRO TV transmite de trei ori mai multă violență în zilele lucrătoare față de cât transmite pe perioada week-end-ului, ca frecvență, nu transmite decât de 1,54 de ori mai multă violență în perioada de luni până vineri decât în perioada de week-end. Explicația ar putea fi aceea că, în cazul canalului PRO TV, scenele de violență ficțională transmise în perioada week-end-ului sunt mult mai extinse ca durată decât cele transmise pe parcursul săptămânii. În cazul Antena1, lucrurile se schimbă dat fiind că raportul frecvențelor (frecvența medie pe zile lucrătoare / frecvența medie pe zile de week-end) este mai mare decât raportul dintre duratele scenelor de violență pe aceleași perioade de timp (1,63 față de 1,07). Deși diferența dintre ultimele două procente este mică, ea este relevantă în măsura în care denotă tendința inversă, a canalului Antena 1 de a transmite în zilele lucrătoare scene de violență cu durată mai mare decât cele din perioada week-end-ului.

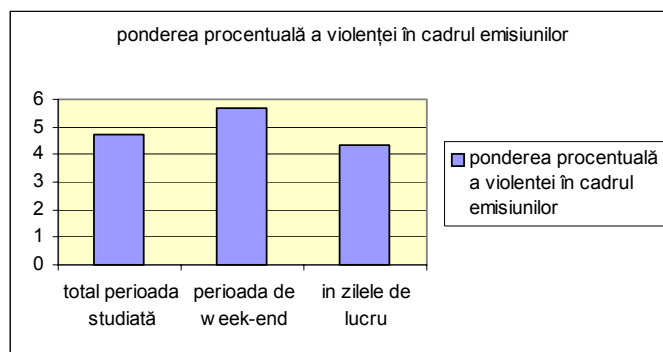
B1 TV

Canalul B1 TV este, până la acest moment, canalul cu cea mai mică pondere a violenței ficționale.

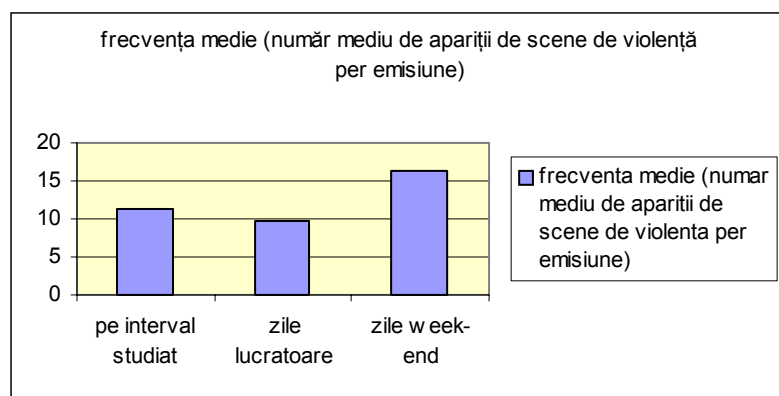

Astfel datele obținute în urma monitorizării ne arată faptul că pentru întreaga perioadă monitorizată emisiunile de tip ficțional au însumat 1.120 minute dintre care 53 au avut un conținut violent. Aceste minute au fost repartizate astfel: în perioada de week-end, au fost 403 minute de emisiune de tip film, din care 23 cu violență, în timp ce, în cursul săptămânii canalul a transmis 717 minute, dintre care, violente au fost 31 minute.

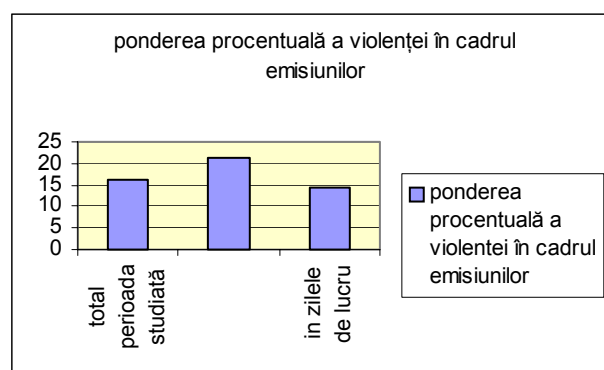
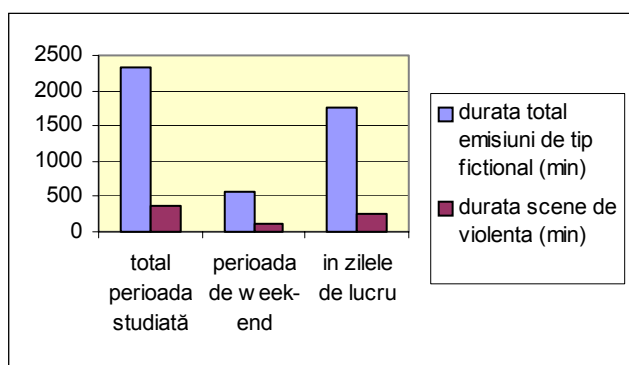
Cifrele care arată ponderea violenței ficționale în cadrul emisiunilor din respectivul registru, sunt, ca valoare, cele mai mici întâlnite până acum (relativ la canalele deja analizate) iar, în ceea ce privește structura, acestea sunt comparabile cu cele aflate în cazul canalului TVR1, evidențiind astfel o valoare mai mare a ponderii duratei violenței în perioada week-end-ului față de ponderea duratei violenței pe perioada zilelor din cursul săptămânii.

Și în ceea ce privește frecvența medie a scenelor de violență / emisiune studiată, în cazul canalului B1 TV, perioada de week-end este mai „bogată” în scene de violență decât perioada care cuprinde zilele lucrătoare. Mai mult, pe acest palier al frecvențelor, raportul dintre perioada de week-end / zile lucrătoare este mai mare (având valoarea de 1,68) decât același raport calculat însă în ceea ce privește ponderea violenței în cadrul emisiunilor ficționale, aici raportul fiind de 1,32. Acest lucru ne indică faptul că, și în cazul B1 TV, dezechilibru cu care transmite scene de violență ficțională, în perioada de week-end și în afara acesteia este mai mare în ceea ce privește frecvența decât în ceea ce privește ponderea. De unde se poate deduce că, deși mai puține, scenele de violență din zilele lucrătoare sunt mai lungi ca durată. Aceiași situație am mai întâlnit-o la Antena 1, unde la fel, scenele de violență ficțională transmise în timpul week-end-ului au o durată mai mică decât cele transmise în zilele de lucru.

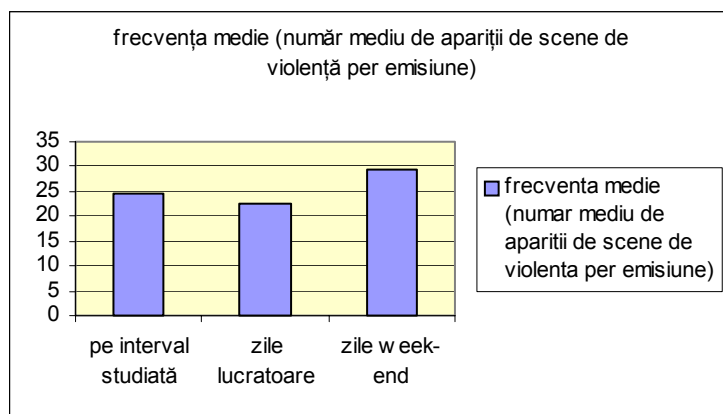
NAȚIONAL TV

Dintre toate canalele generaliste studiate (TVR1, TVR2, PRO TV, Antena 1, B1 TV și Național TV), canalul Național TV a fost cel care, pe perioada monitorizării, a difuzat cel mai mult, ca durată, emisiuni de tip ficțional (cu 2.324 minute). Și în ceea ce privește conținutul de violență ficțională transmis pe parcursul întregii perioade monitorizate, Național-ul nu se află în fruntea listei, cu 372 minute. Repartizarea acestor minute pe cele două intervale de timp pe care am structurat cercetarea (este vorba de împărțirea pe zile de lucru, zile de week-end) arată în felul următor:

Totuși, ca pondere a scenelor de violență, respectivul canal pierde locul fruntaș, plasându-se undeva între Antena 1 și PRO TV. Comparăția cu cele două se oprește însă aici deoarece, ca structură a acestei ponderi, Național seamănă cu B1 TV și TVR1, având o pondere mai mare a violenței ficționale în perioada week-end-ului (de 1,49 de ori mai multă), față de zilele lucrătoare.

În ceea ce privește frecvența medie cu care aceste scene cu conținut violent apar în cadrul unei emisiuni, datele obținute plasează din nou canalul Național TV în fruntea clasamentului pentru televiziunile generaliste.

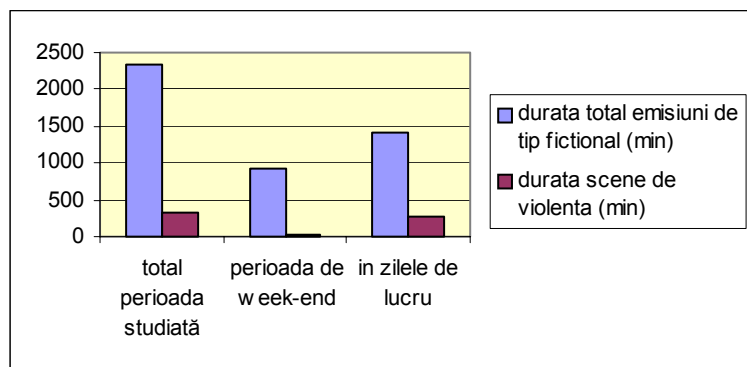

Astfel, în acest caz avem, în medie, aproximativ 25 de apariții de scene violente per emisiune de tip film, fiind urmat la destul de mare distanță de Antena 1 cu 20,49 scene de violență/emisiune ficțională.

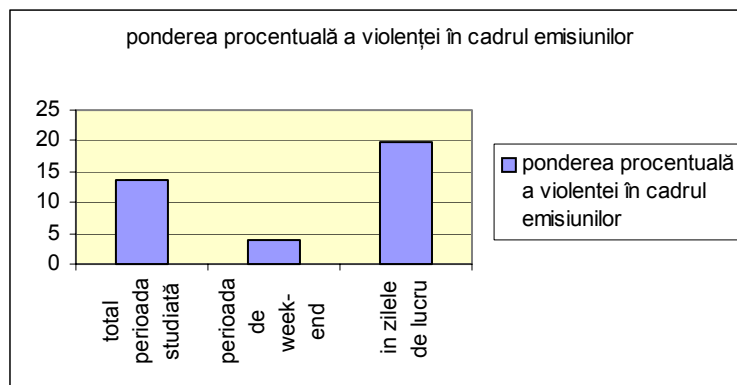
Ca structură însă, diagrama frecvențelor violenței, în cazul Național, se aseamănă cu cele întâlnite la TVR1 și B1 TV, la toate acestea frecvența violenței în timpul week-end-ului fiind mai mare decât cea din timpul zilelor lucrătoare. Un alt indicator care evidențiază Național-ul printre celelalte canale TV generaliste este cel care măsoară, ceea ce noi am numit, echilibrul în mediatizarea violenței ficționale în cele două intervale de timp care ne-au structurat analiza. Acest indicator are cea mai mică valoare (1,29) în cazul de față, relevând deci mediatizarea cea mai echilibrată a violenței ficționale (chiar dacă și cea mai mare!) în perioada de week-end față de cea din cursul săptămânii.

PRIMA TV

Ultimul canal TV generalist aflat în eșantionul nostru, Prima TV, se află la egalitate cu Național TV (cu 2.324 minute) plasându-se deci și el, în fruntea clasamentului, în ceea ce privește durata de emisiuni de tip ficțional transmise în perioada în care s-a realizat cercetarea. Ca durată de transmitere efectivă a scenelor de violență ficțională, Prima se află pe locul doi, în urma Național-ului. Mai mult, se diferențiază de acesta din urmă și în ceea ce privește repartitia duratelor pe perioadă de week-end și în afara acesteia, așa cum se poate observa și din graficul de mai jos:

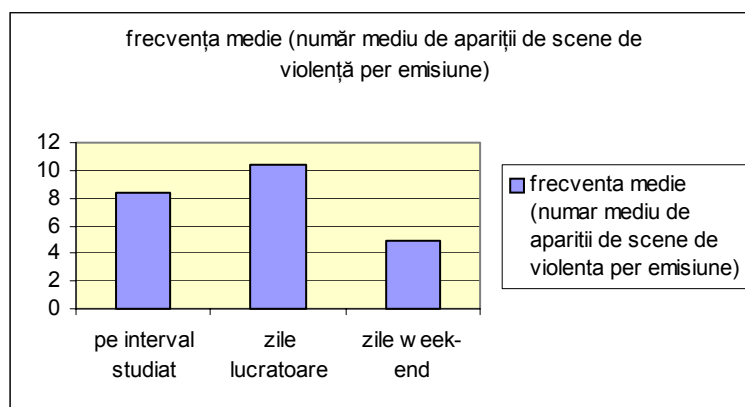

Nici ca pondere a violenței în cadrul emisiunilor, Prima nu se află în fruntea clasamentului, per întreaga perioadă a eșantionului, ponderea medie a violenței, ca durată, fiind întrecută de Național TV și Antena 1, și urmată de TVR1, PRO TV, TVR2 și B1 TV. Ca tendință a modului de mediatizare a violenței ficționale, Prima TV se aseamănă cu TVR2, PRO TV și Antena 1, toate manifestând o tendință de a transmite o pondere mai mare a violenței ficționale în zilele de luni până vineri, față de perioada de week-end.

Trebuie remarcat însă faptul că, atunci când spunem că este mai multă violență, ca pondere, în timpul zilelor de lucru, ne referim, în cazul canalului Prima la de 5,02 ori mai multă astfel de violență. Din acest punct de vedere, Prima este cel mai dezechilibrat canal TV de tip generalist (am văzut mai sus că Antena 1, cu raportul de 1,07 între ponderea violenței din week-end față de cea din timpul săptămânii este cel mai echilibrat).

Și în cazul structurării frecvențelor medii pe cele două intervale de timp, Prima TV se aseamănă cu TVR2, PRO TV și Antena 1, din nou existând tendința difuzării violenței ficționale mult mai frecventă în zilele lucrătoare față de zilele de week-end.

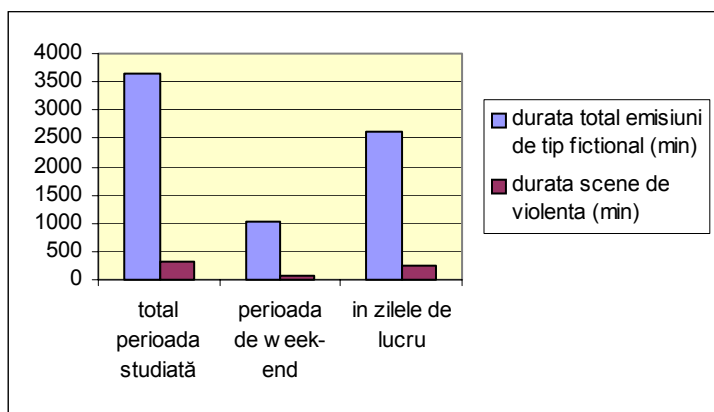

Astfel, dacă în zilele lucrătoare canalul Prima TV difuzează emisiuni de tip ficțional care au, în medie 10,39 scene de violență, în perioada week-end-ului, emisiunile sunt în mod sensibil mai puțin violente, având, în medie, 4,93 scene de violență. Deși pare o frecvență medie de difuzare a violenței foarte scăzută, în cadrul zilelor de week-end, în cazul canalului Prima, totuși nu este cel mai „soft” canal generalist din acest punct de vedere, fiind întrecut de TVR2 care difuzează, în aceeași perioadă doar, aproximativ, 2,41 scene de violență per emisiune de tip ficțional. Abia apoi urmează Prima, la mare diferență urmează PRO TV-ul, Antena 1 și TVR1, la egalitate acestea două, B1 TV și, în coada listei, Național, care transmite cele mai violente, din punctul de vedere al frecvențelor, emisiuni ficționale (având în medie 29,25 de scene de violență per emisiune!).

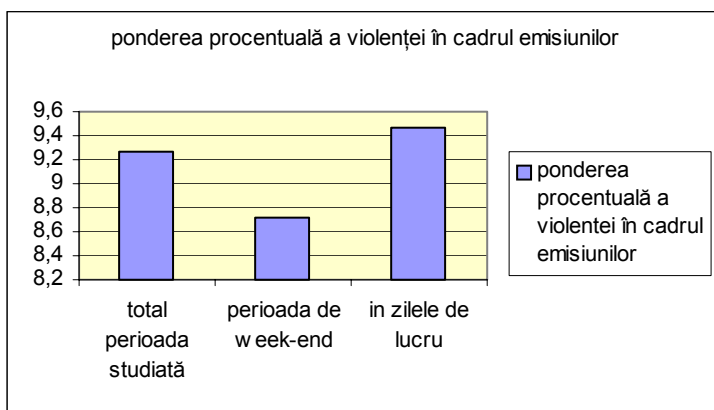
ACASĂ TV

Trecând acum de la canalele TV generaliste la canalele „specializate”, tematice, cum le numește Dominique Wolton (și pe care, acesta din urmă le denunță⁶ ca fiind atomizante la nivel social, realizând o „ghetoizare” a

publicului) datele despre violență ficțională se modifică, cum este și normal, în funcție de specificul canalului. Astfel că nu ne miră, dată fiind identitatea asumată a canalului, faptul că Acasă TV are cea mai mare durată de transmitere a emisiunilor de tipul care ne interesează la acest nivel, însumând, pentru perioada monitorizată 3.629 de minute. Dintre acestea, 336 de minute sunt cu conținut violent, repartitia lor pe cele două perioade arătând în felul următor:

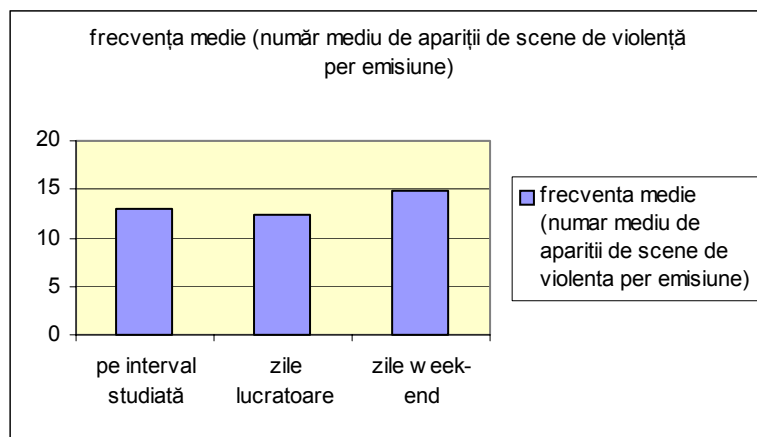

Ca pondere procentuală a duratei violenței ficționale din durata medie a unei emisiuni, canalul Acasă este comparabil cu televiziunile generaliste, fiind (cu 9,25% pondere a violenței) undeva spre mijlocul palierului (care se întinde de la B1TV, cu media de 4,73 % pondere a violenței / durată emisiune, la Antena 1 care transmite în medie 18,49% scene de violență din emisiuni de tip ficțional). Din punct de vedere al echilibrului cu care acest canal mediatizează violența ficțională, în mod diferențiat, pe perioada de week-end și în timpul zilelor lucrătoare, valoarea raportului arată că avem de-a face cu un canal echilibrat, în care, în zilele de lucru este prezentă de 1,08 ori mai multă violență ficțională decât la sfârșitul săptămânii, ceea ce poate fi considerat, fiind un raport aproape unitar, neglijabil.

⁶ Dominique Wolton, *Eloge dugrand public*, Flammarion, 1990.

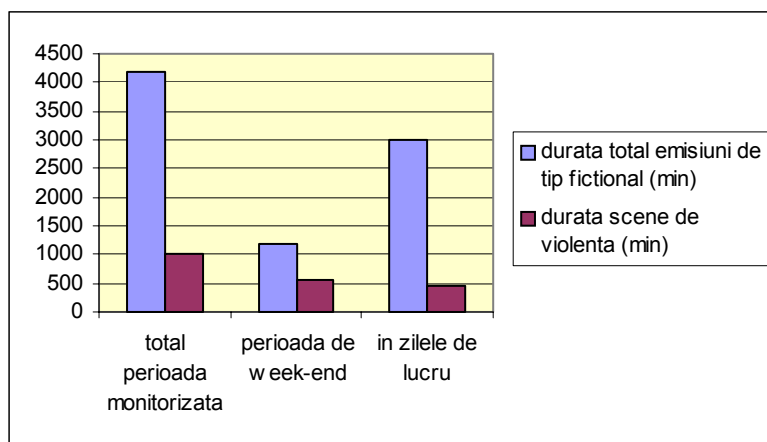
Ca frecvență medie a scenelor de violență din timpul unei emisiuni, din nou situația este oarecum comparabilă cu cea întâlnită în cazul emisiunilor de tip ficțional difuzate de televiziunile generaliste, având, pentru întreaga perioadă monitorizată, o valoare ce o plasează la mijlocul intervalului între care s-a găsit, în urma monitorizării, că variază frecvența violenței ficționale pe respectivele canale. Ceea ce este interesant de observat la acest canal este faptul că dacă, în ceea ce privește ponderea violenței per emisiune, în zilele de lucru, aceasta are o valoare mai mare, deși doar ușor mai mare, totuși, în ceea ce privește frecvența scenelor de violență ficțională per emisiune, zilele lucrătoare sunt cele în care se întâlnesc cele mai violente emisiuni (adică cu cele mai multe scene violente/emisiune).

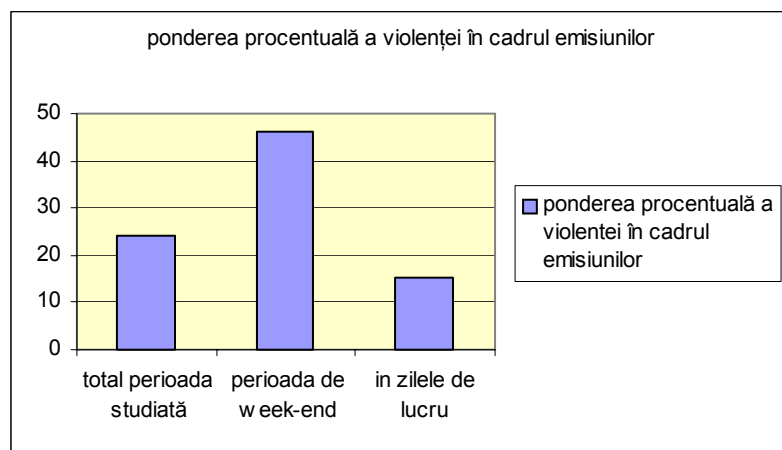
Mai mult, dacă ar fi să comparăm raportul dintre frecvențe, canalul Acasă nu se mai dovedește la fel de echilibrat, emisiunile din timpul week-end-ului fiind având de 1,19 ori mai multe scene de violență decât cele transmise în zilele lucrătoare.

ATOMIC TV

Definit ca fiind tot un canal specializat, de data asta unul muzical, Atomic TV, are câțiva indicatori care îl evidențiază în peisajul canalelor monitorizate. Astfel, în primul rând are cea mai mare durată de transmitere a emisiunilor de tip ficțional (fiind găsit cu 4.200 de minute de emisiuni de acest tip). Dintre acestea aproape un sfert conțin violență, sub o formă sau alta. Distribuția pe zile de lucru – zile de week-end a acestor minute de emisie generală și a minutelor de violență arată în felul următor:

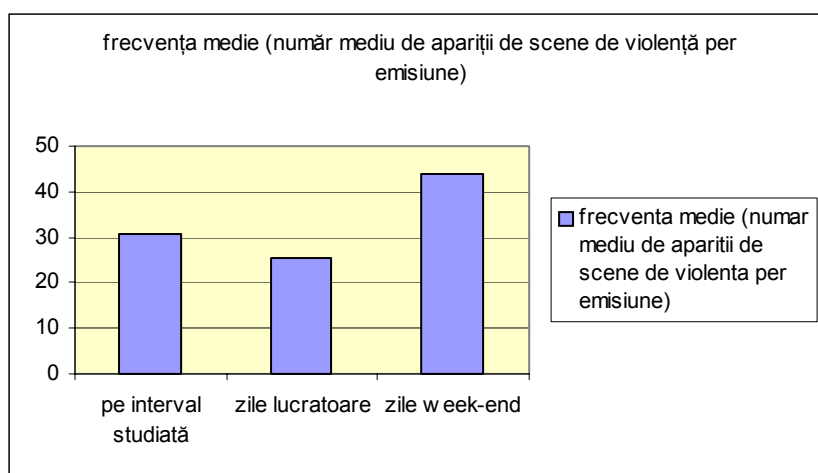
După cum deja s-a putut intui din graficul de mai sus, ponderea violenței ficționale în cadrul duratei totale a unei emisiuni medii, variază foarte mult între perioada de week-end și zilele de lucru, mergând chiar de la 15,43% durata violenței în cadrul unei emisiuni în zilele de lucru la 46,16% de violență din durata unei emisiuni medii. Ca reprezentare grafică, această variație arată în felul următor:

Astfel, cifra indicatorului care urmărește echilibru cu care canalul respectiv difuzează violența în cele două perioade ale eșantionului nostru de timp, este, în cazul lui Atomic egală cu trei, ceea ce relevă un canal dezechilibrat, care, în perioada de week-end transmite cu de trei ori mai multă violență, ca durată, decât în restul zilelor.

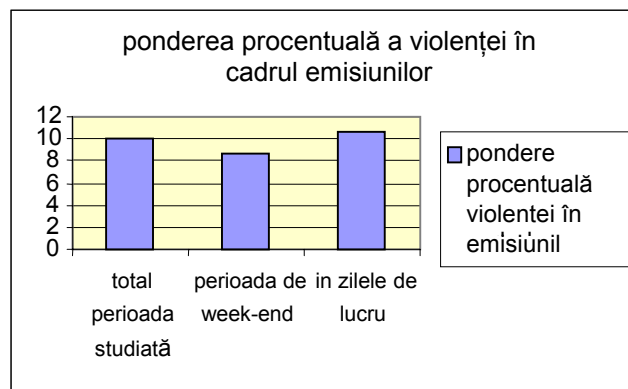
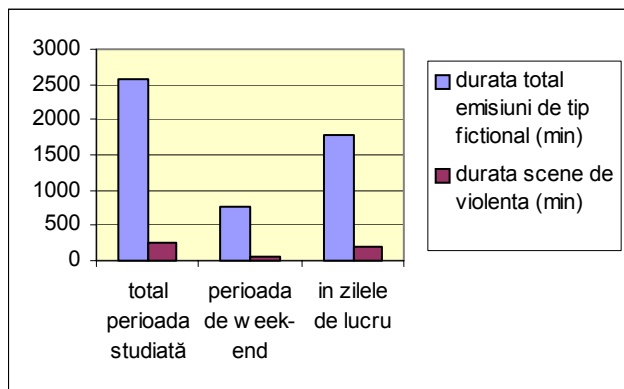
Nu putem să nu observăm faptul că aceste cifre mari (aproape un sfert din timpul de emisie general, canalul Atomic transmite scene cu conținut violent!) sunt cu atât mai îngrijorătoare cu cât, fiind un canal specializat, are un public țintă foarte bine definit, printre adolescenți și tineri, ceea ce face ca tocmai segmentul cel mai sensibil de populație să fie direct expus, chiar vizat, de acest mesaj cu caracter prejudiciabil.

Și în ceea ce privește frecvența scenelor violente în cadrul unei emisiuni medii, Atomic-ul se distanțează mult de celelalte televiziuni, atât cele generaliste, cât și Acasă, ca televiziune tematică, având, în medie, pentru întreg intervalul monitorizat, 30,8 scene de violență ficțională / emisiune. La fel ca în cazul ponderilor, zilele de lucru sunt, și în ceea ce privește frecvențele, mult mai violente decât zilele lucrătoare (cu 43,8 apariții per emisiune, față de 25,54 apariții per emisiune).

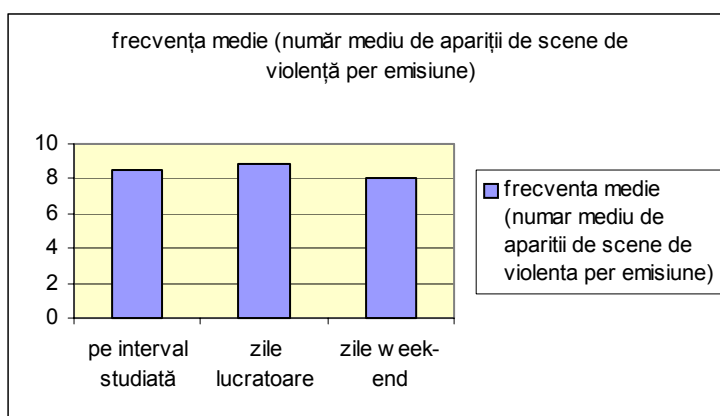
MTV

Ultimul canal cuprins în eșantionul nostru este tot un canal muzical, fiind, din acest punct de vedere comparabil cu Atomic-ul analizat mai sus. Datele obținute în urma monitorizării relevă însă existența unor diferențieri între cele două. Astfel că MTV-ul transmite, pe lângă emisiuni de tip ficțional, și emisiuni în care apar scene de violență reală. Din total perioadă monitorizată (însușind 4.200 minute), MTV transmite doar 2.367 minute de emisiune în registrul ficționalului, dintre care 260 minute au conținut de violență. Repartiția pe cele două perioade care structurează eșantionul nostru de timp este următoarea:

Și ca structură a repartizării ponderii violenței ficționale pe cele două intervale de timp, cazul MTV-ul diferă de cel al Atomic-ului, transmițând mai multă violență ficțională, ca pondere procentuală din durata emisiunilor, în zilele de lucru și mai puțină în timpul week-end-ului. Diferența este însă relativ mică, zilele de lucru fiind, pe acest palier, de 1,24 de ori mai violente decât celelalte zile.

Se păstrează, în cazul MTV-ului aceeași structură și în ceea ce privește frecvența scenelor de violență pentru cele două perioade. Astfel că zilele lucrătoare sunt mai violente și ca frecvență a violenței, nu numai ca pondere, decât restul zilelor, anume, sunt mai violente de 1,10 ori. Se vede din aceasta că, fie că privim din perspectiva ponderii violenței în cadrul unei emisiuni medii, fie că privim din perspectiva frecvenței medii a violenței, canalul MTV este mult mai echilibrat în transmiterea diferențiată a violenței ficționale în cele două intervale temporare decât canalul Atomic.

CONCLUZII GENERALE

În esența lor, rezultatele investigației noastre sunt similare cu cele ale altor cercetări din diferite țări fie SUA, fie țări vest-europene. Similaritatea este explicabilă prin două elemente:

1. Modelul cultural al identității editoriale a televiziunilor din România reproduce în linii mari, modelul televiziunilor americane și vest-europene
2. În proporție importantă, programele difuzate de televiziunile din România (îndeosebi ficțiuni, filme, telefilme, seriale etc.) sunt producții de import sau, mai nou, producții autohtone în formate de import (emisiuni de divertisment, clipuri muzicale, seriale etc.).

Drept concluzii propunem următoarele constatări:

1. Dacă în numeroase țări care constituie modele de strategie în politică editorială pentru televiziunile din România se constată o dublă tendință: una pozitivă, de reducere progresivă a *numărului*, a *ponderii* și a *duratei* în programe a scenelor de violență „reală” și „ficțională”, iar alta negativă, de amplificare a *intensității/negativității* actelor de violență mediatizate (ca efect al acțiunii instanțelor de reglementare a audiovizualului și al campaniilor antiviolență ale societății civile), la noi în țară violența televizuală se menține la cote ridicate sub toate cele trei aspectele. Acest lucru indică dominarea, la nivelul televiziunilor românești, al modelului primar al televiziunii senzaționale și consumeriste.
2. Prezentarea violenței la televiziune, aproape ca un „dat natural” – cum atestă și datele obținute în urma măsurării noastre - amplifică și chiar deturneză modelele narative clasice identificate de autori ca R. Barthes și V. Propp în alte categorii de povestiri, modele care și ele pun accentul pe acțiune și mai puțin pe personaj: astfel acțiunea violentă se află în centrul structurii culturale și ideologice de semnificare, iar „violența este reprezentată ca o lege naturală (mai curând decât ca o lege culturală), ceea ce are darul de a inocenta violența, legea celui mai puternic fiind în acord cu o lege a naturii”. „Unei morale a acțiunii i se adaugă o morală a scopurilor, cu o supravvalorizare a înfruntării Binelui și Răului. Această schemă se reproduce utilizând așteptările rituale, ceea ce se observă mai ales în seriile tv, care reactivează redundanțe și recunoașterea codurilor” (Divina Frau-Meigs și Sophie Jehel, *Les écrans de la violence*, Ed. Economică, Paris, 1997, p. 49). Cele două autoare franceze subliniază că acest model de reprezentare a violenței în film și la tv este concordant modelului cultural-valoric american și codului cultural încetățenit și dezvoltat de Hollywood, inclusiv prin utilizarea preferențială a tehnicii „planului mediu” și a „planului apropiat” de filmare a acțiunii. Consecința acestor tehnici de filmare care constă în plasarea violenței „în zona interpersonală”, înseamnă, de fapt, apropierea zonei de agresiune de „zona intimității” până la punctul confundării lor (Ibidem). Combinarea unei scheme cultural-valorice maniheiste și naturalizante (lupta Binelui și Răului, legea celui mai puternic, înfruntarea ca trăsătură a interacțiunii umane din zona interpersonală intimă – ceea ce vedem sistematic în schema narativă a seriilor americane difuzate și la noi) cu procedeul tehnic al filmării preferențiale în „plan apropiat” (deci asocierea dintre o anumită schemă narativă și anumite procedee de vizualizare), favorizează reprezentarea violenței și agresivității ca un fapt uman natural (mai puțin cultural), ceea ce conduce la o reprezentare a violenței televizuale într-o perspectivă apropiată darwinismului social.

Consecința mai generală a acestei combinații de schemă narativă și de tehnică a filmării constă, în cele din urmă, în a amalgama până la anulare elementele specifice tramei narative ficționale și a modurilor în care oamenii își fac dreptate. Violența nu apare doar ca legitimă (în anumite situații ale povestirii), ci chiar ca ceva natural, ceva care ține de firea lucrurilor: *logica narativă* a acțiunii și interacțiunilor violente se impune ca o *logică naturală* a lumii reale a oamenilor.

Pe de altă parte, odată cu ceea ce Olivier Moeglin numește „hiperviolența specifică cinematografului anilor '90”, se nuanțează acest maniheism, mergându-se până la încercarea de impunere a unui nou model cultural, caracterizat de un antierou simpatic, care nu mai este în totalitate negativ, ci uneori se manifestă chiar uman, spre deosebire de eroul care este uneori incapabil să își adapteze morala, prea normativă și riguroasă, la situații concrete, ceea ce îl face, relativ antipatic telespectatorului. Acest model cultural, vehiculat în filme precum *Erou din întâmplare*, *Leon* etc., a suscitat o amplă discuție asupra caracterului prejudiciabil și a posibilei influențe negative pe care o poate avea asupra publicului, în special cel tânăr, prin faptul că realizează o amalgamare a valorilor și a caracterelor umane.

3. Reprezentarea violenței la televiziune este, deci, tributară unor specificități și constrângeri ale mediului televizual: *dispozitiv televizual*, *coduri narative*, de *scenarizare*, *vizualizare*, care comportă ca note dominante “*caracterul repetitiv și banalizat*”, spectacularizant și simplificator al discursului televizual. Schemele, codurile și semnificațiile prezentării conținuturilor violente la televiziune puse în evidență în cercetări de referință americane și europene, cercetări efectuate prin *analize de conținut*, *analize de imagine*, *analize naratologice*, aplicate, pe de o parte, emisiunilor de *ficțiune*, iar pe de altă parte emisiunilor *informative* (televizuale, magazine de informare) se regăsesc deci frecvent și în programele de TV analizate în cadrul acestui proiect.
4. O altă trăsătură pe care o subliniază mai mulți autori este *banalizarea reprezentării violenței în operele de ficțiune*, caracteristică evidențiată, de timpuriu, încă din 1967, de către George Gerbner, fost decan al Annenberg School for Communications (după ce o fundație americană a comandat studii de psihologie socială asupra violenței din media și din societate, încă în anii '50). Ca răspuns la o cerere a Departamentului American al Sănătății, G. Gerbner a forjat o metodologie a analizei de conținut și măsurării „indicatorilor culturali”, primul mare proiect de *evaluare cantitativă* a prezenței violenței în programele tv. Și această trăsătură pare a se regăsi în mod reprezentativ și în programele studiate în cadrul proiectului nostru.
5. Schemele analitice aplicate în studiul nostru și-au dovedit pertinenta, fiind similare cu cele din alte studii, mai recente, cum este cazul UCLA (Center for Communication Policy, condus de Jeffrey Cole). Aceste studii procedează la o analiză calitativă a reprezentărilor violenței urmărind aprecierea: 1. Contextului violenței tv.; 2. Nivelul de gratuitate al scenelor violente; 3. Modul de integrare narativă în trama discursivă; 4. Forme de reprezentare a violenței inacceptabile pentru americani, inclusiv cele incluse în desene animate care valorizează excesiv violența (Batman, X-men, Power Rangers) sau în seriale difuzate internațional, ca Texas Walker Ranger, X-files etc. Studiile mai constată o tendință de reducere a violenței în programele difuzate în prima parte a serii (protecția minorilor), dar pe de altă parte, în general, seriile produse în anii '90 conțin tot mai multă violență (Jeffrey Cole, director, The UCLA Television Violence Monitoring Report, UCLA, sept, 1995, apud lucr. cit., pp. 54-55), acesta fiind și cazul multor programe difuzate de televiziunile din România.

Un mare proiect (trei milioane de dolari) finanțat de industrii americane ale rețelelor cablate, a fost realizat la mijlocul anilor '90 de patru mari universități americane: Universitatea din California – Santa Barbara; Universitatea din Carolina de Nord – Chapel Hill; Universitatea din Texas – Austin; Universitatea din Wisconsin – Madison – sub coordonarea Centrului Mediascope din Los Angeles (1995).

Proiectul se bazează pe o metodologie complexă: *analiza de conținut* a unui eșantion de 2.500 ore de programe (ficțiuni, reality show-uri, clipuri muzicale); analize ale impactului (anchete, focus grupuri) programelor violente asupra tinerilor; măsurarea receptivității și eficienței sistemelor de avertizare (a signalisticii antiviolență); receptarea acțiunilor sociale și educative antiviolență; analiza statisticilor privind violența din orașele și comunitățile americane (între 15-24 de ani, omuciderea este a doua cauză a mortalității la această vârstă în SUA; pentru tinerii negri este chiar prima cauză de mortalitate; tot la trei ore un copil american este victima unei violențe armate cauzatoare de moarte) (cf. lucr. cit., p. 55). Studiile conchid că violența tv este un factor de risc serios pentru creșterea comportamentelor violente ale tinerilor. Combinând analiza de conținut cu un studiu de psiho-sociologie a comportamentelor, cercetătorii americani ajung la concluzia că minorii și tinerii expuși masiv la programe violente de tv. sunt cei mai înclinați la comportamente violente, la teamă și insecuritate sau la desensibilizare. După ei, principalele elemente „negative” ale programelor violente rezidă în:

- prezentarea de personaje atractive implicate în violență, ca autor sau victimă;
 - utilizarea armelor;
 - scenarizarea realistă a violenței;
 - absența sancțiunii actelor de violență;
 - evitarea suferinței și a consecințelor reale ale violenței;
 - amestecul de violență și umor. (Cf. D. Frau-Meigs, Sophie Jehel, “Les Écrans de la Violence”, Economica, Paris, 1997, p. 56). Ultimele patru forme de contextualizare și de scenalizarea violenței marchează mai semnificativ violența televizuală din România.
6. În ansamblul, rezultatele studiului nostru sunt concordante cu datele obținute în alte studii din străinătate, cum este studiul Mediascope (SUA, 1995), care a relevat următoarele date:
 - 57% dintre programele analizate conțin violență;
 - 33% dintre programele violente conțin nouă interacțiuni violente sau mai multe (o aceeași scenă de interacțiune - să zicem într-un taxi – poate conține mai multe acte de violență);
 - 15% dintre programe erau însoțite de avertismente/signalistică antiviolență;

- 51% dintre scene se desfășurau în contexte realiste;
- 73% dintre scenele violente conțineau acte de violență nepedepsite;
- 39% dintre programe erau prezentate cu umor;
- 58% dintre interacțiunile violente nu arătau suferința;
- 44% dintre scene violente apăreau ca justificate” (Cf. lucr. cit., p. 56).

Evaluări asemănătoare au fost efectuate în Marea Britanie (Universitatea din Sheffield, 1995, studiu comandat de către Independent Television Commission și British Broadcasting Corporation și aplicat pe un eșantion de patru săptămâni consecutive de programe difuzate pe patru canale hertziene și patru canale difuzate prin sateliți). Studiile au arătat scăderea duratei scenelor de violență în ansamblul programelor, iar pe de altă parte o intensificare a reprezentării violenței (efect pervers al diversificării și competiției dintre programe).

Rezultate similare au fost consemnate în Germania: după prof. Jo Groebel acestea constau în: relevarea caracterului decontextualizat al actelor de violență. Astfel, în 39% din scene agresorul nu e cunoscut, sancțiunile apar doar în 12% din cazuri, în 73% din cazuri violența nu atrage nici o consecință pentru agresori, în 35% din cazuri actele sunt comise cu sânge rece și intenționate, cu premeditare.

7. Prezentarea violenței, cel puțin la nivel ficțional, situează canalele TV din țara noastră într-o poziție mai negativă în raport cu cele europene și cele americane. Este relevantă, în acest sens, comparația între programele conținând violență din **SUA, Canada, Franța și România**, comparație care infirmă o presupuziție curentă: contrar a ceea ce se crede îndeobște, după cei *doi indicatori de bază* (procentajul emisiunilor conținând violență și numărul secvențelor violente pe oră), ponderea violenței este mai scăzută în programele tv nord-americane, comparativ cu cele franceze (oarecum reprezentative pentru Europa), îndeosebi în orele de audiență ridicată și cu cele canadiene.

Comparație Franța-Canada

	FRANȚA (%)		CANADA (%)	
	Canale private	Canale publice	Rețele private	Rețele publice
Procentul emisiunilor conținând secvențe violente	68,5	59,2	69,8	34,4
Secvențe violente pe oră	9,3	8,2	11,1	6,4

(1995; 1993-1994)

Comparație canal public-canal privat pentru violența televizuală din România

	Canale private	Canale publice
Secvențe violente pe oră	14,31	10,17

Comparație Franța-SUA

Programe difuzate în prima parte a serii (1995)

	Canale franceze	Rețele americane
Procentajul emisiunilor conținând violență	62,7	52,1
Secvențe violente pe oră	7,4	3,4

(Studiul francez sub egida CSA, 1995 iar cel american Cultural, Indicators project, 1995)

Alte date sunt, de asemenea, importante: după 1993, conform evaluărilor bianuale efectuate de G. Gerbner în cadrul Cultural Indicators Project, numărul secvențelor violente pe oră a continuat să scadă în SUA, în timp ce, în Franța (și în alte țări europene sau extraeuropene) numărul acestora a crescut datorită programelor importate conținând mai multă violență, îndeosebi cele provenite din SUA, ceea ce și mărește procentajul emisiunilor și secvențelor violente în țările europene.

În eșantionul CSA (Franța, 1995), 55% din emisiuni erau de origine americană și conțineau un procentaj de 65% de imagini violente (superior procentajului de 19% din emisiunile franceze, difuzate în prima parte a serii).

8. **Violența reală**, adică cea prezentă în telejurnale (considerată de jurnaliști nu atât ca produsul media - ca în ficțiuni - ci ca un dat al lumii reale) are o pondere importantă în economia emisiunilor informative, cum arată, sistematic, studiile americane, dar și studiul pentru proiectul de față:

*Tabel – 1.798 subiecte selecționate (aleator) din 100 telejurnale
pe patru rețele americane (CNN, CBS local, CBS Netwar, WWOR)*

Categorii de violență, conflicte, suferințe (VCS)	
1	Crima violentă
2	Tragedii și catastrofe
3	Conflicte fără violență
4	Conflicte sociale, colective (etnice)
5	Războaie, conflicte militare
Procentajul știrilor violente	
1	53,4% din știrile analizate erau consacrate unor subiecte VCS
2	22% din jurnale începeau cu știri din categoria VCS
3	64% dintre primele știri țineau de VCS

(Studiul a acoperit un eșantion de telejurnale difuzate în cursul a șase luni - septembrie 1991 - martie 1992). Din păcate, din proiectul românesc a lipsit o grilă specifică, referitoare la poziționarea știrilor violente în structura telejurnalelor.

9. Mecanismul relației „dintre virtual, serie, repetiție”, ireversibilitate (moartea și rănila sunt ireversibile), spectacol și imagini șoc – care suscită emoția și ocultează mecanismele de „apărare psihologică” fac ca violența televizuală „să devină un scop în sine, unilateral și reducător, aparent inevitabilă, întrucât este reprezentat doar procesul derulării interacțiunii violente” (Meigs-Jehel, lucr. cit., p. 71). Este și semnificația dominantă a scenelor de violență televizuală din țara noastră.
10. O altă concluzie importantă a cercetărilor (mai ales ale echipei americanului G. Gerbner) - care este susținută și de studiile echipei noastre - constă în demontarea argumentului (cu care se apără radiodifuzorii și programatorii) că gustul și cerințele publicului sunt responsabile pentru ponderarea programelor violente. Făcând o paralelă “între audiențe de programe violente și non-violente” (difuzate în paralel), G. Gerbner a constatat că audiențele celor mai violente programe nu sunt superioare, ci dimpotrivă, programelor non-violente. Examinând preferințele de consum televizual în cursul serii, autorul american a constatat că publicul își manifestă predilecția pentru programele non-violente difuzate în paralel.
11. Studiul video-clipurilor publicitare pentru lansarea de discuri și albume de muzică “nouă” prezintă, de asemenea, interes: studiul efectuat în SUA (1986) de Sherman și Dominick a identificat scene de violență în 57% din video-clipurile difuzate. Clipurile muzicale difuzate în România conțin o proporție asemănătoare de violență
12. Este necesar și la noi un studiu comparativ pentru a evidenția nivelul de violență din programele (seriale, filme etc.) *importate*, îndeosebi din SUA. Toate studiile comparative transculturale asupra violenței televizate au arătat că programele importate din SUA sunt mult mai violente decât cele produse în alte țări.

În această privință sunt operate următoarele diferențieri comparative: 1. între emisiuni de același gen, provenind din diferite țări; 2. dozajul diferitelor tipuri de emisiuni importate fiind nu doar intensitatea violenței în același tip de programe, ci și proporția serialelor, programelor dramatice și a desenelor animate importate, mai ales a celor din SUA, care tind să amplifice nivelul violenței televizuale în anumite intervale orare, inclusiv în prime time, când „televiziunea familială” este mai prezentă. Comparația privește ponderea violenței în seriale și filme de acțiune, de aventură, polițiste. Este importantă compararea situației din România cu cea din alte țări (pe aceste subiecte) cum ar fi Anglia (unde ficțiunile violente ocupă circa 19% din grila de programe față de 37% în SUA și unde, ca urmare a măsurilor luate, ponderea violenței a fost redusă, în cazul BBC, de la o medie de 2,1 acte violente pe oră la 1,4 acte); cu Canada, unde episoadele violente proveneau în marea lor majoritate din SUA (96% dintre episoade și 88% din programe); cu situația din țări vest-europene (ca Franța), unde regimul “cotelor”, adoptat de Uniunea Europeană prin Directiva “Televiziunea fără frontiere” a redus considerabil ponderea programelor importate de peste ocean, îndeosebi a celor violente.

13. Contextualizarea actelor de violență adoptată în studiul de față și-a dovedit relevanța și pertinența permițând stabilirea proporției categorizărilor de semnificare adoptate:

- Acte și scene de violență „gratuită”
- Scenele de groază
- Acte și scene de violență „legitimă”
- Acte și scene de „autoapărare”
- Acte și scene incluse logic într-o tramă narativă
- Violența ca joc și amuzament
- Actele și scenele de „exaltare” a violenței
- Prezența și utilizarea armelor
- Acte și scene care supradimensionează reprezentarea violentă a lumii, societății, grupurilor, indivizilor
- Acte care redau viața și pericolele care o amenință, exercitând o funcție de avertizare
- Violuri, tâlhării, omucideri
- Violența ca pedeapsă sau recompensă
- Acte de violență atractivă (eroi salvatori etc.)
- Limbaje: obscen, pornografic, jargon, argou, obraznic, insolent (de la înjurături la glume de mahala).

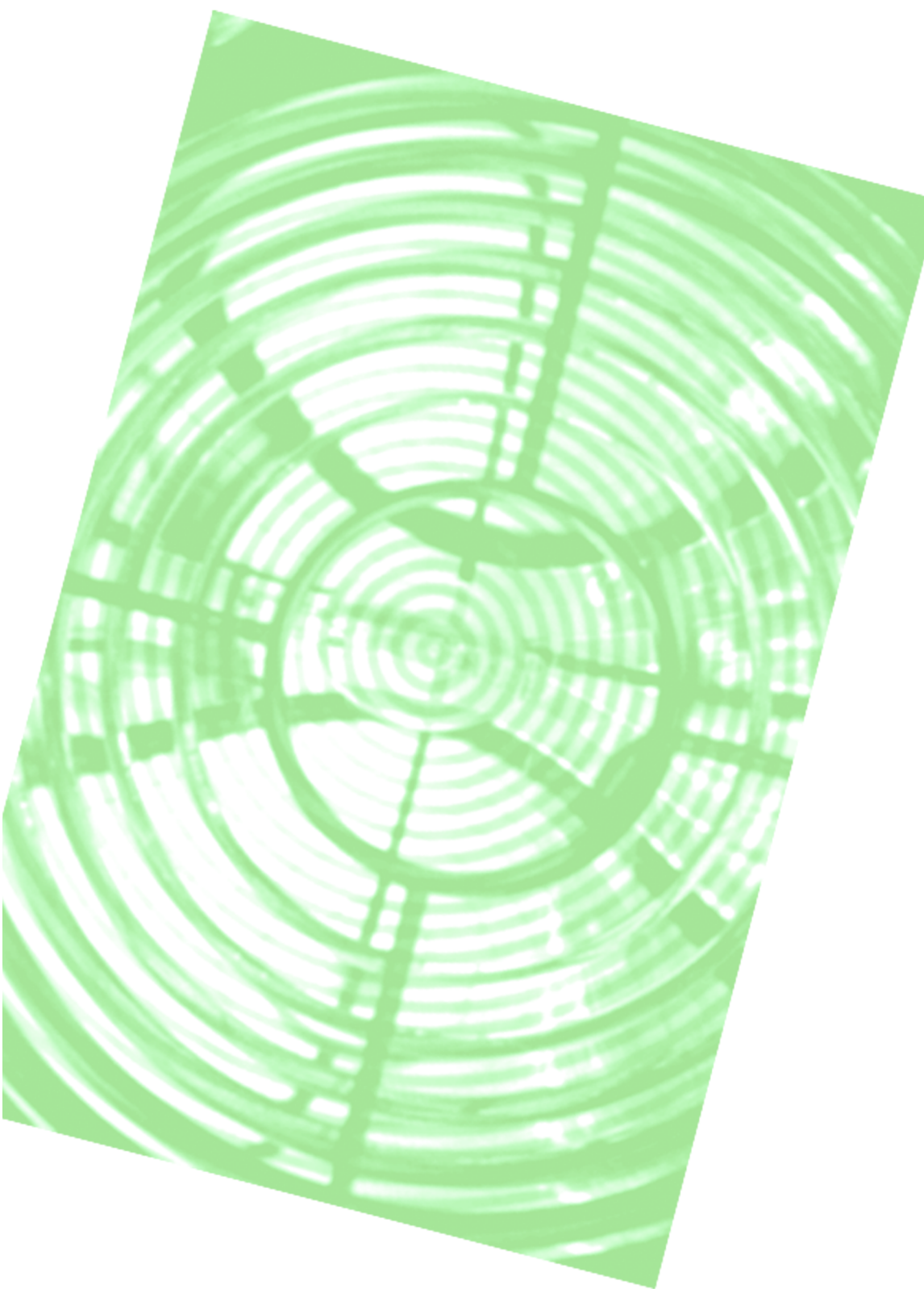
Semnificativ este faptul că, în programele difuzate de televiziunile din România, primul loc este deținut de violența fizică, urmată de cea verbală, cu unele diferențe între violența „reală” și cea „ficțională”.

14. Studiul va permite de asemenea și clasificarea emisiunilor după gradul susceptibil de a produce efecte asupra minorilor și a tinerilor:

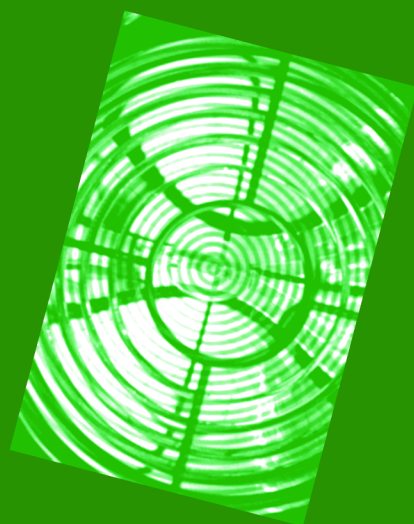
- Imitația și învățarea socială (identificarea copiilor cu personaje agresive)
- Impregnarea (asimilarea, chiar inconștientă, a stilului violent de relaționare umană)
- Dezinhibarea (imaginile care pot favoriza în grad înalt trecerea minorilor la acte violente)
- Desensibilizarea și repetarea frecventă a scenelor violente reduce sensibilizarea copiilor la violență și sporește gradul de acomodare a acestora cu actele violente
- Catharsis (eliberarea de pulsuni agresive)
- Incubație (frică, spaimă, insecuritate).

15. Dacă în cazul violenței ficționale diferența dintre programele difuzate de canalele publice și cele private este net în favoarea primelor, în ceea ce privește violența reală (frecvență, ponderi și durată), televiziunile publice și cele private se situează pe poziții foarte apropiate. Diferă însă contextele de semnificare: în cazul canalelor private, accentul cade pe caracterul spectacular și de „fapt divers” al știrilor violente, pe când canalele publice, sunt mai atente în sensul valorizării dimensiunii de prevenire și de avertizare, reparare a mediatizării faptelor de violență.

16. Studiul arată ameliorarea funcționalității signaleticii adoptate de CNA. mai ales în ceea ce privește aplicarea criteriilor de clasificare a emisiunilor (îndeosebi a celor din categoria AP) și a programării orare a emisiunilor. Discordanțele dintre reglementări și realitate sugerează necesitatea unor studii speciale asupra fiabilității signaleticii (studii comparative, longitudinale etc.). Evident că cea mai importantă concluzie este aceea a necesității continuării, aprofundării și diversificării – cu metode cantitative și calitative variate – a acestui gen de studii.

**Decizia CNA nr. 249
privind protecția copiilor**

**DECIZIA NR. 249 DIN 1 IULIE 2004
A CONSILIULUI NAȚIONAL AL AUDIOVIZUALULUI
PRIVIND PROTECȚIA COPIILOR
ÎN CADRUL SERVICIILOR DE PROGRAME**

Având în vedere dubla calitate a Consiliului Național al Audiovizualului, de garant al interesului public și de unică autoritate de reglementare în domeniul programelor audiovizuale, ținând seama de nevoia de protecție și îngrijire specială a copilului, generată de lipsa sa de maturitate fizică și intelectuală, precum și de discernământul redus al acestuia, interesați în cel mai înalt grad de creșterea și educația copilului în spiritul valorilor și idealurilor democratice, proclamate de Convenția Organizației Națiunilor Unite cu privire la drepturile copilului, ratificată prin Legea nr.18/1990, republicată, și de Convenția Europeană a Drepturilor Omului, ratificată prin Legea nr. 30/1994, conștienți de necesitatea pregătirii copilului pentru o integrare armonioasă în viața socială, ținând seama, în mod corespunzător, de importanța tradițiilor și valorilor culturale ale fiecărui popor în protecția și dezvoltarea armonioasă a copilului, conștienți de necesitatea respectării drepturilor copilului, de faptul că în toate deciziile care îi privesc pe copii interesele superioare ale acestora trebuie luate în considerare cu prioritate, având în vedere obligațiile ce revin Consiliului Național al Audiovizualului în asigurarea protecției și garantării drepturilor copilului, prevăzute în Legea nr. 557/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului, dar și faptul că afectarea dezvoltării fizice, mentale sau morale a acestora este o problemă de interes public, în temeiul prevederilor art. 10 alin. (3) lit. e) și ale art. 17 lit. d), coroborate cu dispozițiile art. 39 din Legea audiovizualului nr. 504/2002, membrii Consiliului Național al Audiovizualului adoptă următoarea

DECIZIE

Protecția drepturilor copilului

Art. 1. - În sensul prezentei decizii, prin copil se înțelege persoana care nu a împlinit vârsta de 18 ani și nu a dobândit capacitatea deplină de exercițiu, în condițiile legii.

Art. 2. - În programele audiovizuale copilul are dreptul la protejarea imaginii sale publice și a vieții sale intime, private și familiale.

Art. 3. - (1) Este interzisă difuzarea de imagini, fotografii, interviuri, declarații sau orice fel de informații care ar putea duce la identificarea copiilor în vârstă de până la 14 ani, în situația în care aceștia au fost supuși abuzurilor fizice, psihice ori sexuale, sau sunt victimele unor infracțiuni iar autorii sunt membrii ai familiei.

(2) Este interzisă difuzarea de imagini, fotografii, interviuri sau declarații ale copiilor în vârstă de până la 14 ani care au fost supuși abuzurilor fizice, psihice ori sexuale, sau sunt victimele unor infracțiuni ai căror autori nu sunt membrii ai familiei.

Art. 4. - (1) Este interzisă difuzarea de imagini, fotografii, interviuri sau declarații ale copiilor în vârstă de până la 14 ani care au asistat la

evenimente dramatice petrecute în familiile lor.

(2) Este interzisă difuzarea de informații care ar putea duce la identificarea copiilor în vârstă de până la 14 ani care au asistat la evenimente dramatice petrecute în comunitate sau la comiterea unor infracțiuni.

(3) În situațiile prevăzute la alin. (2), difuzarea interviurilor sau declarațiilor este posibilă numai în baza consimțământului scris al copilului, al părinților sau, după caz, al altui reprezentant legal.

Art. 5. - Copiii în vârstă de până la 14 ani nu pot fi folosiți în emisiunile audiovizuale care reconstituie infracțiuni, abuzuri sau evenimente dramatice.

Art. 6. - (1) Copiii cu vârste între 14 și 16 ani, acuzați de comiterea unei infracțiuni sau victime ale infracțiunilor ori abuzați fizic, psihic ori sexual, pot participa sau pot fi prezentați în programele de știri, emisiuni de dezbateri sau reportaje audiovizuale, cu îndeplinirea cumulativă a următoarelor condiții:

a) existența prealabilă a consimțământului lor;

b) existența prealabilă a consimțământului părinților sau al reprezentanților legali, în formă scrisă;

c) asistarea pe parcursul transmisiei sau înregistrării de către un părinte sau de către reprezentantul legal, respectiv de avocat în cazul cercetării penale sau arestării;

d) eliminarea oricăror elemente care ar putea duce la identificarea lor în cazurile în care aceștia sunt victimele unor infracțiuni sau ale abuzurilor fizice, psihice sau sexuale.

(2) În cazul copiilor cu vârste între 16 și 18 ani, acuzați de comiterea unei infracțiuni, sunt necesare acordul în scris al acestora și asistarea de către avocat, în situația în care sunt cercetați penal, reținuți sau arestați.

(3) În cazul copiilor cu vârste între 16 și 18 ani, care sunt victime sau martori la comiterea unor infracțiuni ori care au fost abuzați fizic, psihic sau sexual, sunt necesare:

a) acordul acestora;

b) la solicitarea copiilor, eliminarea oricăror elemente care ar putea duce la identificarea lor.

Art. 7. - (1) Este interzisă difuzarea de imagini sau înregistrări ale copiilor reținuți pentru cercetări, arestați sau aflați în detenție, realizate împotriva voinței lor.

(2) Este interzis să se dea publicității orice date referitoare la săvârșirea de fapte penale de către copilul care nu răspunde penal.

(3) Respectarea prezumției de nevinovăție este obligatorie.

(4) Copilul, părinții sau reprezentantul legal trebuie să fie informați cu privire la drepturile lor înainte de filmare sau înregistrare.

Art. 8. - (1) Este interzisă, în cadrul programelor de știri, a dezbaterilor sau a reportajelor, difuzarea de imagini, inclusiv fotografii, care redau:

a) copii decedați ca urmare a infracțiunii de omor, a unui accident auto, a unui accident casnic, copii care s-au sinucis;

b) copii decedați în spital;

c) copii în vârstă de până la 14 ani aflați în una dintre următoarele situații:

- internați în spital pentru intervenții chirurgicale dificile;

- bolnavi de SIDA;

- bolnavi incurabili;

d) copii în vârstă de până la 16 ani, acuzați sau reținuți pentru practicarea prostituției;

e) copii în vârstă de până la 16 ani aflați sub influența drogurilor sau a băuturilor alcoolice.

(2) Fac excepție de la prevederile alin. (1) lit. c), copiii supuși unor intervenții chirurgicale cu caracter de excepție sau în premieră și reportajele sociale, în condiția eliminării oricăror elemente care ar putea duce la identificarea copiilor, apelurile umanitare și campaniile cu scop caritabil.

(3) În situațiile prevăzute la alin. (1) lit. a) și b) pot fi difuzate, cu consimțământul părinților sau reprezentanților legali, fotografii realizate în timpul vieții victimei; în cazul copiilor cu notorietate publică pot fi difuzate și imagini din timpul vieții.

Art. 9. - Este interzisă difuzarea de emisiuni al căror scop principal este exploatarea aspectului fizic al copiilor sau expunerea acestora în ipostaze nepotrivite vârstei.

Art. 10. - Este interzisă difuzarea emisiunilor în care copiii sunt folosiți sau expuși de către părinți, rude, reprezentanți legali sau avocați în scopul de a obține avantaje personale sau de a influența deciziile autorităților publice.

Art. 11. - (1) Interviuurile și declarațiile luate copiilor trebuie făcute cu responsabilitate și discernământ, astfel încât aceștia să nu fie chestionați pentru a li se smulge păreri asupra problemelor intime de familie sau pentru a li se cere opinii în probleme care depășesc puterea lor de judecată.

(2) Este interzisă difuzarea de interviuri sau declarații luate copiilor în vârstă de până la 14 ani, realizate pe baza provocării unor stări emoționale menite să sporească, cu orice preț, spectaculozitatea producțiilor.

Art. 12. - Radiodifuzorii au obligația de a lua toate măsurile astfel încât copiii implicați, în orice mod, în emisiuni de radio sau de televiziune, să nu fie expuși nici unui risc fizic, psihic sau moral, care ar putea decurge din realizarea respectivelor emisiuni, sau să fie supuși unor tratamente umilitoare ori degradande.

Art.13. - Este interzisă orice referire peiorativă sau discriminatorie referitoare la origine etnică, naționalitate, rasă, religie ori la un eventual handicap al copilului.

Serviciile de programe și protecția copilului

Art. 14. - Pentru a permite părinților sau reprezentanților legali ai copiilor să facă alegerea potrivită, toți radiodifuzorii au obligația să pună la dispoziție publicului informații suficiente privind intervalul orar de difuzare, recomandările și avertizările acustice și vizuale, astfel încât programele vizionate sau ascultate în familie ori numai de către copii să nu afecteze dezvoltarea fizică, mentală sau morală a acestora; aceleași obligații sunt valabile și pentru serviciile de programe destinate exclusiv publicului din România, retransmise de distribuitorii de servicii.

Art. 15. - Sunt interzise, în cadrul emisiunilor destinate copiilor, fumatul și consumul băuturilor alcoolice, comportamentul trivial, limbajul vulgar ori licențios, aluziile sexuale, ridiculizarea defectelor fizice și a handicapurilor.

Art. 16. - Sunt interzise, în intervalul 6.00 - 22.00, anunțurile promoționale care includ scene de violență, sex, limbaj vulgar sau alte elemente care pot afecta copiii.

Art. 17. - Este interzisă prezentarea în detaliu, în programele de știri, dezbateri sau reportaje audiovizuale, a mijloacelor și metodelor de sinucidere.

Art. 18. - (1) Criteriile în funcție de care se apreciază producțiile difuzate în serviciile de programe au drept scop stabilirea unor restricții în programarea difuzării lor și, totodată, de atenționare a publicului asupra conținutului și posibilelor efecte pe care producțiile respective le pot avea asupra copiilor.

(2) Responsabilitatea clasificării producțiilor audiovizuale revine titularilor de licență audiovizuală.

(3) Criteriile generale de care titularii de licență audiovizuală vor ține cont în clasificarea producțiilor audiovizuale sunt următoarele:

a) numărul și natura scenelor violente precum și caracterul gratuit sau indispensabil al acestora raportat la genul și subiectul producției audiovizuale;

b) utilizarea violenței și rolul acesteia în rezolvarea problemelor;

c) modalitatea de tratare prin imagini a scenelor de violență, punerea lor în scenă, tipul de plan utilizat, realismul reprezentării, rolul benzii sonore de a genera sau nu frică sau angoasă;

d) numărul și natura scenelor de nuditate, reprezentarea actului sexual;

e) psihologia personajelor și reperele morale pe care acestea le oferă copiilor sau adolescenților;

f) tipologia eroilor, scopul acțiunii acestora, gradul de recurgere la violență;

g) prezența și rolul copiilor în scene de violență;

h) prezentarea femeii în ipostaze degradante;

i) numărul și intensitatea scenelor de violență casnică;

j) calitatea și tipologia limbajului;

k) genul sau temele producțiilor audiovizuale.

Art. 19. - Categoriile în care se încadrează producțiile audiovizuale sunt următoarele:

a) producții audiovizuale accesibile tuturor categoriilor de public, fără restricții sau semne de avertizare;

b) producții audiovizuale care pot fi vizionate de copii în vârstă de până la 12 ani numai cu acordul sau împreună cu părinții ori familia (violență fizică, psihică și de limbaj minimă ca durată, intensitate și număr de scene, nuditate fără conotații sexuale);

c) producții audiovizuale interzise copiilor sub 12 ani (violență fizică, psihică și de limbaj redusă ca durată, intensitate și număr de scene, expresii vulgare ori licențioase incidentale, nuditate);

d) producții audiovizuale interzise copiilor sub 16 ani (violență fizică, psihică sau de limbaj intensă, sistematic repetată, violență casnică sau sexuală, scene de cruzime asupra oamenilor sau animalelor, scene de sinucidere, consum de droguri și alcool, comportamente și atitudini antisociale ce pot fi imitate cu ușurință, scene care descriu abuzuri asupra copiilor sau care prezintă femeile în ipostaze degradante, divertismentul pe teme sexuale sau care are conotații sexuale ori în care abundă limbajul vulgar ori licențios, reality-show pe teme ori având conotații sexuale sau axat pe violență fizică sau psihică, filme erotice, filme horror, competițiile full-contact);

e) producții audiovizuale interzise copiilor sub 18 ani (producții audiovizuale, altele decât

cele pornografice, care în SUA și țările din Uniunea Europeană sunt interzise publicului sub 18 ani);

f) alte producții audiovizuale interzise copiilor sub 18 ani (filme și emisiuni pornografice al căror principal scop este fie prezentarea în detaliu a actului sexual sau a modalităților de satisfacere a dorințelor sexuale, fie emisiuni audiovizuale în care se prezintă un act sexual real indiferent de modalitatea de filmare).

Art. 20. - (1) Producțiile prevăzute la art. 19 lit b) se difuzează însoțite periodic de un semn de avertizare reprezentând un cerc, iar în interiorul acestuia majusculele AP (acord parental) de culoare albă, pe fond roșu.

(2) Dimensiunea semnelui de avertizare va fi de 30 pixeli.

(3) Semnul de avertizare va fi expus timp de 10 minute la debutul difuzării și timp de 3 minute după fiecare pauză publicitară.

(4) Pentru producțiile care nu sunt întrerupte de pauze publicitare, semnul de avertizare va fi expus timp de 10 minute la debutul difuzării și va fi repetat, într-un timp total de încă 15 minute, în restul difuzării producției.

(1) Producțiile prevăzute la art. 19 lit c) se difuzează numai după ora 20.00 și vor fi însoțite periodic de un semn de avertizare reprezentând un cerc, iar în interiorul acestuia numărul 12 de culoare albă, pe fond roșu.

(2) Dimensiunea semnelui de avertizare va fi de 30 pixeli.

(3) Semnul de avertizare va fi expus timp de 15 minute la debutul difuzării și timp de 5 minute după fiecare pauză publicitară.

(4) Pentru producțiile care nu sunt întrerupte de pauze publicitare semnul de avertizare va fi expus timp de 15 minute la debutul difuzării și va fi repetat, într-un timp total de încă 25 de minute, în restul difuzării producției.

Art. 22.- (1) Producțiile prevăzute la art. 19 lit. d) se difuzează numai în intervalul orar 22.00 - 6.00 și vor fi însoțite permanent de un semn de avertizare reprezentând un cerc, iar în interiorul acestuia numărul 16 de culoare albă, pe fond roșu;

(2) Dimensiunea semnelui de avertizare va fi de 30 pixeli;

(3) Fac excepție de la prevederile alin. (1) referitoare la intervalul de difuzare, următoarele producții audiovizuale care pot fi difuzate numai în intervalul orar 23.00 - 6.00:

a) filme horror, filme erotice și de o violență extremă;

b) divertismentul pe teme sexuale sau care are conotații sexuale ori în care abundă limbajul vulgar ori licențios;

c) competiții full-contact;

d) reality-show pe teme ori având conotații sexuale sau axat pe violență fizică sau psihică;

e) emisiuni audiovizuale sponsorizate de producătorii de băuturi spirtoase.

Art. 23. - (1) Producțiile prevăzute în art. 19 lit. e) se difuzează numai în intervalul orar 23.00 - 6.00 și vor fi însoțite permanent de un semn de avertizare reprezentând un cerc, iar în interiorul acestuia numărul 18 de culoare albă, pe fond roșu;

(2) Dimensiunea semnelui de avertizare va fi de 30 pixeli.

Art. 24. - (1) Producțiile prevăzute la art. 19 lit. f) nu vor fi difuzate sau retransmise de radiodifuzori aflați sub jurisdicția României.

(2) Producțiile prevăzute la art. 19 lit. f) pot fi retransmise de către distribuitorii de servicii numai în pachete opționale, codat, în intervalul orar 1.00 - 5.00 și vor fi însoțite permanent de semnul de avertizare reprezentând un cerc, iar în interiorul acestuia numărul 18 de culoare albă, pe fond roșu; se interzice retransmiterea producțiilor audiovizuale care prezintă imagini cu copii având un comportament explicit sexual.

Art. 25. - (1) Difuzarea anunțurilor promoționale pentru producțiile prevăzute la art. 19 lit. b), c) și d) vor conține semnul de avertizare corespunzător și va respecta prevederile art.18.

(2) Difuzarea anunțurilor promoționale pentru producțiile prevăzute la art. 19 lit. e) este permisă numai în intervalul orar 23.00 - 6.00 și va conține semnul de avertizare corespunzător.

(3) Este interzisă difuzarea anunțurilor promoționale pentru producțiile prevăzute la art. 19 lit. f).

Art. 26. - (1) Publicitatea pentru convorbirile telefonice erotice și servicii erotice se difuzează numai în intervalul orar 0.00 - 5.00 și va fi însoțit permanent de semnul de avertizare prevăzut la art. 23.

(2) Publicitatea directă sau indirectă la publicații erotice se difuzează numai în intervalul 22.00 - 5.00 și va fi însoțită permanent de semnul de avertizare prevăzut la art. 22.

(3) Este interzisă difuzarea oricărei forme de publicitate la publicații cu caracter pornografic.

Art. 27. - (1) Radiodifuzorii au obligația de a informa sonor și vizual publicul, înainte de începerea difuzării, cu privire la genul producției audiovizuale și, după caz, cu privire la restricțiile de vizionare.

(2) Durata anunțului prevăzut la alin. (1) nu va fi mai mică de 15 secunde;

(3) Radiodifuzorii au obligația să solicite ca publicarea programelor de radio și de televiziune să fie însoțită de marcajele prevăzute în prezenta decizie.

Programele de știri și protecția copiilor

Art. 28. - (1) Programele de știri și actualități se supun cerințelor de protecție a copiilor și vizionării în fa-milie.

(2) Avertizarea verbală a publicului, în cazul difuzării unor scene de violență, este obligatorie; radio-difuzorii vor evita prezentarea repetată a scenelor de violență.

(3) Este interzisă prezentarea de materiale care incită la comiterea de infracțiuni grave.

(4) Secvențele care prezintă execuții, oameni uciși sau voluntari ai morții, indiferent de motivația acestora, se difuzează numai în cazuri temeinic justificate și în conformitate cu deontologia jurnalistică.

(5) Subiectele sau evenimentele cu teme sexuale pot fi prezentate numai după ora 22.00.

(6) Este interzisă ilustrarea unei informații cu suport de imagine din filme sau publicații pornografice.

Programele muzicale și protecția copiilor

Art. 29. - (1) Producțiile și videoclipurile muzicale bazate pe violența fizică, psihică ori sexuală sau care folosesc un limbaj vulgar ori licențios pot fi difuzate doar cu respectarea criteriilor de clasificare și a restricțiilor orare de difuzare.

(2) Este interzisă difuzarea producțiilor și videoclipurilor muzicale care încurajează consumul de droguri sau care sugerează că drogurile ar constitui un mijloc de rezolvare a problemelor de viață.

Sanctiuni, dispoziții tranzitorii și finale

Art. 30. - (1) Nerespectarea prevederilor art. 24 și art. 29 alin. (2) se sancționează conform dispozițiilor art. 90 alin. (2) din Legea 504/2002, cu modificările și completările ulterioare.

(2) Nerespectarea prevederilor celorlalte articole ale prezentei decizii atrage aplicarea dispozițiilor art. 91 din Legea 504/2002.

Art. 31. - (1) La data intrării în vigoare a prezentei decizii se abrogă Decizia Consiliului Național al Audiovizualului nr. 57/2003 privind protecția minorilor în cadrul serviciilor de programe, publicată în Monitorul Oficial al României nr. 199, Partea I, din 27 martie 2003.

(2) Prezenta decizie intră în vigoare la 15 august 2004.

Ralu Filip

Președintele Consiliului Național al Audiovizualului

**Telespectatorii și politicile
de vizionare în familie**

TELESPECTATORII ȘI POLITICILE DE VIZIONARE ÎN FAMILIE

Raport asupra unei cercetări întreprinse de BBC, Broadcasting Standards Commission și Independent Television Commission septembrie 2001

Constatările acestei cercetări calitative nu sunt definitive, fiind mai degrabă niște indicatori, consemnând reacțiile unor eșantioane de familii, grupuri de părinți și de copii.

Majoritatea părinților cunosc faptul că radiodifuzorii aplică politicile de vizionare în familie și respectă limita orară 21.00 stabilită pentru protecția minorilor. Limita orară este un instrument esențial pentru părinți, un semnal ca ei să își asume responsabilitatea pentru ceea ce văd copiii mai mari și un semnal pentru copiii mai mici să meargă la culcare.

Limita orară este gândită și înțeleasă ca un contract între telespectatori și radiodifuzori, părinții înțelegând și caracterul progresiv al acesteia. Atât părinții cât și copiii mici înșiși au o apreciere pozitivă asupra limitei ore.

Anumite cămine au fost mai active în monitorizarea și controlarea consumului de către copii a programelor de televiziune și a altor medii de informare: căminele cu copii mici, mai ales până în zece ani, cămine cu un statut social ridicat, cămine numai cu televiziune terestră, cămine cu părinți celibatari.

Înmulțirea televizoarelor în cămine, a play-erelor și recorderelor VHS, înmulțirea canalelor de televiziune, dezvoltarea internetului, a jocurilor video sau pe calculator au adus mult mai multe posibilități de alegere, binevenite, dar mulți părinți au probleme cu această nouă diversitate iar unii nu se simt la înălțimea acestor provocări. În ciuda multitudinii acestor probleme, ele nu se traduc în control sau reglementare oficială a consumului media.

Absența controlului sau reglementării active se asociază cu puternica autonomie a copilului și cu convingerea multor părinți că mai ales copiii mai mari sunt capabili să aleagă singuri în privința consumului lor media.

Prezența copiilor mai mari într-un cămin face de obicei mai dificilă controlarea de către părinți a consumului media de către copiii mai mici.

Conceptul de "politici de vizionare în familie" este împărtășit de toți radiodifuzorii și autoritățile de reglementare din Regatul Unit. El este prezent, formulat complet și în atenția publicului, încă din 1970, dar originea lui se află în "Televiziunea și copilul", un raport de cercetare al prof. Hilde Himmelweit de la London School of Economics, publicat în 1958. În urma multor discuții publice, prof. Hilde Himmelweit a cercetat influența televiziunii asupra copiilor, bazându-se pe observații din partea părinților și profesorilor dar în principal pe studierea a peste 4.000 de copii. Raportul confirmă faptul că după ora nouă seara foarte puțini copii se mai aflau în fața televizorului dar afirma că înainte de această oră nu părinții singuri trebuiau să fie răspunzători pentru ce vedeau copiii. Se sugerau modalități prin care producătorii de televiziune puteau împărtăși această responsabilitate, inclusiv o programare echilibrată (de pildă evitarea concentrării programelor cu crime înainte de ora nouă seara), acordarea unei atenții deosebite modului în care este prezentată violența, realizarea de noi cercetări.

"Politici de vizionare în familie" așa cum sunt acum aplicate reprezintă un contract între, pe de o parte, radiodifuzori și autorități de reglementare și, pe de altă parte, telespectatori. Acest contract presupune că:

- ceea ce se prezintă până la ora 9.00 pm va fi în general acceptabil pentru vizionarea de către copiii sub 16 ani fără a fi necesară supravegherea de către părinți.
- după ora 9.00 pm, programele neacceptabile pentru vizionarea de către copii vor fi prezentate progresiv, programele cele mai nepotrivite fiind prezentate la ore mai târzii.

- ora 9.00 pm este limita orară, dar chiar și după ora 9.00 pm programele vor conține doar progresiv materiale neadecvate pentru vizionarea de către copii.

Vizionarea programelor de televiziune în cămine s-a modificat radical în ultimii 30 de ani. Proliferarea echipamentului electronic a avut drept consecință existența televizoarelor în mai multe camere, folosirea videorecorderului a făcut posibilă vizionarea programelor la ore decalate, se pot viziona foarte multe canale prin intermediul cablului și satelitului.

O a doua schimbare majoră s-a petrecut în modul în care părinții îi tratează pe copii: comparativ cu 30 de ani în urmă, celor mai mulți copii li se acordă mai multă răspundere în a face alegeri privitoare la ceea ce îmbracă, citesc, privesc la televizor sau la ora de culcare.

Ca urmare, autoritățile de reglementare din Regatul Unit au comandat un studiu calitativ privitor la tiparele de consum ale părinților și copiilor de astăzi și la cultura care însoțește consumul de media, în scopul de a stabili relevanța și utilitatea politicilor existente de vizionare în familie în general și ale limitei orare în special.

Aspecte pozitive

Gama largă de programe dintre care se poate alege a fost aspectul pozitiv cel mai des menționat al televiziunii actuale. Părinții au comentat și variantele media disponibile pentru copiii lor, mult mai multe decât cele de care s-au bucurat ei, și au remarcat că aceasta nu implică o scădere a calității programelor de divertisment și informație.

O temă comună a fost faptul că programele și filmele de televiziune pot ajuta copiii să facă față realității deseori neplăcute a modului în care alții își trăiesc viața. Programele pot trata probleme dificile sau supărătoare, ajutând astfel copiii și părinții.

Un beneficiu ar fi și faptul că manipularea noii tehnologii în interiorul căminului le creează copiilor familiaritatea cu aceasta, fiind un avantaj cert pentru viitorul lor.

Programele permit deschiderea unor subiecte dificile, dându-le părinților ocazia să discute cu copiii subiecte care ar fi stânjenitoare dacă ar fi abordate din senin. Părinții apreciază aceste discuții ca ocazii de a-i sfătui pe copii și de a evita ca aceștia să culegă de la copiii de vârsta lor informații greșite.

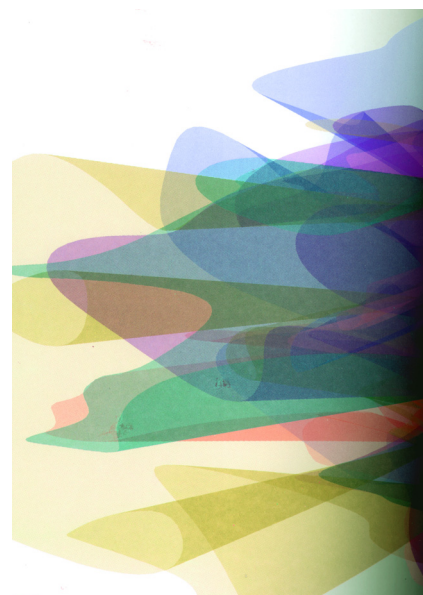
Aspecte negative

Printre aspectele negative cel mai des menționate se află "tendința televiziunii de a-i jefui pe copii de inocența lor". Există îngrijorarea că minorii sunt expuși prematur unor aspecte pe care nu le înțeleg complet și ca urmare le înțeleg greșit. Aceasta se aplică mai ales copiilor mici. Există și temeri că unele imagini și limbaje pot expune copiii zonelor celor mai joase ale societății cu riscul ca aceștia să considere că astfel de aspecte sunt ceva normal.

A fost exprimată și îngrijorarea că multiplele posibilități tehnologice aflate la dispoziția copiilor îi pot atrage spre jocuri solitare, să îi îndepărteze de membrii familiei, slăbindu-se astfel viața de familie, ca și aceea că timpul petrecut în fața televizorului sau a jocurilor electronice nu este petrecut în aer liber, așa cum au procedat generațiile anterioare. Dar în același timp demodata joacă pe străzi sau în parcuri nu mai prezintă siguranță pentru copii.

Părinții se simt uneori neputincioși în fața cererilor copiilor de a monopoliza televizorul principal, de a avea un televizor al lor, de a primi jocuri, de a avea propriul lor acces la canale multiple, propriul lor telefon, și ei estimează că aceasta se datorează dorinței copiilor de a-i imita pe colegii de aceeași vârstă.

Părinții mai sunt îngrijorați și de legătura crescândă între programe și produse, considerând fenomenul ca o impunere a consumismului, de vreme ce copiii spun imediat că "trebuie să aibă" un produs văzut într-un program.

Observații și concluzii

Este normal accesul liber al copiilor la surse multiple de vizionare. Copiii de peste 10 ani din acest studiu au propriul lor receptor de canale terestre, în camera lor. Este destul de comun accesul copiilor la utilizarea unui aparat video. Mulți copii peste 10 ani din casele cu acces la canale multiple, au și ei acces la toate canalele în camera lor. Mulți copii au acces nerestricționat la consolele de jocuri.

Majoritatea părinților copiilor peste 10 ani îi lasă pe aceștia să folosească aparatele lor proprii, mai ales când diferitele generații din casă nu se pun de acord asupra a ce programe să privească.

Cercetătorii au observat o discrepanță între ceea ce părinții copiilor de 13-14 ani consideră ca acceptabil de vizionat și criteriile de acceptabilitate folosite în reglementările actuale. Astfel, în vreme ce pentru copiii de 7-8 ani părinții se implică activ și limita orară este foarte mult folosită, copiii de 10-11 ani încep să se bucure de autonomie și încep să privească în secret programe de după limita orară. În afară de familiile cele mai stricte, când copiii au atins 13-14 ani părinții renunță la controlul activ asupra a ceea ce privesc copiii.

În fața proliferării tehnologiilor, părinții se consideră neputincioși, vederile în familie sunt divizate, și ca urmare au încredere în alegerile făcute de către copii. Părinții nu se simt capabili să-și ferească copiii de imagini pe care ei le estimează realiste și uneori sunt chiar mândri că nu îi feresc pe copii de astfel de conținuturi.

Relația dintre controlul parental și vizionarea de către copii este slăbită de încăpățânarea afișată de unii copii în a încălca interdicțiile parentale. Dar cercetătorii au observat și felul în care copiii sub 11 ani renunță să privească programe pe care bănuiesc că părinții lor le-ar interzice, în vreme ce copiii mai mari găsesc modalități de a eluda interdicțiile.

Pentru a privi programele preferate copiii au multe și variate strategii: privesc în secret în camerele lor, sau când părinții nu sunt acasă, mai ales dacă pot înregistra emisiunile (vizionarea decalată), privesc televizorul în casele colegilor, folosesc sprijinul altor rude pentru a obține accesul la programele interzise.

Traducere: **Aureliana Ionescu**, consilier CNA

Raportul Comisiei Federale pentru Comunicații (SUA)

RAPORTUL COMISIEI FEDERALE PENTRU COMUNICAȚII PRIVIND REGLEMENTĂRILE ÎN DOMENIUL TELEVIZIUNII PENTRU COPII

Biroul Mass Media

Departamentul pentru politică și reglementare

Washington D.C. 20554

Raportul F.C.C. pe o perioadă de trei ani de implementare a ghidului și a reglementărilor privind televiziunea pentru copii

1. În 1996 Comisia a revizuit regulile privind televiziunea pentru copii implementând Legea privind Televiziunea pentru Copii din 1990 și a adoptat linii directoare de bază. În Raportul și Hotărârea privind Televiziunea pentru Copii, Comisia a declarat că va monitoriza difuzarea performanțelor privind programele educaționale pentru copii pe o perioadă de trei ani bazată pe Rapoartele privind programele de televiziune pentru copii făcute trimestrial. Comisia a afirmat că va supraveghea o analiză a acestor rapoarte la sfârșitul acestor trei ani și va lua măsurile necesare pentru a se asigura că posturile respectă regulile și ghidul. Pentru a suplimenta această analiză, Comisia a hotărât ca personalul de conducere să desfășoare activități de audit la diferite posturi pe durata celor trei ani pentru a aprecia performanțele posturilor privind regulile pentru programele educaționale pentru copii.

2. Acest raport (1997-1999), întocmit de Biroul Mass Media, Departamentul pentru politică și reglementare, furnizează informații Comisiei privind modul în care industria audiovizuală reacționează în domeniul educației copiilor. Acest raport examinează o mostră mare de stații pentru a evalua performanțele din această industrie. Zonele de examinare includ inițiative de informații publice ale difuzorilor, aspecte ale definiției programelor „deseminate anume” pentru a servi nevoilor educaționale și informaționale ale copiilor și trei ore de desfășurare a ghidului. Raportul calculează valoarea medie a numărului de ore de bază difuzate de posturi și examinează rata de ocupare a programelor pentru copii planificate zilnic.

3. Acest raport face următoarele observații generale bazate pe rapoartele FCC Form 398 ce cuprind exemple ale posturilor de televiziune:

Industria de radiodifuziune comercială respectă cele trei ore de programe de bază stabilite în Raportul și Hotărârea privind Televiziunea pentru Copii. Procentul programelor pentru copii difuzate de un post de televiziune comercial de la introducerea regulii este de aproximativ patru ore pe săptămână. Mai mult de jumătate dintre posturi difuzează trei ore sau trei ore și jumătate de program pentru copii pe săptămână, dar unele posturi (incluzând pe cele independente, religioase și cele afiliate) difuzează de două ori mai mult.

Procentul programelor pentru copii difuzate de toate posturile de televiziune de la introducerea regulii este de aproximativ 5,4 procente. În privința posturilor afiliate celor mai mari rețele (ABC, CBS și NBC) procentul programelor este de aproximativ 9,8 procente comparativ cu o rată de aproximativ 2,5 procente pentru alte posturi (stații afiliate la rețele mai mici și stații independente). Membrii afiliați celor trei rețele mari transmit în general cele mai importante evenimente sportive de interes național.

Pentru stațiile afiliate la ABC, CBS și NBC, multe serii de programe de bază sunt achiziționate cel mai adesea în prima parte a anului fiind condiționate de obligațiile fiecărei rețele pentru programele de transmisiuni sportive în direct, de perioada programată în mod regulat pentru seriile de programe și de locul unde este amplasată stația. Audiența trimestrială a crescut de la mai puțin de două procente de seriale ale CBS în al doilea sfert al anului 1999, la un procent mai mare de 25% seriale făcute de NBC în al treilea sfert al anului 1999.

Stațiile afiliate rețelilor ABC, CBS și NBC din zona Pacific au acordat prioritate programelor de

bază mai mare decât cele aflate în zona centrală și de est.

Titularii de licențe respectă, de asemenea, alte aspecte ale regulilor privind televiziunea pentru copii. Acestea includ programe difuzate în timpul orelor de audiență pentru copii, programe mai lungi și care furnizează informații publicului privind programele educaționale pentru copii.

Condiții

4. Legea privind televiziunea pentru copii din 1990 ("CTA") solicită Comisiei, în analiza sa pentru fiecare reînnoire a cererii de licență audiovizuală, să aibă în vedere proporția programelor prin care a servit nevoilor educaționale și informaționale ale copiilor prin grila generală a titularului de licență, incluzând programe desemnate în mod clar să servească acestor nevoi." La adoptarea CTA, Congresul a descoperit că, în timp ce televiziunea poate aduce folease societății prin ajutorul acordat educării și informării copiilor, există mijloace importante de intimidare pentru difuzorii comerciali de a difuza programe educaționale și informaționale pentru copii. Obiectivul Congresului pentru adoptarea CTA a fost de a crește cantitatea de programe educaționale și informaționale pentru copii difuzate de televiziuni. CTA a efectuat acest obiectiv prin obligarea fiecărui titular de licență de a furniza acest gen de programe, incluzând programe destinate în mod special educării și informării copiilor, cerând FCC să impună acea obligație.

5. În Raportul și Hotărârea privind televiziunea pentru copii, Comisia a adoptat noi reglementări privind programele de televiziune educaționale și informaționale pentru copii. În primul rând, Comisia a adoptat un număr de cerințe desemnate să furnizeze informații mai bune către public despre emisiuni destinate îndeplinirii obligațiilor educative și informaționale conform CTA. Aceste informații sunt furnizate pentru a sprijini părinții care doresc să își sfătuiască copiii în privința programelor de la televizor și, dacă un număr mare de părinți utilizează acele informații pentru a alege programe educaționale pentru copii, crește probabilitatea ca piața să răspundă cu mai multe programe educaționale. Mai mult, informațiile mai bune pot ajuta părinții și alți factori de educație să aibă un dialog efectiv cu titularii de licență din comunitatea

lor despre programele pentru copii și să le permită recomandarea unor îmbunătățiri pentru programe fără intervenție guvernamentală.

6. În al doilea rând, Comisia a adoptat o definiție a programelor „special destinate” pentru educarea și informarea copiilor care furnizează un ghid mai bun difuzorilor despre modul în care își pot îndeplini obligația de a difuza astfel de programe. Pentru a fi catalogată ca program de bază, o emisiune trebuie să servească nevoilor educaționale și informaționale ale copiilor. Comisia se va baza pe judecata difuzorilor de a aprecia care programe satisfac acest test și vor evalua maleabilitatea programelor individuale cu această definiție numai ca ultim mijloc. Programul de bază include elemente obiective adiționale. Un program de bază trebuie să fie un program planificat săptămânal de cel puțin 30 de minute și difuzat între 7.00 și 10.00 p.m. Programul trebuie, de asemenea, identificat ca fiind educațional și informațional pentru copii atunci când este difuzat.

7. În al treilea rând, Comisia a adoptat o metodologie cu scopul de a oferi difuzorilor siguranță în respectarea CTA și de a ușura eforturile de muncă. Conform acestei metodologii, difuzorii primesc din partea departamentului CTA aprobare de angajare a personalului sau de reînnoire a cererilor de licență dacă difuzează cel puțin trei ore pe săptămână program propriu, sau, dacă difuzează mai puțin de trei ore pe săptămână programe proprii, pachetul pe care îl difuzează demonstrează un nivel de implicare în educarea și informarea copiilor, care este cel puțin echivalent cu difuzarea a trei ore de programe proprii. Cererile de reînnoire a licențelor ale difuzorilor care nu respectă această metodologie vor fi trimise pentru a fi evaluate plenului Comisiei, unde vor avea ocazia să demonstreze respectarea CTA, inclusiv prin alte eforturi decât programele proprii și prin programele nedifuzate.

8. Toate televiziunile comerciale care dețin licență trebuie să pregătească trimestrial Rapoarte privind Programele de Televiziune pentru Copii, în care să-și prezinte eforturile făcute în privința televiziunii pentru copii pentru cele trei luni precedente. În ultimii trei ani aceste formulare au fost arhivate anual de televiziunile ce dețin licență și stocate într-o bază de date electronică la Comisie. Comisia și-a amendat recent regulile, făcând o serie de schimbări în privința cerințelor CETV privind rapoartele.

În primul rând, Comisia a extins pe termen nelimitat cerința ca televiziunile comerciale ce dețin licență să arhiveze împreună cu Comisia Rapoartele lor trimestriale privind Programele de Televiziune pentru Copii (cerința de a redacta un raport fusese anterior în vigoare pentru o perioadă experimentală de trei ani).

În al doilea rând, Comisia a solicitat difuzorilor ca în viitor să arhiveze aceste rapoarte trimestriale, în momentul în care sunt pregătite, mai degrabă decât anual. În cele din urmă, Comisia a făcut un număr de revizuiți ale Formularului FCC 398 pentru ca informația deținută în formular să fie mai clară și mai utilă pentru public și pentru FCC.

9. După adoptarea noilor reglementări, rețelele de televiziune ABC, CBS și NBC au cerut ca stațiilor de televiziune locale să le fie acordată flexibilitatea de a reprograma seriile de programe proprii ce sunt difuzate în direct de rețelele cu specific sportiv, fără a avea un impact defavorabil asupra statutului programului "inițial întocmit". Au făcut cunoscute oferte separate pentru a aduce la cunoștința telespectatorilor schimbările din program, promovând calupul educativ și minimalizând efectul de dezorientare al schimbărilor din program asupra telespectatorilor.

10. Au fost făcute solicitări separate în legătură cu sezoanele 1997 - 1998, 1998 - 1999 și 1999 - 2000 la televiziune. Pentru două din aceste sezoane, Biroul a considerat ofertele rețelelor corespunzătoare cu scopul Comisiei de a menține con-

tinuitatea grilei de programe și a predictibilității pentru publicul minor. Pe această bază, Biroul Mass Media a anunțat rețelele că ofertele lor de promovare și reprogramare a programelor proprii difuzate nu intrau în conflict cu regulile privind televiziunea pentru copii. În anumite limite, Biroul a anunțat că programele difuzate cu prioritate ar putea intra în obligațiile privind programele de bază ale stațiilor, dacă ar fi reprogramate în intervale rezonabile de timp, și scutite de obligațiile privind programele de bază difuzate în cadrul edițiilor speciale. Totuși, Biroul a spus că își va reanaliza concluziile bazate pe propria experiență și pe raportul înaintat Comisiei cu privire la efectul priorității aplicat programelor cu caracter educațional și informațional pentru copii. De asemenea, Biroul a remarcat, de asemenea, că rămâne datoră fiecărui difuzor să respecte cerințele Raportului și Regulamentului privind Televiziunea pentru Copii, iar Comisia va continua să treacă în revistă activitatea fiecărui titular de licență pentru a asigura respectarea regulilor.

11. În noiembrie 1998, a fost dat publicității un raport privind efectul priorității aplicat programelor cu caracter educațional și informațional pentru copii. În Raportul de Preemptiune pentru sezonul 1997 - 1998 la televiziune, Biroul a evaluat activitatea rețelelor menționând printre alte constatări că, efortul rețelelor care au introdus programe educaționale și informative pentru copii nu a fost afectat de flexibilitatea limitată ce le-a fost acordată.

Sfera de acoperire a acestui Raport

12. Acest raport face referire la performanțele programelor educative și de informare destinate copiilor, difuzate în ultimii 3 ani, prin revizuirea Raportului asupra Televiziunii pentru copii, cu o mostră din programe. Această mostră este suficient de mare pentru a fi considerată reprezentativă pentru întreaga performanță a industriei din acest domeniu. Mostra conține 130 de canale comerciale de televiziune, ceea ce reprezintă mai mult de 10% din totalul canalelor comerciale. Mostra include stații afiliate ale NBC, CBS, ABC, UPN, WB, Pax TV, programe confesionale (exp. Rețeaua de radiodifuziune Trinity), Univision și Telemundo, și alte rețele independente, posturi neafiliate, posturi mici de radiodifuziune.

13. Reglementările specifice televiziunii pentru copii, referitoare la identificarea frecvenței, a grilei de program, a dosarului societății titulare de licență și a raportului societății au intrat în vigoare în ianuarie 1997. Totuși, metodologia de implementare a obligațiilor privind programul propriu de 3 ore a intrat în vigoare în luna septembrie a anului următor. Această întârziere în implementarea metodologiei a avut drept scop să permită titularilor de licență să dezvolte programe care să întrunească cerințele noilor definiții și să renegocieze sau să permită derularea până la expirarea termenului a programelor existente.

Întrucât metodologia nu a intrat în vigoare până în septembrie 1997, rapoartele titularilor de licență ce acoperă primele trei trimestre din anul 1997, de cele mai multe ori nu conțin informații legate de cele 3 ore de program educativ-informativ și, de aceea, nu se pot compara cu rapoartele întocmite pentru ceilalți 2 ani și jumătate.

Astfel, informațiile din aceste rapoarte sunt elocvente pentru modul de reacție al radiodifuzorilor pentru 2 ani și un sfert mai degrabă decât pentru o perioadă completă de 3 ani.

14. Acest raport include următoarele:

- Programul de bază al fiecărui canal. Aceasta este o listă a tuturor canalelor identificate ca programe principale în perioada de 3 ani. Raportul prezintă, de asemenea, o mostră a descrierii întocmite de fiecare post, referitoare la modul în care fiecare program pentru copii întrunește cerințele din definiție.
- Numărul de ore de program de bază difuzat.

Raportul prezintă numărul mediu de ore de program, raportat de grupurile afiliate pentru o perioadă de 2 ani și un sfert (octombrie 1997 decembrie 1997)

- Prioritatea acordată programelor de bază. Cotele medii de programe de bază ale posturilor afiliate. Sunt prezentate, de asemenea, procentele de prioritate atât trimestrial cât și anual, cu o analiză amănunțită realizată de afiliații celor 3 mari rețele.

- Cerințe referitoare la diseminarea informațiilor. Raportul prezintă informații despre canale și identificarea programelor de bază în timpul transmisiilor terestre; furnizarea de grile de program conținând date ale programului de bază: informarea publică privind locația rapoartelor despre programele televiziunii pentru copii.

- "• Programele nedifuzate și suportul financiar al altor stații aflate pe piață. Raportul include un exemplu oferit de răspunsul unui radiodifuzor la această cerere.

Traducere : **Rodica Anghel**, consilier CNA
Antonela Chicu, expert CNA
Saviana Maftei, expert CNA

CONSILIUL NAȚIONAL AL AUDIOVIZUALULUI

Bd. Libertății nr. 14, sector 5, cod 050706

Tel: (004) 021-305.53.56; Fax : (004) 021-305.53.54

Bucuresti, ROMANIA

E-mail: cna@cna.ro

Delegația Comisiei Europene la București

Adresa: Str. Jules Michelet Nr. 18, sector 1,
București

Telefon: +4021-20.35.400

Fax: +4021-21.28.808

Centrul de Informare al Comisiei Europene

Calea Victoriei 88, în sediul Bibliotecii Centrale
Universitare

Telefon/Fax: 315.34.70

www.infoeuropa.ro

E-mail: contact@infoeuropa.ro

Coordonare și concepție publicistică: Corneliu Antim

Redactare: Monica Botnaru

Procesare imagine și text: Red Fox

Tipar: Altair

Titlul programului:	Programul Phare 2001, Proiectul "Adoptarea și implementarea acquis-ului comunitar în domeniul audiovizualului"
Editorul materialului:	Consiliul Național al Audiovizualului
Data publicării:	octombrie 2004
Disclaimer:	Conținutul acestui material nu reprezintă în mod necesar poziția Uniunii Europene